

Szkennelte, javította, tördelte: Dr. Kiss István; 2005.

A visszaemlékezéseimben előforduló személyek kitalált néven szerepelnek. A városok, helységek, utcák és terek elnevezését szándékosan megváltoztattam.

Ha valaki ennek ellenére a leírt események részvevői valamelyikének nevében a sajtójára ismerne, ez csak a véletlen játéka lehet.

A szerző

Újra hívatnak

- A személyzeti osztályról keresték alezredes elvtársat!

Ez a reggel is olyan volt, mint a többi: úgy látszik, az éjszakai szolgálatban elszívott csomagnyi cigaretta utóíze minden reggel egyformán kellemetlen. Mégis örültem a mai napnak. A Kárászi-ügy végére ma kellene pontot tennem. Amikor besétáltam a Deák térre, a közeli újságos felém nyújtotta a lapot, és közölte: "Jó hirdetések vannak benne." Mert ebben a különös ügyben még a hirdetések is érdekeltek: találgattam, ki húzódhat meg a levelezési rovat jeligéi mögött. Mint máskor, ma is a felvonót, és nem a szökdécselőknek tervezett páternoszttert vettem igénybe; az én koromban már kényelmes az ember. Napi hat óra alvás, utána szűkre szabott reggeli, nagypohárnyi jó erős kávé, egy cigaretta, és munka - csak a páternoszttert utálom.

A folyosón ma is ültek néhányan; az éji "előállítottak" várták, hogy a vizsgáló nyomozók sorra vegyék őket. Egy férfi félrecsuklott fejével szunyókált a padon, kissé hortyogott is. Amikor társai meglátták, hogy jövök, oldalba bökték.

Hiába intettem, hogy hagyják, nem engedték tovább aludni.

Az ember magához tért, kitörölte az álmot a szeméből, felállt és azt mondta:

- Megint itt vagyok, de most ártatlanul!

Nem szóltam hozzá, az ember megszokja, hogy akit a bűnügyi nyomozó előállít, rendszerint "ártatlan", csak balszerencséjére, a körülmények ellenségesen játszottak közre.

Lenyomtam a kilincset, s arra gondoltam: a Kárászi-ügy gyanúsítottját most azonnal kihallgatásra rendelem. Köszöntem, letettem a kabátomat. Erzsi valahogy szokatlanul csendesen fogadta a "jó reggelt"-emet.

- A személyzeti osztályról keresték telefonon alezredes elvtársat!

Nem lepődtem meg, ismét eltelt egy esztendő. Már tavaly is kerestek. Akkor valahogy sikerült elintéznem a dolgot. Felmentem az illetékeshez és leültem vele szemben.

- Ne bolondozzatok - mondtam neki -, hiszen én még fiatal vagyok, ne a születési bizonyítványomat nézzétek, hanem azt, hogy rengeteg befejezetlen ügyem, tervem van.

Mondtam volna tovább is, de nem lehetett, mert az illetékes felnevetett. Csodálkozva vettem észre, hogy egy idős ember ül velem szemben. Emlékszem, amikor megismertem, fekete haja volt, mozgékony, fátyolosán csillogó fekete szeme, sima, ám az erős szakáll kék árnyalatát mutató kerek arca. Most láttam meg, hogy a haja ezüstösen csillog, a szeme fáradtan, tompán ragyog a lámpa fényében.

- Tavaly hozzájárultunk, hogy maradj, most is javasolni fogom, hogy adjanak neked még egy év nyugdíjhalasztást. De ne feledd, a motor fárad, és a hatodik menetben a bokszoló már csaknem mindent kiad magából.

Nem tudtam mit válaszolni, csak ültem, és levettem a szemüvegemet. Tényleg, nagyon eljárt az idő, és bár tetterősnek érzem magam, olykor szinte vágyódom az ágy, az otthon, a pihenés után. De el sem tudtam volna képzelni egy reggelt, amely hiába virrad, a régi, kerek vekkert, amely hiába csenget, a hétköznapot, amely nem a munkát köszönti.

- Legalább még egy évet adjatok! - kértem a személyzetest -, még egyetlen évecskét. Értsd meg, folyamatban levő ügyeim vannak...

- És mikor nem lesznek folyamatban levő ügyeid? - kérdezte ő, felállt, átjött az asztal innenső oldalára. Hajlotthátú és fáradt ember, csak a hangja a régi. Valamikor pártmunkás volt, és talán akkor tanult meg az emberek nyelvén, hangján beszélni. Odaállt mellém, rátámaszkodott az asztalra.

- Neked mindig lesznek folyamatban levő ügyeid. De nem számít. Egy évet kapsz még, többet egy perccel sem. Slussz.

Elbúcsúztam, lejöttem.

És most hívat. Tudom, lekap a tíz körmömről a szabadsá-

^B

gom miatt: a tavalyit sem vettem ki. És közli, a számon tartott esztendő kitelt, menjek el pihenni.

-Jó, majd visszahívom a személyügyet! - mondtam Erzsinek, és beléptem az irodámba. Mintha soha nem láttam volna, olyan idegen volt, olyan rideg és barátságtalan. Ez persze csak egy pillanatig tartott.

Becsuktam az ajtót, táskámat az asztalra fektettem. Azután leültem a helyemre, az asztal mögé, az ajtóval szemben.

Igen, ez volt az én második otthonom, ez volt az én életem

színpada, bázisa. Az asztalom... sokszor fekvőhelyem is volt, persze régebben, amikor még fiatalabb voltam, mondjuk... negyvenöt éves. Ez a szék, itt... milyen sok izgalmat éltem át benne. Olykor hátradőltem és néztem azt, aki előttem ült, aki izgatottan magyarázott, aki viaskodott velem, a gyanúval, az igazsággal, a bizonyítékkal, a feltevésekkel, a nyomozati jelentésekkel. Hányfajta ember, férfi, nő és gyermek ült le erre a székre, és hányfajta szándék alkotta a gondolataikat! Volt, aki harsogva átkozódott, volt, aki itt már tudta, hogy a tagadás nem számít, s a hóhér kötele várja, volt, aki zokogva dőlt előre, s könyörgött, bizonyítsuk be: ártatlan. A gyanúsított széke, s előtte az obligát rendőrségi lámpa, amely a gyanúsított arcába világít, viharzó indulatait vetkőzteti pőrére. Kihallgatás közben mindig a karomban bizsereg a mozdulat: előredőlni, meggyújtani a lámpát, mintegy fizikai fényt vetíteni a rejtett titkok szerteágazó barlangrendszerére. Idegeimben izgalom vibrál, talán a halászember érezhet ilyen munkára tüzelő kényszert, amikor összebogozott hálóját próbálja kibontani.

És itt a tárgyalóasztal. Akár egy üzemi mérnök irodájában is állhatna, mellette a székek, annyi, ahány ember részt vett egy-egy ügy vizsgálatában. Volt, hogy kettő, volt, hogy tizenöt. Itt szoktunk összejönni, jegyzetekkel, feltevésekkel, nyomozási módszerjavaslatokkal. A detektív sokszor beszél egyes szám első személyben: "elfogtam..." "lelepleztem..." "törvény elé juttattam". Ilyenkor túloz, mert sohasem egyedül éri el, amit elér, mindig sokan, nagyon sokan dolgoztak a sikerért. Lám csak, most mindössze hat szék áll itt az asztal mellett. A többieké hol van? A névteleneké, az egyszerű

8

rendőröké, a beosztott nyomozóké, a technikai apparátus embereié? És hol van a társadalom ülőalkalmatossága, azoké a dolgozó embereké, akik minden ügy kiderítésében készséggel segítséget nyújtanak? Hiszen tízszer ekkora helyiségben sem férnének el, szent igaz.

A telefon.

Mindig elfogadtam olyannak, amilyen, csak most számolom meg: hat gomb van rajta. Csak annyit tudtam, ha X-et keresem, az első, ha Z-t, az utolsó gombot kell lenyomnom. Ez a néhány drótszál kötött engem is az apparátushoz. Ezek közvetítették felém a parancsot, a dicséretet is, a kritikát is. Kusza szálak szövédéke az élet, de ez a kis fekete masina mindig segített eligazodni az összefüggések között, így azután minden kitüntetésemnek a fele Edisont vagy Bellt illeti! Hat gombja van a telefonomnak. Évtizedek múltak el, soha nem számláltam meg...

És most ezen a telefonon hangzott az üzenet a személyzeti osztályról...

Nos igen - gondoltam -, ezt a beszélgetést már nem lehet soká halogatni. A telefon felé nyúltam, és észrevettem, hogy a virágot, itt az íróasztalon, ma elfelejtették megön-

tözni...

Virág az íróasztalon...

Emlékszem, 1945-ben nemhogy telefonunk, virágunk, de jóformán fizetésünk, betevő falatunk sem volt. Röviddel a felszabadulás után az új magyar kormány feloszlatta a régi rendőrséget és csendőrséget, és újat kezdett szervezni. Akkor még vasas voltam. Egy napon szervezők jöttek az üzembe, engem felhívtak az emeleti pártirodára. "Fóti elvtárs, a párt úgy gondolja, hogy magának az új, demokratikus rendőrségben lenne a helye."

Szólni sem tudtam, hiszen én csak egyszerû melós voltam. A felszabadulás előtt, tehát alig néhány hónapja, rettegtem a rendőrség hírétől, nevétől, és ha rendőrt vagy csendőrt láttam, már át is mentem az út túlsó oldalára. És most rendőr legyek? Én, akinek semmiféle iskolám nincs, aki a rendőrségi ügyeket csak a Népszavából vagy a Friss Újságból ismertem?

Az üzemben tudták rólam: szeretem a kalandos olvasmá-

10

nyokat. Kezdetben arra gondoltam, nem akarnak-e a munkatársaim megtréfálni? Nem ugratás-e az egész?... Munkásból - rendőr... S pláne: detektív... Nagyon hihetetlenül hangzott ez, hiszen csak 1945 elején jártunk.

Azután láttam, hogy az elvtársak komolyan beszélnek. Elszégyelltem magam, és örömmel beleegyeztem a dologba.

Virág az asztalon...

Azon a nevezetes napon nem virág volt az otthoni kis lakás asztalán, hanem máié, krumplipaprikás. Hazamentem, a feleségem izgatottan várt.

- Te, mi bajod a rendőrséggel? - vont felelősségre.

- Nekem ugyan semmi.

- Bandikám, nekem megmondhatod - sóhajtott az asszony -, én eddig is, jóban, rosszban kitartottam melletted. Könynyíts magadon, mondd el, mi történt. Hiszen - leveled jött tőlük.

Felbontottam a pecsétetes borítékot.

Az a levél az én behívóm volt. Akkor széket kerítettem, leültem, eltoltam magam elől a vacsorát.

- Képzeld fiam... rendőr leszek.

A feleségem nézett, nézett, azután elkezdett nevetni.

- Bandikám... ez biztos a Zoli tréfája!

Rónai Zoli - az én legkedvesebb barátom volt. Amolyan tréfamester. Egy ízben a főnöke ajtaja elé - "kitolásból" -

odarendelt egy taxit. "Csak dudáljon" - mondta a telefonba. Ő pedig lesbe állt, és élvezte a veszekedést, amely a gépkocsivezető és az igazgató úr között lezajlott. Amikor le-toltuk Zolit, ő a vállát vonogatta. "A túlórárt nem fizette ki nekem, hát az a kis pénz legalább ne maradjon az ő zsebében sem."

Ilyen gyerek volt az én Zoli barátom, akire a feleségem gondolt - aki hős volt; a nyilas éra alatt az elítéltek ezreit mentette meg.

De nem volt szó tréfáról: néhány óra múlva már szállingózni kezdtek a többiek az üzemből, azok, akiket velem együtt választottak ki a rendőrséghez.

Ott ültünk a szikkadó máié, a hűlő paprikás krumpli előtt, és egyre azt fontolgattuk, hogyan lesz, mint lesz ezután.

11

Harmadnap kora reggel megálltam a rendőrség épülete előtt. Először csak kerülgettem a kaput, mint macska a forró kását, belépni nem igen volt bátorságom.

Ezt persze a mai ember nehezen érti meg. De aki akkor volt vagy harmincesztendős, velem tud érezni. Hiszen az épület néhány hónapja még... Ott lötték főbe, koncolták fel az egyszerű, büntelen embereket a nyilas pribékek. Néhány hónapja még a fennhéjázó rendőrtisztek és nyomozók a munkásembert pofonnal fogadták Ott. A falakon még szinte gőzölögtek a fasizmus ontotta vér nyomai.

Igen: éreztem, nem arról van szó, hogy egyszerűen átlépek most egy küszöböt. Hanem mi, munkások, most lépünk be a néphatalom küszöbén. Ma ez kicsit sután hangzik... de akkor, és ott; annak, aki elsőként mondhatta, hogy itt kérem az új világ rendőrsége dolgozik... annak ez nagyon is igaz, nagyon is egyszerű és nagyon is csodálatos volt...

De - még arra sem volt időnk, hogy eme dolgokon hosszasan gondolkodjunk.

A folyosón egy férfi és egy nő üldögélt, kincstári pokrócba burkolózva. A sorukra vártak. Kétségbeesetten nézelődtek, szó nem hagyta el az ajkukat. Később még ketten érkeztek hasonlóképpen, azután egy inasforma gyerek. Valahová egy tál forró levest vittek, a gyerek felállt és vágyakozva nézett az elvonuló szakácsnő után. Az megérezte a gyerek pillantását, megfordult, vissza is jött, letelepedett a padra a gyerek mellé.

- Mikor ettél utoljára? - kérdezte tőle.

A gyerek szipogott, maszatos kezével az arcát törölgette. Nem válaszolt.

- Te mulya - mondta a szakácsnő -, még a gatyádra sem tudsz vigyázni, azt is ellopják tőled. No, itt a tányér, tartsad.

Kimért a gyereknek egy tányér levest, odaadta a kanalat

is, amit magával hozott. A fiú mohón evett.

- A Váci úton... a főnök úr elküldött szállítani... ablakkeretet vittem, már sötét volt. Megállított két manusz, vegyem le a ruhámat. Kaptam tőlük két pofont is. Levetettem a ruhát. A keretet is elvitték.

A szakácsnő formájú asszony nagyot sóhajtott.

12

- Gonosz világ, máskor éjszaka ne mászkálj.
Elment.

Néztem az elmúlt éjszaka áldozatait: fásultak voltak és fáradtak. A nő félrecsuklott fővel aludt. Nehéz álmában a fogát csikorgatta.

Dél volt, amikor mindannyian - új rendőrök, immár tudtuk: későbbi nyomozók (most pedig az alakuló R-csoport tagjai) összesereglettünk. Régi barátok találkoztak, néhányan még ölelkeztek is, ki hitte volna, hogy túléljük azt a szörnyű, embertelen világot, a megszállott örültek zavartalan tobzódását. Nevek röpködtek, elragadtatott kiáltások:

- Hát még élsz... ?

Azután felsorakoztunk. Jött egy polgári ruhás férfi, bemutatkozott. Ő volt a főcsoportvezető.

Libasorban kísértük. Mintha egy fordított világba léptünk volna. Az alagsori fogdahelyiségekben felálltak az emberek az érkezésünkre. Kik voltak? Egyszerű bűnösök is szép számmal. De - a többség?

Csendőrök voltak, horthysta nagyurak, hungarista nemzetveszejtők. Tegnap... ha találkoznunk kellett volna velük, fctalan azonnal, kihallgatás nélkül felkoncoltak volna bennünket. És most? Felállnak és szolgálatkészén mosolyognak. Emberek gerinc és becsület nélkül.

Amikor felérkeztünk a fogdából, visszatértünk az egyik nagy terembe.

- Amint látják az elvtársak, eddig is dolgoztunk - mondta a vezetőnk. - De nagyon kevesen vagyunk, így nagyon keveset is tehetünk. A régi rendőrségi emberekre sajnós alig számíthatunk, a közbiztonság siralmas.

Leültünk. A vezető valóban nem tévedett.

A főváros területén sokezernyi ház romokban állott, egész utcásorok kínálkoztak búvóhelyül, az elszánt bűnözők rejtekül. A gyárak egy része még nem termelt, a közlekedés akadozott, illetve meg sem indult. A visszavonuló nácik és nyilasok hadseregtestéről leszakadt elemek a romok védelmében bandákká szerveződtek.

Kezdetleges térképet tekintettünk meg: a fővárosból vezető sugárutak mentén, a városközponttól 3-4 kilométernyire

jelzések mutatták, hány vetköztetés, rablás és gyilkosság történt az elmúlt hetekben, hónapokban. Olyan volt az a térkép, mint a mákos tészta. És minden kis pötty: egy halott, egy kirabolt ember, egy megbecstelenített leány.

- Hol kezdjük a munkát? - kérdeztük egymástól. Fogalmunk sem volt, mit is tehetnénk.

Ezzel az érzéssel akkor találkoztam először. De azóta is, minden ügy kapcsán, újra és újra felmerül ez a kérdés. Hogyan kell elkezdni? Mint kell az első lépéseket megtenni?

Talán ez a nyomozó életének legállandóbb és legjellemzőbb kísérője. Ez a kérdés. Mert az élet nem ismer sémát, és nem ismer két egyforma esetet sem. Sokszor mérlegeltem a bűnösök hátrahagyta nyomokat, sokszor el akartam képzelni a gyilkost, aki velem szemben áll, aki a bűncselekmény felfedezésének pillanatában már bizonyosan valamelyes egérútra tett szert. Ekkor is - és ezután évtizedeken keresztül, az első önmagamhoz intézett kérdésem mindig így hangzott:

- Milyen lehet a delikvens? Mûvelt? Tanulatlan? Elszánt? Gyáva?

Most is, akaratlanul is, ezen törtem a fejemet. Milyen lehet egy vetköztető?

El is mondtam gondolataimat. A vezetők leszólt a fogdába, és felhozott három bűnözőt.

Milyenek voltak?

Az egyik robusztus alak volt, durva képű, elszánt. A másik vékony, cingár, valaha a gúnyrajzok a tehetetlen szabósegédnek egy fajtáját ábrázolták ilyennek. A harmadik elegáns volt, finom, mint egy francia márkis.

- Ilyenek ők - mondta a vezetők. - Ilyenek, csak képzelj hozzájuk szuronyból faragott tört, élesre töltött géppisztolyt, söréttel töltött gumicsődarabot, ólombotot. Képzeld őket el éjszaka, amikor ők hárman vannak, te egyedül, és elszánták magukat arra, hogy ha nem vetközöl, meggyilkolnak.

Csend borult a teremre.

- Nem majálisba érkeztetek, elvtársak - mondta csendesén a vezetők. - Százezer ember közül tíz, ha találkozik a vetköztetővel. Nektek mindannyiotoknak találkozni kell velük. És el kell őket fognotok.

Kis szünetet tartott. Mi lehajtott fővel várakoztunk. A családunkra gondoltunk, azokra, akik minket annyira féltettek. A veszélyre gondoltunk, amely e perctől kezdve leselkedik reánk. Nem voltunk gyerekek, tudtuk, az alvilág keze hosszú, és nem válogatnak a bosszú eszközeiben. Megértettük: halálosan komoly helyzetben vagyunk. Mint a frontkatonák csata előtt.

A vezetők cigarettára gyújtott.

- Az elvtársakat a párt küldte ide, de akik kiválogattak benneteket, nem tudhattak a ti fejetekkel gondolkodni. Itt most harc lesz, elvtársak, éles fegyverekkel élesre töltött fegyverek ellen. Ti már nem vagytok gyerekek... most átme-
gyünk egy másik helyiségbe, ott összeírjuk a jelentkezőket. Azután fegyvereket kaptok, és megtanultok bánni a pisztolyokkal, géppisztolyokkal. Megszervezzük az R-csoportot. És elmehettek haza. Ám, aki nem akar, annak nem kell átjőnnie a másik helyiségbe. Az lemegy a kapuhoz, visszamegy az üzembe, és mi közöljük majd, hogy létszámfeletti volt.

Mintha még akart volna valamit mondani, de nem, elhallgatott, kiment. Átvonultunk a másik helyiségbe.

Átvettük a fegyvereket, megismerkedtünk velük. A legtöbben tudtunk már bánni a pisztolyokkal, a szovjet dobtáros géppisztolyokat is hamar kiismertük. Azután elszéledtünk hazafelé.

Egy kései járókelő

Itt benn, a "Házban", "Tűzoltók" volt a becenevünk. Vagyis azt tartották, hogy az R-csoport csak ott jelenik meg, ahol valami történt. Mint a tűzoltók: akkor érkeztünk, amikor már valahol "füst" volt. Néhány hét telt csak el a megalkulásunk óta, s valóban ekkor még nem sok vizet zavartunk a pesti éjszakában. Még nem értettünk ahhoz, hogyan is lehet szórványosan, mégis rendszeresen felbukkanó ellenségeinkkel, a bűnözőkkel leszámolni.

Ha volt egy kevés szabad időnk, Zolival együtt mind több időt töltöttünk jegyzeteink, térképeink között. Ezekben a napokban ismertük meg, milyen különös is a detektív lelkiismeret-furdalása. Nem volt éjszaka, hogy ne járőröztünk volna a városban, és sokszor hallottunk távolról érkező sikoltásokat, segélykiáltásokat. Rendszerint mégis csak az áldozatot találtuk meg, a tettest sohasem. A bűnözők, dolgukat elvégezve, felszívódtak az éjszakában.

Egy keserves reggelen felkerestem a régi, nagynevű nyomozót.

Eltúrtem, hogy lekezelően fogadjon, hogy vállveregető leereszkedéssel beszéljen velem.

- Nézze, barátom - mondta -, ezek ellen csak egyféleképpen lehet dolgozni. Tudja, hogyan? Kimegy a helyszínre, alapos helyszínrajzot készít. Azután kihívja a technikai apparátust és felveszi a nyomokat. Különösen a lábnyomokra és az ujjlenyomatokra ügyeljen, azok pontosan elárulják, hogy ki követte el a bűncselekményt. A nyomokból kiolvassa, volt-e küzdelem, megsérültek-e a küzdők, és elindul ezen a nyomon. Az ujjlenyomat-szakértő a talált nyomokat összehasonlítja a bűnügyi nyilvántartó anyagával...

- Én pedig közben elénekelem a "Mennyből az angyal"-t,

nem igaz? - mondtam, és felálltam. - A nyilasok a Szálasi-rezsim utolsó napján eltüntették a bűnügyi nyilvántartó tel-

jes anyagát. Ezt önnek tudnia kell. A hagyományos nyomozás módszereiről sokat olvasok mostanában a szakkönyvekben. De itt nem hagyományos bűnesetekkel állunk szemben, és nem ismert bűnözőkkel.

- Az már baj - mondta gúnyosan a régi rendőrség nagynevű nyomozója -, akkor talán tőlük próbáljon tanácsot kérni.

Lehangoltan búcsúztam és gyalog indultam a kapitányság felé. Az utcákon romok, az üzletek kiégve, megkopasztva. Gombamódra szaporodó eszpresszók, lángossütők, buciárusok mindenütt. Ahogy megyek, gondolkodom, egyszerre észreveszem, hogy ezek az alkalmi egzisztenciák valamely meghatározott rend szerint települnek. Néhány perc alatt megfejttem a titkukat: a sarkokon, az utcatorkolatok közelében sokkal több ilyen alkalmi árus van, mint a két keresztezés közötti középső utcaszakaszon. Megállók egy lángossütő mellett, és körülnézek.

A lángossütő az egész utcát szemmel tudja tartani. Üzlete közvetlenül a kapu mellé telepszik - ha baj van (vagyis, ha az akkoriban oly gyakori fosztogatók feltűnnek), egy pillanat alatt a kapu alatt terem, berántja, bezárja.

Megpróbáltam a vetköztetőt hasonló "alkalmi egzisztenciának" tekinteni. Vagyis: a helyébe képzeltem magamat. Tegyük fel, hogy én akarnék valakit levetköztetni. Mindegy lenne, hol kezdek munkához?

Berohantam a rendőrségre, villámgyors feljegyzést készítettem a legutóbbi vetköztetések színhelyeiről. Kerékpárra ültem és végigszemléltem ezeket a pontokat, kerestem bennük valamit, ami közös.

Sok ilyet találtam.

A vetköztetők általában romház előtt kapták el áldozataikat. Működési területük az utcasarkok közötti távolság felénél volt.

..

A legsötétebb utcákat elkerülték.

Általában ott dolgoztak, ahol nemcsak bizonyos korlátozott látási viszonyok, hanem rejtőzési lehetőségek is akadtak.

16

A banditák egyszerre két embernél többet nemigen szoktak megtámadni.

Általában négyen támadtak, és az akciójuk 1-2 perc alatt lezajlott.

Visszasiettem a kapitányságra. Megkerestem Zolit.

- Ha te vetköztető lennél, hol dolgoznál?
Elnevette magát.

- Jó kérdés. Várjál... Én... Csepelen dolgoznék. Ahol ismerem a terepet.

- De ott téged is ismernek!

- De ha nem ismerem elég jól a helyet, akkor, ha szükséges, nem tudok elég gyorsan felszívódni. Vagy esetleg éppen a rendőrségbe ütköznék. Vagy körbefutnék a háztömb körül, és lebuknék, mert nem tudnám, merre menekülhetek. Esetleg álarcot vennék fel.

- A vetkőztetők nem viselnek álarcot.

- Az lehet. De a támadás előtt kiismerik a terepet, begyakorolják magukat.

Felugrottam, nem tudtam magam tovább türtőztetni.

- Ez az. Tehát mi következik ebből ? Hogy a vetkőztető a maga műveletét mindig ugyanannak a háztömbnek a közepében, esetleg négy utcájában követi el.

Zoli rám nézett.

- Ki kellene próbálnunk.

Ismét számba vettük az elmúlt éjszakák eseményeit. Váci út: levetkőztették és kirabolták Hercka Istvánt és Tincsák Lajost... Aréna út (mai Dózsa György út): Lukács Aladárt és Siró Andrást.

Úgy határoztunk, hogy elsőnek erre a bandára csapunk le.

De hogy férközzünk a közelükbe? A vallomások szerint a banditák géppisztolyokkal vannak felfegyverkezve. Nem kétkelhetünk abban, hogy az első gyanús jelre a fegyverüket használják.

Zoli elvállalta, hogy kidolgozza az ügy részleteit. Néhány óra múltán valóban használható haditervet tett az asztalunkra.

- Abból kell kiindulnunk, hogy most is azon a tájon, a külső Váci úton lépnek akcióba. Tehát oda kell mennünk.

18

Valamelyik romos házban kell meghúzódni, és ugyanakkor a környező utakat le kell zárni. A terület átfésülése után két nyomozó, csalétekként körüljárja a háztömböt, mi mindenkor velük egy magasságban, a romok között követjük őket. A két munkatárs feladata az lesz, hogy magukra vonják a vetkőztetők figyelmét, és ha ez sikerül, akkor...

No, nem vágok az események elé.

A haditerv elkészült, most már csak a két "csalétek" nyomozót kellett kijelölni. Mert elgondolni a tennivalókat viszonylag könnyű - ám keresztülvinni már sokkal nehezebb.

Úgy döntöttünk, hogy a csalétekül szolgáló két nyomozó nem lehet feltűnő külsejű, kirívóan erős, és láthatólag fegyverrel rendelkező személy. Inkább munkáskülsejű férfiakat választottunk. Tekintve, hogy szinte fizetés nélkül álltunk a helyünkön, élelmezni csak rendkívül gyengén tudtuk magunkat, ráadásul a ruháink kopottsága is "elérte" a szokásos, akkoriban mindennapos szintet - ez nem okozott különösebb gondot. Azt hiszem, ha egy ügy kinyomozására bélelt télikabátban, jóllakottan kellett volna elindulnunk, sokkal nagyobb gondjaink lettek volna a kellékek előteremtését illetően.

A késő őszi esők akkoriban valóban késő ősszel érkeztek meg. November volt, és mi, talán tízen, ha voltunk, a zuhogó eső védelme alatt megközelítettük a külső Váci utat. Az egyik romos épületben adtunk egymásnak találkozt. A megadott időpontra mindannyian ott voltunk. Illetve még többen is a tervezettnél. A főkapitányság vezetője ugyanis felhívta a szovjet városparancsnokságot, elmondta 'a tervünket, és kérte, hogy a biztonság kedvéért a szovjet katonák is legyenek segítségünkre. így aztán négy szovjet harcos is csatlakozott hozzánk.

Bőrig áztunk, amikor a kiküldött munkatársak jelentkeztek, hogy a terület átfésülése befejeződött, és nem kell attól tartanunk, hogy amíg a vetkőztetőkkel vagyunk elfoglalva, a közvetlen közelünkben meghúzódó banditák meglepetést okozhatnak.

A két kiszemelt nyomozó pontosan 20 óra 10 perckor, tehát a "menetrendnek" megfelelő időpontban tűnt fel az

utcán. Lassan körülsétálták a romházat. Először, másodszor, harmadszor.

Sehol semmi. A banditák, úgy tűnik, megneszeltek valamit. Pedig nekünk nagyon kellene a siker. A reakció a legkisebb bűnesetet is felfújja, és a születő, alakuló demokrácia következményeként tünteti fel. A rendőrségi újságírók szobájában az ellenzéki és ellenséges lapok munkatársai gúnyosan fogadják a közleményeket, és hangosan sírják vissza azt a "rég" rendőrséget, amely már biztosan leszámolt volna a bűnözők bandáival.

Talán három órája is vártunk már, amikor hirtelen az egyik nyomozó dalra gyűjtött. Mi, innen a romházak közül, nem láttunk még semmit. Hasra vágódtunk, és lassan a romok pereméig kúsztunk előre.

Két munkatársunktól mintegy ötven méternyire négy férfi tűnt fel. Az üzletekhez húzóda osontak nyomozóink felé. Mi innen jól láttuk, hogy valamilyen fegyverre emlékeztető tárgyat tartanak a kezükben.

- Álljanak meg! - hallatszott hozzánk a bűnözők hangja. Két nyomozónk megállt. Látszólag teljességgel gyanútlanok voltak, kissé italosnak tettették magukat.

- Hány óra van? - kérdezte az egyik bűnöző.

- Fél egy - hangzott a válasz.
- Akkor ideje már levetkőzni.
- Sietünk is haza.
- Ne hülyülj! Vetkőzz, mert azonnal lövök-szólt a banda vezére.

Nyomozóink könyörgésre fogták a dolgot. (A kabátjuk alá rejtett fegyver kézbeviteléhez, kibiztosításához idő kellett.)

- Vetkőzni, vagy megdöglesz! |- emelték fegyverüket a banditák...

...és az egyik nyomozónk ledobta a kabátját. A kezében felemelkedett a géppisztoly. Mi is kiugrottunk, egy sorozatot a levegőbe lőttünk.

- Fel a kezekkel! - kiáltottam.

Ketten azonnal megadták magukat, ketten menekülni kezdtek. A sarok felé futottak. Beléjük lőhettünk volna, de nekünk élve kellettnek. A szovjet katonák előrohantak a romok

20

közül, így a menekülők két tüz közé kerültek. Eldobták a fegyvert. Visszajöttek.

- Tárgyaljunk! - mondta egyikük. - Mindannyian kapnak egy arany Doxát, és futni hagynak minket.

Zoli megbilincselte a banditát.

Ezzel a szabadtéri tárgyalás be is fejeződött. Szépen csatarendbe álltunk, és elindultunk a kapitányság felé.

- A kocsival mi lesz, itt marad? - kérdezte az egyik vetkőzőtető.

- Milyen kocsival?

- Hát a miénkkel. Legyen a maguké. Maguknak úgy sincs. Cserében viszont engedjenek szabadon.

- Na, gyerekek... tMa kocsival megyünk haza - mondtam Zolinak.

Csakhamar lelohadt az örömünk. A kocsi ugyanis egy szovjetjeep volt. A banditák később elmondták, hogy "találták". Valaki az egyik parancsnokság előtt hagyta, ők az éj leple alatt kötelet kötöttek az alvásra, és elvontatták.

Mindenesetre felkapaszkodtunk rá, és azzal vonultunk be a kapitányságra.

Benn megkezdtem a kihallgatást. Első ízben hallgattam ki

olyan bűnözőt, akit én fogtam el, aki az általam is kovácsolt gyűrűben bukott le. Nagy boldogság volt.

Elsőnek Görcsi Lászlót szólítottam magam elé. Már elvesztette korábbi magabiztosságát. Reszketett, és vallott. Elmondta, hogy Vinter Lászlóval és Hábersdorfer Györggyel, valamint néhány más társával együtt ők rabolták ki a háztömb túlsó oldalának közelében levő házban Lukács, Béke utcai kereskedőt. Egy ízben elmerészkedtek a Nemzetes utcába, ott meggyilkolták és kifosztották Baja Andort. Az is kiderült, hogy a bűnözők búvóhelye az akkor még "virágzó" Augusztatelepen van, ott tartják a rablott holmikat, és a "működéshez" szükséges fegyvereket. A bűntanya védelméről lányok gondoskodnak, fiatalkorúak és prostituáltak, akiket kézigránáttal szereltek fel.

Puff neki: azt hittük, a mai éjszaka már véget ért. Holott a munka java csak most kezdődik. A bűntanyát is el kell foglalni, és a fegyvereket biztonságba kell helyezni.

21

Ismét összejött az R-csoport, és újabb haditervet dolgoztunk ki. A barakk-bűntanya környékének pontos rajza a rendelkezésünkre állott. Már indultunk volna, hogy megszálljuk a területet, amikor a szovjet járőr parancsnoka a szobába lépett. Amikor megtudta, hogy mire készülünk, engedélyt kért a parancsnokságtól, hogy velünk tartson. Menet közben harciasztati kiselőadást tartott a számomra. "Nemcsak az a fontos, hogy ezeket a banditákat elfogjátok, hanem hogy élve vissza is térjeteek." Legszívesebben megöleltem volna, de abban az időben valahogy nem ölelkeztek az emberek.

Végül kiérkeztünk az Augusztatelepre. Virradt már, a bűntanyából fény szűrődött ki.

Ketten odamentünk az ajtóhoz, bekopogtunk.

- Ki az? - hangzott bentről egy női hang.

Valamit morogtam, mérgeesen, ittassá torzítva a hangomat.

A szovjet katonák az ablakokhoz álltak.

Amikor kinyílt az ajtó, a fegyverekkel betörték az ablakot. Én pedig megadásra szólítottam fel a benn tartózkodókat.

A meglepetéstől szóhoz sem jutottak.

Ellenállás nélkül megadták magukat.

A házkutatás során szovjet katonai egyenruhák, géppisztolyokon és kézigránátokon kívül sok ruhanemű és ékszer is előkerült.

Reggel volt, mire visszaérkeztünk a rendőrségre. Az újságírók már szobájukban voltak. A pártlap munkatársa kialvatlan szemmel, de lázas izgalommal fogadott.

- Végre sikerült! - mondta. - Végre sikerült!

Átadtuk a foglyokat, és elindultunk hazafelé.

Csakhamar megtudta a város, hogy sikerült az egyik legnagyobb vetkőztető bandát lefegyverezni. Amikor hazafelé tartottam, úgy éreztem, mintha az emberek máris nyugodtabban élnének ebben az alig felszabadult, romos fővárosban.

Árnyék a fák alatt

...Éjszakák jöttek, nappalok, razziák, tettenérések, igazoltatások, és elértek az első, szakszerű nyomozómunkát is igénylő esetek. Munkatársaim arcára mély nyomokat szántottak az átvirrasztott éjszakák, és mindazok a rémséges esetek, amelyeknek nemcsak tanúi, de egyre inkább felderítői is voltunk.

Egyszóval - mindinkább rendőrré váltunk, nyomozóvá lettünk mindannyian.

Az éji járőrözést persze nem hagyhattuk abba. Nappal nyomoztunk, éjjel járőrtűntünk. Hogyan bírtuk erővel? - ma is rejtély előttem.

Egy zimankós téli éjszaka, wipponunkon dideregve éppen erről beszélgettem Lacival. A kocsi reflektora a külső Népliget fát világította meg; mint integető óriások álltak a fák az út két oldalán.

Éppen vissza, a város felé indultunk volna, amikor valami arra készítetett, hogy megállást vezényeljek. Mintha szemvilanásnyi időre a fák között a földön egy árnyat láttam volna mozogni.

Egy nő volt. Négykézláb mászott előre, nehezen vonszolta magát. Megkínzott arccal nézett rám a földről. Meztelen volt, csak fehérneműfoszlányok takarták a testét.

A kocsiba emeltük. Laci odaadta a kabátját, a nő vállára terítettük. Szederjes ajkakkal, még a fűtött irodában is dideregve mesélte el szörnyű éjszakai kalandját.

A "Fekete Bika" nevű vendéglő előtt hazafelé igyekezett. Egyszerre egyenruhások vették őt körül. Négyen vagy öten voltak, belékaroltak, a Népliget fái közé hurcolták, erőszakoskodni kezdtek vele. Amikor megpróbált ellenállni, szörnyen megverték, ruháját letépték, értékeit elvették. A szörnyű

23

megpróbáltatás után azt mondták neki, ha ilyen élményre vágyik, jöjjön el egyik este a Fekete Bikába, ott majd megtalálja ismerőseit, akik - mint biztatták -, nemcsak ilyen gonoszak tudnak lenni, hanem a "barátaikhoz" jók és "gálán-sak" is.

A leány - egy nagyüzem munkásnője - nem tudott a támadókról személyleírást adni. Sötétben fogták le, ámbár való-

színû és logikus, hogy a kocsma kiszûrõdõ fényében korábban már szemûgyre vették. A tájék akkoriban annyira sötét volt, hogy az áldozat még azt sem tudta megállapítani, milyen egyenruhát viseltek a támadói. Ennyit tudtunk meg.

- Ezt is a kiderítetlen ügyek számlájára kell írni - mondta egyikünk. Volt, aki azért is kilátástalannak ítélte az ügyet, mert arra következtetett, hogy a banda máshová teszi át a mûködési színhelyét. Ha ugyanis ezek a banditák továbbra is ezen a környéken akarnának tevékenykedni, nem adnának "randevút" annak, akit kifosztottak, meggyötörtek.

Ismét kihallgattam a nõt. Most már arra voltam kíváncsi, nem hallott-e olyan kijelentést, amelybõl egyik-másik tettes jellemére lehetne következtetni. Mert a bûnözõk sem egyformák. És a fontos, egyéni tulajdonságaikat önkéntelenül elárulva, olykor akaratlanul is a nyomozó segítségére sietnek. Az áldozat semmi lényegesre nem emlékezett.

- Hacsak - hívta fel rá a figyelmemet - az nem fontos, az egyik mindegyre azt mondogatta: "Amelyik lánnyal eddig dolgom volt, mind szeretettel emlékezik rám, és mindent megbocsát nekem."

A nyomozó munkája eléggé egyhangú is lehet. Elõvesz-, szûk a bûnözõk, a tanúk vallomásait, és hosszú órákon át tanulmányozzuk az elhangzottakat.

Most is ezt tettük.

- Te, Laci - mondtam végül -, ha ez a bûnözõ ilyesmivel dicsekedett... mit mondok... ha ez ennyire beképzelt... ez visszamegy majd a Fekete Bikába.

Laci a fejét csóválta.

- Nem nagyon hinném... Képzeld csak el, megmondja a tönkrekínzott áldozatának, hogy hol lehet õt megtalálni, és

24

utána el is megy oda. Akkor roppant primitív embernek kell lennie.

- Ez a pontos megállapítás. Primitív. Már abból is látszik, hogy mennyire az, ahogyan ezt a bûncselekményt elköveti. Több mint primitív: minden erkölcsi gátlás nélkül való. Ötödmagával ráveti magát egy nõre... és utána dicsekszik elõtte... Mit vesztethetünk? Menjünk el mi is abba a le-
bujba!

- Nézze kérem - mondtam a nõnek -, csak a maga segítségével érhetünk célt. Vagy segít nekünk, és elfogjuk a tette-
seket, vagy nem, és akkor talán holnap este egy másik nõt támadnak meg, fosztanak ki.

A lány kezdetben ellentmondott:

- Úgy félek találkozni velük, különben is, szüleim vannak, udvar lóm, mit szólnak, ha valaki meglát abban a lebujsban?

- Mi nem kényszeríthetjük - feleltem -, de gondolja meg. Tegnap maga... holnap egy másik vagy egy harmadik. Vagy esetleg újra maga. Hiszen arra jár haza. Esetleg a vőlegényével megy, a fiút leütik vagy megölik. Ezek mindenre elszánt emberek. Nemcsak a mások, de a saját érdekében is arra kérjük, segítsen nekünk. Ha maga nem is ismeri fel a banditákat, ők, akik magát kiválasztották, tehát megfigyelték, biztosan felismerik. Van közöttük, ugye, egy dicsekvős. Ez talán meg is szólítja magát. Büszkélkedni akar majd azzal, hogy maga megszerette őt.

' Hosszas vívódás után a leány beleegyezett a dologba. Az ügy előkészítését a mi "stratégánkra" bíztuk.

A haditerv elkészítésekor a helyiség adottságaiból indultunk ki. Részletes alaprajzot készítettünk az L alakú vendéglőről. Az L rövidebb szárából kivitettünk néhány asztalt, a benn maradókat pedig úgy rendeztük el, hogy a lefogáskor esetleg fegyverre kapó banditák a vendégekben ne tehessenek kárt. Igen ám, de ebben a helyiségrészben csak ismerősök, vagyis hozzánk tartozók lehettek. Női segéderőink akkoriban még nem voltak. Két munkatársunk a tulajdon feleségét hozta el ide, az első vonalba, az életveszélybe. Hiszen abban, hogy a banditák - ha erre módjuk nyílik - a fegyverüket is használják, egy pillanatig fem kételkedtünk.

A "vendégeken" kívül egy "igazoltató" járőrrel is gondoskodnunk kellett. A haditervünk következőképpen alakult:

Ha a banditák egyike megszólítja a leányt, az áldozat beszélgetésbe elegyedik vele. Elmondja, azért jött, hogy megkérje, ha lehet, a nyakláncát adja vissza. Azután mellékesen megkérdi, hogy az a csinos fiú, aki azt a tányérsapkát hordja... hol van? Mert azzal az eggyel nagyon szeretne találkozni. Abban az esetben^ ha a tányérsapkás jönne be:-menjen elé, hívja meg az asztalhoz, ültesse le, tegyen úgy, mintha tényleg beleszeretett volna. Ha más valaki, ismerős jönne a helyiségbe, barát, munkatárs vagy bárki, ne engedje az asztalhoz leülni.

Ha a bandita leül, a másik asztalnál ülők - tehát mi magunk - a pincért szólítjuk és forralt bort kérünk tőle. A jelre a rendőrség elállja az ajtókat és az ablakokat. Miután a forralt bort a pincér felszolgált - de csak azután, hiszen az első percekben a banditák nyilván sokkal éberebben figyelnek, mint később - rendőrxárőr lép a helyiségbe. Az igazoltatást az L alakú helyiség hosszú száránál kezdi és lassan, barátságosan végezve a munkáját, befelé halad. A helyiség rövidebb szárában háromfelé lépnek, a három másik asztalnál igazoltatnak. Majd a banditák asztalához legközelebbi vendégnél - nálam - valami "hibát találnak". E vendégnek háttal ülnek a banditák. A vendég hangoskodni kezd, mire a három igazoltató odasiet hozzá, és kihasználva azt, hogy így a banditák közvetlen közelébe kerültek, lecsapnak rájuk.

íme - ez volt a haditervünk. De az élet olykor közbeszól. Ugyanis mi sok mindenre gondoltunk, csak arra nem, hogy

ez kocsmá, amelynek részeg vendégei is akadnak.

Alighogy a leány leült az asztal mellé, a kocsmá másik sarkából egy imbolygó járású, részeg öreg férfi indult el feléje. "Mi már ismerjük egymást" - mondta. A lány tiltakozott, el akarta kergetni a tolakodót, de az nem akart továbbállni. Sőt, már-már-széket hozott magának és leült a leány mellé. Megdermedt a vér az ereinkben.

Laci azonban villámgyorsan észbe kapott. Felragadott egy teli poharat, és támolyogva, részegséget utánozva az ittas emberhez ment.

26

- Ha most sem iszol velem, többé nem ismerlek. Ez a barátság? - Sírva fakadt, és a részeg férfi vállára omlott.

- Egy Simunek Lajos mindenkivel iszik - mondta a részeg, és otthagya a lányt, a söntéspulthoz tántorgott.

Nehéz helyzetünk ellenére mosolyognunk kellett. Laciról ugyanis mindannyian tudtuk, hogy még a leghidegebb napokon sem ivott meg egy féldecit sem, ma is meggyőződéses antialkoholista.

Csaknem érkezett már az éjféli záróra ideje, amikor felnyílt a kocsmá ajtaja, öt férfi jött be, libasorban. Hármukon rendőregyenruha. A söntéspulthoz járultak, nagy hangon italt kértek. A három rendőregyenruhás mögött két szovjet egyenruhás férfi is állt. Az egyikük - egy tányérsapkás - bekémlelt a helyiség általunk megszállva tartott szárnyába és széles mosolyra derült az arca.

Egyenesen a lány asztalához lépett.

- Ugye, hogy eljöttél! Na látod. Mondtam a többieknek. Hé, gyertek csak! - kiáltott nekik.

Csakhamar körülülték a lány asztalát. A nagyhangú, dicsekvő bandita italokat rendelt.

- Egy liter forralt bort - szólt emberünk a pincérnek. Az öt bandita mindegyike a "megbékélt" lányt szórakoztatta.

- Jaj - mondta tervünk szerint hirtelen a leány a társaságában levő "rendőröknek". - Nincs igazolványom, itt pedig razzia készül.

Valóban: megérkeztek a mi valódi rendőreink, az R-csoport tagjai.

- Semmi baj - mondta a nagyhangú -, majd én elintézem velük az ügyet.

Minden menetrendszerűen folytatódott. Nálam kitört a "balhé". A banditák várakozáson felül jól szerepeltek, ösz-

szébbhúzódttak, hogy az "igazoltatóknak" helyet biztosítsanak. Minthogy a banditák ötven voltak, addig hangoskodtam, amíg kintről még négy rendőrünk nem csatlakozott a "razziázókhoz". Most már oly szorosan a banditák két "szárnyára" ékelődtek, hogy ha akartak, sem tudtak volna a fegyverükhöz nyúlni.

27

- Fel a kezekkel! - kiáltott rájuk Laci.

Értetlenül meredtek rá. Tenni semmit sem tudtak.

Fegyvereink csöve vészjóslóan nézett szembe velük.

Két perc múltán már rájuk csapódott a rabszállítóvá átalakított .kocsi ajtaja.

Az irodában, igazoltatáskor kiderült, hogy egyiküknek sincs megfelelő papírja. Igazolványt csak a nagyszájúnál találtunk. Laci tette elém az asztalra.

Rendőrtiszti igazolvány volt.

Egyik harcostársunk, barátunk igazolványa.

Azé, akit kifosztva, több golyótól megsebezve ott találtunk a Duna-parton, egy hónappal ezelőtt, éjszaka.

Íme: közös vállalkozásunk meghozta sikerét.

Egy jellembeli tulajdonság később beigazolódó feltevést sugallt. A nyomozók hittek saját elképzeléseiknek, pedig azok kezdetben eléggé merésznek tűnhettek. A banda leleplezésének valószínűsége igen csekély volt. De minden bűn magában hordja a bűnhődés bizonyosságát.

És erről mi, nyomozók, soha nem feledkezünk meg.

A szentendrei bosszú

Az 1946-os tél minden napja hozott valami izgalmat, minden éjszakáján újra megismertük a tűzharc megszokhatatlan feszültségét. A banditák legyőzésének művészetét gyakoroltuk, és eközben megtanultunk színlelni és törbe csalni: meghallgatni a vallomástevőket, és kihámozni a sok adat közül azt a szürkét, sokszor mellékesnek tűnőt, amely később fontos és nélkülözhetetlen nyomot jelentett.

Ma is jól emlékszem, milyen furcsa érzés volt régi munkatársaimmal vagy sportbarátaimmal találkozni. Valamikor bokszoltam, és az egykori vetélytársak, ha megláttak, már körül is vettek: "Nos, Bandi, hol nehezebb, melyik ringben?"

Melyik ringben nehezebb? Abban a fehér kötéllel kerítettben sokkal könnyebb: ott tiszta eszközökkel küzdenek az ember ellen... Ha néha szabálytalanul üt is a versenyző... ott a bíró, az vigyáz a viaskodókra. De ebben az országnyi "ringben", ahol a bűnözöt semmi nem riasztja vissza attól, hogy a legkönyörtelenebb módon végezzen - ha teheti - a nyomo-

zóval, itt a bennünket védő paragrafusok ellenére sem volt biztonságos az életünk. Akinek nyakán a kötél... az ugyan nem válogat az eszközeiben.

Mi, újsütetű munkás-rendőrök persze számoltunk ezzel. De az asszonyaink? Akik tudták, hogy ha elesünk, a biztosított nyugdíj, a pályatársak és elvtársak szeretete sem pótolhatja számukra az élettársat, gyermekeiknek az apát... soha nem barátkoztak meg a tudattal, hogy reánk mindig annyi veszély leselkedik.

Ha pártnapon vagy taggyűlésen szóba került a munkánk, mindenki kérve kért bennünket: vigyázzunk magunkra. Mi, kommunista rendőrtisztek meg is fogadtuk ezt minden alkalommal. Ám ha láttuk, hogy munkásemberek élete forog

29

veszélyben, kis lakásuk, piciny értékeik a banditák kezére, martalékára kerülnek, megfeledkeztünk ígéreteinkről. Az osztály, amelyben születünk, soha nem bocsát el bennünket, mindig eszünkbejuttatja: ilyen kis, városszéli lakásból indulnál te is; az a néhány száz forintos kár egy munkás családnak súlyosabb veszteség, mint a jómódúnak egy kisebb vagyon pusztulása.

Ezt magyaráztuk abban az időben a családuknak. Az asszonyok meg is értették. Legalábbis addig, amíg el nem köszöntünk tőlük: "Menni kell!"

Ilyenkor csak álltak a lakásajtóban. "Vigyázz magadra" - suttogták, és vártak, egyre vártak minket. Ezzel ment el az életük: a reánk való állandó várakozással.

Azon az augusztusi vasárnapon is várt a feleségem. Már kora délelőtt betelefonált: "Ugye, ma időben hazajössz?"

Éppen indulóban voltam, amikor felberregett a hatbillentyűs telefon - elődje.

- Itt a főkapitány! Rendeljen el a csoportnak riadót, aztán jöjjön fel hozzám!

Körülnéztem a szobában: a fiúk már eltávozáshoz készülődtek. Egyikük egy kimustrált fürdőnadrágot vizsgálgatott.

- Mondjak valamit? - szóltam hozzá. - Le merem fogadni, hogy ezt a fürdőnadrágot te ma nem veszed fel.

Rám nézett, legyintett:

- Riadó! - szólt csendesen, és elindult, hogy összehívja a beosztottjait.

A főkapitány szobájában kiterített térképek fogadtak.

- Szentendre környékén tömeggyilkosság történt. Minden emberét szedje össze. Hetven perc múltán az ottani kapitányságon várom magukat. Addig is itt vannak a feljegyzések... Tanulmányozzák. Az úton készüljön fel arra, hogy a

javaslatát előadja.

Az irodából felhívtam a velünk együttműködő szovjet alakulatot.

- Persze, hogy segítünk - mondták. - Találkozás Szentendrén, a kapitányságon.

Útközben áttanulmányoztuk a féljegyzéseket.

"A mai napon, tíz óra tájt kiránduló házaspár pihent a

Rózsika-forrásnál. Arra ébredtek, hogy egy szőke hajú, németül beszélő férfi érdeklődik náluk valami után. Minthogy nem beszéltek németül, a szőke fiatalember eltávozott, majd rövidesen egy másik férfival tért vissza. Csak annyit hallottam, hogy vidám beszélgetésbe elegyednek a turistákkal. Közelebb húzódtam hozzájuk. Egyszerre az egyik férfi fegyvert rántott, és minden előzmény nélkül tüzelni kezdett a fekvő kirándulókra. Magam sem tudom miért, a kezem ügyében levő fókost a lövöldöző ismeretlen felé dobtam. Ekkor rám lőtt. Felugrottam és futásnak eredtem.

A vallomást Pribill Károly szemtanú tette."

A második papírlapon tömondatok sorakoztak.

"Vasárnap délelőtt 11.35 ora-

Bükki-puszta. Legelő. D. C.-né előadja. Vasárnap lévén ebédet vitt a hegyi legelőn kint lakó 14 éves fiának, aki tavasztól őszig többedmagával ott legelteti a szentendreiek nyáját. A pásztorkunyhót zárva találta. Az ajtót nem tudta kinyitni. Benézett, meglátta a holttesteket, közöttük a saját fiát is. Elájult.

A kunyhóban, ablakon keresztül is láthatóan hat, vérben fürdő holttest hevert.

A helyszíni szemlét a budapesti R-csoport megérkezéséig elhalasztottam." (Részlet a helyi rendőrség távirati jelentéséből.)

Helyettesemmel meghatároztuk, melyek az elsősorban tisztázandó körülmények. Fontos volt megállapítani:

1. Milyen messze van a két színhely egymástól?
2. A két színhelyet összekötő útvonal általánosan használt és ismert út-e?
3. Mivel tudjuk bizonyítani vagy cáfolni azt a feltevést, hogy mindkét bűntettet ugyanaz a kéz vagy ugyanazok a kezek követték el?

Mindketten arra következtettünk, hogy egy bűnbanda két bűncselekményéről van szó. Feltevésünket igazolni vagy tagadni csak rendkívül pontosan ellenőrzött bizonyítékokkal, tényekkel lehet. Ha ez sikerül, akkor sokkal könnyebb lesz a nyomozás.

És itt el szeretném néhány szakmai titkomat árulni. Ha az

első kérdésre megnyugtató választ tudunk kapni, és ez könnyű feladat, akkor a holttestek sebeiből és a beállott halál időpontjából arra tudunk következtetni, hogy a tetteseken úrrá lett-e a tettük következményétől való félelem, tehát: menekülnek-e? Ha ugyanis kezdő bűnözőkkel állunk szemben, a hatszoros gyilkosság elkövetése után feltétlenül mihamarább távolodni igyekeznek a büntett körzetéből. A "gyakorlott" bűnözők viszont sokkal lassabban, ugyanakkor körültekintőbben hagyják el a környéket. Ha a két színhely egymástól messze fekszik, és csak járatlan úton közelíthető meg, akkor a bűnözők céltudatosan portyáznak, és újabb gyilkosságokkal kell számolnunk. Ha ez nem így van, akkor a bűnözők menekülésének útvonalába esik a Rózsika-forrás, és azért folytatták gyilkosságsorozatukat, mert nem akartak olyan szemtanút hátrahagyni, aki... tudja, hogy a bűnbanda egyik tagja csak németül beszél, illetve, aki a gengsztertársaság két tagjáról pontos személyleírást tud adni.

Zolival alaposan összevitatkoztam, de éppen ezért szerettem vele együtt dolgozni, mert mindig az elképzeléseink gyenge pontjait kutatta.

- Roppant egyszerű az okoskodásod - mondta gúnyosan. - Elmenekülnek, és járatlan úton eljutnak a forrásig. Ott két alvót találnak, de felébresztik, és beszélgetésbe elegyednek velük, csak azért, hogy később megölhessék a tanúkat. Miért nem ölték meg őket azonnal? Felébresztés nélkül. Miért ébresztették fel őket? Erre nem gondolsz?

- Nyilván... valamit meg akartak tőlük tudni.

- Talán az időjárásjelentést, nemde?

- Esetleg a tovább vezető utat - szólt közbe Jancsi.

- Esetleg azt, hogy kik azok a kirándulók?
Zoli nevetett:

- Csak azt ne mondd, hogy azt akarták megtudni, vajon alkalmasak-e a lelövésre?

Elkomolyodott. Felállt, kihajolt a wipponból, és hátrafordult.

- Elvtársak... esetleg arra voltak kíváncsiak... nem, ez hülyeség.

- Ha hülyeség, mondd csak nyugodtan.

-Hülyeség... de mbndom. Esetleg arra voltak kíváncsiak... Nem... ez nem lehet. Hiszen, ha így lenne... Hátha éppen arra voltak kíváncsiak, hogy tudnak-e németül?...

Nem tudtam megállni, hogy ne vágjam hátba.

- Téged az isten is nyomozónak teremtett. Ezek szerint... már tudjuk is, kik voltak a tettesek, és miért követték el a

bűncselekményüket.

- Az OTI törzsszámukat nem tudják még? - kérdezte a gépkocsivezető.

- Maga vegyen tiszta fehérneműt - mondta neki Zoli -, maga ma még megismeri a magyarok istenét, csak, ha lövést hall, nehogy elérse ijedtében a kormányt.

A szentendrei rendőrségen már várt Münnich elvtárs, az akkori főkapitány, szájában az elmaradhatatlan szivarcsutka füstölgött. Sorban kezét fogott velünk, leültünk.

- Mindenekelőtt arra kérem önöket, vigyázzanak magukra. És óvakodjanak minden meggondolatlanságtól. A mi szakmánkban elkerülhetetlenek az áldozatok, de oktan áldozattal kell fizetnünk minden figyelmetlenségért.

Ezután részletes eligazítást kaptunk. Később elindultunk, hogy szemrevételezzük a hatszoros tömeggyilkosság színhelyét.

- Te, Bandi -mondta Zoli útközben -, ha "különös kegyetlenséggel elkövetett" - akkor ez minket igazol.

- Az lesz - szólt a kísérő rendőr, aki az utat mutatta.
- Amit én láttam az ajtón keresztül... az szörnyű volt...

A kocsikat a pásztorkunyhótól jó távol leállítottam. Úgy rendelkeztem, hogy a technikusok hatoljanak előre, ami friss nyom akad, azt gyűjtsék össze. Sajnos, fölös elővigyázat volt: a gyerekek hozzátartozói és a kíváncsiskodók már csaknem minden nyomot eltapostak. A kilincsen és az ablaküvegen sem lehetett használható ujjnyomokat találni, így az ajtó felnyitásához láttunk.

Egy ajtót sokféleképpen el lehet reteszelni. Ebben az esetben maguk az áldozatok gondoskodtak az ajtó lezárásáról. Egyikük, sok halálos sebtől vérezve ugyanis a bejárathoz vonszolta magát. Légszomj gyötörte, és odapréselte száját az ajtó hasadékához. Csakhamar megfulladt (törrel kivágott

33

nyelvének csonkja megdagadt és elzárta a légutat), most szinte elmozdíthatatlan volt. Nagy nehézségek árán végül kitértük az ajtót. A szemünk elé táruló látvány a legedzettebbeket is visszariasztotta.

Most feljegyzéseim egyik vázlatát nézem. A fekvőhelyeken valósággal "felraktározva" heverték a gyermekholttestek. A lött, baltával ütött, törrel hasított sebhelyek szörnyű látványa kísért ma is. A gyerekek egy része láthatóan alvás közben kapta a halálos sebeket, amelyek kínzásban járatos kézre engedtek következtetni. Az a tény, hogy a gyilkosok nem ismertek könyörületet, és tettüket úgy követték el, hogy a hat gyermek közül senki sem tudott a kunyhóból kilépni, arra vallott, hogy legalább három tettessel kell számolnunk.

A kunyhóban egyetlen fillérnyi készpénzt sem találtunk.

Márpedig a fiúknak mintegy ötszáz forintjuk volt - legalább is az időközben kihallgatott szülők vallomása szerint. A támadás tehát rablással párosult. Minthogy azonban a gyilkosságokat barbár kegyetlenséggel követték el, a tettesek nem rablási, hanem gyilkossági szándékkal törtek áldozataikra.

A hat gyermek adatainak megtekintése nyomán kiderült, hogy mindannyian magyar anyanyelvűek, újonnan földhöz juttatottak: mindannyian telepes családok sarjai.

Éppen az orvosszakértő vizsgálta a holttesteket, amikor megtudtuk, hogy a Rózsika-forrás melletti áldozatok agnoszkálása is megtörtént. A gyilkos golyók Denke Lajosnak és feleségének életét oltották ki. A bemutatott töltények és a pásztorkunyhóban talált hüvelyek és lövedékek egyforma űrméretűek, azonos karcolatokkal rendelkeznek, tehát ugyanabból a fegyverből lötték ki őket.

Egyéb nyomot a Rózsika-forrásnál sem találtunk. A hüvelyek is, a lövedékek is, és a használt fegyver típusa is a mi feltevésünket igazolták.

A szentendrei kapitányságon, néhány órával megérkezésem után már írásbeli jelentést tudtam tenni. Idézek jegyzetfüzetemből :

„A Szentendre és Pomáz környéki gyilkosságok bosszúra engednek következtetni. A bosszú meghatározott célok el-

érése érdekében történik. A bűnösök alaposan megfontolva cselekedtek.

A gyilkosságok nyolc áldozata magyar anyanyelvű, németül nem beszéltek. A hat gyermek telepes szülők fiai. A két felnőtt budapesti, németül nem beszélt, német hozzátartozóik nincsenek.

A gyilkosságokat az SS-nél rendszeresített parabellum pisztollyal és SS-géppisztollyal követték el. A gyilkosságokat nagy hozzáértés és a kínzásokat - az orvosszakértői előzetes jelentés szerint - begyakorlott módszerek jellemzik.

A tettesek a környéket jól ismerik, a bűneset két színhelyét összekötő legrövidebb - de csak a helyi lakosok által ismert - útvonalat használták.

A Rózsika-forrásnál talált házaspárral azért elegyedtek szóba, mert mielőtt tervüket - a kirándulók meggyilkolását - végrehajtották, tudni akarták, hogy nem egykori volksbundistákra sütik-e a fegyverüket?

A fenti feltevések bizonyítottaknak vehetőek.

A tettesek minden valószínűség szerint az SS egykori tagjai lesznek, közöttük olyan is van, aki szentendrei vagy környéki származású.

Céljuk a magyar és a német nemzetiségű lakosok közötti villongás előidézése.

Míthogy a tettesek a helyszínt ismerik, feltehetően a közelben, a határ felé terjedő barlangrendszerben kívánnak meghúzódni. Tettüket végrehajtván bizonyára az ország elhagyására készülnek. A barlangokban csak a büntettet követő első időszakban húzódnak meg.

Javaslataim: mindenekelőtt, nyomozókutyák bevetésével, a környék barlangrendszerét kellene átvizsgálni. Célszerűnek látszik a határ lezárása."

A főkapitány elvtárs egyetértett javaslatainkkal. Négyszáz rendőr, egy század katona és az érintett határőrség, valamint több szovjet alegység kapcsolódott a keresésbe. A határt lezártuk.

Meg kell mondanom, hogy noha minden nagyon egyezett, nem zártuk ki teljesen annak lehetőségét, hogy elmebeteg büntetével állunk szemben. Azonban eredeti következteté-

34

35

seink helyesnek bizonyultak, és a későbbiek során beigazolódtak.

Több napos eszeveszett hajsza után - több száz bujkáló SS-t, a náci és nyilas banditák terrorakciókra készülő különítményeit, rablókat és közülük verbuválódott gyilkosokat kerítettünk kézre. Egyik barlangban a kutyáink nyomot fogtak. Megkíséreltünk behatolni a sötét, sokelágazásos földalatti rendszerbe... és a bűnözők elkövették a hibát, hogy géppisztolytűzzel fogadtak. Azonnal riasztottuk a környéken tevékenykedő fegyveres erőket, és a barlang kijáratait eltorlaszoltuk.

Megkíséreltünk behatolni a barlangba. Ez sehogyan sem sikerült. Eszeveszett lövöldözéssel válaszoltak minden kísérletünkre. Nem volt mit tennünk, ismét igénybe vettük a szovjet hadsereg segítségét. Könnygázgránátokat hajítottunk a barlangba. Csakhamar feltűnt az első alak, a korábbi tűzharcban megsebesült, alig vonszolta magát. Az orvos vette kezelésbe. Mielőtt elszállították volna a rabkórházba, az orvos magához intett, felemelte a sebesült karját. A jellegzetes helyen a fegyveres SS tagjainál alkalmazott vércsoport tetoválás jele vált láthatóvá.

Csakhamar felemelt kézzel ketten is elővánszorogtak. Azt mondták, noha valóban mindhárman SS-ek voltak, csak azért tértek haza, mert "honvágy" kínozza őket. A gyilkosságokat kategorikusan tagadták.

A főkapitány elvtárs másnap magához rendelt.
- Feltételezések alapján senkit nem lehet elítélni - mondta.
- Ezek a banditák tagadják a gyilkosságokat. Az ön dolga: kétségbevonhatatlan bizonyítékokat szerezni.

Visszatértünk a barlanghoz. Szovjet barátaink segítségével, a rendelkezésünkre bocsátott műszerek felhasználásával va-

lóságos arzenálra bukkantunk. A fegyverek egy részén az elfogottak ujjlenyomatát is felfedeztük.

Annak ellenére, hogy a tömeggyilkosság tetteseit felfedeztük, és akadt egy szemtanúnk is, aki felismerte a két elfogottat, bizonyítékaink kevésnek látszottak. Ilyen nagy horderejű ügyben a máskor elégségesnek tekinthető közvetett bizonyítékok nem elegendők. A nyomozó ilyenkor nem is csak a

bűnper tárgyalására gondol, hanem az áldozatok hozzátartozóira is, akik megdönthetetlen bizonyítékok esetében hiszik csak el, hogy az igazi tetteket állítjuk bíróság elé.

Úgy láttuk, hogy politikailag is nagyon fontos a bűntény tettesei ellen szóló közvetlen bizonyítékok felmutatása. Szentendrén ugyanis számos becsületes német nemzetiségű lakos élt akkor is, akik mindvégig (a német megszállás idejét is beleértve) tisztességes ember módjára viselkedtek. A tömeggyilkosságok eredményeképpen a lakosság, enyhén szólva, görbe szemmel nézett most rájuk is. És - ezzel a gyilkosok el is érték céljukat: éket vertek a község lakói közé, forrongó, ellenséges közhangulatot teremtettek. Erre vallott, hogy a kihallgatások során a tettesek is sejteni engedték, hogy tettüket személyi bosszújukon túl, a lakosság nyugtalanítása is vezette. Azt akarták, hogy a hitlerista fasiszták birtokaiba telepített újgazdák és a helyi őslakosság ne értse meg egy mást, hogy a villongások a közbiztonság és a politikai stabilitás megingásához vezessenek. A kihallgatások és a későbbi tárgyalás bennünket igazolt, de akkor, a közvetlen és cáfolhatatlan bizonyítékok híján még mindig csak a feltevéseink vezéreltek bennünket.

Hosszas viták után úgy döntöttünk, a kutatást mindaddig folytatnunk kell, amíg a legkétségtelenebb bizonyosság és bizonyíték, a Rózsika-forrásnál használt gyilkos fegyver, elő nem kerül.

Ismét a szovjet alakulat segítségét kértük, és ők a tőlük megszokott készséggel álltak a rendelkezésünkre. Most a Bükki-puszta-Rózsika-forrás és az elfogás színhelye közötti terep szinte méterről méterre történő átvizsgálására került sor.

Elképzelhető volt örömünk, amikor egy vízmosásban megtaláltuk a gyilkos parabellumot és a Rózsika-forrásnál használt SS-géppisztolyt.

A fegyver tehát előkerült. Most már csak azt kell elérnünk, hogy a tettesek elismerjék, hogy a fegyverrel ők tüzeltek.

Olykor egy kis színjátékért sem szabad a szomszédba mennünk. A fegyvereken ugyanis ujjnyomot nem találtunk. Min-

denesetre felhívtam az egyik letartóztatottat. Az asztalom ott feküdtek a megtalált fegyverek. Az ujjlenyomat-szakértőnk ott tevékenykedett a fegyverek közelében.

A letartóztatottal elmondattam azt a mesét, amellyel eddig is szédített minket. Azután felszólítottam, adjon ujjlenyomat-mintát.

Csak mellékesen jegyeztem meg, szavaimat az ujjlenyomat-szakértőhöz intézve:

- Különösen a balkéz hüvelykujjára fektessen súlyt. Azt a fegyver markolata felett épségben megtaláltuk.

Az ujjlenyomatvétele megtörtént. A gyanúsítottat ott tartottam néhány percig, mikor csengett a telefon, és a beszélgetést befejezve, odafordultam hozzá.

- Részünkről az ügy befejeződött. Két ujjlenyomatot találtunk a fegyveren. Az egyiket a tárba töltött egyik hüvelyen, a másikat a markolaton. Nagy szerencsénk van. A maga ujjnyoma a markolaton épségben maradt.

- Kérem... Én csak betöltöttem... Különben löni sem íudok. Nem is bízták rám a tüzelést!

- És ezt én elhiggyem magának? Inkább valljon be mindent. Vegye figyelembe, hogy ha tagad, akkor a bíróság megrögzött bűnözőként kezeli majd. Most itt van ez az ujjlenyomat is. A fegyvert felismeri... igaz?

- Az akció idején csak egyetlen parabelhim volt nálunk.

Felismerem.

-Nézze kérem... Nem akarom, hogy később megbánja a vallomását. És azt sem kívánom, hogy olyasmit valljon, amit soha el nem követett. Pedig úgy érzem, hogy most félre akar vezetni minket. Beismerést színlel, hogy enyhébb elbárást kapjon. Miről ismeri fel ezt a fegyvert?

- A markolat sérüléséről... Azzal feszítettük fel a csőszkunyhó ajtaját, karcolás van a fegyver markolatán.

Bólintottam. A karcolások, amelyek akkor keletkeztek, amidőn a kunyhóajtó lakatpántját feszegették, jól láthatók. A fegyverszakértő az áldozatokból kioperált lövedékeket kétségkívül azonosította a parabelluméval. A kétségbevonhatatlan bizonyíték a kezünkben volt.

Felvettük a jegyzőkönyvet, lezártuk az ügyet.

A szentendrei tömeggyilkosság tettesei felett rövidesen a bíróság ítélezett...

A nyomozás fontos tanulsága volt: minden ügyben akadt kell perdöntő bizonyítéknak. Nem szabad feladni a ku

tatást. Keresni kell; ahogy a közmondás t«>'<-;-< -'- '----- -

talál.

feladni a ku-
tartja: aki keres, az

*

A nagy óra-ügy

Az egyik razziánkon, a Teleki téren egy rendőr őrmester
lépett mellém.

- Tessék csak figyelni - mondta, és előre mutatott.

A jelzett irányba néztem.

Egy drótfonatú szemétkgyűjtőből sűrű, fekete füst emelkedett az ég felé. Azután a füst lassan elvesztette sötét színét, hófehéren kígyózott a magasba.

- Nem érdekes? - kérdezte. - Ez minden razziánál így szokott füstölni.

Nem tudtam mire vélni a dolgot.

-Jól van, köszönöm a bejelentést. Nagyon érdekes. De arra kérem, őrmester elvtárs, holnap tízkor ismét legyen itt a szemétkgyűjtő mellett, kijövünk egy látszatrazziára.

Másnap tíz órakor érkeztem a térre. A rendőr sehol sem volt. És a szeméttartó - füstölgött.

A megbeszélte helyen találkoztam a razzia részvevőivel, és úgy határoztunk, hogy a környék kapualjait végigkutatjuk, mert abban biztosak voltunk, hogy az őrmester távolmaradásának alapos oka lehet.

Mintegy fél órája kerestük már őrmesterünket, amikor az egyik nyomozó lélekszakadva megérkezett.

. - Jelentem, megvan az őrmesterünk. Az egyik környékbeli házfelügyelőnél van, rosszul lett, oda támolygott be telefonálni.

A rendőr igen rossz színben volt. Ennek ellenére írásbeli jelentését már megszóvegezte:

"A mai napon 09 óra 35 perckor a Teleki tér ... sz. ház kapualja előtt megálltam, hogy a megjelölt szemétkosarat figyelemmel kísérhessem. 09 óra 50 perckor valaki a közelemben elejtett egy üveget, majd tovább haladt. Az üvegben

valami nagyon erős szagú folyadék lehetett, talán szalmiákszesz, mert rövid idő után könnyezni kezdtem, majd ott kel-

lett hagynom figyelőhelyemet, mert heves tüsszentési, köhögési roham vett erőt rajtam. Körülbelül 9 óra 54 perckor jöttem el, addig semmi más különös dolog nem történt."

Tehát a szeméttartó meggyújtására 6 perc állott a tettes rendelkezésére.

Teljesen tanácstalanok voltunk. Az elmúlt napokban semmiféle súlyos bűntett nem történt, kisebb lopások, rablások előfordultak ugyan, de ez az egész jelzőfüst-eljárás túlságosan nagy szervezettségre vallott az időszak bűncselekményeinek súlyosságához képest.

Az ebédlőben is erről beszélgettünk, vitatkoztunk, de úgy látszott, megfeneklett a tudományunk. Nem tudtuk elképzelni, miért szükséges tábortüzet gyújtani a Teleki téren?

Ahogy ültünk és ebédeltünk, Vadász Feri, a csoport egyik tagja, leült az asztalom mellé.

- Bandi bácsi - mondta -, én kimennék, néhányadmagammal és eloszlanék úgy, hogy ne lássanak bennünket. Valaki meggyújtaná a tüzet, és megfigyelnék, történik-e valami, miután felszáll a füst?

Tetszett az ötlet. Másnap Vadász a csoport több tagjával elozlott a Teleki téri piacon, az egyik nyomozó pedig egy kellően preparált égő cigarettát dobott a kosárba.

Csakhamar fehér füst emelkedett a magasba.

Mi készenlétben voltunk, ott üldögéltünk a Köztársaság tér padjain. Sakkoztunk, ultiztunk, mint a park többi délelőtti törzsvendége.

Talán tíz percre semmi sem történt. Egyszer csak látom Vadászt, széles mosollyal jön felém.

- Ez a füst egészen csodálatos hatással volt néhány ócskásra. Otthagyták a standjukat, és a postaládához mentek, sürgős levelezni valójuk akadt. Kettőt a levelezők közül "lekapcsoltunk", ami biztos, az biztos. Ezeket előállítjuk.

- Rajta, hívják ki a postát, felbontatjuk a postaládát, és megnézzük, mit írtak a delikvensnek ilyen sebbel-lobbal - adtam ki az utasítást.

Vadász egy fülkéből felhívta a postát.

41

4.0

- Rendőrség. Arra kérem, küldjön ki valakit a Teleki tér ... számú ház falára szerelt postaládához. Ismeretlen személyek valamit beledobtak a ládába, amiről feltételezhető, hogy a leveleket megrongálja.

- Köszönjük a bejelentést, de a címmel tévedni tetszik...
Azon a házon a postának nincs levélszekrénye.

Vadász értetlenül nézett a készülékre.

- Kérem - mondta-, tessék tartani a vonalat, elszaladok,
megnézem még egyszer a házszámot. (Valóban hamar tért
vissza. Pár év előtt ő nyerte a 800 méteres síkfutás bajnok-
ságát.)

- Mondja kérem - szólt a telefonba -, nem vészett el egy
levélszekrényük ?

- Pestről nem - hallatszott a válasz. - De mintha Győr
jelentett volna ilyesmit.

- Jól van - mondta Vadász -, akkor küldjön csak valakit,
hogy ezt a helyét változtató szekrényt kibontsa. Jó címet ad-
tam.

Letette a kagylót. Egymásra nevtünk.

- Ebből már lesz valami...

... A nagy lomha zöld postásautó odaállt a levélszekrény
elé. A levélgyűjtő kiürítette a szekrényt, és visszaszállt a ko-
csiba. A postán kellően igazoltuk magunkat, majd felnyílott
a postástáska is. Néhány vastag boríték hullott ki a kezelő-
asztalra. Felvettünk egy borítékot, azt, amelyikre "Lángos"
volt a címzés helyére írva. Más semmi. Viszont a boríték
súlyos volt, mintha vasdarabok lennének benne.

Felnyitottuk a borítékot. Négy Marvin és két Doxa óra
hullott ki belőle. A többi "levelet" is átvizsgáltuk. A levél-
szekrénybe dobott hat különféle jeligével ellátott küldemény-
ből tizenhét vadonatúj óra hullott elénk.

- Mi történjék a postaládával? - érdeklődött a tisztviselő.

- Hagyják ott, de naponta ürítsék. És a tartalmát gondo-
san vizsgálják át.

Visszatértünk a főkapitányságra. Behívtuk az elfogott két
"levelezőt".

- Soha nem láttuk ezeket az órákat - mondták. Egyikük
különösen nagyhangú volt:

42

- Milyen jogon tartóztattak le minket? Vagy talán azt
hiszik, hogy nem lesz az ügynek folytatása? Majd mi teszünk
róla, hogy...

- Elhiszem, hogy semmi közük az órákhoz. De akkor,
hogyan került rájuk a maguk ujjlenyomata?

Erre elhallgattak. Azután a nagyhangú - most már csendesebben, ezt mondta:

- Rendben van, bevallom. Ma délelőtt jött egy fiatal lány, két Marvin órát adott el nekem. Nem volt kedvem az üzlet-hez, de siránkozott, hogy nincs pénze. Megesett a szívem rajta. Átvettem tőle az órát. Amikor láttam, hogy razzia van, megijedtem, borítékba tettem és bedobtam a sarki levélszekrénybe.

-Érdekes... ha szabad elmondanom... ez a fiatal lány nálam is járt. Biztosan ugyanaz volt - sopánkodott a másik -, de nekem Doxákat adott el. Olyan kétségbeesett volt... nem tudtam szegénykének nemet mondani.

Látszólag elfogadtuk a vallomásukat. Mindenesetre elvezettük őket, és külön-külön zárkába kerültek. További kihallgatásuk nem látszott célszerűnek, hiszen bizonyosan egyforma személyleírást mesélnek, így azután semmire sem megyünk.

Azzal ugyanis azonnal tisztában voltunk, hogy kiterjedt banda nyomára bukkantunk. Egy "főnök", aki csak két passzerral (árúkézbesítővel) foglalkozik, nem lop Győrben levélszekrényt, nem okoskodik ki ezt a rafinált és szinte az észrevétlenségig egyszerű, mégis 99 százalékosan biztos trükköt. Abban is bizonyosak voltunk, hogy ha a többi borítékban szereplő ujjlenyomatok gazdáit elő akarjuk keríteni a térről, olyan riadalmat keltünk, amelynek hatására a "nagyfőnök" rövid idő alatt kereket old. Ahol pedig a számításaink szerint nagy mennyiségű óra bejött az országba, ott a bandavezér is ki tud jutni hazánkból.

így nem maradt más hátra, mint körülülni az íróasztalt, és kiokoskodni, miképpen próbáljunk a bandavezér nyomára akadni. Több nézet is szóba került, végül a legegyszerűbb következtetéseknél kötöttünk ki.

Mindenekelőtt arra gondoltunk, hogy az értelmi szerző

43

csak olyan ember lehet, akinek néhány nyugati fővárosban jó összeköttetései vannak. Mégpedig olyan személyekkel kell kapcsolatban állnia, akik óra-ékszer vonalon dolgoznak. Ez pedig csak akkor lehetséges, ha a pesti főnök maga is "otthon van" a szakmában.

Azt is elfogadtuk, hogy például egy órássegédnek, ékszerészsegédnek ilyen összeköttetései nem lehetnek. Hiszen a nagy cégek vezetői az árubeszerzést soha nem bízták második, harmadik személyre, hanem rendszerint maguk végezték a munkának ezt a részét. A meghallgatott szakértők elmondták, hogy a fővárosi ékszerészek rendszerint ugyanattól a bécsi vagy párizsi cégtől vásárolták a felszabadulást meg-

előző évtizedeken át. önként adódott tehát a következtetés: ezek a híres, ismert kereskedők most, az idők változtával új kereskedelmi rendszeri kívánnak bevezetni.

Ahhoz azonban, hogy kereskedni tudjanak, órára van szükségük. Tehát szabályos rendelést kell leadniuk, és ugyanakkor a nagy mennyiségű óra zavartalan és "üzembiztos" forgalmát is garantálniuk kell. Tíz Doxáért nem lopnak levélszekerényt, de százért esetleg: igen. Ezerért pedig... talán

még embert is ölnek.

Mindenesetre folytattuk a Teleki téri ellenőrzéseket, de többé ott semmi gyanúsat nem észleltünk. Lám csak, a csempész-csiga visszahúzódott a házába.

Így aztán kénytelenek voltunk új ösvényt keresni. Villámrazziák során kézre került ugyan néhány kis üzér, de azoknak sejtelmük sem volt az órák eredetéről, másod-, harmad-, sokadkézből jutottak az órákhoz, s a forrásról éppolyan keveset tudtak, mint mi.

Nem volt mit tenni, nyakunkba vettük a szórakozóhelyeket. Márkus és Orbán, csoportunk két fáradhatatlan örökmozgója kereste a szórakozóhelyek császárai között azt, aki az óraügylet főnöke lehet.

Orbánnak az volt az elképzelése, hogy ő mindenekelőtt az ékszerészekre "szakosítja" a munkáját. Néhány nap alatt felderítette a főváros legnagyobb ékszerészeinek magánéletét, és mindenekelőtt azzal foglalkozott, hogy a dorbézolók pénzforrásait tisztázza. Az akkori viszonyok között ez meg-

lehetősen nehéz feladat volt, hiszen sok titokzatos forrásból "csurrant-cseppent" ezeknek a jövedelme.

Végül is együtt, közösen indultunk éjszakai felderítésekre. Nagyon nehéz körülmények között dolgoztunk, hiszen a legtöbb mulató magánkézben volt, a tulajdonosok, főpincérek ismertek minket, és bár úgy tettek, mintha segítenének nekünk - tudtuk mi jól, hogy üzletfeleiket védelmezik ellenünk. Egy idő múlva mégis össze tudtuk állítani a legviharosabb éjszakai életet élő vendégek átlagos napi "rezsijét".

Márkus feladata volt, hogy a sok-sok mulatói számlócédulából kiválogassa a legérdekesebbeket. Részletes könyvelést vezetett néhány nagy ékszerész zabolátlan mulatózásairól, és az így megszerzett adatokból próbáltuk megfejteni az óraügy rejtélyét.

Abban ugyanis bizonyosak voltunk, hogy az akkor még magánkézen levő ékszerüzletek a maguk sokrétű forgalma mellett sem nyújtottak annyi hasznot, hogy abból például az egyik fezőr a napi 1000 forintos lokálszámláját kifizethesse.

Ezek után talán nem árt leszögezni, hogy a nagy óraügy felgöngyölítése a bűnüldöző kollektívának nem annyira a logikáját, mint inkább a türelmét tette próbára.

Erőt kellett vennünk magunkon. Beültünk egy vermut vagy egy konyak mellé, hallgattuk a dizőzők bárgyú angol-sággal előadott dalait, látszólag semmit sem csináltunk, csak feszülő idegekkel próbáltunk egy-egy áruló szófoszlányt, mosolyt, dugva átadott órát "fíklön csípni". Itt nem primitív bűnözők szőtték szálaikat: csendes, de mindenre elszánt, az "úri modor" ezernyi sallangját jól ismerő és felhasználó, ugyanakkor a csempészet nagy ravaszságot igénylő mesteriségét mesterfokon gyakorló kalandorok voltak az ellenfeleink.

... Azon az éjszakán már jól benne jártunk a munkában, amikor telefonon kerestek.

- Itt a Derby bár - mondta egy nyomozó. - Nagy céció van a félemeleten. Érdekes lenne, ha együtt néznénk körül.

Kocsiba ültünk, majd megálltunk a mulató előtt.

A lifthez sétáltunk. Ebben a mulatóban még a félemeletre is felvonó szállította a vendégeket.

45

Úgy helyezkedtünk e, gy
X kerüljünk. Ez PP«
tarsaság vendéglátója súgtam

várutv. ^^"
lukhoz, amely a fe

.pincérrel, és
p ^

ind nagyobb helye.
bb ré^okba

A kocsink a sarkon várakozót, BH>1«A ci

to gyuj-

tottunk.

Már virradt,

harsány nevetés közben
^ SzáUóba mentek

ünt utóbb kiderült - fatert

nünt

megállapí-

gény Márkus sokhetes

46

Másnap teljes erővel Friss Tibor ékszerész napirendjének kipuhatolásához láttunk. Két detektív állandóan a nyomá-

ban volt. Kiderült, reggel általában 9 órakor hagyja el a lakását, egy belvárosi fodrászhoz kocsizik, ott megborotválják. Onnan az üzletébe hajt, ebédjét is ott költi el, az egyik közeli étteremből házhoz viszik neki. Négykor zárja a boltot, ismét felkeresi a fodrászt, ismét borotválkozik.

Ezután hazatér. Másnap reggelig ki sem mozdul a házból.

Napokon át roppant egyhangú volt a megfigyelők jelentése.

Talán nyolc vagy kilenc nap is eltelt, az ékszerész még mindig semmi rendkívülit nem csinált. Sőt: mintha érezné és tudná, hogy figyeljük, napról napra pontosan betartotta a napirendjét.

Ám a kilencedik napon korábban zárta az üzletét. Kocsijába ült, és lépésben elhajtott a Pilvax Kávéházig. Szép lassan besétált, valami italt rendelt, a megfigyelő kintről látta, hogy a pincérrel beszédbe elegyedett.

Megfigyelőnk ekkor elkövette a hibát: ő is betért a vendéglőbe. Megfeledkezett arról, hogy az üzletnek két kijárata van.

Mire odajutott, ahol az ékszerész korábban ült, már senkit sem talált a helyén. Csak egy tízforintost, az egyik pohár alá illesztve.

- Sajnos, elment - közölte azonnal telefonon.

Mit volt mit tenni? Ezen már nem lehetett változtatni.

Nem maradt más hátra, mint beidéztük a fodrászüzlet tulajdonosát. Előzőleg azonban az üzletet alapos megfigyelés alá vontuk, és megállapítottuk, hogy az ékszerész sohasem a tulajdonossal, hanem mindig ugyanazzal a segéddel dolgoztat. Környezettanulmányaink során azt is kiderítettük, hogy a mester rendkívül zsugori, ugyanakkor vitathatatlanul becsületes ember. E két tulajdonságából kiindulva készítettük el vele kapcsolatos kis haditervünket.

Én foglalkoztam vele.

- Nagyon nehéz ügyben kell a segítségét kérnem - kezdtem a beszélgetést. A fodrász csak ült, láthatóan megijedt a rendőrségi idézéstől.

47

Elővettem a papirost.

- Egy Teleki téri árus bejelentette nálam, hogy az utóbbi időben négyszer is megjelent nála valaki, aki fodrászkendőket ajánlott eladásra. A kereskedő nem merte a kendőket megvásárolni, hanem azt mondta az eladónak, hogy másnap délelőtt jöjjön vissza. Minthogy az illető többé nem jelentkezett, a kereskedő arra gondolt, hogy lopott kendőket kínáltak

neki. Azt mondja, hogy a nagy kendők bal sarkában egy "M" betű van hímezve.

- Azok az én kendőim - rikoltott kétségbeesetten a fodrászmester.

- Mi is erre a megállapításra jutottunk. Azt is tudjuk, hogy magának általában heti 150-200 kendője van mosásban, tehát meg sem tudja állapítani, ha néhány darab hiányzik.

A fodrász kétségbeesetten csóválta a fejét.

- Tetszik látni... így bízson meg az ember...

- Azután nem lehet tudni - mondtam -, hogy mást nem vittek-e el magától? Mondja... a borotvaszappana...

A fodrász nem tudta magát tovább türtőztetni.

- Ezerszer megmondtam a feleségemnek... Valaki lopja a szappanomat. De mindig lehurrog... és tessék!

Diadallal nézett rám. "Szegény asszony - gondoltam -, nem irigylem azért, amit ma kapni fog. "

- Hagyja a feleségét, inkább figyeljen ide. Az eddigi lopásokat, ugyebár, nem tudjuk senkire rábizonyítani. De ha ott lenne az üzletben egy emberünk... aki figyelné, ki tesz zsebre egy szappant, ki rak a táskájába egy kendőt... Az mindjárt

más lenne!

-Ez kell'. - mondta határozottan a fodrász. - Ez kell. Kiskoromban mindig detektív akartam lenni, de én sem tudnék ennél jobb megoldást kiokoskodni. Egy ember... én elbújtom... mondjuk...

Kétségbeesetten nézett rám.

- Szörnyű, kérem - kesergett -, abban a nyomorult üzletben nincs egy lyuk, ahová elbujtathatnám.

Valósággal csiklandozott a nevetés.

- Hacsak - villant fel a fodrász tekintete -, hacsak be nem öltözne az illető.

- Á, az nem megy -
incselkedtem vele -, képzelje, csúcsforgalom, százan az üzletben, a mi emberünk pedig csak sétál, és nem kezd borotválgni. Mert nem kezdhet, hiszen nem tud. így azután mindjárt lelepleződik.

Az emberem hangosan, boldogan nevetett.

- Látszik - már bocsánat -, hogy nem tetszik a szakmát ismerni... Van nálunk egyszerű hajmosó a nőknél, és szappanozó a férfiaknál. Nemde? Szappanozó. Az csak szappanoz. Azt küldjön, főnök úr - mondta nekem -, egy szőke hajú, törékeny kis szappanozót.

- Látja - helyeselt - , ez soha életemben nem jutott volna az eszembe. Igaza van. Elküldöm ezt a srácot szappanozni.

Mindjárt be is hívtam Danyit.

A fodrász körüljárta, beleegyezően bólintott.

... Harmadik napon az ékszerész - borotválkozás után - újra eltűnt a szemünk elől. Ezúttal este történt a dolog, és hajnalig elő sem került.

Danyi megállapodásunk szerint távbeszélőn jelentkezett.

- Az a baj, hogy túl kicsiny itt a mellékhelyiség. Egyszerre csak két személy fér el benne. Az ékszerész minden borotválkozás után kimegy, de mindig van valaki olyankor a másik fürkében.

Ez már eléggé nehéz dió volt. Végül úgy döntöttünk, hogy a fodrászüzlet mellé egy mérleges embert telepítünk. És persze néhány üzletfelet is rendelünk melléje.

Abban az időben használható személymérleget szerezni nagyon nehéz volt. Végül is a kapitányság orvosi szobájának a mérlegét vittük ki. Szép nagy darab volt, nikkeles, fényes, legalább egy mázsát nyomott. Minden mérésnél csilingelt egyet. Igaz viszont, hogy minden mérésnél 37 kiló 20 dekát mutatott.

Kilenc óra előtt megjelent egy nyomozó, gyöngyözött szegényről a verejték, amíg a mérleget a helyére cipelte.

Kedves eset történt vele, nem tudom megállni, hogy el ne meséljem.

Talán a harmadik napon nagyban cipeli a mérleget, három lépésenként megáll, leteszi, törölgeti a homlokát. A sar-

kon álló rendőr nézi, nézi, azután odalép és jó barátságosan így szól hozzá:

- Látja, látja... Ezt a nehéz mérleget hurcolássa. Inkább elmenne valahová becsülettel dolgozni, úgy több pénzt kereshetne.

A mi emberünk egy szót sem szól, fúj egyet, felveszi a mérleget, viszi két lépést, leteszi.

A rendőr hirtelen közelebb lép. Odahajol a tolósúlyon levő emblémához. A homlokát ráncolja.

- Nézzék csak - válik komolyra a hangja -, ezt maga a Budapesti Rendőr-főkapitányságról lopta. Hátra arc! Most szépen visszavisszük, de az ám! Micsoda szemtelenség! Képe3 a rendőrségről mérleget lopni!

Képzeltető a rendőr meglepetése, amikor a nyomozóm rendőrtiszti igazolványt tartott a szeme elé.

így azután kilenckor állott a mérleg, jöttek az "ügyfelek", vagyis a nyomozócsoporthoz emberei,

- Harminchét kiló húsz deka. Húsz fillért kapok.

. | . | - Harminchét kiló húsz deka. Húsz fillért kapok.

- Édes öregem - mondta az egyik -, húsz fillérért nem is mond maga keveset.

Megállapodásunk szerint, amikor az ékszerész a mellék-helyiségbe ment, kijött a "szappanozó", körülnézett.

Akinek ez volt a feladata, gyorsan besietett a fodrászüzletbe. De a kis fülke mindkét kabinja foglalt volt.

Másnap az egyik nyomozó már háromnegyed kilenckor

betelepedett az egyik fülkébe. Kilenc óra tizenhét perckor

bement a másikba az ékszerész is. Az üzlet előtt a többiek

: egy kis kavargást rendeztek, hogy az "esetleges üzletfelet" ne engedjék bejutni.

Azokat a bizonyos kis fülkéket deszkafal választotta el egymástól. Az ékszerész fülkéjéből kis csomagot dugtak át az emberünkhöz.

A mi munkatársunk szépen felvette a csomagot, és behozta a kapitányságra. Amikor felbontottuk, tíz-egynéhány boríték került elő. A borítékokban hatvan különféle svájci óra volt.

Azonnal házkutatási parancsot állítottunk ki, és elindultunk az ékszerész lakására.

|

Szokásától eltérően ezúttal otthon tartózkodott. Amikor átnyújtottuk a papírjainkat, elnézően mosolygott.

- Parancsoljanak - mondta -, a lakásom az önök rendelkezésére áll.

Mindent tûvé tettünk, de órát egy darabot sem találtunk nála. Az ékszerész csak állt és jóindulatúan mosolygottj elnézően, mint a gyermekét szerető apa, ha kedvenc fiának valamilyen csínytevését figyeli.

-Azután... mit keresnek... ha nem vagyok tola-kodó a kérdésemmel?

- Órákat keresünk - mondtam -, ha nem méltóztatik ha-

ragudni, csempészórákat.

- És találtak?

- Nem. Ezúttal nem.

- És befejezték?

- Ügy tûnik, igen. .

- Fiam! Fiacskám! - kiáltott az ékszerész. - A detektív urak távozni szeretnének. Vagy - fordult hozzánk - maradnak még egy ideig?

- Feltétlenül - szólt Vadász nyomozó. - De nem sokáig. Csak addig, amíg ön felkészül arra, hogy velünk jöjjön.

Az ékszerész most kiesett a szerepéből.

- És miért menjek én önökkel? Mi keresnivalóm van nekem az önök társaságában?

- öltözzön kérem, sietnünk kell!

- És ha nem megyek? - kérdezte a gyanúsított.

- Akkor visszük! Ha magának kellemesebb megbilincselve közlekedni...

Lehajtotta a fejét.

- Mehetünk! - szólt és előreindult.
A ház előtt állt a fekete Mercedes.

Az ékszerész, mintha ez lenne a legtermészetesebb, a kocsi vezetőülése felé tartott. Kinyitotta az ajtót, de egyikünk résen volt, és becsapni már nem engedte, hanem nyitva tartotta, amíg mindannyian be nem szálltunk.

- Ismertem egy ékszerészt - mondta közben Vadász nyomozó -, aki azt hitte, hogy ő mindenkinél okosabb. Amikor

5°

le akarták tartóztatni, a rendőrséggel a kocsijához kísértette magát, azután beült és elrobogott.

Ékszerészünk a szája szélét rágta, nem válaszolt.

- Majd mi vezetjük önt - mondtam, és egyikünk átült a volánhoz.

Elindultunk a kapitányság felé.

Amikor az irodába érkeztünk és a jegyzőkönyvvezetőt szólítottam, az ékszerész felállt.

- Azt a tiszteletteljes nyilatkozatot kívánom tenni, hogy mindaddig, amíg az ügyvédemmel nem tanácskoztam, nem

vagyok hajlandó semmiféle bejelentést tenni.

Vadász harsányan felnevetett.

- Drága uram... hiszen ez a kijelentése felér egy beismerő vallomással.

- Én semmit nem ismerek be. Egyetlen jegyzőkönyv aláírására azonban az ügyvédem nélkül is hajlandó vagyok. Mégpedig a sikertelen házkutatási akcióról szóló jegyzőkönyv aláírására.

- Értem... És honnan olyan biztos ön abban, hogy az a házkutatás sikertelen volt?

- Én abban bizonyos vagyok.

- Azért bizonyos - zártam le a kihallgatást -, mert ön tudja, hogy az általunk keresett órák hol vannak. Százhusz perc múlva mi is tudni fogjuk.

A letartóztatáskor az őrizetesek személyi holmiját letétbe tesszük. Az ékszerésznél néhány irat, pár száz forint, egy lakás- és egy gépkocsikulcs volt. A kocsikulcsról nyugtát adtam és magamhoz vettem. Ezenkívül - egy mosoda címét is megtaláltam. Talán napirendre is térünk a dolgok felett, ha a mosodacím túlsó oldalán minden kísérő szöveg nélkül egy kétjegyű szám és egy idegen aláírás nem szerepel.

A kérdéses mosodát tíz perc alatt megtaláltuk. A kiszolgáló megnézte a cédulát és kisvártatva egy nevet közölt velünk.

- Nem lehet az illető ékszerész, kérem, jól tudom, szerfelett olajos dolgokat szokott hozzánk tisztításra beadni.

A lakcímnnyilvántartó rövid idő alatt megtalálta a tisztító által közölt személy lakáscímét. Sőt, egyszerre három lakcímet is adott.

Az irodában kiosztottuk a feladatokat. A fő szempont az volt: elő kell állítani azt a személyt, aki a három közül a legközelebb van valamiféle olyan szakmához, amelynek művelői olajjal is dolgoznak.

Legnagyobb meglepetésünkre a három személy között ilyen egy sem volt. Ellenben akadt közöttük - egy fogorvos.

Mindenekelőtt erre a fogorvosra koncentráltuk a figyelmet. Szombat délig semmi különös dolog nem történt vele. De szombaton kiállt a DKW-ja mellé, és tisztogatni kezdte.

Ez elegendő volt a számunkra. Kisvártatva megkerestük, és a mosodacédulát a kezébe adtuk.

- Mi ez? - kérdezte meglepődve. - De hiszen Őszi (vagyis

az ékszerész) mindig maga szokott a pénzért jönni.

- Kificamodott a lába - mondta egyikünk. - De nyugodtan ideadhatja, és mindjárt meg is üzenheti, mennyire tart igényt.

A fogorvos a fejét csóválta.

- Én nem tudok semmiről!

- Az baj - mondtam -, akkor több árut nem kaphat. Őszi úgylis azt tartja, hogy maga legutóbb is alaposan becsapta őt. Márpedig - folytattam - én addig innen el nem megyek, amíg vagy a cuccot, vagy a pénzt meg nem kapom.

- Tízet kifizetek, a többit a jövő héten adják - mondta a fogorvos, és leszámolt a kezembe ötezer forintot.

- Rendőrség - mondtam neki -, a doktor úr velünk jön. A bejelentésem nagyon megrázta.

- Rendőrség? De hát miért?

- Az áru miatt. Vagy talán nem tudta, hogy...?

A fogorvos nem is érdeklődött tovább. Felöltözött, velünk jött.

Az első szembesítés igen viharosan zajlott le. Az ékszerész meg sem ismerte a fogorvost. Sőt azt a hetven Marvin órát sem, amelyet neki értékesítésre átadott. Az ötezer forintot sem volt hajlandó átvenni.

- Én magát nem ismerem - hajtogatta -, engem maga nem fog beugratni.

A fogorvos egyre jobban kétségbeesett.

- Kérlek, könyörgöm, mondd meg az igazat... Hiszen

53

mindketten bajban vagyunk. Miért tagadsz, hiszen elrohadtunk a börtönben. Szólalj meg, az istenért. Te adtad az órát, a fodrászüzletben szoktad átpöckölni, a kabinfal alatt.

- Én ezt az embert nem ismerem - szólt az ékszerész -, és fejezzék be ezt a szembesítést végre. Nem veszik észre, hogy nem dülök be a trükkjeiknek?!

- Hohó - mondta felgerjedve, dühödten a fogorvos -, azt akarod, hogy én egyedül tartsam a hátamat. De ez nem fog menni. Fél éve, barátocskám, én csináltam a fogaidat...Vagy arra sem emlékszel... A két hátsó felső zápfogadat talán más tömte be? Mindkettőt 22 karátos arannyal?

- Kérem - szólt Vadász -, legyen olyan kedves, nyissa ki a száját.

- Ugyan, kérem... Mit bizonyít az, hogy a két hátsó zápfogam lyukas volt és be van tömve?! Az én koromban száz ember közül kilencvenkilenc tömött fogakkal szaladgál. És hogy arany a tömés... ? Az én forgalmam, kérem, meghaladta a havi 2-3 kilogrammnyi aranyat. Gondolják, hogy ilyen forgalom mellett éppen a fogamat tömetem majd amalgámmal?!

mal?!

- Hazudsz, most is hazudsz - dühöngött a fogorvos... - De más bizonyítékom is van. Nálad kell, hogy legyen a legújabb szállítmány. Tegnapelőttre mondtad, hogy megérkezik. És a te szállítmányaid pontosak szoktak lenni.

- Nézze, uram - mondta mosolyogva az ékszerész -, most engem igazol. Ugyanis nálam már volt házkutatás. És a rendőrség semmit nem talált.

- Akkor rosszul kutattak, te csirkefogó.

A gyanúsítottakat elvezettük és elővettük a házkutatási jegyzőkönyveket. Az üzlet... a lakás... érdekes: a gépkocsi átkutatása is megtörtént, de ott sem találtunk semmi érdekeset. A lakások átkutatásához jól értettünk már, a lakásokban "típus" rejtekhelyek vannak. De a gépkocsiban... Alig-alig voltak olyan ügyfeleink, akik a bűnjeleket a kocsijukban rejtették volna el. Űgy gondoltuk, a kocsit kell ismét szemügyre vennünk. Felhozattuk az ékszerészt, majd elindultunk az udvaron álló Mercedes felé.

Az ékszerész mintha idegesebben kezdene viselkedni? Elő-

54

veszem a kocsikulcsot, odaadom neki, kérem, nyissa ki az ajtót. Alig tudja a zárba nyomni a kulcsot. Amikor felegyenesedik - sápadt.

- Mit akarnak a kocsimtól?... Ennek semmi köze az órákhoz...

- Jól van, jól van - nyugtatom. Odahívom az egyik gépkocsivezetőt. "Hová lehet egy kocsiban elrejtteni valamit?" Nézegeti a kocsit, azután azt mondja, hogy a zsebekbe, a kocsiajtó kárpitja alá. Esetleg az ülésekbe.

Csavarhúzóval kezdjük a kárpitot lebontani. Az ékszerész nyugodtabban tûri, mint szeretném.

- Ha a kárpit beszakad, beperelem önöket! - fenyeget. Seholy semmi.

Kiemeljük az üléseket.

Elötûnik a csomagteret a kupétól elválasztó válaszfal.

- Eredeti Mercedes - mondja az ékszerész.

Érdekes, az üléseknél, az ajtókárpitnál ilyenfajta észrevételt nem tett.

Mérőlécet veszünk elő. Lemérjük a kocsit kívülről, majd lemérjük a belső teret a válaszfal előtt, és mögötte.

A két adat nem egyezik. Vagyis: a kígyó a fejétől a farkáig nem ugyanolyan hosszú, mint a farkától a fejéig. Vagyis: túlságosan vastag az a válaszfal.

Odalépek az ékszerészhez.

- Ez az originál Mercedes válaszfal újonnan sem drágább ötszáz forintnál. Én ezt most kiemelem. Mit szól hozzá?

- Tiltakozom - szól reszkető hangon az ékszerész.

- Nem kell kiemelni - bújik ki Vadász a kocsiból. - Van ajtó is a válaszfalon.

- No, barátom - szólok az ékszerésznek -, most szépen szedjen ki mindent abból a fiókból.

- Én... nem is... tudtam róla.

- Rajta! Kipakolni. Eleget szédített minket. Ajánlom, gyorsan kezdjen hozzá.

Jegyzőkönyvbe vesszük a kocsiban levő tárgyakat. Diktálom:

"300 darab Marvin és Doxa óra... looo irídium toll... 37 kilogramm nyersgumi... 29 755 forint készpénz."

55

Lezárjuk a jegyzőkönyvet.

Odahajol. Csendesen kézbe veszi a tollat. A homlokáról verejtek patakzik.

Fenn megkezdjük a nagy kihallgatást. Ismerteti a forgalmát, összekötőit. Azután rám néz:

- Mondja kérem, ha szabad kérdezni... a beismerő valamást ezek után hogyan értékelik?

- Ha a csempészárú beszerzési módjára is kiterjed, feltétlenül enyhítően.

- Értem, kérem. A helyzet a következő. Néhány hónappal ezelőtt az expresszrel Bécsbe utaztam, hogy kinnlevőségeimet rendezzem. Az utazás közben összebarátkoztam az expressz néhány alkalmazottjával, mert már akkor megérlelődött bennem a csempészség gondolata. Gondosan tanulmányoztam a határvizsgálatot, és megállapítottam, hogy a vámhatóságok a szerelvény hozzáférhető részeit ellenőrzik csupán, a rejtettebb kocsirészeket viszont nem tekintik meg. A vonat vezetőjének elmondtam észrevételemet, és puhatolódzva megkér-

deztém tőle, hogy ha "valaki" ott, egy ilyen rejtett részben eldug valamit, át tudja-e a határon hozni? A vezető határozott igennel válaszolt, és azt mondta, ha én tudnék valakit, akinek eldugnivalója van, ő tudna vasutast, aki a szóban forgó valamit eldugná.

Ezek után bécsi üzlettársaimmal megállapodást kötöttem órák, toUalkatrészek és más, itt nehezen beszerezhető cikkek Magyarországra való csempészésére.

A beavatott vasutasok ismerik bécsi üzlettársaimat, akiket esetenként felkerestek, átadták saját kezûleg írt megrendeléseimet, valamint a küldött pénzt, és megmondták, hogy az expressz melyik bécsi külső pályaudvaron van tolatás alatt. Ennek idejét kihasználva a bécsi ügyfeleim által eljuttatott tárgyakat az egyik vagon egy rejtett fiókjába helyezték.

Az expressz Pestre érkezése után a vasutasok értesítettek, majd az éjszaka leple alatt a most Pesten várakozó vonatból a csempészett tárgyakat kiemeltük. A vonatban látott rejtekhely sugalmazta, hogy a kocsimban is ilyen "beépített" rejtekbe helyezzem el az értékeimet.

A bécsi üzletfeleim nevét megadom. De rendelkezésükre bocsátom vasúti és pesti üzletfeleim pontos listáját is.

Mire az ékszerész aláírta a vallomást és a listákat, egészen magához tért.

- Majd csak kiszabadulok - mondta -, veszteni is tudni kell!

- Álljunk csak meg egy szóra - tiltakoztam vallomásának lezárása ellen -, ez így nagyon izgalmas, ahogy ezt a bécsi legendát elmesélte. Ennek a dolognak egyetlen bökkenője van. Mégpedig az, hogy úgy tűnik, ön valakit ment Magyarországon. Kezünkbe is adja a bűntársait meg nem is.

- Kérem... én bizonyítok. Kimegyünk a pályaudvarra, felveszem a vasutasok útján bécsi barátaimmal a kapcsolatot, leadom a rendelésemet, és ha igazat beszéltem, meg kell az árunak érkeznie.

- De mi pénzt nem adunk erre a célra.

- Nekem, kérem, Bécsben korlátlan hitelem van!
Megegyeztünk. A rendelés elment, és másnap hajnalban

az ékszerész közreműködésével átvettük a bécsi üzlettársak bizonyító erejű küldeményét: 300 Doxa és 5 db IWG Schaffhausen aranyórát.

Az ügy lezárásáig még további 600 darab órát és több ezer dollárt foglaltunk le, és letartóztattunk 17 értékesítő megbízottat.

A nagy óraügy aktáit átadtuk az ügyészségnek.

Az áruló fahasáb

A minap Pesterzsébeten jártam. Az egyik utcában hirtelen megtorpantam. Mindenki ismeri az érzést, amely hirtelen rohan az emberre: "Én már jártam itt valamikor..." Nem tudom, hogy az akácfák, az ide látszó templomtorony vagy a kis házak foghíjas kerítése idézte-e emlékezetembe annak a sok évvel ezelőtt történt esetnek emlékeit.

Mi, egymás között, itt, a rendőrségen, sokszor emlegettük ezt az ügyet. Hosszú és fárasztó munkát kellett végeznünk, mígnem a rablógyilkosság tettesét kézre kerítettük. Már akkor is megállapítottuk, hogy százszor igaz a mondás: a bűn nem tûri, hogy elrejtse. Minden bűntény elkövetője valahol hibát vét: egyszerû, kicsiny hibát. A nyomozó feladata, hogy megkeresse ezt a megbúvó, meglevő hibát, azt a piciny gondatlanságot, azt a logikai buktatót, amely a szál végét jelenti. A szál pedig miből áll? Egymásba kapcsolódó történésekből, amelyek végén ott találjuk a tettest.

A bűneset színhelye egy kis, részben bombasérült, kétlakásos családi ház volt. Most hiába keresnénk az akkori lakókat, a ház újjáépült, és az új lakók nem is tudják, hogy néhány napig abban a házikóban a rettenet ütött tanyát.

Este tíz óra lehetett, amikor felberregett a telefon. A beérkező jelentés szűkszavú volt és pontos: "Özvegy Pálinkás Jenőné a lakásában ismeretlen tettes vagy tettesek megölték, kifosztották, a holttestet felgyújtották és a rablott holmival elmenekültek."

Szokás szerint először a technikai apparátusban dolgozó elvtársakat riasztottam. Mire a helyszínre értünk, ők a munkájukat éppen befejezték. Sok dolguk nem akadt: semmiféle használható nyom, olyasmi, amiről a tettesre következtetni lehetne, nem maradt vissza.

Megérkezésem után azonnal vázlatpapírt vettem elő, hogy a bűncselekmény helyszínét lerajzoljam. Felvázoltam az előszobát, amelyből jobbra a konyha, balra pedig a lakószoba nyílik. A konyhában, a földön fekve, fejjel az ajtó felé találtunk az áldozatra. Feltűnt nekünk, hogy a konyhában milyen nagy a rendetlenség, a mosdó kagylóját letörték, a fogast leszakították, egy kékításká felborulva hevert az asztalon, tartalma szertesét gurult.

A konyha kövezetén néhány ruhadarab és néhány ruhaakasztó.

A körülmények kétségtelenné tették, hogy rablógyilkossággal kell számolnunk.

Minden esetben, ha egy bűneset felderítéséhez fogunk, tisztáznunk kell, hogy a helyszínt jól ismerő személy vagy alkalmi behatoló követte-e el a bűncselekményt? Minthogy, semmiféle használható ujjnyomot nem találtunk, és a lakás eléggé fel volt dülva, arra gyanakodtunk, hogy valaki, min-

den különösebb előkészület nélkül hatolt be a még ifjú özvegyasszony lakásába, látta, hogy az áldozat egyedül tartózkodik a házban, meggyilkolta, kifosztotta, elmenekült. A holttest felgyújtásának módjából tulajdonképpen semmire sem tudtunk következtetni, hiszen a vizsgálatok általában azt szokták bizonyítani, hogy a menekülő tettes gyakran tüzeset előidézésével akarja a tettét felfedhetetlenné tenni.

Első elképzelésünk bizonyítása érdekében megkezdtek a környék lakóinak kihallgatását.

A tanúk segítségével csakhamar pontosan tudtuk, mit zsákmányolt a gyilkos. Egy arany karkötő, 4 öltöny férfiruha (részben az áldozattal együtt lakó öccse, részben a volt férje tulajdona), több asztalterítő, 3-4 pár férfi cipő, 5 férfiing, egy férfi átmeneti kabát, női télikabát, és a kézitáskából valamennyi készpénz - ennyi volt a zsákmány.

A kihallgatott tanúk egybehangzóan azt állították, hogy Pálinskáné nagyon zárkózott életet élt, a háborúban elhalt férje után bánkódott, és megfogadta, soha többé nem megy férjhez. Arról, hogy barátja lenne, senki nem tudott, sőt minden ismerőse azt erősítgette, hogy férfiakkal soha nem állt szóba.

59

^

Egyikünk nagyjából összefoglalta megállapításainkat, es megkíséreltük "lejátszani" a bűncselekményt. Eközben véletlenül meglógtuk a konyhai tűzhelyet, annak kinyílt az ajtaja, és egy félig elszenesedett fahasáb vált láthatóvá.

Mint hogy a gyilkosság eszközt, a nagy kalapácsot, már a helyiségbe történt belépésünk utáni első pillanatban felfedeztük, e fahasáb nem azért keltette fel a figyelmünket, mintha a gyilkosság elkövetésében ütőeszközként használták volna. Inkább azért, mert köztudomású dolog, hogy széntüzelésű tűzhelyek égésterébe a begyújtás után - általában - nem tesznek újabb adag fát, különösen nem ilyen nagy fahasábot.

A tűzhely közelében volt az a láda, amelyben az áldozat a tüzelésre szánt szenet tárolni szokta. A láda most üres volt. Azonnal átmentünk a kamrába. A kamrában nagy mennyiségű szenet és néhány hasábfát találtunk.

Ennek alapján azt a feltevésünket, hogy a gyilkos a helyszínnel nem volt ismerős, és hogy tettét a véletlen adta lehetőség kihasználásával követte le - rövid úton elvetettük.

Most, amikor e sorokat írom, újra végigélem ama nyomasztó legizgalmasabb három-négy percét, azt a rövid kis időt, amely egész kezdeti koncepciónk elvetéséhez vezetett. A fahasáb felfedezése után nagy figyelemmel áttanulmányoztuk a tűzteret. És mit tapasztaltunk? Nem kevesebbet, minthogy a fahasábot indokolatlanul vetették a tűzre. A bűnüldözés alapszabálya: a bűntett helyén és idejében elkövetett minden cselekedetnek megvannak a maga indítékai, rugói. A tettesnek és az áldozatnak, érthetően, ellentétes a logikája.

A tettes nem a büntett elkövetése utáni, helyszíni problémákkal - például a későbbi fűtés gondjával - törődik, hanem azzal, hogy minél gyorsabban elkövesse tettét. Az áldozat viszont nem tudja, hogy az élete perceként belül véget ér, tehát az elkövetkező percekre, órákra rendezkedik be. Például : tüzelőt vet a tűzre.

A bűncselekmény elkövetésének idejét a késő esti órákra tettük. A fahasáb viszont csak félig szenesedett el. Tehát az áldozat nem számított arra, hogy a szóban forgó napon sokáig ébren marad, hanem azt tervezte, hogy pihenni tér, ezért a tüzet nem táplálta.

60

A tűz egy darabig parázslóit, majd már-már ki is hunyt.

Ám az áldozatnak - vagy a tettesnek? - egyszerre fontos lett, hogy a tűz ne aludjon ki. Vagy ő, vagy pedig valaki más tehát fát tett a tűzre. Miért vetették azt a fahasábot a lángok közé? Mert az áldozat nem akart még lefeküdni. Késő éjszaka, egyedülálló asszony, akinek - meggyőződünk róla - semmi függőben levő háztartási munkája nincs, mikor kísérli meg újjáéleszteni a kialvófélben levő tüzet? Nyilván, ha vendége érkezett.

Ez a vendég talán jó előre bejelentette magát?

Ha ez így lett volna, a tűz nem aludt volna ki, és nem maradt volna a tüztérben egy félig elszenesedett fahasáb.

Biztosra vettük: váratlan vendég érkezett.

Ha az a váratlan vendég férfi volt... talán ő ment tüzelőért? De miért hozott csak fát, és miért nem fát is, szenet is? Valószínűleg azért, mert csak a fa mellett tudott valamit a lakásba csempészni. Ha az egyik kezében a fahasábot, a másikban - például - a kalapácsot hozza... nem tud szenet is a lakásba vinni.

A következő kérdés úgy hangzott: ha az első fordulóban nem hozott be szenet, csak a kalapácsot és a fát hozta, miért nem ment vissza szénért?

Nos, igen: az áldozat és a tettes logikája homlokegyenest ellenkező. Az áldozat hasztalan készül a végzetes pillanatot követő második, harmadik órára... a tettes csak az elkövetkező pillanatokra gondol. A mostani ügy tettése sem tudott másra gondolni. Nem volt szüksége hosszú melegre, tartós tűzre, ő már eldöntötte a gyilkosságot, tudta, hogy perceként belül végre is hajtja, szükségtelen lett volna másodszor is elmennie tüzelőért.

A tettes tehát behozta a fát, és behozta a kalapácsot. A talán édes kettesre vágyakozó asszonyka nem is sejtette, hogy e pillanatban megkezdődött az az ördögi színjáték, amely majd az ő halálával ér véget...

Az okoskodás eddig simán haladt. Ám Zoli szokása szerint ismét "belém kötött".

- Mindez nagyon szép és nagyon bölcs elképzelés. Már abban az esetben, ha a tettes ment ki a kamrába tüzelőért.

61

De ha az asszonyka tette ugyanezt, akkor a dolog még egyszerűbb. Nem igaz? Kiment, behozta a fát, behozta a kalapácsot. Odaadta a tettesnek, és így szólt hozzá:

"Uram, ha lehet, most vágjon főbe, soha vissza nem térő alkalom ez a mai."

- Ráadásul - folytatta Zoli -, az is kétséges, hogy ha az asszonynak volt is barátja, a férfi járatos volt-e egyáltalán a kamrában? Tudta-e, hogy a két kamra közül melyik az áldozaté? Sejtette-e egyáltalán, hogy ott kalapácsot talál? Ha kivonult a faskamrába, miért kalapácsot és miért nem baltát

hozott magával?

Ezek a kérdések eléggé izgatóak voltak. Kivonultunk hát a kamrába baltát keresni. Csakhamar meg is találtuk. Amolyan óriásbalta volt, mintegy hetven centiméter hosszú nyéllel. Ha ezt az asszony meglátja, gyanút fog. Megleltük a kalapács helyét is, közvetlenül a kamraajtó mellett. A nagy, ötkilós kalapács nyele a fahasáboknál rövidebb, így könnyűszerrel két-három fahasáb közé szorítható. A kalapács nyelén szénpornyomokat, az áldozat sebében ugyanilyen szénpormaradványokat talált a vizsgálat.

- Neked van igazad - mondta később Zoli. - Ez az asszony nagyon vigyázott a hírére, de úgy látszik, mégis volt valakije. De mert így élt, biztos, hogy egyazon időben csak egy személlyel tartott fenn kapcsolatot. Márpedig olyan nő nincs, aki a maga titkos útjairól, dolgairól valamelyik barátnőjének ne szólna. Meg kell tehát azt a barátnőt találnunk.

E pillanatban egy rendőr lépett be, és jókora bátyút helyezett az asztalra.

- Jelentem - mondta -, a parancs szerint összecsomagoltunk egy akkora csomagot, amely az eltűnt, elrablott dolgokkal azonos összeállítású. A csomag súlya mintegy húsz kilogramm. Feltűnés nélkül ekkora csomaggal még éjszaka sem lehet közlekedni.

- Állapítsa meg a legközelebbi használtruha-kereskedések, bizományi felvevőhelyek és zálogházak pontos címét és az innen való távolságukat is - intézkedett Zoli.

E pillanatban zörögtek az ajtón. Középkorú férfi lépett be. Lassan végignézett rajtunk, azután tekintete a földön

62

heverő holttestre szegeződött. Mielőtt szólni tudtam volna hozzá, kiugrott az ajtón, és a szobában termett. Mire utána-

iramodtam, újra belépett. Letérdelt a holttest elé, óvatosan felhajtotta a szemére boruló csomagolópapírt. Láthatóan küzdött a feltörő érzelmei ellen. Felállott, leporolta a térdét.

- Pálinkásné fivére vagyok - mondta. - Tartóztassanak le. Én gyilkoltam meg a húgomat.

Zolival egymásra néztünk; nagyon meglepett ez az elhangzott vallomás. A rendőr további utasításra várakozva, egyre Zolit fürkészte.

- Rajta, törzs elvtárs, tegye meg, amit kértem.

A rendőr tisztelgett, elment. Az áldozat fivére az egyik szabad konyhai székre telepedett, és a cipőjét kezdte fűzni. Amikor azzal végzett, a nyakkendőjét oldozta.

- Mondja, kérem - szólt Zoli kisvártatva -, mikor és hogyan követte el a gyilkosságot?

- Éjjel tizenegy óra után. A kalapáccsal. A nővérem a tűzre akart tenni, elfordult, és akkor ütöttem.

- Próbálja felidézni, hogyan álltak, ön melyik oldalról ütött?

A férfi lassan a tűztér elé lépett. Úgy tett, mit aki felemel egy kalapácsot, és sújt vele. De nem fejezte be a mozdulatot.

- Mit kínoznak? - kiáltotta. - Beismerem a gyilkosságot. Mit kívánnak még? Tartóztassanak le, akasszanak fel, megérdemlem, csak ne kínozzanak.

A munkánkat biztosító rendőr belépett.

- Mit kiabál? Tud maga tisztességesen is beszélni. Zoli felemelte a kezét.

- A halottszállító? - kérdezte.

- Perceken belül itt lesz.

- Jól van - szolt Zoli, - ha megérkezik, intézkedjen, hogy a holttestet boncolásra elszállítsák.

- Visszontlátásra! - búcsúztam az áldozat fivérétől.

- Miért nem visznek magukkal? Nem akarok itt maradni! Tartóztassanak le. Hiszen én öltem meg a nővéremet.

- Nézze, barátom - szólt Zoli csendesen -, a maga letartóztatásához a Tudományos Akadémia szakvéleményére is szükség lesz. A gyilkosságot ugyanis 23 óra körül követték

el, vagyis abban az időpontban, amelyet maga is vall. A dologban ott kezdődik a komplikáció, hogy maga abban

az időben az acélgyár nagykalapácsánál éppen egy öntés-próbát vizsgált. Ha azonban az Akadémia azt állítja, hogy maga egy időben két helyen is tud tartózkodni - azonnal

örizetbe vesszük...

Az áldozat - kétségkívül ártatlan - öccsének furcsa magatartására csak egyetlen magyarázat kínálkozott. Mégpedig: az erzsébeti házban két bűncselekmény történt.

- ...Tehát egy ügy helyett két bűncselekménnyel kapcsolatban kell a nyomozást folytatnunk - állapítottuk meg a kapitányságon. A dolgot komplikálta, hogy a második bűncselekményről még semmit nem tudtunk, hiszen az áldozat fivérének jelentkezése előtt semmiféle olyan ügyről nem értesültünk, amelynek szálai ide vezettek volna.

A csoport kettéosztott, és munkához láttunk. A gyors és hevenyészett helyszíni kihallgatásokat a kapitányságon most már részletekbe menően folytattuk. A szomszédok egymásnak adták a kilincset, valóságos aktagyár kezdett működni. Az ügy iratcsomója a mértani haladvány ütemében látszott

duzzadni.

Végül úgy tűnt, valami csekélységgel gazdagabbak lettünk. Az egyik szomszédasszony ugyanis véletlenül kibökte, hogy olykor egy férfi kereste az áldozatot, de hogy személy szerint ki volt az, erre nem tudott felvilágosítást nyújtani.

A technikai apparátus végre elénk adta a tett színhelyéről készített vázlatát. Ebből kiderült, hogy a városba vezető útvonalon, a tetthely közelében van egy villamosmegálló, míg a városból kivezető irányba haladó villamos legközelebbi megállója, mintegy négyszeres távolságra található. A város felé mutató irányban haladva egy vendéglő előtt kellett a tettesnek elhaladnia. Minthogy a kutyáink sehol a környéken nem tudtak nyomot fogni, biztosra kellett vennünk, hogy a tettes a hatalmas csomagot nem rejtette el a közelben, hanem búvóhelyére magával vitte. A járőröző rendőrök szerint azon az éjszakán, a bűncselekményt követő félórában, ilyen feltűnően "megrakodott" személy a városból kifelé nem igyekezett, ha lett volna ilyen járókelő, nekik azzal feltétlenül talál-

64

kozniuk kellett volna. A megkérdezett villamoskalauzok sem emlékeztek senkire, akire a szerény ismereteink alapján összeállított leírás illett volna. Így meg tudtuk állapítani, hogy a tettes a városból kifelé nem ment, és semmilyen irányban sem utazott villamoson.

Ámde, minden "nem" - valamire "igen"-t is jelent. Így az a feltételezés alakult ki bennünk, hogy a bűnös, tettesnek elkövetése után gyalogszerrel vagy valamilyen közlekedési eszközön a város belterülete felé ment. Abban az esetben viszont el kellett volna haladnia a vendéglő előtt. A vendéglőben - nagy forgalmú üzlet - állandóan sokan tartózkodnak, néhányan az üzletajtó mellett fogyasztják italukat, azoknak látniuk kellett a tettest.

Kiszálltunk ismét a helyszínre. Legnagyobb csodálkozásunkra az áldozat fivérét otthon találtuk.

- Mielőtt letartóztatnak - mondta -, néhány itthoni dolgomat el kell intéznom.

Ismét körüljártuk a házat. A fűskamrák mögött néhány friss, törött téglára bukkantunk. Hasztalan vizsgáltuk végig az épületet, friss bontásnak vagy falépítésnek semmi nyoma nem volt.

Ezt követően, vázlatunk alapján elindultunk a tettes általunk elképzelt menetvonalán, tehát a város felé.

A vendéglőbe is benyitottunk.

- Hol van a legközelebbi taxiállomás? - kérdeztem a csapostól.

A férfi furcsállóan nézett rajtam végig.

- Az elmúlt húsz esztendőben nem kerestek annyi taxit errefelé, mint az elmúlt két nap alatt.

Elmosolyodtam. Úgy látszik a kollégák is a mi következtetésünkre jutottak.

- Nekünk az lenne a fontos, ha megtudnánk, ki volt az első, aki az elmúlt két napban taxi után érdeklődött magánál.

- Az első pasasnak nem kellett érdeklődnie, itt állt egy kocsi a ház előtt, a vezetője pedig itt itta a teáját. Bejött, mindjárt meg is egyeztek és elmentek. Maguknak kisebb a szerencsájuk, a legközelebbi állomás vagy három kilométernyire van innen.

- És mikor járt itt maguknál az a szerencsés ember?.

- Tegnapelőtt... Éppen zárni készülődtünk, lehetett vagy fél tizenkettő.

Megittuk a fröccsöt és kocsiba ültünk.

Abban az időben a gépkocsivezetők a taxinál még nem vezettek a maihoz hasonló menetlevelet.

Szalmakazalban keresni a tût: száz-kétszáz sofőr között megtalálni azt az egyet, aki nekünk kell... Nehéz feladatnak

ígérkezett.

...Odabenn furcsa újsággal vártak bennünket: az áldozat fivére kibontotta a lakásuk hátsó falát, majd újra befalazta azt. A területet szemmel tartó nyomozó engedélyt kért, hogy utánanézzon a dolognak. A közbelépést korainak láttuk, ezért utasítottuk, továbbra se tévessze szem elől a házat, de csak figyeljen.

Ezután a taxisofőr előkerítésének a módszerein dolgoztunk. Abban az időben még nem elszigetelt bűnözők működtek, hanem maga az alvilág. Az ember nem tudhatta, hogy ha ennek a tekergős, végeláthatatlanul hosszú kígyónak a farkára lép, hol harap majd a feje. A rendőrségnek segíteni, különösen főbenjáró büntettek esetében, nem volt életbiztosítás, így az a módszer, hogy kimegyünk a vállalathoz és fel tesszük a minket érdeklő kérdést, nem látszott célravezetőnek. Mi sokszor, százszor is körüljárjuk azt a bizonyos "kását", de nem égetjük meg vele a szánkat.

Most is egy közlemény kifüggesztésével kezdtük a sofőr felkutatását.

"F. hó 24-én 23 óra 30 perckor egy Wanderer típusú személygépkocsi halálra gázolt egy ismeretlen személyt a külső Üllői úton. Felkérjük a hasonló típusú gépkocsikkal rendelkező autótulajdonosokat, taxisofőröket, valamint mindazokat, akik a jelzett időben az általunk meghatározott körzetben tartózkodtak, személyesen vagy távbeszélő útján jelentkezzenek a főkapitányságon."

Abban az időben ezt még meg lehetett tenni. Hiszen a fővárosban akkortájt összesen ezer kocsi ha közlekedett.

A Wanderer típusú kocsik tulajdonosait rövid úton, már telefonjelentkezésük után elbocsátottuk, meg sem kellett je-

66

lenniük. Hanem a taxivállalattól érkezett egy érdekes bejelentés. "Gépkocsink, amelyet D.F. gépkocsivezető vezetett, a jelzett időben ott járt, de akkor még semmiféle baleset nem történt, ő legalább nem vett észre semmi ilyesmit."

Mondanom sem kell, riadóautót küldtünk a gépkocsivezetőért. Be is hozták, persze kocsijával együtt. Amíg idefenn a "baleset" ügyében faggattuk, technikus elvtársaink a kocsit szakszerű és alapos vizsgálat alá vették. Az egyik kutya a kocsin egyik szegletében szagot kapott.

- Fóti elvtárs - hallatszott a telefonjelentés -, morognak a kutyák.

- Sajnos - fordultam a gépkocsivezetőhöz -, szakértőink szerint az elütött személy testén olyan nyomokat találtunk, amelyek az ön kocsijától is származhatnak. Kár, hogy nincs tanúja... nagy hasznát venné.

A sofőr sajnálkozva ingatta a fejét. Engedélyt kért, hogy gondolkozhasson. Hirtelen felkiáltott:

- Van tanúm! Még pedig... van ott a közelben, az Üllői úton, egy használtruha-kereskedő... Azt vittem be a városba,, az egész raktárát beszállítottuk, félt a betörőktől, még gondoltam is, jó üzlet lehet a használtruha-bolt, ha ilyen éjszakai taxizások árát is meghozza.

- Nézze - mondom neki -, én hiszek magának. Menjünk el ahhoz a kereskedőhöz... Ha ő igazolja magát - ám rendben van, elengedem. Persze... csak feltételesen.

Kimentünk a használtruháshoz. Az üzlete zárva volt. De a házmester elmondta, hogy a kereskedő hetek óta súlyos beteg, két napja operálták a Rókusban.

- Tudja, barátom - mondtam közönyösen -, én nem szeretem, ha falhoz állítanak. Maga azt hitte, mi nem megyünk a maga "alibije" után? Talán becsületszóra elhisszük, hogy nem maga ütötte el azt az asszonyt?

- Felügyelő úr - mondta a sofőr a kocsijában -, itt vettem fel azt az embert a kocsmá előtt. A címre, ahová vittem őt, nem emlékszem, de ha végig megyünk azon az útvonalon, amelyen akkor utaztunk... Talán megtalálom.

Beleegyeztem.

Szinte lépésben haladtunk. Elérkeztünk a Nagykörúthoz,

67

ott kis ívben kikanyarodtunk. Elértük a Rákóczi utat, rátértünk a Wesselényi utcára. A kocsi hirtelen fékezett.

- Ez az a ház, vakuljak meg, ha nem igaz. Itt szállt ki, azt mondta, fenn vari a pénze a lakásán, mindjárt lejön... Itt hagyta a cuccot, azután tényleg lejött... Kifizette a viteldíjat... Kiemelte a csomagot, és elment. Bement ebbe a házba, itt, tetszik látni?

- Nos, jöjjön, ha ide ment, itt kell lennie.

- Ugyan kérem - mondta a házmester -, ki tudja, ki az, akit maguk keresnek? Ebben a házban százan laknak, ha én minden csomagra felfigyelnék...

- Ide hallgasson, papa - könyörgött a gépkocsivezető. - Engem azzal gyanúsítanak, hogy elütöttem valakit... Egyetlen ember menthet meg: az az ócskás, akit idehoztam. Segítsen, hogy megkeressem őt, nem leszek hálátlan.

- Ócskás... ócskás... Ilyen lakóm nincs. Ebben a házban ócskás nem lakik. Maga téved, biztosan téved. Talán valamelyik másik házban. Nem?

A sofőr legyintett.

- Menjünk - mondta -, mit tegyek, ha minden ellenem

van.

Elérkezett az a pillanat, amikor ez az ember beletörődött a gyanúsításba. Ha most nem segítek neki, soha többé nem segíthet ő sem. Fel kell benne élesztenem a tettvágyat, ma

egy kevés argóval azt mondanám: "érdekeltté kell tennem a nyomozásban".

- Nem szabad feladni a harcot - mondtam neki barátságosan. - Nekem nem mindegy, hogy magát juttatom-e vádoltak padjára, vagy pedig az igazi tetteit. Én jó emberismerő vagyok. Úgy érzem, maga ártatlan, és segítek magának ezt bebizonyítani. Mondja el, milyen volt az a férfi? Talán a szavai alapján a házmeister is felismeri.

-Milyen volt? Középmagas... Tûrhetően öltözködött...
Télikabát, sál. Pörge kalap.
A házfelügyelõ felpillantott.

- Szemreccsapva? - kérdezte.

- Igen. Jobb szemére húzva.

68

Felhajtott gallér? - kérdezte a házfelügyelõ.

- Igen. Úgy emlékszem.

- Scháffer Ignác. Harmadik kettõ.

- Maga itt marad - mondtam a gépkocsivezetõnek. -
Majd én utánanézek.

A harmadik emelet kettõ ajtaját egy idõs férfi nyitotta fel.

- Scháffer Ignácot keresem. Rendõrség.
Az öreg elsápadt.

- Nácika! - kiáltott hátra a lakásba. Egy húsz év körüli fiatalember nézett rám.

- Tessék parancsolni.

- Kérem, feleljen a kérdéseimre: hol volt ön tegnapelőtt este fél tíz és tizenkettõ között?

- Kérem... Itthon voltam. Aludtam. Mi péntek este soha nem lehetünk házon kívül. Apámék vallásosak. A péntek esti vacsora után énekeltünk, azután imádkoztunk. A vekker tizenegykor csapta le a villanyt. Akkor asztalt bontottunk, lefeküdtünk.

- A vekker?

- Nácika találmánya - mondta az öregember. - Az ébresztõóra felhúzójára spárgát kötött, s ahogy az óra jár, feltekeredik a spárga. A zsinag túlsó vége a villanyautomata biztosítékának karjára van kötve, megfeszül, és tizenegykor lehúzza.

Az öreg nagy szeretettel nevetett a fiúra.

- ön az édesapja?

- Most már igen... Két hete volt a leánnyal az esküvője.

- Szeretnék beszélni vele is, ha lehet.

Dundi, fekete hajú, csíkszemű, lágymozgású, tizenhét-tizennyolc éves asszonyka jött ki a konyhából.

- A detektív úr arra kíváncsi, hol voltam én pénteken tizenegy és tizenkettő között, éjszaka.

A fiú szeme csintalanul csillogott.

A dundi asszonyka elpirult, majd kicsattant az arca.

- Te szentelen - mondta, és pördült, már el is tűnt a szemünk előtt. Az öreg a szakáilát simogatva nézett rám.

- Ez már bizonyíték, ugye, uram?

Nehéz helyzetem ellenére elmosolyodtam.

- Ne haragudjanak. Meg kellett kérdezniem. Kiléptem volna, amikor az öreg megfogta a karomat.

- Hej, jó uram - mondta -, két éve még alighanem szív-bajt kapok, ha rendőr csenget az ajtónkon. Maga az első rendőr, aki hozzám becsengetett... Ha megtenné... Van nekünk egy speciális, finom szilvóriumunk. Valódi szilvából. Szatmárról.

Szabadkozni kezdtem.

Az öreg azonban erősen fogta a karomat.

- Mi, vallásos emberek vagyunk, nálunk az a törvény... senki idegent nem engedhetünk útjára anélkül, hogy megvendégeljük. Ha meg nem sértem... nem a saját elhatározásból... hanem egy öreg zsidó bácsi kedvéért... csak egy kupicával...

Y

Engedtem az unszolásnak.

Fehér hajú asszonyka tipegett elő.

- Hozd már azt a szilvát - mondta a bácsi. Az asszonyka rám mosolygott, átment a másik szobába. Kisvártatva jött, hozott egy üveget, s a másik kezében, egy tálcán egyensúlyozva két poharat. Az ajtót nem tudta becsukni.

A bácsi töltött a poharamba, és elém lépett. Ahhoz, hogy koccintani tudjak vele, a nyitott ajtó irányába kellett fordulnom.

Az ajtón keresztül a másik szobába láttam, a karosszékre, éppen oda, ahol egy asztalterítőbe csomagolva óriási batyu

fehérlett.

Kiittam a szilvát, és széket húztam magam alá.

- Tudja, bácsikám - mondtam az öregnek -, maga nagyon-nagyon hasonlít valakire.

- Édes fiam, mindannyian hasonlatosak vagyunk egymáshoz, mindannyiunkat a jó isten az ő képmására teremtett. Meg aztán... az öreg ember mind egyforma. Mind mögött ott az élet, a küzdelem, a harc, szenvedés. Nekem két lányom és három fiam volt, és csak egy maradt... Ez a Hava. Most ezt is elvitték, feleségül vették. A ráncok nem különböznek egymástól - ez^rt vagyunk mi olyan egyformák.

- Nem addig van az. Mindenkinek van valami külső vo-

nása is, valami jellegzetes mosolya, ruhadarabja, valami sajátos a mozgásában, ami megkülönbözteti őt a többiektől. Magának például a fehér szakáll... a lányának a fekete szem... a vejének pedig... mondjuk... bár nem láttam, a kalapviselése. Ahogy a jobb szemébe húzza a kalapját...

-Jaj, édes fiam, ha nem haragszik meg a kioktatásért... Az a kalapviselés, az cseppet sem jellemző valakire. Hiszen itt van ez az én Nácikám, tényleg olyan hacacárés módon viseli a kalapját... de ha együtt látná a Fuszek úrral, a másik lakás bérlőjének az öccsével... akármennyire hasonlít az a kalap, az a viselési mód, nem téveszteni össze a kettőt. Az én Nácikám soha egy kupica pálinkát sem... a Fuszek úr néha kiül a lépcsőre részegségében, úgy várja a hűgát, mikor jön, mikor tud tőle egy kis pénzt szerezni. Ma hajnalban is, amikor felébredtünk - mi korán kelők vagyunk, a vasárnap sem kivétel -, becsengetett, és hozott egy nagy csomagot, hogy tegyük el, amíg a nővére megérkezik. Mondtuk neki: drága Fuszek úr, végre dolgozik, ugye, hogy így jobb, hagyja itt, majd odaadjuk a nővérenek, menjen isten hírivei. Mert, mellesleg, handlő lesz, és most veszi meg az alaptőkét. Albérletben él, nincs hová tennie, fél, hogy ellopják tőle. De higgyen nekem, van annak valami a szemében. Abbul soha, soha nem lesz rendes ember.'

Felálltam, elköszöntem.

A taxisofőrt hazaküldtem, és visszatértem a kapitányságra. Zoli nagy gondban fogadott.

- Képzeld, az áldozat fivére egy másik férfival együtt, a lakás konyhájában felakasztották magukat. Szerencsére Bándi idejében észrevette, levágta őket... majdnem meghaltak.

Szirénázó kocsin siettünk a kórházba.

A két férfi már magához tért. Egyikük idősebb ember volt. Mindketten nagyon rosszul érezték magukat.

- Miért nem tartóztattak le, miért kutattak utánunk? - mondta a fivér. - Inkább engedtek volna meghalni minket.

Amikor meggyőződünk arról, hogy az életveszélyen túl vannak, visszatértünk a kapitányságra. Még útközben elmondtam Zolinak, hogy mit tapasztaltam a Wesselényi utcában.

Miután a dolgokat megbeszéltük, arra az elhatározásra jutottunk, hogy a tettest - aki semmiféle nyomot nem hagyott maga után, így elfogatása esetén bizonyára tagadni fog - egyelőre csak figyeltetnünk szabad. Ismét elő kell venni a tanúkat, főleg azt a szomszédasszonyt, aki az eltűnt értékek listájának összeállításában segédkezett, és őszinteségre kell őt bírni. A tett megfejtésének kulcsát ő őrzi. Hiszen ha barátnőjének értékeiről, de még a szekrényben őrzött ruhák számáról is ilyen pontosan tudott, tudnia kell arról is, mi jogosította fel a tettest arra, hogy éjjel 22 óra és 22.30 között az áldozatot felkeresse.

Főleg Zoli erősködött az ismételt kihallgatás érdekében.

- Nincs olyan ember, aki a legféltettebb titkát is valakivel meg ne ossza. Az az asszony biztosan tud még valamit.

- Meglátjátok - szólt az egyik nyomozó -, a gyilkosság és a fivér letartóztatási ajánlata között valami összefüggés

lesz.

- A két ügy független egymástól - véltem. - Hiszen ha a két ügy egymással kapcsolatos lenne, akkor a fivér nem vállalta volna magára a tett elkövetését.

Az általunk keresett asszony azonnal a szobájába vezetett. Láthatóan mondani akart nekünk valamit. Hamarosan sírni kezdett, és arra kért minket, ne haragudjunk azért, hogy a rendőrségen nem mondott el pontosan mindent, de az áldozat, az ő egykori barátnője, megeskette őt, hogy titkáról senkivel nem beszél. Eddig az esküjéhez tartotta magát, de... most már, úgy érzi, nem hallgathat tovább.

- Képzeld el - fogta suttogóra a hangját -, Pálinkásnének volt valakije. Egy férfi. Nagy szerelem volt, de a barátnőm remélte még, hogy a férje hazatér, ezért azután nagyon óvatosan járt el. Nekem is csak azért mondta el a dolgot, mert egy ízben hajnalban, tanúja voltam annak, hogyan lép ki egy ismeretlen abból a lakásból. Azt hittem, valami baj van, odasiettem az ajtóhoz, bekopogtam. Pálinkásné a szekrényéhez vezetett, és elmondta, hogy megismerkedett valakivel, nagyon jóra való, régiruha-kereskedő, neki nagyon tetszik, azt is megtörte az élet, katona volt, mire hazatért, a felesége nem élt, a bombázások során vesztette az életét.

"Annyira meghatott a története - mesélte a barátnőm -, hogy meghívtam magamhoz. Most nem dolgozik, pénzem tudod, hogy nincs, odaadtam neki egy-két régi, használt ruhát, adja el, az árát pedig majd visszaadja."

- Mikor történt ez?

- Van annak talán három hónapja is. Pálinkásné többször elmondta, hogy amikor a fivére éjszakás, az a férfi rendsze-

resen felkeresi. Az asszony szinte boldog volt, annyira megszerette ezt az embert. Csak az nem tetszett a barátnőnek, hogy mindig ivott. Nagy pénzeket hagyott a kocsmában, egyre hordta a barátnő férjének ruháit eladni. Három hete a barátnő összeveszett vele. "Inkább Szakadjon meg a szívem, de elzavarom ezt a munkakerülőt. Már alig van valami ruhám, a fivéremnek is feltűnt, hogy mennyi hely lett a szekrényünkben."

- Mit tud arról, mikor találkoztak utoljára?

□ - Arról nem tudok, tényleg nem tudok semmit. Hiszen a randevú időpontját Pálinkásné sohasem közölte velem.

- Maga szerint mi történhetett a konyhában, péntek éjszaka?

- Arra gondolok, hogy annak a férfinak megint pénzre lehetett szüksége, eljött. Bekopogott. A barátnő tulajdonképpen szerette őt, biztosan beengedte. Talán arra számított, hogy a férfi elhozta a tartozását... Akkor a férfi biztosan pénzt kért tőle vagy ruhát. Nem kapott. Talán veszekedtek is... Erre gondolok.

- Tudna a férfiről személyleírást adni?

- Személyleírást... Kérem, én csak hajnalban láttam. Felhajtott gallér, olyan pörgösen viselt kalap. Középmagas lehetett, nem is tudom.

- Tudja, kérem - szólt Zoli -, valamit nem értek. Nem tudom, hogy az áldozat fivére miért vállalta magára a bűntettet? Talán ő is érdekelt lehetett a rablásban? Talán...

- Most már mindegy - mondta az asszonyka -, hiszen úgyis rájöttek volna, ha ugyan máris nem tudják. A lakás eredetileg másfél szobából, vagyis egy alkóvos szobából állott. Az alkóv a romos részek felé nyílik. Én nem tudok semmi biztosat, csak annyit, hogy azt az alkóvot befalazták. Azt hi-

73

szem... a titok nyitja valahol a befalazott lakásrész közelében található.

Behatoltunk a romok közé; a feltépett padló, a beomlott mennyezet alatt lassan jutottunk előre. Ám egyszer csak egy ajtó előtt álltunk. Az ajtó félig nyitva volt. És amikor kitértünk, egy szegényesen berendezett szobácska vált láthatóvá. A falon egy fénykép volt csupán, egy esküvői kép. A sarokban lavór, víz, szappan, törülköző. A másik sarokban kis rádió. A szobácska végében egy szekrény, benne néhány öltözet férfiruha és egy csendőrzubbony.

A kapitányságon elővettük a háborús bűntettek elkövetése miatt körözött személyek névjegyzékét. Egyikük Pálinkásné édesapja volt. Az általa elkövetett bűn eléggé súlyos volt: kirabolt néhány üldözöttet, katonaszökevényt - ám a feljelentői egytől egyig azt állították, senkivel közülük nem kegyetlenkedett. Bűneiért nyolc-tíz hónapnyi, egy évnyi bűn-

tetés várt volna reá - ő pedig több mint két esztendőn át be-
falazva élt.

Azt talán mondanom sem kell, hogy a Wesselényi utcai
lakás és ház ügyeltetéséről időben intézkedtem. Most csen-
gett a telefon.

- Egy középmagas, pörge kalapot viselő fiatalember e pil-
lanatban nagy csomaggal az utcára lépett. Egyikünk utána
indult, kérem a további parancsot.

- Szemmel tartani, azonnal megyünk. Lépjen az illető
munkatárssal kapcsolatba, ide jelentse, ha a követett sze-
mély valahová bemegy.

A jól megszervezett figyelők segítségével csakhamar a pör-
ge kalapos nyomában jártunk. Óriási bőröndöt cipelt, szem-
mel láthatóan részegen. Egy Kazár utcai ócskás üzlete előtt
megtorpant. Körülnézett, bement az üzletbe.

Villámgyorsan elkértem az egyik nyomozó kabátját, és
Zolival együtt az üzletbe siettem.

A pörge kalapos éppen rakodott a táskájából. Az ócskás
nem nagy bizalommal nézegette a bőröndből előkerülő hol-
mikat.

A pulthoz, a pörge kalapos mellé léptem. Odatettem a hol-
mija mellé a kabátot, közel hajoltam hozzá, és így szóltam:

- Még testmeleg!

A kereskedő nem értette a dolgot.

- Még testmeleg! - mondtam határozottan. - Még nem
hűlt ki.

- Márpedig, aki nem hűlt ki, az él! - kapcsolt Zoli.

A pörge kalapos hirtelen megfordult, és nagy ugrással a
bolt ajtaja felé iramodott. Zoli parányi mozdulatot tett a lá-
bával - a pörge kalapos elvágódott.

- De kérem... ez tisztességes üzlet - hápogta a kereskedő.
Ám a pörge kalapos ismét talpon volt. Kezében nagy pen-
gőjű bicska csillogott.

Zoli harsányan nevetni kezdett.

A pörge kalapos zavarodottan nézett Zolira, majd reám.
Hátrálva, minden szemből jövő támadás elhárítására készen
siklott a boltajtó felé. Hátranyúlt, kinyitotta a kilincset.

Akkor kintről szép magasra emelkedett és lecsapott a gu-
mibot.

A pörge kalapos leült és sírva fakadt.

Biztosan megérezte a reá váró kötél feszülését.

Benn, a kapitányságon a jelentésemet állítottam össze, amikor csengett a telefon.

- Mondja, kérem - hallottam a parancsnokom hangját -, miért nem tartóztatta le a Wesselényi utcai lakásban lakó fiatal férjet? Hiszen ott láthatta a csomagot, úgy, ahogy az elképzelésében szerepelt: asztalterítőbe csomagolva.

- Az a fiú nem lehetett a tettes. Elképzelhető, hogy vannak bűnözők, akik hasonló alibiről gondoskodnak. Tettük bizonyítékát viszont nem hagyják szem előtt. A gyilkosság oly körültekintően volt megszervezve, a tettesnek annyira nem kellett a lefüleléstől tartania, hogy egész "munkáját" nem tette volna kockára azzal, hogy zsákmányát ilyen leleplező tálalásban szem előtt hagyja.

- Másrészt pedig a fiú - ha ő a pörge kalapos - nem szökhett volna meg előlünk. Viszont, ha ott keresztkérdésekkel kezdek operálni, az igazi tettes feltétlenül "szagot" kap.

- Még valami. Miért hitte el, hogy valaki hajnalban bead , egy idegen családhoz egy csomagot... ?

- Ez a család nem idegen család volt, hanem egy minden

74

75

gyanún felül álló család. Ha a házmester valamelyik másik lakót véli a sofőr leírása alapján felismerni - soha nem jutunk ezen a módon közelebb a tetteshez. De ezúttal a szerencse - ugye - mellettem volt. Már sokszor szerettem volna javasolni, vegyünk státusba - a detektív szerencsésjét. A főnököm jóízűen nevetett.

- Hanem... az áldozat apja itt ül már reggel óta, magát várja. Azt akarja, hogy tartóztassa le.

- Ez egy ilyen család - mondtam. - De őt tényleg le kell tartóztatni, vagy legalább rendőri felügyelet alá kell a tárgyalásig helyezni. Csendőr tizedes vagy őrzetű volt, "magához vett" némi apróságot, de nem kegyetlenkedett... talán egy év ha vár reá...

- Akkor bocsássa haza... Szedje össze magát, temesse el a lányát, azután kivizsgáljuk az ügyét...

Sortűz a Károly körúton

Dél előtt fél tíz volt, amikor hirtelen, minden előzmény nélkül belebízsergett a vállamba az a jól ismert régi fájdalom. Kisvártatva szokás szerint könyökig elzsibbadt a karom, szinte fognom is nehéz volt.

- Időváltozás lesz - közöltem a munkatársakkal, akik most sem mulasztották el az évtizedes tréfát:

- Hol tartja a békáját, alezredes elvtárs?
összenevettünk, mondom, régi tréfa ez, az időjelző béka -

erre kíváncsiak mindannyian. Ma viszont elő is vettem a gyógyszeres fiolát, és lecsavarta'm a kupákját. Egy zöldült, deformálódott lövedék bújt ki az üvegcső száján.

- Itt van ökelme - mutattam körbe.

És miközben munkatársaim kézről kézre adták a géppisztolylövedéket, felrémlt előttem a múlt...

...Furcsa, kettős világ volt az a régi, a felszabadulást követő világ. A vállalkozó szellemű emberek nyereszkesedésre adták a fejüket, egyszerre mindenki habzsolni akarta az életet, és nem törődött semmivel, senkivel. Egy nagy karéj friss kenyér, fél oldal szalonna, esetleg néhány friss tojás, néhány szem gyümölcs - olthatatlan vágy égett utána mindenkiben. A lakosság nagyobbik része - természetesen - munkában töltötte életét, maradék erőt is az újjáépítésnek szentelte. Ezek sokáig csak vágyakoztak a felsorolt csemegék után. A türelmetlenebbek azonban abbahagyták a termelőmunkát és "kereskedni" kezdtek. Sokan levették utolsó, a háborúból megmentett gönceiket, és áruba bocsátották. Mások a kiismerhetetlenül közlekedő vonatok tetején utaztak vidékre cserélni. Amikor pedig visszaérkeztek útkjükről, megálltak az akkor még kiégett, ablaktalan üzletek bejáratánál és eladásra kínálták a portékájukat. Tulajdonképp - normális viszo-

77

nyok között - ezt sem lett volna szabad tenniük, de hol voltak akkor normális állapotok? "Aranyat veszek", "Eladó tojás", "Bor", "Bör" hirdették önmagukat ezek a bot-és inflációcsinálta kereskedők.

Sokan voltak azonban, akik nem ilyen lassú útját választották a "meggazdagodásnak". A pesti ember találóan jellemzi ezt a réteget olyannak, aki "zárás után siet nyitni". Ma betöröknek, besurranó tolvajoknak nevezzük őket - ekkoriban nem volt ennyire kíméletes a lakosság nyelvezete.

Az R-főcsoport sem tétlenkedett, és a zárás után nyitók nyomába eredt. Számos esetben, miután elfogtuk a tolvajokat, betöröket, testőrfeladatot kellett ellátnunk mellettük: a nép meg akarta lincselni őket.

Sok-sok bandát ártalmatlanná tettünk, de volt egy, amely minden alkalommal krsiklott a kezünk közül. Ez különben, akkoriban nem volt nagyon nehéz dolog. A telkeken, réteken, a hegyekben ládaszám hevert a frontról ott maradt löszer. A horhosok: megannyi fegyver raktár. A mellékutakon, ösvényeken szerteszt: gazdátlan gépkocsironcsok. Begyűjtésükről mi magunk is intézkedtünk, de mi a roncsot roncsnak tekintettük, ők viszont öt-hat roncsból összeszereltek egy gépkocsit. Mindezekből a szóban forgó banda nagyszerűen felfegyverkezett. Sokszor akadtunk a nyomukra, olykor egészen közel engedtek magukhoz és akkor eszeveszett géppisztolytűzet zúdítottak ránk.

Egy idő után pontosan nyomon tudtuk követni működésüket. Jeep mintájú gépkocsijuk farlemezéséhez egy láncon függő kampót erősítettek. Nem teketóriáztak álkulcsokkal, csendes munkával. A kocsi odafarolt a kifosztandó üzlet kizakartához, a kampót a redőnybe akasztották, majd a kocsi motorja feltúrázott, a sofőr egyesbe kapcsolt, a lánc megszült^, és a kampó letépte a rolót. Percek alatt megtörtént a betörés, ezután villámgyorsan felrakodtak, és már porzott is az út a nyomukban.

De a szemtanúk - kérdezheti valaki -, a szemtanúk nem kiáltottak? Nem futottak rendőrért? Nem telefonáltak a kapitányságra...?

Alig emlékstünk azokra az időkre. Az emberek tudatában

még nem hegedtek be a háború ütötte sebek, mindenki emlékezett rá, milyen olcsó is volt az emberi élet. Ezek a banditák viszont felszólítás nélkül mindenkire tüzeltek, aki gyanúsan viselkedett. A házat, amelyet kiraboltak, valóságos blokádként tartották. Onnan ember ki nem jöhetett. A járőrök pedig az első lövés hallatán nyakukba szedték a lábukat: ezer vég szövetségért sem reszkírozta rajtunk kívül senki az életét.

Ez a banda pedig a textilüzletekre specializálta magát. A tojasos, az ékszerész könnyűszerrel hazavitte a portékáját. De a textiles képtelen volt erre. Inkább vastag redőnyt csináltatott, és nyugodtan hajtotta álomra a fejét.

Mire felébredt: portékáját elvitte a vihar.

Annyit sikerült megtudnunk, hogy a banda vezére egy bubifrizurás férfi. De a vezérről szóló személyleírások csak ebben az egy pontban egyeztek meg. Volt adatunk, amely szerint magas és szőke... mások szerint alacsony és fekete. Megállapítottuk, hogy hat-nyolc személy feltétlenül részt vesz az "akciókban" - és ezek a személyek igen-igen harcosan mozognak, lőnek és vonulnak.

Mint hogy gépkocsival közlekedtek, és rendkívül gyorsan változtatták a helyüket - úgy döntöttünk, hogy mi is állandó gyalogos és autós portyázásra rendezkedünk be. Elég nagy erőt biztosítottunk: gépkocsinkon négy nyomozó, három egyenruhás rendőr és három szovjet katona helyezkedett el.

Két esetben is a nyomukba ragadtunk - azonban olyan fergeteges tűzzel fogadtak bennünket, hogy fel sem tudtuk venni velük a harcot. Az öklünket - lőszerünk fogytán volt - nem szegezhetjük szembe a német gyártmányú "villám" géppuskával.

A hajszának azért megvolt a maga kezdeti eredménye. A főkapitányság egyik legjobb betörés elleni csoportja Mihály Sándor vezetésével elfogott több bandát - egyiknek a tagjai tizenhét betörést ismertek be. Mi magunk is több kisebb bandát tettünk ártalmatlanná tűzharcban, de a bubifrizurás mindig kisiklott a karmaink közül.

Így jött el december hatodika: mikulás napja. A feleségem

hónapok óta takarékoskodott, és könyörgött, legalább most

-

79

- ahogy ő mondta- "békében", szerezzünk egy csoki mikulást a gyerekeknek, hiszen még életükben nem kaptak ilyen ajándékot, talány csokoládé ízét sem ismerik.

Főtt a fejem, hol szerezzek én csoki mikulást? Hiszen azok az adópengők, amelyet az asszony a markomba nyomott, csak papírrongyok voltak. Végül mit volt mit tenni, saját szakállamra "nyomozást" kezdtem csoki után. Már esteledett, amikor az egyik eszpresszóban egy megmaradt csoki figurát hajlandók voltak nekem eladni adópengőért. A figura kissé nyomott volt, horpadt, a sztaniol mállott és sérült, de... mikulás volt, és alig vártam, hogy hazavihessem az ajándékot.

- Ma kicsit korábban végzünk - kaptuk az utasítást a kapitányságon -, majd holnap jobban "ráverünk".

El is indultunk a járőrfeladatra. Virágos kedvünk volt, hiszen megéltük ezt a mikulást is, esküdni mertünk volna, hogy minket többé nem fog a golyó.

Éjfél felé már a kapitányság irányába tartottunk, amikor egy polgári ruhás férfi tartóztatta fel a kocsit.

- Itt a Király utca elején egy jeep... kirántotta az egyik üzlet kirakatát.

Visszafordultunk. Leoltott lámpákkal osontunk a Király - a mai Majakovszkij - utca felé.

A leoltott lámpák viszont nem akadályozták meg, hogy a banditák a motor hangját meg ne hallják. A szűk utcában, úgy látszik, nem érezték elég biztonságosnak a helyzetüket: azonnal kocsijukra pattantak és eszeveszett száguldozással próbáltak elmenekülni. A Király utcában még jól láttuk, hogy az előttünk száguldó jeep mintegy háromszáz méternyi előnyre tett szert. Azután eltűnt a szemünk elől.

Zegzugos utcákon száguldottunk, nyolcvan-kilencven kilométeres sebességgel. Éles kanyarral fordultunk a Liszt Ferenc térre, csikorgó fékek fogták vissza kocsink robogását, sírtak a kanyarba feszülő kerekek, rekedten bögött a motor. Kiértünk az akkori Andrássy útra, felszökkenve a járdára, kanyarodtunk vissza a Paulay Ede utcába. A kanyarban a kocsik oldalának szorított a lendület, kis pattanással omlott szét zsebemben a csokoládé mikulás figurája.

Károly körút... Tovább... Az Andrássy utat elérve kaptuk az első sortüzet. Ablaküvegünk tompa reccsenéssel hullott szilánkokra. Szerencsére egyikünk sem sebesült meg.

- Gázt! - kiáltotta egyikünk. A sofőr kétségbeesetten

nyomta a gázpedált.

- Nem versenyautó ez! Már forr a vizünk egy félórája!

-Gázt!

A vezényszó ellen nem volt fellebbezés.

Tüzelni kezdtünk. A hatalmas sebességgel vágató kocsi táncolt az útburkolaton, egy-egy gödör akkorát hajított rajtunk, hogy attól tartottunk, kizuhanunk a gépkocsiból.

Feldördült a banditák újabb sortüze. Fedezéket keresve a kocsi oldallemezei mögé simultunk, csak a gépkocsivezető nem kereshetett semmiféle fedezéket magának. Sokszor csodáltam a mi gépkocsivezetőinket, akik életüket mindig habozás nélkül kockára tették, ha az akció megkívánta. Most is így tett a mi vezetőnk: már szélvédője sem volt, a karosszérián lyukak tátongtak, de ő halálmegvető bátorsággal a kormánykerék fölé dőlt, és folytatta a hajsztát.

Ki tudja hányadszor, ismét a Múzeum körútra kanyarodtunk. Végre azonban a kocsi a banditák közelébe jutott. Ott ültem a vezető melletti ülésen, úgy gondoltam, ha kissé felemelkedem és géppisztolyomból tüzet nyitok, sikeres lesz a próbálkozásom.

A sofőr kiáltott valamit, de nem hallgattam a figyelmeztetésre. Felemelkedtem, kihajoltam, lőttem. De - mintha könnyű kis ütést éreztem volna a jobb vállamon. Azt hittem, a géppisztoly "rúgott" vissza, de most már hasztalan próbáltam célozni. A fegyver reszketett a kezemben.

Nem szóltam, csak csodálkoztam, mi történhetett, hogy a fegyvert nem tudom eléggé erősen tartani ?

Közben a menekülő banditák némi egérutat nyertek. Ismét a Kálvin téren jártunk, ölembe vettem a géppisztolyt - akkor vettem észre: vér csorog a csuklómon.

Az elvtársak azonnal meg akartak állni. Kórházba visznek - kiabálták.

Úgy döntöttem, nem hagyhatjuk abba a bűnözők üldözését. Azt hittem, csak felületes sebet szereztem.

80

81

- Álljatok meg, kiszállok, ti folytassátok az üldözést! Ezt parancsként mondtam. Láttam, nem tetszik nekik a dolog, nem szívesen hagynak magamra. De a parancs: az parancs. A kocsi egy pillanatra megállt, kiugrottam, a parancsnokságot Takács Sanyinak adtam át, majd elindultam - gyalogosan a Rókus-kórház felé.

A városban néma csend uralkodott, csak távolról hallatszott munkatársaim fegyvereinek hangja. A nagy csend most szörnyen nyomasztó volt. Minden lépésnél gyengébb lettem, végül már vánszorogni is alig bírtam.

- Még harminc lépés - biztattam magamat, de a távolság nem akart fogyni. Ezt a néhány méter hosszú, hosszú negyedóra alatt tettem meg, úgy zuhantam be a Rókus-kórházi

ambulanciára.

Olyan szeretettel fogadtak, hogyha most, évtizedek múltán visszagondolok rájuk, ma is egészen elérzékenyülök. Azonnal röntgenre vittek, megtalálták a testemben levő lövedéket. Telefonon értesítették Schmidt professzort, a sebészeti osztály főorvosát. Meghallgatta a tájékoztatást, intézkedett, készítsék elő a műtőt, azonnal bejön, személyesen kíván megoperálni.

Azt hiszem, nagyon gyorsan hatott a nekem adott altató, mert már ahhoz sem volt erőm, hogy háromig számoljak. Lázálomban mindegyre a fölém hajló arcokat láttam, és ha nem is voltam ébren, mégis pontosan tudtam, mit tesznek velem. A hátamon megnyitották a sebet, és a lövedéket kiemelték. ..

...Később még gratuláltak is; nagy szerencsém volt a lövedékkel. Mielőtt ugyanis megsebesített volna, a gépkocsi egyik fém alkatrészének is nekiütközött, így némileg elvesztette az erejét, ezért nem hatolt át a testemen. Hiszen ha áthatolt volna... azt hiszem, ezt a visszaemlékezést sem lenne

módom papírra vetni.

Hajnalban az egész csoport ott szorongott a műtő előtt. Amikor kihozták, csak néztem őket, szinte szólni sem tudtam a meghiúsulástól.

- Elfogtátok őket? - kérdeztem később.

- Megszöktek - mondták a fiúk -, gyorsabb volt a kocsi-

juk, és eszeveszetten löttek. A nagy furikázásban a benzinkénk is elfogyott... de legközelebb nem menekülnek.

Arra már nem emlékszem, hogyan érkeztem a kórterembe, csak délután tértem magamhoz.

Az ágyam körül sokan üldögéltek. Az egyik széken München Ferenc elvtárs, akkori főkapitány. Mellette sok R-csoportbeli elvtárs, a nyomozók főnöke, sokan, sokan a kapitányságról. Mindenki gratulált: de mégis aggódás csengett a hangjukból. Később megérkezett a feleségem, két kislányunkkal, odaültek az ágyam mellé. Az asszony orra vörös volt a sírástól, hiába akart minduntalan hangosan nevetni, nem csapott "be, jól tudtam én, mit élt át akkor, amikor közölték velem, hogy megsebesültem.

Nagy nehezen elővettem a kabátomat. A belső zsebéből kihámoztam a csoki mikulás darabjait.

- Látjátok - mondtam a lányaimnak -, mennyit gondolkodtam azon, hogyan osztom el kettőtök között ezt az egy mikulást... Most már ez sem jelent gondot. Hiszen száz darabra omlott szét a zsebemben.

Az elvtársak egyszerre elszéledtek. Kisvártatva tértek vissza, és azt hiszem, az en két lányom soha olyan sokféle mikulást nem kapott, mint akkor, azon a kórházi "ünnepen"...

Három hét sem telt el a sebesülésem után, és ismét ott ültem a mi jó öreg wipponunkon. A szélvédőn új üveg, a golyóverte lyukak befoltozva - csak a hideg a régi.

Még a kórházban, amikor annyian látogattak, és volt időnk beszélgetni, elterveztük, hogyan fogjuk el a bubifrizurás bandáját. Igen erős, több gépkocsiból álló oszlopot hoztunk létre, és jó néhány elvtársunk "sétálgatás" közben figyelte az üzleteket.

Egyik éjszaka fel is berregett a telefon:
"A bubifrizurás a Komnenov-féle üzletet rabolja."
Most már több irányból közelítettük meg a banditákat. A gépkocsikról időben leszálltunk, és körbefogtuk a bandát - éppen a rakodást fejezték be.

Megvártuk, amíg kezdenek felszállni a kocsira, és leteszik a fegyvereket. Ebben a pillanatban ösztüzet lőttünk, majd rájuk rohantunk. Nem tudtak fegyveresen harcolni. Birkóz-

7

-jn uaqzj psp jojjjuib 'jjoa uep,B5[ozs uoASbu '

[pjjBpBpj b jjtirppajpiaSapr jjazg izuraipf
joSb[ia saAusj bjjbzsjbj 'jfisf ui b jza Aptrre 'sBppzqoj ss Sas
-ugpjsDjojpa zb zb ?{OA uaSapi BjjpinuiBzs sa 'ibSb[ia JfaXpq
-ozo3[bjozs opj[op zb jfnjjauisi mau 'jfunjjoA ypisquissTe-n

M3IPÍ }B5[nfeUIJOJ}3p p ZB Sppi ÁS3 }BipL -IUZO3fJ3J H3[pj[

-jn zb '[pjjnAjff jj3}3i{3i raau jreuarq jap iSbsbpzbs y -j^ozbui

-[BJJBJ JBJfOJBpBpj pjBqjfbqajSpA U3S3S3[Ugin5[S3 SBUI[BpBZS
-ZSOq J3Z3AJ3J B Z9 JJ3UI '43AJ3}ipBq 3[BUBSBIUIBZSpj >[BpUBq

-jaqis b jjnjpBSoj [BSSBpO3[zp]aB} stSaj^; 'iappo sqzq^j -snjBj
-BddB Xsbu zsaSa ÁSa '. ipzouioXu 3{Ojaodoso ppznjf trajp ^ajaq

-IS B 'UB1XuUBpUJUI J[n]dB5[}SB}B}ZO^3_fB} B }Z3 [t>pq[nj05[

[jpSDUI3{ SBZSJO

cj[nda 3j3}3Z3pajnjB SBSBpzBSjazuiou jpappj b ppBzijiQBjs

B íaq3[{pf* -3{B}pO3IZOJZSO Sp 3[B:]pOJ[BJBUI 3[3J3qjS UO3[3pBJBUI

V [jppqSBzsJO zb p[^Bjdo[uaq^apjajuosBA 3[B}zsisbj b jaui

-OZ }3[ZS35[B]n[BA S3 -UI3JS3UI3U JBÁsbUI B XSoq CS3}3J9UXSJ

^ajjazgi^ sí jJBjfop z;j ÁSba jbXubjb
uiuibjs zp je5[b juozsia ^aSapq jbÁsbúi b jjpuijd Á
[;udB3[j}3}3qa[jrAuífásASa J3Z3ZBZS

jupj j}j;i[bzs ui3s bjSbzsjojbXSbj^ >[ouiB[jg
zb : 3{B}[BSopfnj jbuí ppzs osp ruoqBqSapiq y 'íjs jbáukíb
uiureaS ASs ÁSea jjB[jop ASs jp5[no ASba jisz p[f][XSs rajSadBp
-ng "5[buAubjb zb 35f3jj3 SBiuJjBq Sipad uojsSnAu 'j[3UJ3zsiui

-pp ZB }[OA 35[3]J3 nAujpZS UBq\$BZSJO Zy "[OA BUIOSoipBjBd

5[3zs3dui3so b jsadBpng []j[uiP[Baiuu3j nSafpf iSbsbpzbs jjbj
-posBjps c^3j35[3Apu ÁSv. 'ppBzijiQbjs b jjspapzpjí ÁSoqy

'dazs U3Á|I

^BU?[unsaos íjunjpuoui jajsuozs
B Sipsd uiy
B uBSop^oq

tem a méregdrága taxiba, amikor ujjamon a kincstártól köl-
csönkaptam és abban az időben oly divatos sportgyűrűvel,
csuklómon arany karórával, pénztárcámban kisebb kötegni

dollárral útnak indultam.

Az első éjszaka - mintegy terepszemlét tartván - végigjár-
tam a fezőrök mulatóhelyeit. A Candlelight Clubban kezd-
tem gyertyafényes vacsorával, két dollárért. Onnan át a Sa-
voy-bárba, ahol, hajói emlékszem, Kapitány Anni énekelt.
Két konyak, két fekete; két dollár. Vissza adópengőt fizetett
a fülbegyónós pincér. Délelőtt a Rosemarie-eszpresszó, ebéd
a Várban, este csak úgy bezuhantam az ágyamba. A mulató-
helyeken szinte ugyanazokat az arcokat láttam. Tehát a fe-
zőrök is végigcsinálták ezt az utat. Szívszorongva számoltam
el magammal, hiszen egyetlen napon, estétől estéig, több
mint tíz dollárt költöttem. Ez abban az időben egy vasmun-
kás félévi keresetének felelt meg.

- Nézze, alezredes elvtárs, én ezt nem vállalom -jelentet-
tem másnap -, nem tudom nézni, milyen gyorsan olvad az
állam pénze semmivé a kezemben. Én tudom, hogy a mun-
kásasszonyok filléres gondokkal küzdenek, minden falat étel,
minden korty ital megakad a torkomon.

- Jól van, Fóti elvtárs - állt fel a főnököm. - Magának van
igaza. Ne is költse tovább azt a napi tíz dollárt. Inkább nyu-
godjunk bele abba, hogy naponta ennek legalább a százszo-
rosa áramlik ki az országból. Ne keresse a csempészeket, az
üzéreket, hiszen az napi tíz dollárjába is belekerülhet az ál-
lamnak.

Lehajtott fejjel jöttem ki a szobából.

Felvettem a telefont, az irodámat hívtam.

- Vegyék elő a legutolsó három hónap razziajelentéseit,
összegezzék, milyen napokon, hány órákor és hol tartották a
legeredményesebb razziákat.

Abban az időben ugyanis, valahányszor feltűntünk az
eszpresszóknak, csak sepernünk kellett. Az asztalok között,

a földön, sok-sok dollárt találtunk. Leleplezésüktől félve, az üzerek dobálták el bankjegyeiket...

Ez

86

:öiclon, suv3ui> .

érek dobálták el bankjegyeiket...

.. .Ezt az estét a Broadway elnevezésű mulatóban kezdtem.

z arról volt híres, hogy a pincér "élő áru" közvetítésével is foglalkozott. Ittas embert utánozva telepedtem az egyik szeparéba.

- Egy whiskyt kérek - kiabáltam a pincérnek.

Amikor az italt letette, tízdollárossal fizettem. Elvigyorgott, szó nélkül zsebre vágta ezt a hatalmas összeget és kisértatva egy szép, tizenhét év körüli lánnyal tért vissza.

- Evelyn vagyok - mondta a kislány, amikor az asztalomhoz ült.

Vidéki kereskedőnek mondtam magam, és két dollárt csúsztattam a kezébe.

- De szivi... Ugye... nem vagy beteg? - kérdezte a nő.

Táncoltunk, visszaültünk az asztal mellé. A "társaságról" kezdtünk beszélgetni. A jelenlevőket Evelyn (később kiderült, hogy egy disszidált tábornok szépreményű leánykája) nagyszerűen, hogy úgy mondjam, közelebbről ismerte. Szépen elsorolta, melyik vendég mivel foglalkozik. Volt közöttük bőrspecialista, cukorspecialista, hús- és zsírspecialista. Ott táncoltak a főváros legnagyobb ékszerészei, néhány üveges és persze - a nyugati (főleg amerikai) katonai missziók rágógumit majszoló katonái. Mindegyik legalább colonelként (ezredes) mutatkozott be, de másnap kiderítettem, hogy legtöbbjük egyszerűen baka vagy legfeljebb hadnagy volt.

Fizettem, taxit rendeltem, irány a Gyertyafény Club. A lány majd elolvadt, amikor úgy tettem, mintha az előző két dollárosról megfeledeztem volna, és újabb bankjegyet csúsztattam a kezébe.

A clubban nem volt szabad asztal. A lány azonban intézkedett, és a pincér helyet csinált a számunkra.

Hajnal volt már, amidőn egyszerre nagy társaság, négy-öt férfi és egy királynői szépségű nő lépett a terembe. Az eddigi zsongás egy pillanatra megszakadt.

- Itt jön Josephine! - suttogta a lány.

Valóban királynőnek kijáró udvariassággal fogadták az asszonyt. De mintha a kísérői Ágnesnek szólították volna.

I - Csak mi nevezzük Josephine-nek - kuncogott a lány -, tudniillik ő is a Napóleont szereti.

- Egy éjszakája meg is érne néhány aranyat - mondtam.

- Ő inni szereti a Napóleont, több pénze van, mint az kitévőknek együttvéve, különben is pénzért kalandra nem kapható.

Úgy éreztem, megleltem, akit keresek. A lány megmondta a nő teljes nevét. Fogfájásra hivatkoztam és a kapitányságra siettem. Egy órán belül elém tettek minden, Ágnessel kapcsolatos értesülést. A nő huszonkét éves, apja nagyiparos volt, két lakása, két személygépkocsija, érvényes, egész Európa-pára szóló útlevele van. Intézkedtem, hogy két nyomozó azonnal a nyomába szegődjön.

Közben a kért razziaeredmény összesítése is elkészült. A kimutatás szerint a legeredményesebbek általában a csütörtöki és a keddi napra estek. A legtöbb pénzt az általam végiglátogatott mulatókban szedtük össze az asztalok alól. A megállapítás első része nagyon érdekes következtetéseket sugallt. Arra gondoltam, hogy e két nap a vásárlások időpontja lesz, vagyis ekkor bonyolódik le a síberek csereforgalmának nagyobbik része.

Nyilvántartottuk az infláció sebességváltozásait is. Érdekes módon a dollár árfolyama pénteken mindig stagnált, viszont szerdán ugrásszerűen emelkedett. Ebből arra következtettem, hogy a "piacon" pénteken sok áru volt, szerdán pedig rendkívül kevés.

Ha viszont okoskodásom helytálló, akkor az áruutánpótlásnak csütörtökön kell az országba áramlania.

Alig vártam a csütörtöki napot. Nagy erővel lezártuk a nyugati határt. Tulajdonképpen csak igazoltattunk, és minden csempészt motozás nélkül továbbengedtünk. Ezen a pénteken valóságos "krach" ütött ki a budapesti fezőrök világában. A dollár árfolyama egy fillért sem emelkedett. Az áru tehát a szokásosnál nagyobb mennyiségben és az általunk sejtett napon áramlott be az országba.

Mindehhez persze Ágnesnek látszólag nem sok köze volt. Mint máskor, pénteken is is feltűnt a Rosemarie-ban, de a razzia nála csak adópengőt talált. Nálam viszont tíz dollárt "leltek". Az előzetes megállapodás szerint "letartóztattak". Kifelé menet odakiáltottam a presszó közönségének:
- Gáti vagyok, küldjenek ügyvédet.

Két napig vártam ügyvédre a "sitten". A kutya se nézett felém. Ágnes asszony nem jótékonysági intézet.

A harmadik napon, csütörtök reggel, izgatottan hívott fel az Ágnes figyelésére kiküldött nyomozó.

-Jelentem, kisiklott. Beült a Fordba és elfüstölt. Ezzel a DKW-val soha utol nem érem.

! - Es merre ment? - kérdeztem a nyomozótól.

- A Frangepán utca irányába - mondta, és szégyenlősen nevetett.

Levágtam a kagylót, káromkodtam.

Azután újra tárcsáztam, elrendeltem a kocsikörözését. Leadtam Ágnes személyleírását is. Gedőt pedig felültettem a bécsi vonatra.

Ám a Fordnak nyoma veszett. A bécsi vonaton ezrek utaztak, de Ágnes nem volt közöttük.

Sorra vettük a presszókat. Sehol a királynő.

Másnap hajnalban csengett lakásomon a telefon. Egy bécsi szálloda jelentkezett. A portás közölte, hogy Mr. Heller (vagyis Gedő) epegörcsöt kapott, taxival kórházba ment, nem érkezik a másnapi vonattal - ami annyit jelentett, hogy Ágnes Bécsben tartózkodik. Madarat lehetett volna fogatni velem. Itt a Gedőnek küldött választávirat szövege.

"Epéjét kúráitassa. Inkább egy nappal tovább a kórházban. Ha nincsen ágy, ápolónővel maradjon a szállodában. Jobbulást. Tini." Vagyis: amíg lehet, akadályozza Ágnes visszatérését. Ha előérzetem nem csal, pénteken emelkedni fog a dollár árfolyama.

Péntek délelőtt monstre razzia a presszókbán. A földön több mint kétezer dollár.

Ágnes nem érkezett haza, kevés volt az áru a piacon.

De mi történt Bécsben?

Először talán Gedő jelentését nézzük:

"Bécsi kiküldetéséről jelentem az alábbiakat:

A pályaudvarra érkezvén egy hordártól jó lakás címét kértem, olyanét, amelyben magyarok is meg szoktak szállni. A hordár egy sereg lakcímet sorolt fel, ezeket megjegyeztem és mellékelem (i. sz. melléklet), végül a Hotel V. mellett döntöttem. Ezt követően végigjártam a megtudott lakáscímeket.

Ágneset kerestem, de nem volt szerencsém. Végül egy városzéli viskóban közölték velem, hogy száz dollárért nélküle is kiszolgálják. Zacskóban fehér port adtak át, véleményem szerint heroint (2. sz. melléklet). Ekkor a házat figyelni kezdem. Este egy fekete Buick (rendszáma: ...) állt meg a ház előtt. A kocsiból Ágnes és egy férfi lépett ki. Bementek a házba. Mintegy öt perccel később összekarolva jöttek ki. A kocsit elrobogott, én pedig megfelelő járművel követtem őket. A Tannenbaum utcába mentek, ahol a Buickot elbocsátották. Nem tudtam mást tenni, hazasiettem, kisvártatva taxit hoztattam és a portással Fóti elvtárs lakására telefonáltattam. Ezt követően visszatértem a Tannenbaum utcai ház elé. Mintegy másfél órai várakozás után Ágnes és kísérője taxiba ültek. Annak ellenére, hogy ekkor már 17 óra volt, egy közeli gyógyszertárba siettek, majd a Weimar térre mentek és egy ékszerésznél hosszabban időztek. Ezt követően visszatértek a Tannenbaum utcai házba.

Itt sem maradtak sokáig, útjukat a Picadilly lokálban folytatták. Sajnos, öltözékem miatt ide nem követhettem őket. Hajnali 4-kor tértek haza. Lakásuk előtt újra ott állt már a

fekete Buick, ezúttal gazdátlanul. A férfi, miután a taxit elbocsátotta, kinyitotta a kocsit és ellenőrizte az üzemanyagkészletet. A motorra gyújtást adott, elindította, túráztatta. Hangosan kiszólt a járdán várakozó Ágnesnek, hogy hajnali

ötökör elindulnak.

Miután felmentek a házba, a szállóba telefonáltam, ott felolvasták Fóti elvtárs távirati utasítását. Ezt követően felnyitottam a Buick üzemanyagtartályát, és némi porcukrot szórtam bele. A továbbiakban figyelésre rendezkedtem be. Hajnalban, a megbeszélte időben, Ágnes és kísérője kocsiba ültek. Mindössze a kis kézitáska volt az asszonynál.

A gépkocsi nehezen indított, és mintegy nyolcszáz méter után leállt. A felnyitott motortető mögött motozó férfi szereplőért indult. Ekkor kíváncsian a kocsihoz léptem és "jóakarató érdeklődés után" felajánlottam szolgálataimat Ágnesnek. Mint mondtam, "véletlenül" éppen motorszerelő vagyok. Belenéztem a motorba, "megállapítottam", hogy a karburátor piszkos, biztosan szennyes benzint vásároltak.

90

Az asszony megkérdezte, nem ismerek-e valakit, aki elvinné őket Wiener Neustadtig. Itt rontottam el a dolgot. Ugyanis azt válaszoltam, hogy: "Én is megteszem. Sőt, akár tovább is." Ágnes gyanakodni kezdett, megkérdezte, honnan gondolom, hogy tovább akarnak utazni? Rossz, kitérő választ adtam, mire az asszony elzavart a kocsit mellől.

Mint hogy az incidens az osztrák főváros amerikai megszállás alatt álló övezetében zajlott le, félttem leleplezésem-től, és jobbnak láttam odébbállni.

Annyit azonban megállapítottam, hogy a megfigyelt személyek, még három órával később is a közeli szerelő műhelyében a fekete Buick mellett tartózkodtak. Délelőtt 11 óra körül tovább indultak.

A fekete kocsit gazdátlanul Wiener Neustadt piacsterén láttam viszont.

Ezt követően visszatértem Budapestre.

Más jelentenivalóm nincs.

"

A megbízottunk által okozott kérés elegendőnek bizonyult tehát egy újabb váratlan razziára.

A razzia eredménye, mint mondtam, minden várakozást felülmúlt, és alátámasztotta feltevésünket, hogy ez a dúsgazdag, fényűzően élő asszony nem egy fezőr, siber és csempész a sok közül, hanem ennél sokkal több. Valószínűségi számításaink szerint mintegy 20-25 ügynök dolgozik a számára. Üzletei során a gyógyszer-csempésztől a kábítószer-üzérkedésig minden tiltott dologgal foglalkozik.

Mindezeket a következtetéseket Győr felé utazva jegyeztem fel. A határt ismét lezártuk, Ágnes érkezését vártuk. Az

asszony budai és pesti lakásai előtt minden eshetőségre ké-
szen tapasztalt nyomozókat helyeztem el megfigyelőnek.

A város előtt 20-30 kilométerrel rendőrszolgálat állította le a
gépkocsinkat. A helyi kapitányság telefonüzenetet továbbí-
tott a számunkra: e szerint Ágnes Ford kocsiján hazaérkezett.
Irány Budapest.

Itthon megtudtam, hogy az asszony a kezében fekete tás-
kát szorongatott. Figyelő nyomozóm módot talált arra, hogy
a Fordból kiszálló hölgy kezéből a táskát a földre hulljon és

M

L6

pj

Ztq 5{OS JEIU [O-TBJfOA SriZppCí3DU05[bSbUI E I3JB '3SOJ3UISJ
i2a.i spusauSy [npj uajpzspuij^ -}{iz3>[ppu3j sí pjppja-rauisi
[Sof S3 'jpAniU 'jBAipBldaiaípj 3[pZB}iqBA B 3AJ3JJI '[BAB10JBd
-apszo) b j[B UBqjBjosadBjf uaXjtuiBjBA 'uBqfjnBA Sajoj 'uba
buoXSea XSeu '5(iZ3>[ppu3j [B}j[nui ppszoz sspazpAp qqBjB
-Saj gjpj b za Xísoq 'uEqqB ifunnsjjapXSs uBiXuuBpuij^; '"jBf
pu" ozounq iSesbpzbS jpssasjf 5fun[KjfB zb razojBjBq
jftiffBqojdSai ASoq 'jprquBZS bjjb }3}3{z35[3}j3 XSg

(JUBjBJifXSa tut 3[ans3J3^ ^njsoquros
yQ [jnjsouioS b uBqjBZB3(Bui{Bzg -jaXSa ssSs

B }[UnUBJZSB[BAIí[3U3J[3^ {IJZO}[9Z3J33[3J J3Z3ZIJ

spii[iuiou3[i>[y ^^unss3J33[jyjsj iraXjna 3(j

'5[UI1JBpB[3J B JSOUI Z3 '?(JJ3J B pSSJS'JI - "í!°Z
03[d Á\$ UBA 3{3UPUIqdf

U3S3J35JIS

IBUI - U3A3J {

ÁUBf IBJBIJ B UOppUI Á\1

3fpZS

3JJ3UISI UBqqfJ03[[3UU3
JJOA UI3U BJUptU C3J3{3ZJ3
OZOSjOp U

pq [p 3ui3zn uBdisBA BfdB '}{oa S3A3 ouafpprazp uaf

-api sb[{{bzsS3ui 53UI3U b 'saApzsnq jroj[SB[npjBqBzspj b sauSy

[sp ZB }[OA BZ_fBJ43p J3Z3AZSpdlU3S0 V

[J9 Bf[BS{OZS BJBIBq-3JJ3p 'in3[[3U pj?ípj
p S 'BÍjOpuoS1^ }»}d3[3[OUOJBpUBq {BJBg B XpUIB 'jOpA

-XSb zb jzb :)BaojBaiiojut sa jBÍopBSDBUBj iXSnzapd 'jBsnu
-mjBd IUI3JJ3ZS ' }3Z33[qqof sauSy ^unus3J33[jBqsj \pn 3a
jf jaqaj uisu aazaABpuBq S3A3 J33[uozsnq XSa Sipsd 3x13
[]3jqasz jjbubPSba jouzsbq spiujai uaqpuaso qqoXSBiis

B S3 pj 3[3p3A Jjod qq3SI5[S3[B XSoq 'lUp3J[Xa33[3A3J

-sXSi XSn sp '>[BuzoS{op pjfjfttSpszsa^ sppBuiquio^ '

ZB 3{Q "3IBZSOJ3 S3J3AXS3J B 3J3Xu35[UI3U

q f

-BpZBS OZOS[Op p3J3pJ3ZSppUI J[nUIOUgp[B 3p - UI3S [9J3[3Xu

-sunppsD sojfBzspaa zb bzssia 3[BupBij urau jjojjijejs b XSoq

-pnj jnj XSoq '^pjda bjbb }33{nS3sXu33[3A3j zsaSa 'zaqjaAXSaj
j[BuinXu uias joojjbb Satu XSba uaqjasa osSsa spes0 5j3jaqui3
zb jpzg -^unupAXuoj{p yvuvpvc pzoSjop pApzp^zss 3[Bzs
-oja jfjXu b sa Apiuiud uanuijxaaXSa pBqszs inán

0Unq lS^SBpZBS V i«H3Z3A U3S3J35JI p

'pssaiJSfzzoq ÁS-eu U3Á];i í^pireq XSa áubj
uspf ^Buisjqojj L3j3Z3ps

-ZS3 ^j

b zs pni uaddajjitu 'sí zb

-ZU3d oppjSaUI 5J3UOU S3A3

XSoq 'uozb

L3j3Z3psj t

tÁSn

UBUUOq

[]3JO13Z3A

XSoq '

b bjbb

IJ3ZUI3U

qj

i{3ZS3dui3S3 B
OS3 HpC

uisu 'j

» pzojiB):

i JOJJIUIB '5
S3UI 5[nH3qjU15{31 UI3U 'P^O K[

:ta8asiniAp(U3ianuai ipXpuiasz b t -
-oj ubSuXu sbui sa BqszuBj^ 'aqsoag BAjBuzsBq }pzo:_
-^bzs 5[nSaj3spBq jbcbs 'BApo^BaSai ^bÍj^oSbuiosd isbuo axpq
^9Jjaq jji^b '5{buobjb5[pSuB ss re^uauib 'refiiojzsoaq Jipizssiui
ibuo;b5{ ipjoniy5[b ^BjuB^nqppj uBjBjunpuiui uBqBSBSBSJB^
b XSoq 'Xu3i b zb }Z3 B}ZBaXSBUIsai uaqjjsiaaui soXuozig
[]pj izsauia ^a^aSazsso sqiqujoq Bfpounap XSoq ';zb Sipad
-Sai 'iuB}jdB^BS3ui 5junipm ^3XSa ubjos ^osbppjbSszia g
[]luzajszs isajnsa^as 53a
-5(110^ U3p3^aqa| ajuizs UBq^Bps3dB?[apA sa 'ojui^aqnao^ 'so^
-BAp UBpjojpnzBqSsui jBao^ ou ^bjbu b za XSoq 'nun^op jjop
-OSoS^^IASaUI }}B|B 9pi piAOT^ "JBSBZOXuBUI^nUBJ >{3UpXu3UI
-nuo^i moqni Xuozssb zb Sai ^njpz3>j jBssruBjBddu /s"»t
b jb

nazsadias3i5{ joqjjuBZBq b í^ojbsba uajapi
isaaq iB^Bzsfa 9sa5[u39^aqaipj íixiib '^apa qaXSa sa
'aazsXSpXS >[os b zb j|no3)[BAOq SAia^i 'uojBjBq
|nuapaAajzs3 noinf ubXSojj ->[unpA aqtuazs
-X3S[zaqau uoXSbu ^^ ajjazsXSa ou ssXSn ^nAaijpusj b

[]^oa saan uasafpj ajuizs itpj
y ^B>[SB}izan 3ja5[aj b jasz b^ibj |nuB|inuBXS Xuozssb zy

LIUIUI3S 5[lq

[]bzssia BwBjSoAjod BqB>[SBjizan b jua^uoqBJep ^
sa }B5(oSBSoadB zb tupazspj naijSss UBSbtJBAn pzouioXu y
[]I5[juBXnod szru }35(S3 -opu35[q3sz ízspBq Xupid 'BDJB^zuad
^ 'pnd XSa azssopuiui ipqqB aQ 'uofjjXupj

Következtetéseinket továbbfejlesztettük.

A keresett férfi üzleti hozzáértését már korábban, de Ágnes szeme előtt bebizonyította. Feltehetően a bandavezérnő apja csak a saját köreiben megforduló személyekkel tartott kapcsolatot. Ily módon Ágnes eszmei vezetője már édesapja elismerését is jó néhány esetben kiérdemelte.

Két hétig kerestük a "tût". Négy férfi maradt a rostán. []

Az első: dr. Telegdy, egy budai villában lakott. A lakóépület nagy része romokban hevert. Az illető mindössze két szobát lakott - informátoraink szerint az egyik helyiséget konyhaként is használta.

A beszerzett információk szerint dr. Telegdy Kázmér teljesen elvesztette a talajt a lába alól, többet éhezett, mint

evett, rendkívül rosszul öltözött, egyesek szerint a kezdődő búskomorság jeleit mutatta. Senki nem hinné róla, hogy egy esztendeje még több nagyvállalat jogásza volt. Délelőtt eltávozott lakásáról, vontatott, lassú léptekkel, fejét lehorgasztva, hosszú sétára indult. Havonta egyszer megállt a kapu előtt egy Ford, és egy hölgy kosarakban élelmet hozott az illetőnek.

A rostánkon maradt második személy egy fővárosi magánbank egyik társtulajdonosa volt. Páncélszekrényei közé zárkózva szolid életet élt, az emberek becsületesnek, ugyanakkor kemény és harcias lénynek tartották. Puritán magatartásával együtt járt, hogy estéit otthon, bélyeggyűjteménye rendezgetésével tölti. Naponta csak néhány órára hagyja el lakását, de szerdai napokon általában többet tartózkodik házon kívül.

A harmadik személy züllött életmódot folytat. Tisztviselőtelepi villalakásában kokottok és alkalmi bukmékerek tanyáznak, éjszakánként harsogó mulatozással zavarják a környék csendjét. Ez a férfi az asszony apjának vállalatánál anyag-gazdálkodási főnök volt.

A negyedik személy Ágnes apjának egykori titkáráként kezdte pályafutását. Csendes, szolid ember, csak a családjának él, pénzügyi szakértőként a Nemzeti Bank alkalmazottja. Munkahelyén elragadtatással beszéltek róla. Ágnessel hetenként találkozott, ilyenkor a Rosemarie-ban feketéztek, beszélgettek, azután elbúcsúztak egymástól.

94

95

- Két nap múlva idézést kap és "letartóztatjuk". Bízva meg a feleségét, hogy lépjen érintkezésbe Ágnessel és dr. Telegdyvel, az ön egykori munkaadója volt jogtanácsosával.

- És a bank? - kérdezte a férfi.

- Arra ne legyen gondja. A munkahelyétől holnap szabályszerűen kikérjük önt szakértői feladat ellátására.

Két nap múlva a "letartóztatott" megjelent. A felesége érintkezésbe lépett Ágnessel, aki azonnal dr. Telegdyhez kalauzolta.

A dr. Telegdy lakásán történekről a "letartóztatott" felesége így vallott:

"Amikor Ágnessel az ügyvédhez megérkeztünk, a férfi az alagsori lakrészbe vezetett. Tájékoztattam őt férjem letartóztatásáról, a segítségét kértem. Elmondottam, hogy férjem szabadlára helyezése érdekében semmiféle áldozattól nem riadok vissza. Dr. Telegdy ekkor elbúcsúzott tőlünk, de közölte, hogy még aznap este felkeres a lakásomon.

Este kilenckor érkezett hozzám. Azonnal a tárgyra tért. Közölte: el tudja intézni a férjem szabadon bocsátását. De nem szabad visszariadnom attól, hogy anyagi áldozatot vállaljak. Az áldozat mértékét 500 dollárban vagy 500 gramm

aranyban, vagy 5 mázsa cukorban, vagy ugyanennyi zsírban határozta meg. Esküdzött, hogy ő egy fillért sem keres az ügyön, beszélt azzal a nyomozóval (!), aki a férj ügyeinek nyomára bukkant, és az illető ennyit kér azért, hogy megkísérelje a férj szabadon bocsátását elintézni.

Másnap átadtam neki a rendőrség által rendelkezésemre bocsátott ékszereket, 40 Napóleon-aranyat és 300 dollárt. Mire hazatértem, a férjem már otthon várt. Arról tájékoztattott, hogy egyetlen percig sem volt letartóztatva, hanem a rendőrségen rendkívül bizalmas természetű pénzügyi szakértői munkát végzett."

Néhány mondat az ügy bírósági tárgyalási anyagából:

"A bíró: Tájékoztatta ön dr. Telegdy ajánlatáról a rendőrséget?

A »letartóztatott« felesége: Természetesen, hiszen ők adták a váltságdíj aranyalapját is."

Ezután már könnyű dolgunk volt. Két nap időt adtunk

dr. Telegdynek arra, hogy az 500 dollárnyi értéket befektesse. Ezután házkutatást tartottunk nála. Mondanom sem kell, hogy a házkutatásunk felületes volt és szándékosan csak arra irányult, hogy az ügyvéd nyugalmit megbolygassuk.

Miután láttuk, hogy már elég kíváncsi érkezésünk céljára, leültem az asztal túlsó oldalára.

- Önnél kell lennie 500 dollár értékű valutának és Napóleonnak - mondtam.

Dr. Telegdy bolondnak tette magát.

- Ezt az összeget ön tanúk jelenlétében egy letartóztatott személy feleségétől vette át.

Dr. Telegdy vihogott.

- De ha kívánja, ide hívom azt az asszonyt, aki az 500 dollárt tegnapelőtt önnek kifizette.

Az ügyvéd bolondozó kedve lankadni kezdett.

- Büntőrs, a csodaszép Ágnes is beszélni szeretne önnel, de erre persze már csak a kapitányságon kerülhet sor. Egyébként Ágnes mondta is, kár itt keresnünk azt a pénzt, ön azt már leadta a szokott helyre.

Dr. Telegdy tiltakozva ingatta a fejét.

- Semmiféle Ágnest nem ismerek.

- Persze, hogy nem ismeri, hiszen rossz az emlékezőtehetsége, és arra sem emlékszik, hogy valaha a lány apjánál volt alkalmazásban. Hogyan ismerne egy olyan személyt ma, aki tegnapelőtt itt járt önnél, akit néhány napja Bécsben gardírozott, majd Csehszlovákián keresztül osztrák papírokkal

vele együtt tért haza Magyarországra. Elhiszem, hogy nem emlékszik erre a hölgyre, akivel az alagsorban szokott beszélgetni, legutóbb a bőrgarnitúrán ültek, ön akkor is, mint most, Camelt szívott, és ugyanebből az antik, aranysárkány díszítésű feketészcészéből kínálta a lombikban főtt kávé.

Dr. Telegdy felállt.

- A pénz nincs nálam - mondta. - Ágnes biztonságba helyezte.

- Ráérek - mosolyogtam -, megkereshetjük. Bár a társa azt állítja, hogy ön a pénztáros.

- Fenét - mondta az ügyvéd. - Az anyja a pénztáros.

- Látja, látja - "keseregtem" részvevőén, és megreszkíroz-

97

tam egy újabb blöflöt. - A Farkasréti temetőben mindent meglelünk, de a szóban forgó bankjegyeket nem. Sőt, erről a pénzről Ágnes sem tud semmit. Márpedig, ha valaki olyan részletes és alapos vallomást tesz, mint ő, és annyi tízezer dollárról ad számot, annak ez az öt rongyos százás nem oszt és nem szoroz. Ez, doktor úr, a maga saját kis üzlete volt. Adok magának öt percet, hogy elővegye a pénzt.

Csend ereszkedett közénk.

Dr. Telegdy kis szelencét vett elő, olyat, amelyben régen a tubákot tartották. Felpattintotta, és egy kevés fehér port hintett a keze fejére.

- És ha most megmérgezem magam?!

- A herointól túl lassan hal meg az ember - nevettem. - Az a bécsi csempész egyébként 35 százalék tejpört kever minden adaghoz. Nyugodtan szippantsa fel. Hosszú ideig úgysem lesz rá módja.

Odasétáltam mellé, kivettem kezéből a szelencét..

- Nincs már nálam a pénz - mondta később dr. Telegdy.

- Ferenczinél, a bankárnál van. Mehetünk.

Elindultunk, lepecsételtük a lakás ajtaját. Bementünk a főkapitányságra, részletes vallomást kértünk dr. Telegdytól. Két nyomozó Ágnesért ment, kettő a bankárt hozta a kapitányságra.

Amikor Ágnes meglátott, hisztérikus zokogásba kezdett.

- Már a clubban felfigyeltem magára. Már ott megéreztem, hogy bajt hoz ránk. Miért is jöttem haza Bécsből?

- Mert mohó vagy fiam, mint valami pióca - mondta dr. Telegdy. - Már régen abba kellett volna hagynunk az egészet.

Leültünk az asztal mellé, és összeállítottuk az ügyről szóló jelentésünket.

"1945 őszén Asperján Ágnes, dr. Telegdy Kázmér és Ferenczi Bertalan budapesti lakosok bűnszövetkezetet alakítottak. Céljuk az infláció okozta gazdasági nehézségeken való nyereszkedés volt. A meginduláshoz szükséges tőkét, 1500 gramm aranyat Asperján Ágnes, 300 dollárt dr. Telegdy és 1000 dollárt Ferenczi biztosította. Kezdetben élelmiszert vásároltak Magyarországon és azt Linzbe, később Bécsbe csem-

pészték. Egy idő után működésüket gyógyszer- és kábítószer-csempészésre is kiterjesztették. Dr. Telegdy, bécsi összeköttetési révén, elhalt osztrák személyek nevére szóló osztrák útiokmányokat szerzett.

A csempészbanda huszonhét ügynökkel dolgozott. Az áruszállításokat a Magyarországon állomásozó és a nyugati missziókhoz tartozó külföldi katonai személyek segítségével bonyolították le.

A csempészbanda üzleteinek szervezője és irányítója dr. Telegdy volt. Megtévésztésül lakásának felső szintjét elhanyagolt állapotban tartotta.

Ágnes, miután felfigyelt arra, hogy dr. Telegdy a háború alatt heroinfoogyasztó lett, a kábítószeradagok elvonásával, illetve juttatásával biztosította uralmát a bűnbanda fölött. Az ügyletek pénzügyi részét tehát az ügyvéd, lebonyolítási részét Asperján Ágnes, az értékek átváltását, nyilvántartását, a külföldre szóló értékek árának megállapítását Ferenczi bankár végezte.

Az összegyűjtött és lefoglalt, a vizsgálati jegyzőkönyvhöz csatolt értékek a következők:

1. Asperján Ágnes tulajdonát képező és a gyanúsított édesanyjának sírkövében fellelt értékek: 37 ezer dollár, 1300 darab Napóleon-arany, 1210 gramm arany.

2. Dr. Telegdy alagsori lakásában, a cserépkályha hátoldalához falazott páncélrekeszben: 39 050 dollár, 1490 angol font, 7200 gramm arany, 11 500 német birodalmi márka, 125 gramm heroin, 120 ampulla morfin, 1 db német vas-kereszt.

3. Ferenczi Bertalan bankár lakásán levő elfalazott széf-ből: 195002 dollár, 3981 Napóleon-arany, 130020 svájci frank, 9210 gramm arany."

Ágnes kisasszony tehát Bécsbe indult - és a Markóba jutott. Ne tévesszen meg senkit, ha visszaemlékezéseim e fejezetében sokszor egyes szám első személyben beszéltem. A nyomozásban mindenki egyforma munkát végzett, én csak egy voltam a harmincnyolc detektív közül.

A zöld színű folyadék

Olykor, ha alaposan kialudva ébred az ember, nagy mun-

kakedvvel megáll az íróasztala előtt. Szemügyre veszi, megvizsgálja fiókjait, és megállapítja, hogy most azonnal rendet kell teremtenie az irományai között. Csendesen dúdol, amikor megkezdí a sziszifuszi harcot a feljegyzések, papírok és rajzok ellen. Minden darabot külön-külön végigolvas, és alapos megfontolás után úgy dönt, hogy ezt... ezt kár lenne még átadni az enyészetnek. így azután hónapról hónapra növekszik az íróasztal papírállománya, és egyszer csak azt vesszük észre, hogy már a szobában, az irodában sincs talán elegendő hely arra, hogy a fontosnak tartott papírlapokat elhelyezzük.

Egy ilyen takarítási elhatározás délelöttjén, az egyik fiók aljáról egy kémcső került a kezembe. Hirtelen azt sem tudtam, mit kezdjek vele, s főleg: mi lehet az a zöldesszürkés valami, amely a csövecske alján sűrűsödik. Már éppen ki akartam dobni, amikor egy pillanat alatt minden eszembe jutott...

... - Fóti elvtárs van a telefontól? Halló! Fóti elvtárs? Kérem, azonnal jöjjön át hozzám.

Felálltam asztalomtól és átmentem a főnökömhöz. Egy térképet helyezett elém: a rajzon néhány sötétkék karika látszott.

- Az elmúlt hónapokban - mondta - számos különleges baleset történt. Kezdetben véletlenre gyanakodtunk, hiszen szokványos és a hétköznapi életben is előforduló esetek voltak. Mégis, mi tette őket különlegessé? Az, hogy nem találtuk meg a balesetek előidéző nyomait.

- Milyen balesetekre gondol?

- Furcsákra! - mondta a főnök, és felállt az asztala mellől.
- Furcsákra, mert nehezen képzelhető el, hogy egy üzemben

ioo

tűz üt ki, és a tűz gócpontja közelében nincs semmiféle elektromos berendezés, dohányzó emberek - sem fordulnak meg ott, semmi olyan anyag nem található, amely tüzesetet idézne elő. Vagy például... Kisiklik egy vonat, és a legalaposabb vizsgálat sem tudja a baleset okát felderíteni. A váltók állításával nem volt baj, a sínek állapota kielégítő, a forgalmi szolgálattevő szabályosan látta el a feladatát... És a vonat mégis kisiklott. És ráadásul... semmi látható oka nincs a kisiklásnak. Illetve, amit találunk, ami rendellenességet fedünk, az sem ajkamas önmagában egy gyorsvonat kisiklására. Ért engem, ugye?

A térképhez hajoltam, és miközben az ábrákat nézegettem, így válaszoltam:

- Tehát a különleges események bekövetkeznek... de az azokat kiváltó okok eltűnnek. Azokat a nyomokat - ha jól értem, erre gyanakszik Temes elvtárs - valaki vagy valakik eltüntetik.

Temes rám mosolygott. Körzöt vett elő, és ívet rajzolt a főváros köré.

- Nézze kérem... Pilis... Ceglédbercel: vonatkisiklás.
Ujabb körívet, kisebb sugarút rajzolt.

- Kispesti remiz... Hofherr és Schrantz... Ganz Hajógyár:
három tűzeset. És mindez szinte hetek alatt. Elképzelhető,
hogy az esetek között semmiféle kapcsolat nincs. Sokáig ne-
künk is ez volt a feltevésünk. De... ezt a véleményünket meg-
döntötte az a tény, hogy sehol semmiféle, a balesetet előidéző
okra, nyomra nem bukkantunk.

- És a büntettek elrendeződése, területi közelsége...

- Nézze, Fóti elvtárs... Egyelőre ne beszéljünk büntettek-
ről. Ez csak feltevés. Balesetekről beszéljünk, hiszen eddigi
vizsgálataink is "csak" a balesetek okát akarták felderíteni.
Ezek a balesetek Pest környékén történtek. Úgy tűnik, mint-
ha egy pesti székhellyel dolgozó bűnbanda tevékenységével
állnánk szemben - persze csak akkor, ha nem véletlen balese-
tekről van szó. A véletlen balesetek ellen szól, hogy mindez
rendkívül rövid időszak alatt történt, és az, hogy mindössze
kétfajta ügy fordult elő: vonatkisiklás, illetve üzemi tűzeset.
Vagyis... olyan balesetek, amelyeket akár egy személy is elő-

IOI

idézhet, és amely megis az egész társadalomnak okoz súlyos
károkat.

Temes a pánccélszekrényhez lépett és néhány sokszorosított
papírköteget tett az asztalra.

- Németország nyugati megszállási zónáiban egyre hatá-
rozottabb fasiszta szervezkedés folyik. A nyugaton maradt
fasiszta korifeusok a hazánkból elrablott pénzösszegek fel-
használásával újjárendezik soraikat. A Turul Bajtársi Szövet-
ség, a Nyilaskeresztes Párt, az Ébredő Magyarok Szövetsége,
a Keleti Arcvonal Bajtársi Szövetség az elmúlt hónapokban
viharos erejű agitációba kezdett. Szinte elárasztották hazán-
kat a kiadványaikkal. Főleg az egykori nyilas pártszolgála-
tosok címére küldik ezeket. Az iratokban szabotázsakciókra
buzdítják mindazokat, akik a régi rend haszonélvezői voltak.
Leginkább a volt katonatiszteket veszik célba. Közülük sokan
átadták a rendőrségnek a címükre érkezett küldeményeket...
de lehet, hogy nem mindegyik példány jutott el mihozzánk.

- Értem a feladatot! - álltam fel. - Kérem, hogy a térké-
pet és az eddig készült feljegyzéseket magammal vihessem.

Már az ajtóban voltam, amikor Temes megállított.

- És tudja kérem... a polgári lakosságra az eddiginél job-
ban kellene támaszkodnunk. Ezek az akciók - ha nem egy-
szerű balesetek csupán - az egész társadalom ellen irányul-
nak. Most kezdjük az ország újjáépítését szolgáló hároméves
tervet. A népgazdaságnak minden fillérre szüksége van!
A szabotázsakciók pedig milliókat lopnak ki a nép zsebéből.

Visszatérve az irodámba, összehívtam munkatársaimat, a

térkép előtt. Néztük a kék karikákat és a számokat, amelyek a keletkezett károk összegét közölték velünk. Elolvastuk a Nyugat-Németországból becsempészett röplapokat, és bennünk is egyre határozottabb körvonalakat öltött a gyanú: tudatos szabotázsról van szó.

Árok rövid számvetést csinált. Ebből kiderült, hogy ha valóban politikai bűntettek sorozatával állunk szemben, akkor egyetlen kéz működhetett. Mégpedig egy pesti lakos keze. Hiszen... minden bűncselekmény színhelyéről még aznap hazatérhetett, és elvegyülhetett a milliós város tömegei között.

L

I02

Érdekesnek látszott ez a felfedezés. De még izgalmasabb az a következtetésünk, hogy olyan emberrel állunk szemben, aki jól ismeri az ilyen akciók végrehajtási módját, akár úgy, hogy hasonló cselekmények elkövetésében, akár úgy, hogy a hasonló cselekményeket követő nyomozásokban már részt vett.

- Meggyőződésem, hogy a tettesnek valamilyen gyakorlati - katonai előképzettsége van. Éneikül ugyanis senki sem tud ilyen akciókat hiba nélkül végrehajtani - vélte Miklós. Szétoszlottunk és folytattuk félbehagyott napi, "egyszerűbb" ügyeink felderítését.

Javában dühöngött az 1947-es júliusi kánikula, amikor a központi ügyelet tisztje a telefonhoz kért.

- E percben érkezett jelentés szerint Csepelen, a Naményi Papírgyárban tűz ütött ki. Riadó!

Nyolc perc alatt Csepelre érkeztünk. Már a város pereméről látni lehetett a tüzet kísérő fekete ííistfelleget. Hatalmas lángnyelvek törtek az ég felé, sok száz ember tolongott a tűz körül. Csakhamar a tűzoltók is a segítségünket kérték, a kíváncsiak olyan tömege vette körül a tüzeset színhelyét, hogy a motoros fecskendők szinte meg sem tudták a tüzet közelíteni.

Harminc-harmincöt nyomozóval kezdtünk munkához. Néhányan a tűz eloltására vártunk, hogy a helyszíni szemlét megkezdhessük, a többiek elvegyültek a nézők között. Már korábban megállapítottuk, hogy ha történik egy ilyen gyanús ügy, az első sorokban álldogáló nézők között kell az esetleges szemtanúk után kutatnunk, hiszen ezek voltak leghamarabb a színhelyen.

Füzesi is ezt tette. Beszélgetésbe elegyedett a nézelődőkkel. Valamelyikük éppen nagyban mesélte környezetének, amit látott:

- Éppen hazafelé készülődtem, és erre, a kapu felé tartottam, amikor két helyen is fellángolt a papírraktár. Egyszerre hatalmas lángok törtek az ég felé. Kiáltozni kezdtem: "Tűz van, emberek, tűz van!" Egy férfi és egy nő - akik szintén a

kapu felé igyekeztek, ugyancsak harsányan kiáltozni kezdtek.. Még láttam, hogy a kapus lezárja a kijáratot, aztán

103

rögtön csatlakoztam azokhoz, akik oltani indultak... De a tűz olyan hihetetlenül gyorsan terjedt, hogy tehetetlenek voltunk, csak nézni tudtuk a hirtelen emeletnyi magasságba törő tűzfüggönyt.

Füzesi kétkedve szólt közbe.

- Ugyan kérem... Ilyenkor mindig akadnak szemtanúk. Talán itt sem volt, csak most adja a jól értesültet.

- Méghogy itt sem voltam... Honnan veszi ezt a zöldséget? Talán maga is itt volt, hogy ilyen jól tudja, ki járt itt először! Ha mindent akar tudni, egészen a kapuig szaladtam, mert azt hittem, hogy a férfi és a nő vödrökért ment a portára. De nem voltak ott, így azután én magam is visszajöttem ide.

- Látják - feszítette tovább Füzesi a húrt -, most kiderül, hogy el is ment és vissza is jött ide... Mert azt akarja mutatni, hogy milyen fontos szerepe volt a tűz felderítésében.

A mesélő azonban nem hagyta magát.

- Nem én fedeztem fel azt a tüzet, azok ketten hamarabb kellett, hogy lássák, hiszen a raktár irányából jöttek. Talán ők is hazafelé igyekeztek, mert a férfinál aktatáska volt.

- Talán a ruhájukra is emlékszik, ha ilyen jól megnézte őket.

- Hogyne emlékeznék! Mindketten sortnadrágban és ingben, illetve blúzban voltak. Az arcukat csak azért nem láttam, mert hiába kiáltottam utánuk, nem néztek vissza, csak rohantak, azt hittem, vödrökért sietnek a portára.

Füzesi elérkezettnek látta az időt, elővette az igazolványát és a mesélőt magával hívta.

- Gondoltam is - mondta később a férfi -, hogy szólnom kellene a rendőrségnek vagy a tűzoltóknak... de azt hittem, nem fontos, hogy láttam ezt a két embert. Az arcukat nem is láttam, csak a táskát... arra is azért figyeltem fel, mert... mintha a férfi rézsút az arca elé tartotta volna - de erre csak most jövök rá -, mintha azért tartotta volna, hogy ne ismerhessem fel! A nő arcát sem láttam..., úgy rémlik... mintha valami kendőféle lett volna rajta...

Az oltás még javában folyt, amikor az elvtársak megkezdtek a sortban levő nézelődők és dolgozók összegyűjtését.

104

A szemtanú észrevétlenül szemügyre vette az előállítottakat,

de nem találta közöttük azt, akit a tűz kitörésének percében látott vagy látni vélt.

Nem maradt más hátra, végigjártuk az egész üzemet. Még néhány sortos férfit és nőt előállítottunk. A szemtanú egyikre sem ismert rá.

Nem volt mit tenni, az előállítottakat be akartuk szállítani a kapitányságra. Mondanom sem kell, hangosan és szenvedélyesen tiltakoztak előállításuk ellen.

- De emberek - állt mellénk az egyik sortos férfi .-, ha menni kell, hát menni kell... Ne tiltakozzanak, üljenek fel a kocsira és kész. Benn úgyszólván hamar kiderül, hogy ártatlanok vagyunk, és akkor mindannyian hazatérhetünk.

Olyan meggyőzően érvelt, hogy kisvártatva elcsendesült a tiltakozók zsidongása. A készséges sortnadrágos segített a többieket kocsira ültetni, ő utolsónak maradt, felhajtotta a teherautó hátsó támfalát, és azután, mint aki jól végezte dolgát, megpróbált elvegyülni a nézelődők között.

- HohóJ Elvtárs! - kiáltott rá egy rendőr. - Hát maga hova megy? Maga miért nem ül fel a kocsira?

- Én kérem, itt dolgozom a gyárban, engem itt mindig megtalálhatnak!

- Üljön csak fel, maga is hamarosan kikerül a kapitányságról - biztatta őt Füzesi.

A sortos kelletlenül kapaszkodott fel a társai után. Alighogy a Pest felé vezető útra kanyarodott a teherautó, kopogtak a vezetőfülke tetején.

- Valaki kidobott a kocsiból egy aktatáskát. Megálltunk. Kiszálltunk és elindultunk visszafelé.

- Miért nem megyünk tovább - hangzott egy türelmetlen hang a kocsiról -, engem várnak otthon, színházjegyünk van estére.

Száz-százötven méternyire a kocsitól megtaláltuk az aktatáskát. Óvatosan felemeltük és továbbindultunk. A kapitányságig már semmi sem történt.

Amikor kiszálltunk, Füzesi alaposan megfigyelt mindenkit. A készséges sortnadrágos férfi most sokkal idegesebb volt, egyre azt hajtogatta, hogy várják őt, színházjegye van.

105

- Amikor felült - mondta neki Füzesi -, sokkal nehezebben mozgott. Nem vesztett el útközben valamit?

- Ééén? - kérdezte a sortnadrágos. - Semmit!

- A táskáját sem?

- Nem volt nekem semmiféle táskám.

Benn hat embert sorba állítottunk, majd a legjobb Kutya-val, Szultánnal megszagoltattuk az aktatáskát. Ezután figyelmeztettük a szemlén részt vevőket, hogy a kutya megkeresi a táska gazdáját. Akinek "megfogja" csuklójánál a kabátját, engedelmessé válik Szultánnak, lépjen elő, mert a kutya különben harap.

Azután a mi kedves, okos, hűséges Szultánunk lépett akcióba. Megszaglászta az első... a második... a harmadik embert, ezután végigsétált a sor előtt, majd visszatért a harmadikhoz. Kis morgást hallatott, és "megfogta" a készséges sortnadrágos csuklóját.

- Ez tévedés! - kiabált a férfi. - Honnan tudná ez a kutya, hogy kié a táska?

- Csak nyugalom! - avatkoztam közbe -, fő a nyugalom. Most a kutyát elvezetjük, felcseréljük a sorrendet, maga oda áll, ahová akar, és Szultán megismétli a kiválasztást.

A kutya újra a készséges sortnadrágos előtt állt meg.

Végül, harmadszor is őt emelte ki a sorból.

A többi előállítottat, nevük összeírása után, elengedtük. Csak egyetlen nőt tartottunk vissza: a letartóztatott feleségét.

A megérkezett technikusok mindannyiunk előtt megkezdtek a táska tüzetes átvizsgálását. Több ujjlenyomatot vettek a táskáról, s ezekben a letartóztatott és a felesége ujjainak nyomatára ismertünk. Ezután felnyitottuk a táskát, amelyben egy különös, pisztolyforma fegyver rejtőzött. A fegyvernek körülbelül húsz centiméter hosszúságú csőrésze volt, amelyhez két műanyag vezeték csatlakozott. A műanyag vezeték egy üvegcsében ért véget, amelyből a belső túlnyomás eredményeképpen a műanyag vezetéken és a "pisztolycsövön" keresztül cseppfolyós halmazállapotú, szürkészöld színű, ütődésre robbanó és nagy hőfokkal égő folyadék áramlott elő. A szakértők megállapították: a tüzeseteket ugyanezzel

106

a fegyverrel idézték elő, hiszen sehol semmiféle más, gyújtogatásra valló nyom nem maradt.

Néhány munkatársunk a letartóztatott előéletének vizsgálatához fogott. Kiderült, hogy a gyújtogató földesúri család gyermeke, volt tiszt, aki a szovjet fronton teljesített szolgálatot. Amikor hazánk felszabadulása már előrelátható volt, csapattestével együtt Németországba menekült, és ott az angol hadsereg egyik fogolytáborába került. íme a vallomása :

"A fogolytáborban az egykori SS néhány vezetője, valamint számos ugyancsak a fogolytáborban levő Keleti Arcvo-

nal Bajtársi Szövetség-beli vezető meggyőződött arról, hogy vissza kell térnünk a hazánkba, itt szabotázsakciókat kell folytatnunk, és így kell a megalakuló magyar államot gyengíteni. Minthogy tudomásunkra hozták, hogy egykori földbirtokaink visszajuttatására csak a magyar demokrácia megdöntése után kerülhet sor, többen önként vállalkoztunk erre a feladatra...

.. Künn közölték velünk, mikor kell "megszöknünk", és el láttak bennünket mindenféle, a gyújtogatáshoz szükséges eszközzel. A kijelölt éjszakán meg is szöktünk, behatoltunk Magyarországra, és elhelyezkedtünk. Csoportunk a fővárosban építette ki az első szervezetét, és röviddel a stabilizáció után megkezdte a terrorakciók végrehajtását..."

Vallomása alapján és a lakásán tartott házkutatások során megtaláltuk a csoport tagjainak lakáscímét, névsorát és pontos feljegyzéseket arról, hol, milyen akciókat hajtottak végre, melyeket terveztek.

A teljes nyomozás nyolc órát sem vett igénybe. Füzesi személyesen kereste meg a szemtanút, a nyomravezetőt, és őszinte köszönetünket tolmácsolta neki.

Néhány órával a nyomozás befejezése után Temes magához hívatott.

- A szakértőtől visszakaptam ezt a kémcsövet, benne a gyújtogatáshoz használt vegyszer elemzése után visszamaradt anyaggal. Azt hiszem... ez a csövecske az R-csoport tagjait illeti. Hiszen, habár üvegcső csak - mégis trófea ez, amely fontos győzelemre emlékeztet majd mindannyiunkat...

107

...íme, ez a kémcső került a kezembe. A folyadék egy része az eltelt évek alatt elpárolgott, kiszáradt, csak ez a zöld színű por maradt vissza belőle. Szép emlékéül annak a harcnak, amelyet az R-csoport tagjai azokban az első, nehéz időkben a népi hatalom védelmében vívtak...

Rablás - kapunyitás előtt

L

Az idők folyamán a bűn sokfajta arcával találkoztam, és - noha a bűnözők mindenkor ragaszkodtak saját bűnözési metódusukhoz - két egyforma bűneset sohasem fordult elő.

A felszabadulást és a stabilizációt követő hónapokban a bűn konszolidációja is megkezdődött, mind több "hagyományos", "klasszikus" bűnesettel akadt dolgom.

A klasszikus bűncselekmények - a betörés, rablás, emberölés, gyilkosság, magán- és közokirat-hamisítás, általában karonfogvajárnak egymással. A kisebb bűncselekmény mágnesként vonzza a nagyobbat. Az egyszerű sikkasztást "hétköznapi" lopással próbálják felfedhetetlenné tenni. Sok esetben az egyszerű lopás sem sikerül gyilkosság nélkül. Az infláció papírtengere után a gazdasági életben feltűnt a PÉNZ,

amelyért másnap, harmadnap, húsz nap múltán is vásárolni lehet. Amit el lehet rejteni, s amely végre .maradandó értéket képvisel.

A helyszín, ahová hajnali négy órakor szálltunk ki, a belváros egyik igen forgalmas pontján, egy sarokház harmadik emeletén volt. A bejelentés szerint gúzsakötéses rablás történt itt, hajnal előtt, de már éjfél után. Az ügyeletes tiszt feljegyzése szerint egy fiatal, középiskolás diákot álmában megtámadtak, összekötözték, majd a szobában levő szekrényben elhelyezett értékeket - a többi között mintegy ötezer forintot - elraboltak. Az elvitt értékek között egy fényképezőgép is volt.

Kellőképpen felszerelve és megerősítve érkeztünk a belvárosi ház elé. Hosszas csengetésünkre álmos házfelügyelő jött kaput nyitni.

- Zajos éjszaka volt? - kérdeztem tőle.

- Mióta pénzt kell adni a kapunyitásért, az emberek, úgy

109

-

III

XuozssBizBq y []jpadap} uiaipui i[oz -jpuuiappafi iqqfjojf

B EJÍEJ JEUI JfoA UI3S EUIoXj^ []UTB3J JJ3Z3U BJSIZBUUI1S S0Z\$3A

'njajuppj nozojEjBq jb ui jsoj\; []urejAjq ap uibSeui

-B5[oun zy []jaSasJopua.i e uiEjAjq [buuozb sa ' jfnjjaíajjpf 'jpinjifEppu jojpjy [][] [BjjoipsEA

[]3ajoj[eqsznS j{oa pjjojp uopoui uap:paquia siUBXSn nu y 'ibSbui b}[odjb^ sí azssQ []tuBjjpBqBzs bjbj[b pj 'jjojrSn zoqnu b fBuozB cj:japza3{ razojjofig *pj jpajqp jo

"IUU3A J

pnj 3A\$gjpq 3[bsd ajutzs 'Saqji Síp 'safrapazs bojb zb '

-pj BÍBZS B ';J3A3q 3A}O3[BqsZpQ []}3UI3SDOB5[OU n ZB -J3UI3I 3Ap3ÁUJOZS[3 "jXuBJIIA B UIB}}O}fnXSpj S3 '

zoq9[OsodB}[b Jojf^g -I5[biba jjoSjzsqXu 'jjoSqXu

-dB3[UI3U JZSBfBA 3p 'UI3JZ3pj33[- LL{;ZB I'Jj"

[]ugpjoj b L[BuaiiBqB[b jprjj[3j Sauioj }3jp\$ M 'zoqpf^Bqozs b uiBjuosoBpo 'uiBJifBpj usqpussQ "

^BC1BdB5I ÁSoq 'UIBÍ}O[{B X "UI3 fXS

UI3J

(j XSba B5[sdbui [][]uia u s? c3[izsBjBdB3[

'pjBfBA XSoq cBjpnj jjBfpurui uq [][]ás

'UOjfb

zb 3[izsBjBdB^ ij[E[ba XSoq 'aiBjjonBq XSn josfiab

-UOJOZS OZ35{}U3pf Sí [B3[3[opBUpn[[Bq JEUIUII c
ZB JZ3 [pqUIBSBUI UI9}3jpZ33[p[S3 'BJJBZSBXSoASSa

-aup dBusBur XSoq 'uBqaiBSBUI tuBjzozjBjBqp traddg

[]jpn[B uaXpui uoXSbu sa uaq

p uoXSbu 'Sipuiui juiui 'p ap fraBqofBq zaqraaSasapj y
[]uaquiapzgjf b I5[Biba SojzsoXu 'SgXu UBqpfBA jsoui XSoq
'uibjpnj ubsoSb[ia jbui josp[y 'tnanaf aaqa jnuBpBjBqpuoai
-pj ajjzaxSa aojfiuib 'sí jjnjasfis uiaupfBui jbj^ -5[Bfnp[Bp
Bjfn ugjSgj XSoq 'uibjjoa uozb sa 'uiajpajqapj []uBqojB/Y -

j}[naa^ jsoui

j[^ joui aQ -

[]ruajfis

ajuii 'jjopBzziSai uazsaSa 'zaqau uaÁujgzg |qafpajqapj XSoq
'jbuibSbuiuo urajjjzaxuajf jojfuaXfi 'J9S '«iopoui[B 3[bsd XSoq
'uiofnj sí uaqzgsf sba[b 'uba uioui[b nXujgzx uaX[i Bq XSoq

OII

'JBUI 5JOJJB} JJO 3Q 'JOJJJodBU nXujOZS B ipJJJOZB UIOpouIfB

jozsijog -uioSgj uiau jupapjp jbjjo ouiuuiJBq b jzb L5jaja jjbsd
Siuib ap 'joqzsbJiBzs b loqqE Sara ^unjpBJBra uajja
BjjjunSBUI jazn; Tp^ávso íapvozs b íjop SBpBraBj
-3aA ;jnsBui b XSoq 'jjBjqop |njajB}JBtu jaXpuiB 'uibjjbSjzox
XSa uojuojj y -uasaaazspuaa []soufBs -

,!IUpOUI|B JBZSSOJ JJOifOZS Sí JO5[SBJ\[-

UBquiojBjaj b uiajjajuapaq sí tuau 'mopouiiB '
-jrq jzb jozsojg -sauipXSg raaíaj ajsapsoapSgXu 'bj(bz sgu
-Q\m[- 9paqoj b ajjasain - íjopza ^BABjp XSa |npqjnfg^ -

"IjozozhejSoj pjABSBjBjSnXuSara 5jaaaxS b o
'uieji^SSbj jB?jozozjBjf zzoq b ua Siuib sa 'jjapadajaj zoqng
b jbuuozb 'puoqjjajaXS iSaj-saSai ijoz -jjapzasf imajjzsa
1bSSbs9|ba 'jajfunuuaq wojBjSai jojjiuib : me }}Bp3 ESB}Bq jaj
-Xuajai jjo|fBza| Sajtuau b uBp}Bq}B{ 'j[uej nazau p^^auiazs
jjjs aJsgjgA 5[ajaxS y 'asoDg ^buub sa aSasapj b 'o[jaqoj y

BrajEq uBqsB>[B[y
uaqnXjzsa>| íBqaj >jasajaj b
:íjoa jjmas azsaj XSa ^ojBinoXuai b aQ -majízSgi 5jE;pnj jb5{
-ojBuioXuai iSaj ozaXSa jBABraoXuffn 5{BizBq b sa 'jjopps
-ouip j[Bso uadaSozadajjXuaj y '>[nja>fis saSajuiapja - jpijai
-uapfqqosa^ juim - jjoa raas 5[au>iojja5iBzs-}BUioXua|rfn zy

[]jBuioXuqBj jpsajjaj XSea sajjai

b Sauí ajzug uias rairaas 'j^oa uias uiazsjod XSa 'souIbs 'uBq
-ZBqosodaj jjojjbj UBjzsp jnAj^puaj y -5[Bi}E5n5j uB;n 5jouioXu
'jJBiB} b 2J3JI3A aqsapz33[psuuoZB 5[Bp^Bzsnui y "uojiojpsó'
-daj b jjaAaq daSozada^Xuaj XSg "ajjauiapj sa 'uejti SBraoso
ja;gs OAjpj uopjoj e jjnXu pzzB sa 'op naA jopuajfqasz

□Sauí 2{ojBfjjy -

□;aza3{ b ajpuiapj >{Bsa aazsXSa ip2

□qqafpj aaXSa JHinjzaipXSi jjajpui aXuaj jjuiBduiBjqasz -SessoS
-b|ia luiau aq jjoSjbaizs jnjzsaajj uaSaAn ugjo} >(05jBiqB pjiXu
BJjEApn zb 3[Bso 'ngpgjjnui uiau Sauí bsbjjSbjia ZBqosDdaj y

□□□uipSapuaA osp zb jjiiSbui

b;o jajfa 'uiau jbjjb '^izsiq JB^y "BZBq jjejjbC UBjn XSauazp sí
sjouiasaaso b Sauí '^EjpB ja^oSuaajnq jpBqoa b jbj[ozb Sjury
□□□Sauí ajaq XuBqau Sazzag "jjauazsjfajai Jjop sbjzb 'jjizsjej

feketét hozott. Péter, az áldozat is kapott egy mokkáscsészé-
nyit.

- Cukor nélkül kérem - mondta a fiú.

- Gyakorlott feketefogyasztó vagy - mondtam neki barát-
ságosan.

- Otthon gyakrabban jutottam el kávézni - panaszkodott
félíg tréfásan. -János bácsi nagyon szűkre szabja a zsebpén-
zemet.

- Meséld csak el, mi történt az éjszaka.

Zoli kissé felemelte a kezét. Egyezményes jelünk volt ez;
így cselekedtünk, ha mondani akartunk egymásnak valamit.

- Jelentem, a kapukat lezártuk, de itt a kapunyitás ideje.

- Minden kifelé igyekvőt igazoltatni, az idegeneket, akik-
nek nincs a házban bejelentett lakásuk, visszatartani - utasí-
tottam.

Házigazdánk felesége halottsápadt lett.

- Te jó isten - suttopta -, lehet, hogy még itt vannak a
házban...?

Péter a fejét ingatta.

- Holtbiztos, hogy azok már megszöktek. Csak nem várják
meg itt a rendőrséget? Elvégezték, amit akartak, és kereket
oldottak.

- Nos - fordultam Péterhez -, meséld végre el az éjszaka
történetét.

- Az történt, ami általában minden estén. Délután a srá-
cokkal sétáltam egy keveset, és úgy hat óra tájt tanulni kezd-

tem. Általában hattól nyolcig, tehát vacsoráig tanulok, utána csak akkor, ha másnap nehéz napunk lesz, mint például holnap is. Vacsora utánra a dumás tárgyakat szoktam hagyni, a földrajzot, a történelmet. Ezt a két tárgyat nagyon szeretem. ., elábrándozok rajta, bejárom az országokat, és gondolatban végigélem a történelmi személyek hőstetteit. Történelemből legjobb vagyok az osztályban, csak az évszámokkal állok hadilábon.

Nagyon folyékonyán beszélt a gyerek, megnyugodott, és most már korához képest fesztelenül viselkedett. Láttam, hogyan éli bele magát a kihallgatás hangulatába, éreztem, mennyire akar nekünk segíteni.

112

- Lehetett úgy tizenegy óra, amikor János bácsiék a mozi-ból hazajöttek, a nővérem megcsókolt, néhány szem bonbont tett az asztalomra, majd János bácsival együtt a szobájukba mentek.

Felálltam, és végigjártam a lakást. Az előszobából - a lakás felé három ajtó nyílt: az egyik a konyhába, a másik a kamrába, a harmadik a haliba. A halinak is három ajtaja volt: egyik közvetlenül az előszobaajtó mellett, a fürdőszobába nyílt, a másik pedig abba a szobába, ahol Péter aludt. Az előszoba felőli ajtó, valamint a fürdőszobát a felnőttek hálójával összekötő ajtó nyitva volt. A harmadik ajtó a W. C-hez szolgált.

- A fürdőszoba fűtése a legjobb... Télen megszoktuk, hogy éjjelre nyitva hagyjuk az ajtót... most már nyáron sem csukjuk be.

Ott álltunk a felnőttek lakrészében a házigazdával, a vetett ágyak előtt.

-Zoli!- szóltam gyenge, amolyan harmad hangerővel. A helyettesem azonnal felnyitotta a két szobát egymástól elválasztó ajtót.

- Parancsolsz?

- Semmi, semmi... - mondtam.

Pedig igen fontos felfedezést tettem: nevezetesen azt, hogy Jánosnak igen mélyen kellett aludnia ahhoz, hogy a támadás elkerülhetetlen kísérő zajait - például a tettesek sugdolózását - ne hallja.

Újra Péternek szenteltem a figyelmemet.

- Nem sokkal nővéremék eltávoztása után összecsomagoltam a könyveimet és aludni tértem. Elég hamar el is aludtam. Arra ébredtem, hogy valaki a mellemen ül, álarc van rajta, és a fejemet valami drótfonatba kényszeríti.

- Mélyen aludtál?

- Péter hétalvó - mondta a nővére -, otthon mindig mond-

tuk, ő a család mormotája.

- Nos, Péter?

- Mire kiáltottam volna, már a fejemen volt a hurok, a számban pedig valami kendőféle. Védekezni próbáltam, de hasztalan, mert a másik bandita könnyedén hátracsavarta a

kezemet, azután térdre kényszerítettek, és a csuklóimat a bokámhoz kötözték:

- Drótozták, nem?

- Illetve drótozták. Azután letakartak a paplanommal, és többet nem hallottam. Egy idő után le tudtam magamról rúgni a paplant, akkor már egyedül voltam. Éreztem, hogy nyitva az ajtó, gyenge, hűvös huzat volt a szobában.

- Te... érezted a huzatot?

- Éreztem bizony, jól lehetett érezni. Amikor láttam, hogy egyedül vagyok, lehengeredtem a rekamiéról, nagyot csattantam, de János bácsi erre sem ébredt fel. Akkor már nagyon kevés levegőt kaptam, féltem, megfulladok, minden erőmet megfeszítve a szomszéd szoba ajtaja felé kúsztam.

- Esküszöm - szólt közbe a háziasszony -, ha Péter nem jógázik... talán meg is fullad.

- Nagy nehezen az ajtóig érkeztem, kapirgálni kezdtem, végre János bácsi felébredt és kiszabadított.

- És a merénylők?

- Ahogy emlékszem, egy magas és egy alacsony termetű volt, álarcosok, de akkor már persze nem voltak a lakásban. Gondolom... akkor már nem voltak itt.

- Miből gondolod?

- Csak nem engedtek volna... odakúszni. Meg azután... huzat csak akkor van... ha nyitva maradt az előszobaajtó. Nem? De én bezártam, ők is biztosan bezárták, amíg dolgoztak. Csak amikor elmentek, akkor felejtették nyitva. Nem igaz?

A házigazda felesége szeretettel ölelte meg öccsét.

- Te kis... mesterdetektív.

Egy rendőr lépett a helyiségbe.

-Jelentem... egy érdekes vallomás.

Mindenkit kiküldtem a szobából, csak Zoli maradt velem.

A rendőr egy asszonyt vezetett elém.

- Itt dolgozom, kérem, a házban levő élelmiszer-áruházban. Takarítónő vagyok. A raktárhoz vezető folyosót takarítottam, lehetett negyed öt, amikor két férfi zörgetett be hozzám. Egy magas és egy alacsonyabb. Mindkettőn zöld lódenkabát volt, az egyikén sapka, sildes sapka, a másikon kalap.

Azt mondták, hogy a házban voltak egy kikapós lánynál, el szeretnének menni, de a házmestert nem akarják felkelteni, biztosan kérdezősködik, engedjem az üzleten át kimenni őket. Ha egyedül vagyok, talán meg is engedem, de ellenőrök is voltak az üzletben, így azután kizavartam őket. Valószínűleg a kapun keresztül távoztak, a házmester segítségével...

- Arra nem mehettek ki - mondtam határozottan.

- Akkor a mellékbejáraton. Mert hátul, a Dorottya utcára néző bejárat nincs kulcsra zárva. Csak belülről, keresztpánttal rögzítjük le, s ha jön a szemetes, becsenget, a csengő ide szól, és ott adjuk ki neki az üzleti szemetet.

- Nem tapasztalt valami feltűnőt?

- Éppen az, hogy tapasztaltam. A magasabbnak a keze mintha valami fehér ruhával be lett volna kötve.

Elbocsátottam az asszonyt. A ház átkutatását vezető csoport parancsnokát kérettem. Elkeseredve vettem tudomásul, hogy a ház több mint nyolcvan lakásában mintegy száztíz bérlő lakik. A lakónyilvántartó könyvben szereplő személyek száma közel ötszáz. Vagyis - egy egész falu, amelynek minden lakosát figyelniük kellene.

A pincét és a padlást átkutató különítmény még lehangozóbb híreket hozott. A háborúban a padláson és a pincében a szomszéd háztól elválasztó tűzfalakat áttörték. Utcáhozszat összefüggő padlás- és pincerendszer kínált jó búvóhelyet és szökési lehetőséget a bűnözőknek.

A kapitányságon sem vártak jó hírrel. Sehol, semmiféle használható nyomot nem találtak. Az üzlet udvari ajtaján ugyan néhány elmosódott ujjnyom megmaradt, és akadt néhány nyom a hátsó bejáraton is... de egyik sem szerepelt a bűnügyi nyilvántartó daktiloszkópiai gyűjteményében.

Déltájban újra visszamentem a színhelyre. A család éppen ebédelt, a fiú barátai ott szorongtak a szoba sarkában. Tártott szájjal hallgatták Péter izgalmas előadását az éjjel történetekről. Engedelmet kértem, és bevonultam az első szobába. Leheveredtem a heverőre, és megpróbáltam elképzelni a támadás lefolyását. A fiú aludt., nyílt az ajtó... a tettesek belestek... ideléptek... látták... alszik a fiú... elővették a drótot... rátértek... felkeltették.

"Miért keltették fel?" - vitáztam önmagammal.

Alszik a fiú... belépnek... körülnéznek... idejönnek... rá térdelnek...

"Miért térdelnek rá?"

Hangosan, önmagammal beszéltem. Felültem. Nem értet-

tem a dolgot. Zolinak telefonáltam. Kértem, várjon meg.

- Te, Zoli... játsszuk le azt a vallomást. Te leszel a két tettes.

- Jobb lenne - mondta Zoli -, ha Karcsit is bevonnánk. Egyetértettem. Leheveredtem, mint aki alszik.

Elsőnek Zoli lépett a szobámba, a sarkában hátra nézegetve Karcsi jött. Zoli lassan mellém ért, fölém hajolt, és rám térdelt. A fejemre tett egy hurkot. Én oldalt dobtam magam, Zoli iszonyatosat káromkodott, a fejét alaposan beverte a falba. Karcsi tehetetlen volt. Hátulról nem tudott segíteni, a heverő a fal mellett állt, tétlenségre volt kárhozthatva. A hátam mögül próbált előrenyúlni, de ezzel csak nehezítette Karcsi munkáját.

-Te, Zoli... mondtam -, pedig én csak kezdő dzsudós-vagyok.

Ismét és újra elpróbáltuk, semmiképpen nem férhetett Zoli és Karcsi egy időben hozzám.

Beszólítottuk az őrmestert. Zoli rám térdelt, az őrmester hátulról leszorított, és ekkor már Karcsi is segíteni tudott nekik.

- Amiből az a tanulság, hogy vagy egyetlen ember, vagy három cinkos tevékenykedett - vélte Karcsi.

- Igen ám - csóválta a fejét Zoli -, de ha egyetlen személy a támadó, nem kelti fel az alvót, hanem igyekszik a dolgát csendben végezni. A bűnöző, a bűn elkövetésének pillanatában legalább kétszeres túlerőt teremt. Tehát: hárman voltak.

- Mégpedig egy a házból, kettő pedig... idegen.

- Kizárt dolog - mondtam. - Ha a házból bárki részt vett az akcióban... az nem engedte volna két cinkosát az üzleten keresztül távozni, hanem lekísérte volna őket a hátsó kapuhoz.

Felkerekedtünk, visszasiettünk a tett színhelyére...
116

Péter azonban fenntartotta vallomását: öt ketten fogták le, azt nem tudja, hogyan, de ketten voltak, mást nem tud mondani.

A kapitányságon egy taxisofőr várakozott. A közlekedési vállalatától segítséget kértünk. Hajnalban, öt óra előtt a Dorotya utcában két férfi állította meg a kocsiját, és az egyik szállodához vitették magukat. Az egyiknek fehér kötés volt a karján.

A szállodát megerősített őrséggel vettük körül. A szűk utcára nyíló presszóajtóban egy magas, vékony férfival üt-

köztem össze.

- Hoppá - mondtam -, bocsánat.

A férfi felszisszent, fehér kendővel felkötött karját szenvedő arccal szorította magához.

-Jöjjön kérem az igazgatói irodába. Mindent tudunk, ne csináljon semmi bolondságot.

A férfi kétségbeesve nézett rám, azután szó nélkül utánam jött. Az előtérben várakozó munkatársaim a nyomunkba eredtek.

- Kérem az igazolványait.

A férfi egy vidéki nagyvállalat gyári belépőjét tette elé.

- Hol volt az éjszaka?
Elpirult, dadogott.

- Kérem szépen... egy ismerősömnél ...a Savoyban ismer-
tem meg, felhívott magához egy konyakra... De igazán sem-
mi sem volt... Két hete törött a karom... és én a feleségemet
nem csalom meg, kérem. Csak unatkoztunk a kollégámmal...

- És a kollégája?

- A kétszázötvenben alszik... Csak valami vacsorát akartam
venni.

A kétszázötvenben valóban aludt egy férfi. Péternél leg-
alább tíz kilóval könnyebb, vézna, roppant alacsony férfi.
Ijedten hőkölt fel, neurotikus, hisztériás hangon tiltakozott
igazoltatása ellen.

Most már csak a kihívott orvos véleményére voltam kíván-
csi: a törött karú képtelen bárkit is lefogni, gúzsba kötni.
Jobbkezes, és a jobb karja sérült. Ők próbálkoztak az üzleten
keresztül utcára érni, a takarítónő rájuk ismert. A negyedik

117

emelet egyik lakásában voltak, egy "hölgnél", akit az
erkölcsrendészetten is jól ismertek.

Igaz, ami igaz: egy helyben topogtunk. Az utolsó, egyben
egyetlen valamirevaló nyomunk is tévútra vezetett minket.
Reményünk, hogy ha elcsípjük a két ismeretlent - a tettese-
ket kerítjük kézre, hamisnak bizonyult.

A kapitányság vezetője pedig sürgetett.

- Még nem jelentkeztek a tettések? Inkább ne is mozdul-
janak ki az épületből. Itt várják meg őket. Majd becsenget-
nek: tessék szíves lenni letartóztatni bennünket.

Harmadik napja voltam talpon, összesen hat órát sem
aludtam, újra és újra számot vetettem a színhellyel, a körül-
ményekkel, már betéve idéztem a vallomásokat - de hiába,
nem jutottam előbbre.

Ekkor telefonáltak, menjek be a főkapitányság vezetőjéhez, tájékoztassam a munka eredményeiről.

-Jelentem, mintegy százharminc személy tevékenykedik három napja az ügyben. Mindeddig semmi eredmény.
- Gyűjtson rá - szólt a főkapitány.

Elfogadtam a cigarettát, és ránevettem a parancsnokomra. Hiszen tudom, ha kell, ő az, aki elsőnek gratulál, aki széles, büszke mosollyal fogadja a kedvező jelentést, de aki ágyba zavarja bármelyik beosztottját, ha betegnek vagy lázasnak tartja. Ám ha rossz fát tesz valaki a tűzre, egyszerre oda a mosolya, a kedvessége. Csak a hangja lesz halkabb meg a tekintete keményebb - ilyesmi inkább soha elő ne forduljon. Rágyújtottam a cigarettára, és felvettem a hamutartót az oldalsó kis asztalról. Egyszerű hamutartó volt. Rézlap volt az alapja. Két, középvastagságú drót ágazott fel a két végétől, spirálisan összezsavarva. A drótok végén egy-egy gyűszű, azon pedig egy vékonyabb rézlap nyugszik. Ez a hamutartó. Mint akit megbabonáztak, úgy meredhettem a hamutartóra. Megfogtam a drót-"gyűszűt", összenyomtam. A kört alkotó drótszál most kockát formált.

A főkapitány felállt. Észre sem vettem, ott állott mellettem.

- Nehéz lesz, ha bizonyítani akarja.
- Pedig ez a megoldás. Más nem is lehet.
- Nézze* Fóti elvtárs... Ez a gondolata hirtelen jött. Nem

118

vagyok ellene, hogy ezen az úton induljon előre. De elvárom, ha rossz ez az út, legyen bátorsága visszafordulni róla.

Engedélyt kértem a távozásra, lementem az irodámba, felhozattam a fiúról lefejtett drótkötéléket és bezárkóztam vele a szobámba.

Mintegy fél óra múlva jöttem csak ki. A büntettet már megfejtettem. A bizonyításra kellett koncentrálnom.

Hónom alatt a dróthurokkal újra a színhelyre siettem. Péter még iskolában volt. A házigazda viszont otthon tartózkodott, néhány nap szabadságot kért és kapott a munkahelyén. Megkértem őt: hagyjon néhány percre magamra, és ha valami zajt hall, azonnal jöjjön be.

- Az a véleményem - közöltem vele -, hogy a tettesek ma délelőtt mindenképpen visszatérnek.

A házigazda a konyhában szöszmötölt. Szemmel láthatólag azt hitte: meghibbantam.

Kissé kinyitottam az előszobajtót, majd azt is, amely a haliba, illetve Péter szobájába vezetett. Azután elővettem a drótkötelet, szépen számba vettem a kendőt, majd a drótszálat a tarkómon rögzítettem. Ezután a lábbilincsrészeket húztam magamra, és melléjük dugtam a kezemet. Jót rán-

tottam "kötelékeimen", azok - minthogy hurokrendszerûek voltak - alaposan reám szorultak. Ekkor visszafojtottam lélegzetemet, nyöszörögve a földre huppantam, s az ajtó felé vonszoltam magamat.

A házigazda tétován belépett. Azután kétségbeesetten fölélm hajolt, ám hamarosan eloszlattam ijedelmét. Amikor kivette a számból a kendőt, csak ennyit mondtam neki:

- Ne ijedjen meg. önmagamat kötöttem gúzsba. Viszont, ha nekem ez sikerült, akkor a tolvajnak is sikerülhetett.

A férfi kioldozott, majd gúnyosan a szemem közé nevetett.

- Értem. Nincs meg a tettes, tehát a gyereket gyanúsítják. Ez a legegyszerûbb megoldás, nemdebár? Azonnal feljelentem önt a feletteseinél. Persze, tudhattam volna... ha tehetetlen a rendörség, bûnbakot keres, nem igaz?

Összeszedtem a drótjaimat.

- Annál jelent fel, akinél akar. De figyelmeztetem valamire. E kísérletnek csak ketten voltunk tanúi, ön és én. Ha a

fiú erről bármit megtud, ön hivatalos nyomozati titok kifejezésével kárt okoz a rendörségnek. Ez nem kis dolog. Az én feltevésem igenis az, hogy a fiú önbetörést hajtott végre, így akart pénzhez jutni. Figyeltem a fiút, tudom, hogy az elmúlt két nap alatt itthon volt, csak az iskolába ment el. Adjon nekem egy kis időt, az eltűnt ötezer forintot is megtalálom. De ez nem elegendő... Az kell, hogy a fiú magához is vegye a pénzt, és azt nála megtaláljuk. Kérem, a következő két-három napban délelőtt tartózkodjék itthon. Ha tudom, hol a pénz, jelentkezem önnél. Akkor együtt megkeressük.

Jó?

- Csak azt ne higgye, hogy nem jelentem fel önt. Feljelentem, mert a tulajdon tehetetlenségét nem meri beismerni, inkább egy ártatlant akar meghurcolni. De... a fiúnak nem szólok. Nem azért, mert maga mondta. Hanem mert nem akarom benne lerombolni a rendörség iránt érzett illúzióját.

Kezet sem fogott velem.

Egyenesen az egyik nagyáruház bútorraktárába siettem.

A véletlen segítségemre sietett: a sértett lakása típusbútorral volt berendezve. Az áruház igazgatója készséggel rendelkezésemre állt. Az egyik raktársarokban felhalmozta a sértett család típusbútorainak mását.

Sziszifuszi munka kezdődött. A bútorokat összevissza forgattam, kerestem bennük azt a rejtekhelyet, amely alkalmas lehet néhány ezer forint elrejtésére. Közel két napig dolgoztam, felderítettem a bútor csapolásait, valamint azokat a helyeket, amelyek rejtekhelyszámba jöhetnek. Hat-hét ilyen helyre bukkantam.

A családfő diadallal fogadott.

- A főkapitány elvtárs megnyugtatót - mondta. - Ha ön nem tud bizonyítani, nemcsak a rendőrségtől repül, de még egy rágalmozási és becsületsértési port is a nyakába szedhet.

- Kérem, a két foteljét fordítsa fel, és nézze meg a karfák összeeresztésénél keletkezett zugot.

- Semmi!

- Kérem, hogy a szekrény aljában levő cipőtartó rudat is emelje ki, és tapogasson be az üregbe.

- Semmi.

120

Diadalmasan mondta a házigazda, büszkén, elégtétellel.

- Nos, akkor végül... állítsuk élére a heverőt, és ott hátul, ahol a hátlap az alsó borításhoz csatlakozik, ott meghúzódik egy hosszú, keskeny, fiókszerő készítmény. Ott kell a pénznek lennie.

A családfő belenyúlt a fiókba, elfehéredett.

Azután felegyenesedett, kezében a köteg százforintos.

- Tehát ezért akart ön ebben a szobában egyedül maradni. Inkább kiad ötezer forintot, de nem akar szegyenben maradni.

Nehezen uralkodtam magamon, de sikerült legyőznöm az indulataimat.

- Nézze kérem, én megértem önt, valóban az lenne csoda, ha most egyszeriben elhinné, amit mondok, vagy hitelt adna annak, amit lát. Ilyesmit nem kérek, hiszen nem ön ítélkezik ebben az ügyben. Most azonban már elállók attól a tervemtől, hogy...

E pillanatban csengettek. A házigazda kiment, valakivel beszélt a folyosón, azután visszatért. Halottsápadt volt, egy szót sem szólt, csak letett az asztalra egy csomagot.

Nem ért túlságos meglepetés. A posta csomagot hozott Péternek. A csomag nem spárgával, hanem dróttal volt összekötve. Mégpedig ugyanolyan puha vasdróttal, mint amivel Péter önmagát béklyózta le.

- Igaza volt - vett erőt magán a házigazda. - Bocsásson meg nekem, soha nem hittem volna, hogy a fiú a bűnös. Most már én kérem önt, tartóztassa le, vigye a szemem elöl, rá sem tudok nézni.

- Ha ez ilyen egyszerû lenne... Én tetten akarom érni a fiút. Ma szombat van. Bontsuk fel a csomagot, úgy adjuk oda neki. És mondjuk azt, hogy a csomaggal levél is érkezett, beteg az édesanyja, kéri a fiút, ha lehet, utazzék vasárnapra haza.

- Kiengedjük innen?

- Ki kell engednünk. Amíg itt, a négy fal között él, nem nyúl a pénzhez. Nem is lehet tetten érni. Most viszont jó alkalmat lát majd arra, hogy ezt a számára biztosan nagy gondot okozó kincset biztonságba helyezze. Tehát útnak kell

121

öt indítanunk. Hogyan? Ügy, hogy ön ad neki két megjelölt ötvenforintost. Azután azt mondja, lemegy bevásárolni. Mire ön visszatér, addigra a fiú már magához vette a pénzt. Ön elbúcsúzik tőle, de az ajtóból visszahívja, hogy vegyen másik zakót. Vele tart, egy pillanatra sem veszi szem elől. Feltételezésem szerint a fiú a pénzköteget a farzsebébe rejti, vagyis oda, ahol kéznél is van, és még sincs szem előtt. A zakóját - hiszen azonnal indul a vonat - a csomagjába teszi. És így a csomagba teszi a két ötvenforintost is.

- És miért nem itt csap le rá?

- Meg kell szégyenítenem. Idegenek előtt kell megszégyenítenem, hogy lássa azt a megvetést, amellyel az emberek viseltetnek iránta. Mi nem csak büntetünk, hanem nevelünk is, és soha többé nem akarunk az öccsével találkozni. Ezért el kell vennünk a kedvét a bűntől. Megért engem?

- És ezután?

- Ezután a fiú sietve elindul az állomás felé...

... A fiú tényleg sietve indult a villamosmegállóhoz. Zoli a kapu előtt várta. "Véletlenül" találkoztak.

- Látod - mondta Zoli a fiúnak -, ilyen a mi életünk, most utazhatok Ceglédre.

- Én is utazom - nevetett vidáman a srác -, éppen ideje, hogy egy kicsit hazamenjek, meg azután anyu is beteg.

- Az én vonatom a Keletiből megy, te a Nyugatiba mész?

- Dehogya, Zoli bácsi. Én is a Keletiből indulok.

A Keleti pályaudvar előtt csatlakoztam hozzájuk. A fiú idegesen fogadott.

- Fóti bácsi is most utazik?

- A lányaimhoz megyek, meglátogatom őket. Holnap már jönnek is vissza.

Ott siettünk el a várótermi pavilonok előtt. Péter odalépett és újságokat vásárolt, ötvenessel fizetett.

Zolival egymásra néztünk. Túljárt a fiú az eszünkön? Zoli észbe kapott.

- Adjátok ide a pénzt, majd megváltom a jegyeket.

Átadtam az igazolványomat. Mindent egy lapra tettem fel.

- Gyorsvonattal menjetek, az is most indul, még világosban hazaér Péter is.

122

van. üTakL^öÍvîne's's'ws fesT
erül a jegy... Tessék, L^

A százast a kezembe vettem
n-Gyere az örszobára. És

A Teréz körúti gyilkosság

- Bandi... Bandikám! Jaj, de nehezen ébredsz. A központi ügyeletről keresnek. Fiam... No...

Minden érzékszervem tiltakozott a korai ébresztés ellen. Hisz alig néhány perce feküdtem csak le, talán fél egy lehetett. Most pedig negyed kettő van, a feleségem itt áll mellettem, látom őt, hallom minden szavát, mégsem ébredök.

- Bandikám! A vonalban várnak...
Végre felültem, kezembe vettem a kagylót.

- Jó reggelt, Fóti elvtárs. A Teréz körút egyik épületébe kell mennie. A bejelentés szerint gyilkosság történt, a helyszínelők elindultak, önért kocsit küldtünk, a tetthelyen találkoznak majd. Kérem, siessen.

Zúgó fejjel öltözködtem. A hőpalackban ott volt a jó forró fekete, kihörpintettem. A feleségem azonnal újratöltötte, és a kabátom zsebébe dugta.

- Vidd csak magaddal. Ki tudja, mikor jutsz valami meleg italhoz?

Lefelé menet minden álmoságom ellenére mosoly bujkált az ajkam szegletén. Mert arra gondoltam: milyen sok kalandregényt olvastam valaha, de az ott szereplő nyomozók sohasem voltak fáradtak, soha nem vágyakoztak a jó fekete-kávé, a pihentető otthoni ágy után. A regények detektíyjei minden időben frissen borotváltak, jókedvűek és szerfölött kipihentek. És mindig készek a verekedésre, a pisztolypárbajra vagy akár a tűzoltólétrán történő mászkálásra! Belőlem soha nem lesz regényhős: hiszen én sokszor vagyok fáradt és kialvatlan, ha egy kis szabad időm van, könyvből tanulom a nyomozó mesterség fortélyait, szabályait, és ráadásul... néha elfog a vágy a feleségem, az otthonom után, a lányaimat

124

szeretném ölbe venni, kikérdezni tőlük a leckét, beülni velük a moziba vagy a színházba... Abban az időben játszotta a

Belvárosi Színház azt a híressé vált komédiát, amelyiknek, ha jól emlékszem, az "Új isten Thébában" volt a címe. Aki látta, néha még a munkahelyén is hangosan felkacagott... A család nyúzott, nézzük meg, olyan ritkán jutunk el még egy színház bejáratáig is. Zsebemben egy hőpalackban fekete-kávé, az emberek most fordulnak a másik oldalukra... én pedig alighogy lefeküdtem, már kelek is, indulok, nem könnyű így élni. A regény béli nyomozók dolga sokkal könnyebb.

\ Amikor az utcára léptem, egyszerre elment a kedvem a mosolygástól. Köd volt, két lépésnyire sem látott az ember. A köd és a hó ritkán járnak kézen fogva, de ezen az éjszakán egymást kísérték. Ráadásul zimankós, hideg szél süvöltött, a lámpák mintha vattába burkolóztak volna.

Megálltam a kapuban, körülnéztem.

Néhány pillanat múlva feltűnt az értem küldött gépkocsi is. Felnyílt az ajtó, beugrottam a vezető mellé.

De jó lenne már a "végleges megállapításnál" tartani.

Csakhamar meg is érkeztünk. A ház kapujában sötét árnyak, rendőrök fogadtak. A szemük vörös a havat kergető szélről, az ajkuk fagytól cserepes. A kapualj hunyorgó lámpájának fényében egészen szürkének tűnik az arcuk.

- Harmadik emelet 7., Gál dr. lakása.

A zsebembe nyúlok. Előveszem a termoszt.

- Egy-egy korty kávé talán mindannyiuknak jut belőle. Amikor a lépcsőn felfelé megyek, hallom, ahogy egymásnak kínálgatják a termoszt.

Gál doktor lakásán, az előszobában álldogál a bizottság. Odabenn egyelőre technikai munkatársaink dolgoznak, várunk néhány percig, övük az elsőség. Gál doktor egy széken üldögél, reszket, a szemei vörösre sírtak.

- Kissé későn jöttem haza - vallja -, és feltűnt, hogy feleségem szobájában még ég a villany. Nem szokott ilyen soká ébren lenni, rossz előérzettel nyitottam be hozzá. Csend, nagy csend fogad. Úristen, csak nem történt valami? Közlebb megyek, a nejem földön fekszik, az arcára szinte rá sem

lehet ismerni. Szinte menekülök a telefonhoz, hívom a rendőrséget. Szörnyű, kérem, szörnyű...

Elmondja mondókáját és felzokog. Nem szeretem a síró férfiakat, hiszen a fájdalom nagysága nem arányos a kiontott könnyekkel.

A technikusaink végre kijönnek. Csendes, alig látható fejrázás, tehát nem sokat találtak.

Most már előttünk is megnyílik az ajtó.

Polgári hálószobába lépünk, selyemernyős csillár, ugyanilyen falikarok az ágy felett. A falakon néhány kép, a padlón nagy perzsaszőnyeg. Az ágygal szemközt asztal, a fal mellett

toalettszekrény. Tükör. A tükörben pillantjuk meg először a holttestet: a hátán fekszik.

Az első pillantás tehát a holttestnek szól. A második pedig a padlónak. A holttest mellett: lábnyom.

Az asztalon hideg fénnel ragyognak az ezüstök.

- Trottőr, női cipő - jelentik a technikusok.

- De harminckilences! - szól Zoli.

Később egy pillantást vetek Gál doktor lábára. Legfeljebb, ha negyvenes cipőt hord.

- Volt a szobában? - kérdem tőle.

- Persze. Voltam. De kikerültem a vérnyomokat. Vigyáz-
tam, nehogy belelépjek.

Érdekes. Az előszobában azt monata, hogy nagyon meg-
rázta őt a felesége halála. Most pedig kiderül, hogy mégis
volt ereje vigyázni.

- Csak a szobában járt? - kérdeztem.

- Igen. Bejöttem, láttam, hogy halott, kitámolyogtam, és
a rendőrséget hívtam.

» - És telefonálás közben...

- Nem gondoltam semmi másra. Csak hogy ki kell a rend-
őrséget hívnom, mert az most az első, a legfontosabb.

- Körülnézett már azóta a lakásban?

- Nem mertem bejönni. Amikor pedig a rendőrség meg-
jött, kértek, hogy ne zavarjam a munkájukat.

- Akkor most arra kérem, nézzen körül, nem tűnt-e el
valami? Bár...

A megkezdett mondatot nem folytattam.

126

Doktor Gál kérdően nézett reánk, azután az egyik próba-
idős elindult.

Mi pedig alaposan szemügyre vettük a szoba bútorzatát.

Ezek az első szemlék sok olyan választ adnak, amelyeket
később, a nyomok eltakarítása után, hasztalan keresne az
ember.

Mindenekelőtt mi is szemügyre vettük az áldozat kezét,
testét és a holttest közvetlen környezetét. Ezúttal nem volt
szerencsénk, az áldozat semmiféle nyommal nem szolgált.
Arra következtethettünk, hogy a tettes váratlanul támadha-

tott, és az áldozatnak módja sem volt a védekezésre.

A támadás minden bizonnyal itt, a hálósobában zajlott le. Ha az előszobában is nyomokat találunk, akkor a támadó ismeretlen személy is lehetett. De a lakásban egyedül tartózkodó asszony hálósobájába idegent ily késői órán aligha invitálnak. A merénylet előtti percekben tehát az áldozat kiement ajtót nyitni. Vendégét pedig azonnal a szobába, mégpedig a hálóba vezette. Akkor viszont nem volt számára szokatlan a tettes ily kései látogatása.

Közben megkaptuk a bűnügyi vizsgálatban részt vevő orvosszakértő első közleményét. E szerint a gyilkosság 21 óra 30 és 22 óra között következett be. A tettes a helyszínen megtalált piszkavassal követte el a tettét.

A technikai apparátus első jelentése is megérkezett. A tettes - a trottőrcipő viselője - tette elkövetése után a padló néhány helyéről a vért megpróbálta eltávolítani, de csakhamar felhagyott a kísérletezéssel. A mosdóba ment, ahol megmosakodott, erre vett a mosdóról vett anyagnyomokból kimutatott vér. A tettes mindvégig kesztyűben volt, így ujjlenyomat nem maradt utána.

A jelentések áttanulmányozása után meghallgattuk a férj második vallomását.

A holttest felfedezésének körülményeit, ugyanúgy monddta el, mint először. De most már felsorolta a lakásból eltűnt tárgyakat is.

- Eltűnt egy bőröndöm, a feleségemnek néhány ruhája, néhány öltönyöm, az asszony ékszereinek egy része, jegygyűrű, aranylánc, díszgyűrű, néhány apróság.

127

Kissé hitetlenkedve hallgattam az előadását. Itt, az ebédlői asztalon, de a hálóban is, rengeteg ezüstholmi, ólomkristályok, képek, bundák... lehetséges, hogy a tettes az értékelenebb holmiból válogat?!

- Nem tudok mást mondani. Az ezüstnemű megmaradt, de a feleségem selyem kisestélyije, a szürke kosztümje, az én drapp öltönyöm és a fekete alkalmi ruhám eltűnt. És persze, a bőröndöm. Biztosan abban vitte el a rablott holmit.

Az órámra pillantottam: reggel nyolc óra volt már. Haza telefonáltam, megkértem a feleségemet, a borotvakészülékemet hozza be a kapitányságra.

- Szóval, megint napokig nem látunk - mondta letörten.

- Mit nem láttok? Nevetséges. Amikor tudok, majd hazamegyek.

Amíg beszélgettünk, Gál doktor kávéét főzött. A méregerős fekete új erőt kölcsönzött mindannyiunknak.

Nem sokkal később megpróbáltuk az eddig tapasztaltakat megszerezni.

Megállapítottuk tehát, hogy Gál doktor - állítólag - nem tartózkodott itthon: o óra 35-kor érkezett csak haza, érkezésének idejét a házmester igazolta. A központi ügyeleten o óra 38 perckor tett bejelentést. A bejelentés időpontjában az áldozat már mintegy 2 órája halott volt. Gál doktort senki nem látta akkor, amidőn szerinte 20 óra tájban, itthonról eltávozott.

Több szomszéd egybehangzó vallomása szerint* Gálné féltekeny volt a férjére, rendkívül ideges természetű asszony létére sokat veszekedett a hűtlenséggel gyanúsított férfival.

Gálék társasági életet éltek, sok barátjuk és ismerősük bejáratos volt a lakásba.

Haragosuk nem volt, vagy legalábbis senki nem tudott arról, hogy bárki is gyűlölné őket.

A gyilkosság rablással is párosult, a tettes azonban az elvihető értékeknek csak töredékét hurcolta el. Gélszerűnek látszott arra gondolni, hogy a gyilkosság bosszú műve, és a rablás csak a nyomozás félrevezetését célozta. Amíg mi a konyhában e következtetéseket kidolgoztuk, Gál doktor ké-

128

□ f.

megforduló

a, szik, es L%

-Azt mondta: behatóP

a bégemet.

itt

önszántából teíe?

- Honnan gondoljuk?
gondoljuk ezt, hanem t

- Honnan tudják?

a lakásb*? És főleg,
**°"□«*-Mi nem

: « ajtó

sználására
hetne következtetni.

- Érthetetlen

T ^tUnk' □*□

Cr°SZakos behatolásra le.

g, rendszerint akkor l^orh T ^ S2Okt
nak, hogy elküJdte szám Jamikor jelenti vidéki rokonai

vidéki lapot szokott az aSSzonv va" tá,m°gatást-
helyz budapesti levelet akarni " M°St

129

maga szokott, ideges modorában kifakadt a trafikos ellen, és szemrehányást tett neki, hogy most ráfizet arra, hogy ebben a trafikban vásárol.

- Jó a trafikos memóriája. Minden levelezőlapra így emlékszik? Vagy csodálatosképpen csak erre az egyre?

- Később a szóváltás odáig fajult, hogy a helyi és vidéki lap ára közötti különbséget a trafikos a dühöngő Gálné után vágta.
v

-Furcsa história - mondta Zoli.- Nagyon furcsa história.

- És az egészben az a legkülönösebb, hogy az asszony vette magának a fáradságot, és felszedegette a tízfilléreseket a földről. A két tízfillérést!

Visszaléptem dr. Gálhoz.

- Mondja, doktor úr, mennyi az ön havi jövedelme?

- Megközelítőleg háromezer forint.

- Ebből mennyit ad haza?

- Kétezer-kétszázat feltétlenül. De sokszor kétezer-hatszázat is.

- Ebben a hónapban mennyit adott a feleségének?

- Sajnos, az idei év rosszul kezdődött, és nem tudtam neki januárban csak ezernégyet, február elsején pedig csak ötszázat adni.

- Mennyi a hónapleji rezsijük?

- Nem számoltam össze, változó. Attól függ, mekkora a gáz-és a villany-, valamint a telefonszámlánk. A lakbérünk százhetvenhat, a gáz és a villany 150 körül szokott lenni...

- Akkor viszont nem sok pénze maradt a feleségének, elég súlyos gondjai lehettek.

- Kérem szépen, még csak február hetedik van. Éppen holnapra ígértem neki újabb ötszáz forintot.

- Köszönöm. Elég is lesz - mondtam. - Most visszamegyünk a kapitányságra. Kérem önt, hogy néhány napig ne távozzék el Budapestről. Szükség lesz ugyanis, hogy a vallo-mását hivatalos keretek között is megtegye.

A kapitányságon lassan, tempósan borotválkoztam.
Közben pedig egyre azon törtem a fejemet, ugyan kinek
írta Budapestre azt a pénzkérő levelet Gál doktor felesége?...

130

... Tizenkét órakor rövid értekezleten beszéltük meg a ten-
nivalókat, majd a beosztott elvtársak útnak indultak, hogy
az áldozat férje által felsorolt ismerősök és barátok előző napi
hollétét felderítsék. Sorra vették az érintett személyeket, és
mindnek feltették az obligát kérdést:

- Kapott-e ön levelezőlapot Gálnétól?
- Hol tartózkodott ön tegnap 21 és 24 óra között?

A felsorolt személyek mindegyikének többé-kevésbé meg-
bízható alibije volt. Jó néhányuk testi felépítése maga is alibit
jelentett: az áldozatnak a padlón történő vonszolásához jó-
kora erőre volt szükség.

A beszélgetések során viszont többen megerősítették azt,
hogy Gálné roppant féltékeny volt a nála néhány évvel fiata-
labb férjére, és minthogy tartott attól, hogy a férje elhagyja
őt, mindenképpen titkolni igyekezett, hogy a változás korába
ért. Sokszor anyagi erején felül költött ruhákra és szépítő-
szerekre, emiatt a férje gyakran szemrehányást tett neki. Az
is kiderült, hogy az állandó szédülésekkel küzdő asszony az
utóbbi időben már a legapróbb házimunkát sem végezte el
egyedül, hanem sokfajta segítséget vett igénybe.

Ez a körülmény nagyon érdekesnek tűnt. Hiszen a férj
erről a kihallgatás alatt szót sem ejtett. Csakhamar felkeres-
tem. Először hogyléte után érdeklődtem, majd a tárgyra
tértem.

- Doktor úr nem említette, de sok körülmény alapján fel-
kell tételeznem, hogy bejárónőjük vagy mosónőjük is lehe-
tett.

Az áldozat férje zavartan nézett maga elé.

- Jól van - mondtam -, erre most ne válaszoljon. De arra,
hogy mit csinált, hol volt a gyilkosság időpontjában, arra az
eddigieknél alaposabban próbáljon visszaemlékezni.

- Mindent elmondtam, amit elmondhattam. Hiszen a
visszaérkezésemet a házfelügyelő is látta... Pontosan tudja,
mikor léptem a házba, és mint ön is mondja, ekkor már sze-
gény feleségem nem élt.

- Valóban! Azt tudjuk, hogy amikor ön hazatért, akkor
már nem élt a felesége. Csak az nem világos eléggé, hogy ami-
dön ön elment... akkor élt-e még?

- Tehát önök engem gyanúsítanak?

- Úgy gondolja? Hátha éppen azt szeretnénk, hogy ön
minden gyanún felül álljon. Vagyis, hogy a mi sokismeret-
lenes egyenletünkben legalább önt kiiktathassuk.

A férfi magába roskadtan üldögélt.

-Az esti sétáim... kérem szépen... magányos bolyongások. A házasságom, így igaz, rosszul sikerült. Ezt nem tudom letagadni. Fellobbanással kezdődött, több volt benne a szenvedély, mint az érzelem. Értelem pedig, ma már látom, egyáltalán nem volt benne.

A feleségem az évek során mind féltékenyebb lett, azt sem tagadom, hogy olykor... nem is ok nélkül. Nincs fárasztóbb egy fiatal férfi számára, mint végigasszisztálni a nála jóval idősebb asszony feltartóztathatatlan öregedését. Kezdetben kényelmes voltam, nem akartam a nyugalmat válással felbolygatni, később pedig már lehetetlen lett volna elválnunk egymástól.

- És mikor gondolt először arra... hogy a felesége is halandó?

A férj rám nézett, a szemében fásultság tükröződött.

- A fiatalabb tekintet előtt az elvirágzó asszony napról napra távolabb kerül... Már évek óta tudtam... előbb fog elmenni, mint én. Az idegrendszerem a permanens izgalom tüzeiben lobogott, kitörései mind zabolátlanabbak lettek, és elkövetkezett az az időszak, amikor az eltelt éveket - gyógyszerekkel akarta visszahozni. Ezek az életerőt támogató készítmények a túlzott fogyasztás esetében véglegesen izgágává tehetik azt, aki velük él. Azon az estén is...

Az áldozat férje ijedten nézett rám. Úgy tűnt: elszólta magát. Úgy tettem tehát, mintha már tudnék egyet s mászt arról az utolsó estéről.

- Nem kell hallgatnia - szoltam tehát csendesesen -, tudom, hogy veszekedtek.

- Hát... igen. Veszekedtünk. Kevés pénzt adtam neki, jött a kozmetikusnője, és nem tudta kifizetni. Egy hölgyismerősömnek... nagyobb összegre volt szüksége, ezért adtam most kevesebbet haza. A feleségem sejtette az igazságot. Rám támadt. Fenygetőzött. Azt mondta, sósavat, lúgkövet nem

132

tud szerezni, de forró víz minden háztartásban akad. Egyszer megáll majd az ajtó mögött és leforráz.

Elhallgatott. Cigarettaét vett elő, rágyújtott.

- Nehéz erről beszélni. Nem vagyok már fiatal ember, és mindig magam viseltem a terheimet. Tehát: fenyegetett. Egyre jobban méregbe lovalta magát, útszéli, durva hangon szidalmazott. A rádió éppen az esti híradó műsorát kezdte, vettem a kabátomat, feldúltan elrohantam. Mint annyiszor, most is sétálni akartam, egyedül lenni. Lehet, hogy az első kihallgatásnál mászt mondtam, de higgye el, ez a teljes igazság. Szörnyen fájt a fejem, csak mentem, mentem. Lassan lehiggadtam, hazatértem. És akkor az a szörnyűség...

-Ne haragudjon... A cipője... Nagyon "kis lábon" él.

- Igen. Harminckilenc és feles.

- Mondja, kérem... a pizska vas... Volt az ön kezében?
Kerekre tágult, rettegő félelemmel tekintett rám.

-Felügyelő úr... Maga... akasztófára akar juttatni engem?

-Akasztófára juttatni... én senkit sem juttatok oda. A nyomozó nem ítélkezik, az a bíróság dolga. Én a tettest keresem, és meg is fogom találni. Vagy én, vagy más, de a rendőrség, ön őszinte volt, tehát őszinteséggel tartozom önnek. Ne azt kutassa, hogy én mit hiszek vagy mit tagadok. Azt kutassa, arra próbáljon visszaemlékezni, hogy volt-e valaki, bárki, aki láthatta önt, ahogy sétál, vagy iszik, vagy csókolózik - a büntett estéjén 20 és 23 óra között.

-Tehát... letartóztat.

- Azt hiszem, egyelőre ettől eltekinthetek. Legfeljebb arra kérem, tartózkodjék továbbra is itthon.

- Akkor... felügyelő úr... maga hisz nekem.

- Ne áltassa magát. Én csak a bizonyítékoknak hiszek. Nem tartóztatom le önt, mert tudom, hogy nem kell a szökésért tartanom. De szeretnék az ön részére bizonyos cselekvési szabadságot biztosítani. Itthon van, gondolkodhat. Leírhatja egy papírra akár százszor is annak a három órának a történetét, és talán... akkor valami bizonyíték is az eszébe jut... Most pedig... hadd halljak valamit a háztartási alkal-

mazottjukról. Arról az ismeretlen személyről, akiről mind-
eddig hallgatott.

- Erről nem is nagyon akartam beszélni. A szó szoros értelmében véve bejárónőnk vagy mosónőnk nem volt. Hanem... volt a szegény megboldogultnak egy gyermekkori barátnője, földiye, akivel egyszerre kerültek Pestre. Nagyon szerették egymást. Ha a feleségem gyengélkedett, esetenként elvégezte a kismosást is, vasalt... ilyenkor a feleségem adott neki valami pénzt. Soha nem akarta elfogadni, úgy kellett a zsebébe gyömöszölni. Szántsándékkal hallgattam róla... szegény félvak, roppant érzékeny teremtés, gondoltam is, majd én megmondom neki a szörnyű hírt... De ha már kérdi, a XIX. kerületben lakik, és Szász Józsefnének hívják.

Elköszöntem, kocsiba ültem, kisiettem Szászné lakására.

Magas, testes, hízásnak induló asszony nyitott ajtót. Amikor meghallotta, hogy a rendőrségtől jöttem, gyanakvóan méregetett.

-Nem hívtam én, kérem, a rendőrséget...

Tapintatosan elmondtam, mi szél hozott ide. Ekkor sírva fakadt és kiszaladt a szobából - ahol beszélgettünk - a konyhába. Csak később tért vissza, kisírt szemét törölgetve.

- Tudtam, hogy rossz vége lesz annak a nagy féltékenységeknek. Akármennyire békés természetű is a férje, csak elfogyott a cernája.

- Hogyan... maga a férjére gyanakszik?

- Ééén? - kérdezte az asszony valami furcsa gúnnyal a hangjában. - Nem gyanakszom én semmire, senkire. Nem éltem én közöttük, habár néha nekem is panaszkodtak. Csak az a nagy féltékenység, az sokszor vezet rosszra.

- Mikor járt legutóbb az áldozatnál ?

- Van annak már jó néhány napja, talán két hete is... írt, menjek el hozzá, nincsen pénze, néhány apróságot idead, vigyem a zálogba vagy adjam el, a pénzt pedig vigyem el hozzá. Ki is vittem a holmit a Telekire, eladtam, a pénzt pedig felvittem Gálnénak. Nagyon panaszkodott, akkor is nagyon panaszkodott. Hogy a férje megcsalja őt, de majd ő előveszi a kést vagy a forró vizet, és leszámol azzal a szoknyapecérrel... Jaj, hogy haragudtam rá, hogy gyűlöltem... Már

134

|fi

Í3K?=ÍSS

'35

Ülve maradt. Nem kísért ki.

E látogatáshoz az egyik próbaidős nyomozót vittem magammal. A kapitányság felé menet egyszer csak felém fordult.

- Azért szörnyű lehet... így félvakon élni... Idegroncs ez az asszony. De azért... valahogy furcsa... hogy ennyire elszámol az idejével. Sok regényt olvashatott, sok detektívregényt. Azért mondta olyan folyékonyan^

- Gondolja? Maga sok detektívregényt olvasott már?

- Igen.

- Akkor mondja el nekem, hogy mit csinált tegnapelőtt tizenegy és hajnali kettő között?

A próbaidős munkatárs elgondolkozott.

- Hirtelenében... várjunk csak. Hánykor is mentem be? Kilenc lehetett...

- Állj - mondtam neki -, kedves elvtársam, maga most rekonstruálja az előző napot. A tegnapelőttre vonatkozó emlékképeket szép egymásutánban feleleveníti. Nem igaz?

- Mindenki ezt tenné, Fóti elvtárs.

- Először tényleg mindenki ezt teszi - helyeseltem, majd

gondolataimba merültem.

A kapitányságon üzenet várt. Az áldozat férje hívott telefonon. Visszahívtam.

- Keresett, közölték. Mit óhajt? - kérdeztem tőle.
-Kérem szépen... úgy tettem, ahogy mondani tetszett.

Leírtam azt a három órát... És rájöttem valamire. Nem tudom, érdekes-e? Körülbelül tíz és tizenegy körül a Dunaparton sétáltam. És láttam, hogy egy bolgár zászló alatt közlekedő hajó tart felfelé, Bécs irányába. Ezt a hajót a lakásomtól - villamossal is - legalább 25-30 percnyi távolságra láttam. Onnan tudom, hogy bolgár volt, mert cirillbetűs felirat volt a hajó orrán, és amikor a híd alatt áthaladt, és a híd lámpása reá világított, csodálkozva vettem észre, hogy két, fehér-zöld-piros összeállítású zászlót látok rajta. Csodálkoztam azon is, hogy ilyen kis hajó... és öt uszályt vontat, ötöt!

- Sajnos, ez kevés - mondtam. - Hiszen azt a hajót ön Csepelen is, vagy esetleg a Boráros téren, de a Margitsziget

fölött is láthatta. így azután láthatta akár öt percnyire is a lakásától.

- Nem úgy van, felügyelő úr. Mert ugyanakkor én láttam egy személyszállító hajót is, amelyik visszatért. Az utasok a hajó széléhez siettek, integettek, és akkor az utolsó uszályról valaki lámpával visszaintett nekik.

Feszülő, választ váró csend a kagylóban.

- Nna... - húztam az időt, latolgattam az "alibi" értékét.

- A személyszállító hajó nevére nem emlékszik?

- Sajnos, nem - hallatszott a szomorú felelet. - Azt a hajót eltakarta előlem a bolgár.

-Jól van - mondtam -, várjon, majd visszahívom.

A hajóállomás számát tárcsáztam. Ott megmondták, hogy a szóban forgó sétahajó kapitánya e percben éppen a központban tartózkodik. Kocsiba ültem, a kapitány után indultam.

-Próbáljon, kérem, visszaemlékezni. Tegnap, visszafelé... nem találkoztak önök szembejövő forgalommal?
A kapitány összeráncolta a szemöldökét.

- Nem találkoztunk, kérem. Még csodálkoztam is, hogy mennyire kihalt a folyó, igaz, csak kis kört csináltunk, de azért máskor egy-két járművel találkozni szoktunk.

Már az utcán jártam, amikor valaki megfogta a vállamat.

- Bocsánat... tegnap volt egy másik járatunk is. Egy külföldi járat. A kapitánya otthon van. Talán ő többet tud mondani.

Mellém ült, megadta a címet, a kapitányt tényleg otthon találtuk.

- Ne is kérdezze, bizony találkoztunk... Egy bolgár hajó volt, emlékszem, 22 óra tízkor a Margit-híd fölött, valamivel a szigeten túl találkoztam vele.

- Csodálatos az emlékezőtehetsége.

- Dehogyan csodálatos. Hanem mindenki a másik hajónak akart integetni... és a legtöbb utas a hajó jobb oldalára sereglett. Nem volt semmi baj, csak gondoltam, ha valaki most beleesik a vízbe, legalább tudjam, hány órákor történhetett...

Először azt hittem, tréfál. De a kapitány igen-igen komolyan nézett velem farkasszemet.

136

137

Ülve maradt. Nem kísért ki.

E látogatáshoz az egyik próbaidős nyomozót vittem magammal. A kapitányság felé menet egyszer csak felém fordult.

- Azért szörnyű lehet... így félvakon élni... Idegroncs ez az asszony. De azért... valahogy furcsa... hogy ennyire elszámol az idejével. Sok regényt olvashatott, sok detektívregényt. Azért mondta olyan folyékonyan^

- Gondolja? Maga sok detektívregényt olvasott már?

- Igen.

- Akkor mondja el nekem, hogy mit csinált tegnapelőtt tizenegy és hajnali kettő között?

A próbaidős munkatárs elgondolkozott.

- Hirtelenében... várjunk csak. Hánykor is mentem be? Kilenc lehetett...

- Állj - mondtam neki -, kedves elvtársam, maga most rekonstruálja az előző napot. A tegnapelőttre vonatkozó emlékképeket szép egymásutánban feleleveníti. Nem igaz?

- Mindenki ezt tenné, Fóti elvtárs.

- Először tényleg mindenki ezt teszi - helyeseltem, majd gondolataimba merültem.

A kapitányságon üzenet várt. Az áldozat férje hívott telefonon. Visszahívtam.

- Keresett, közölték. Mit óhajt? - kérdeztem tőle.

-Kérem szépen... úgy tettem, ahogy mondani tetszett.

Leírtam azt a három órát... És rájöttem valamire. Nem tudom, érdekes-e? Körülbelül tíz és tizenegy körül a Duna-parton sétáltam. És láttam, hogy egy bolgár zászló alatt közlekedő hajó tart felfelé, Bécs irányába. Ezt a hajót a lakásomtól - villamossal is - legalább 25-30 percnyi távolságra láttam. Onnan tudom, hogy bolgár volt, mert cirillbetűs felirat volt a hajó orrán, és amikor a híd alatt áthaladt, és a híd lámpása reá világított, csodálkozva vettem észre, hogy két, fehér-zöld-piros összeállítású zászlót látok rajta. Csodálkoztam azon is, hogy ilyen kis hajó... és öt uszályt vontat, ötöt!

- Sajnos, ez kevés - mondtam. - Hiszen azt a hajót ön Csepelen is, vagy esetleg a Boráros téren, de a Margitsziget

fölött is láthatta. így azután láthatta akár öt percnyire is a lakásától.

- Nem úgy van, felügyelő úr. Mert ugyanakkor én láttam egy személyszállító hajót is, amelyik visszatért. Az utasok a hajó széléhez siettek, integettek, és akkor az utolsó uszályról valaki lámpával visszaintett nekik.

Feszülő, választ váró csend a kagylóban.

- Nna... - húztam az időt, latolgattam az "alibi" értékét.
- A személyszállító hajó nevére nem emlékszik?

- Sajnos, nem - hallatszott a szomorú felelet. - Azt a hajót eltakarta előlem a bolgár.

- Jól van - mondtam -, várjon, majd visszahívom.

A hajóállomás számát tárcsáztam. Ott megmondták, hogy a szóban forgó sétahajó kapitánya e percben éppen a központban tartózkodik. Kocsiba ültem, a kapitány után indultam.

-Próbáljon, kérem, visszaemlékezni. Tegnap, visszafelé... nem találkoztak önök szembejövő forgalommal?
A kapitány összeráncolta a szemöldökét.

- Nem találkoztunk, kérem. Még csodálkoztam is, hogy mennyire kihalt a folyó. Igaz, csak kis kört csináltunk, de azért máskor egy-két járművel találkozni szoktunk.

Már az utcán jártam, amikor valaki megfogta a vállamat.

- Bocsánat... tegnap volt egy másik járatunk is. Egy különjárat. A kapitánya otthon van. Talán ő többet tud mondani.

Mellém ült, megadta a címet, a kapitányt tényleg otthon találtuk.

- Ne is kérdezze, bizony találkoztunk... Egy bolgár hajó volt, emlékszem, 22 óra tízkor a Margit-híd fölött, valamivel a szigeten túl találkoztam vele.

- Csodálatos az emlékezőtehetsége.

- Dehogy csodálatos. Hanem mindenki a másik hajónak akart integetni... és a legtöbb utas a hajó jobb oldalára sereglött. Nem volt semmi baj, csak gondoltam, ha valaki most beleesik a vízbe, legalább tudjam, hány órákor történhetett...

Először azt hittem, tréfál. De a kapitány igen-igen komolyan nézett velem farkasszemet.

136

137

- Nehéz a különhajón a szolgálat. Sokan zsebben hozzák magukkal az italt, alaposan felöntenek a garatra, így szinte képtelenek vagyunk megakadályozni a balesetet. A hajók biztonsági berendezései kifogástalanok, de normális ítélőképességgel rendelkező utasokra vannak méretezve. Aki viszont ittás... olykor úgy kell kihalászni valakit a vízből.

Hármasban tértünk vissza a kapitányságra. A vallomást jegyzőkönyveztem.

Ismét felkerestem az áldozat férjét.

- Magának páratlan szerencséje van, az alibije kiállta a próbát. Most velem jön a rendőrségre, jegyzőkönyvezzük a vallomását.

Később leszaladtam valamit harapni, nagyon megéheztem. A büfében ott találtam a próbaidős munkatársamat. Egy üveg Bambi előtt üldögélt, láthatóan küszködött a gondolataival. Felcsillanó szemmel köszöntött, amikor mellé telepedtem.

- Nos, sikerült kiókoskodnia valamit? - kérdeztem.

- Hiába, nem tudom túltenni magamat rajta: nagyon sajnálom azt a nőt, félvak, valaki összehozott neki egy gyereket, el is vette feleségül... és azután elhagyta. Egyáltalán... miért vette el feleségül? És miért hagyta ott...? Hogyan fizette ki ez az asszony a hűtlen férje adósságait? Miből? Hányszor?

Úgy nézett rám, mintha én tudnék valamit válaszolni ezekre a kérdésekre.

- Tudja mit? - mondtam neki. - Elmegyünk, és megkeressük a félvak asszony férjét. Majd ő válaszol magának...

A szerencsétlen asszony lakásának környékén készséggel felvilágosítottak minket. Az erre lakók kivétel nélkül ismerték a takarítónő férjét. Hírhedt szeszakazán hírében állott. Azt is megmondták, hogy a harmadik utcában levő kiskocsmában szokott inni.

- Most is ott lesz - mondta az egyik szomszéd. - Ott ül biztosan az egyik asztal mellett, és vagy iszik, vagy alszik.

A férfit tényleg ott találtuk. Amikor beléptünk, éppen aludt. Felráztuk.

- Nem megyek vissza az asszonyhoz, hiába fizetett ki.
Megtint idegeneket küld a nyakamra - fordult a csapos felé.

138

Látja, Laci úr, tegnap kifizette az adósságomat, máris küldi a végrehajtóit. Nem megyek vissza hozzá.
Megráztam a vállát.

- Nem rendes ember maga. Megígér valamit...

- Én ? Semmit nem ígértem, ő jött, most van egy kis pénze, kimos az adósságból, menjek vissza hozzá. De minek ? Hogy telesírja az életemet? "Ne igyál! Ne csavarogj! Ne tétlenkedj!" Nem megyek vissza.

Felállt. Kis, vékony, horpadt vállú, alkoholmámorban égő emberke nézett velünk farkasszemet.

- Dögöljek meg, ha visszamegyek! Itt van a cipője! Ez sem kell! Vigyék!

Letépte magáról az inget.

- Vigyék a fenébe. Ez sem kell. A szabadság kelj! Az arany-szabadság kell. Ruha nem kell. Mindent vigyenek vissza.

Megdermedve néztünk egymásra.

Az áldozat férjének ruhadarabjait vette le magáról ez a férfi: a zsebek mellett ott díszlett dr. Gál monogramja.

Gyorsan intézkedtem, előállítottuk a kapitányságra.

Ügy éreztem, az ügy megoldódott. A félvak asszony, az áldozat gyermekkori barátnője, biztosan sokat mesélt arról, hogy milyen jómódban él egykori játszótársa. Talán ez a férfi is bejáratos volt hozzá. Azon az éjszakán felment, pénzre volt szüksége, meggyilkolta a feldúltan síró asszonyt; kirabolta őt és most - egykori feleségére fogná a büntettet.

- Még egy nehéz utunk van - mondtam munkatársamnak.

- El kell mennünk az alkalmi mosónőhöz, és meg kell tőle tudnunk, hogy mikor és hol beszélt a férjével legutóbb?

- Látja, Fóti elvtárs - szólt az én próbaidős kollégám -, egyesekhez milyen kegyetlen az élet. Elveszi a szeme világát, megfosztja az otthon melegétől, és ráadásul egy gyilkossal köti össze. Csak azt nem értem...

- Tulajdonképpen én sem értem. Ez a nyikhaj hullaré-szeg, és mégis milyen logikusan hazudik. A felesége hozta neki a ruhát, a pénzt. De ő nem megy vissza... Azt hiszem, a technikus elvtársakat is magunkkal hívjuk. Egy füst alatt házkutatást is tarthatunk, felderíthetjük a helyszínt, úgy sem megyek szívesen abba a lakásba.

139

Jó néhányan indultunk el tehát, remélhetőleg utoljára, a félvak asszony lakására.

Gálné barátnője sokkal nyugodtabb, kiegyensúlyozottabb volt, a látszatát is elkerülte bármiféle sajnálkozásnak.

- Tessék befáradni! - mutatott a szoba felé. Ám, amikor látta, hogy milyen sokan vagyunk - hiszen a nyomozókon kívül a technikusok is velünk jöttek -, elsápadt.

- Mit akarnak nálam ennyien?!

- Házkutatási parancsunk van. Kérem önt, saját érdekében is, legyen mindenben a segítségünkre.

Gyűlölettel nézett végig rajtunk.

- Csak tessék - sóhajtott. - Csak rajta. Dúlják fel az ott-honomat, romboljanak, tomboljanak! Mire várnak? Mire várnak még?

A sublóthoz rohant, kirántotta a fiókokat. A padlót fényképek, irományok, levelek, gombok, cérnák, ezernyi apróság öntötte el.

Az asszony a kiömlő rengeteg holmi láttán még jobban elvesztette a fejét. Sikoltozni, kiabálni kezdett, Feltépte a szekrény ajtaját és pillanat alatt kidobta belőle a holmit. Tört, zúzott, szaggatott mindent.

- Ezt is maguknak adom... Ezt is maguknak adom... Jól tudom, mire kíváncsiak... A nyomoromra. Arra, hogyan élt. Tessék, így éltem. Ilyen rongyokban jártam. Látják?!

Hiába próbáltuk csitítani, eszeveszett düh vett erőt rajta. Az egyik rendőr elszaladt telefonálni az orvosunkért.

- Az egyik szememet kiskoromban kiütötték. Most ki akarják nyomni a másikat? Ki kárpótolt a fél szememért? Ki kárpótolt a nyomoromért? Ki mondta csak egyszer is... sajnállak, te nyomorék! Ki nyújtotta felém a kezét? Tanulj, légy ember, keress pénzt, annyt, amennyiből élni lehet? Rongyokban jártam, mindig csak ócska kacatokban! Amit Gálné megunt, azt ideadta. Két ruhájából csinálhattam magamnak egyet. Azt hiszik, egy félvaknak minden mindegy? Azt hiszik, nekem nem voltak álmaim meg ábrándjaim? Szébb voltam, mint Gálné, neki diplomás ember jutott, nekem pedig egy részeges, az is otthagyt. Nézzék ezt a ruhát, ezt adta nekem. Meg ezt a szoknyát. Meg ezt a cipőt. Neki

harmincötös lába van. Nekem harminckilences. Hogyan viseljem? Ezeket a könyveket is ő adta, nézzék, minden kacatot rám szózott, hogy olvassam. A fél szememmel. Mi?

Ez a megrázó, szörnyű jelenet rövidebb idő alatt zajlott le, mint amennyi a leírásához, elolvasásához szükséges. Néhány röpke perc - és ott álltunk a földre szórt ezernyi kacat, ruha, papír, fénykép között.

- Nyugodjon meg - mondtam csendesen. - Szörnyű élete

lehetett, ezt senki nem vitatja... de... jobb lenne, hasznosabb lenne, ha mindent elmondana. Tudom, semmi sem nehezebb annál, mint beszélni kezdeni, önmagáról, mindeneelőtt a férjéről. Mégis azt kell kérnünk, könnyítsen a lelkiismeretén.

Szászné félreértette a kérdést. Hideglelősen nézett rám.

- Az én lelkiismeretemen? Gálné könnyítsen a lelkiismeretén! Mit tett értem? Adott kenyeret? Adott nyugalmat? Ha ideadott valamit, mindig azt mondta: "Neked" jó lesz. "Neked" jó lesz! Azzal traktált, hogy "itt" vacsoráztak, meg "oda" voltak ebédre hivatalosak. Kezdetben tíz pengőt, aztán húsz forintot dugott a zsebembe. Ezzel mutatta ki a "barátságát".

Megérkezett az orvos.

Gyorsan, határozottan intézkedett, nyugtató injekciót adott az asszonynak. Szászné lehanyatlott, csendesen sírdogált.

A házkutatást végző elvtársak a fészerből egy bőrönddel tértek vissza. A szekrényben talált holmik között megismertük azokat a hiányzó ruhadarabokat, amelyeket Gál doktor eltűntnek jelentett be.

A levelek között megtaláltuk az áldozat által feladott levelezőlapot. Azt, amelyikre a trafikos emlékezett, amely olyan vihart kavart. "Édes Irénkém! Légy szíves valamelyik nap keress fel, az esti órákban, néhány holmit szeretnék eladni a segítségeddel."

A postai bélyegző a gyilkosságot megelőző nap reggelén kelteződött. És megleltük az asszony összevérezett, szakadozott, áruló ruháját. Nem volt kétséges tovább: ő a tettes.

Letartóztattuk.

Reggel beszélni kívánt velem.

140

141

- Most már mindegy - mondta -, vallomást szeretnék tenni. Az utóbbi időben súlyos pénzgondokkal küzdöttem. Arra gondoltam, felmegyek Gálnéhoz, és pénzt kérek tőle. De az asszony egyszerűen kinevetett. Azt mondta, nincs egy fillérje sem, a férje egyre kevesebb pénzt ad haza. Civakodni kezdtünk, végül megfenyegetett, hogy kidob. Ekkor elborult előttem a világ. Felkaptam a piszkavasat. "Te sem dobsz ki soha többé senkit" - gondoltam, és ütöttem.

Azután összecsomagoltam néhány apróságot, hiszen öt-száz-hatszáz forintra volt szükségem, a férjem adósságba keveredett, azt mondta, ha kifizetem, visszatér hozzám... Csak ötszáz-hatszáz forintnyi ékszert hoztam el tőle... És valamennyi ruhaneműt, hogy ha a férjem visszatér, legyen majd miben új életet kezdenünk.

Elhallgatott, magába roskadt. A technikusok közben a cipőjén megtalálták és kimutatták a vérnyomokat, és az aszszony által meghatározott rejtekhelyen megtaláltuk azt a kopott, sötét kesztyűt, amely még ekkor is iszamos volt a vértől.

Az ügyet lezártuk.

A különös névjegy

Ki ne ismerné a diákkor legnagyobb örömét; a bizonyítványra odaírják a varázsos szépségű mondatot: "Felsőbb osztályba léphet..." A kezdő nyomozó életének nagy-nagy eseménye volt, amikor méltónak találták arra, hogy felsőbb osztályba lépjen. Vagyis az egyszerű botrányokozók, munkakerülők, besurranó tolvajok ügyei után - kasszafúrás felderítésével bízták meg.

A kasszafúrók - a bűn Iegkörmönfontabb specialistái voltak. Tulajdonképpen külön kaszt tagjainak számítottak. Míg a többi bűnöző rendszerint "prompt" cselekményeket követett el - vagyis meglátott egy nyitott ablakot, kiszemelt egy könnyen feltörhető kirakatot -, addig a kasszafúró minden munkája előtt valóságos haditervet készített. A másfajta bűnözők általában csak percekig tartózkodtak tettük színhelyén, de a kasszás sokszor órákig ott volt. Az egyszerű betörő néhány álkulcsot vitt csak magával: a kasszás sokszor egész hegesztőberendezést is. A besurranó tolvaj napról napra újabb bűncselekményt követett el - a kasszafúró általában sorozatban dolgozott. Vagyis egymás után négy-öt bűntettet hajtott végre, majd - amíg a pénze tartott - visszavonult. A kasszafúrók - vagy ahogyan őket az alvilág nevezte, a "mackósok" - gondos haditervvel dolgoztak. Felderítőik, vigyázóik voltak, nem számított ritkaságnak az olyan, aki saját teherautójával indult "bevetésre".

A másfajta bűncselekmények elkövetői általában magányos farkasok voltak, a kasszafúrók viszont 2-3 személyből álló bandába tömörültek. A banda rendkívül fegyelmezetten engedelmeskedett a bandavezér utasításainak. Egy ember ugyanis tehetetlen a "mackóval" szemben. Rendkívül gyorsan kell dolgoznia, nemes acélt, páncélt kell felnyitnia, s a "mun-

143

kának" olyan periódusai vannak, amelyekhez legalább négy kézre van szükség.

Talán nem untatom az olvasót, ha elmondom, hogy az első ügy kapcsán, mielőtt - ahogy ma mondanánk - akcióba léptem volna, elővettem a régi könyveket. Ezekből megtudtam, hogy az első kasszafúrás Magyarországon 1893-ban történt. Egy Papakoszta nevű görög nemzetiségű bandita három társával hajtotta végre. Már ők is a klasszikus eljárást, a furdancsos bontást "választották. Akciójuk sikerrel járt, de amire Európa többi rendőrsége képtelennek bizonyult, azt a magyar rendőrség megoldotta! Letartóztatta a banditákat. Igaz, három esztendeig tartott a nyomozás, de siker koronázta a munkát.

A régi ügyek tanulmányozásából megtudtam, hogy minden kasszafúrónak saját módszere van, és ha ujjlenyomatot nem is hagy hátra, a kasszabontásban követett módszere akár névjeggyel is felér. A bontás során elkövethető felesleges munkák előfordulása azonnal leleplezi, hogy kezdővel állunk-e szemben. Minden félrevezetésnek szánt művelet ugyanis értelmetlen, hiszen a záruk megközelítésének módja, az ajtó felfeszítésének mikéntje e bűnözőknél annyira egyéni, hogy arról szinte biztosan rá lehet ismerni a tettesre. Talán ebből is következik, hogy mindig az első munkákat végző mackósok voltak - viszonylag - a legnagyobb biztonságban. Az első lebukás után azonban már vége az ismeretlenségüknek, és a hatodik-hetedik kasszafúrást kivizsgáló nyomozó, ha ránéz a "műre", már tudja, ki lehet a "művész".

Ezerkilencszáznegyvenhatban, egy csütörtöki napon megszólalt a központi ügyelet telefonja. Egy rendőr jelentkezett. -Jelentem, ma, az ebédszünet ideje alatt, feltörték a Soproni Bank pánccélszekrényét.

A központi ügyeleten azt hittük, talán tréfál velünk valaki. Délidőben, fényes nappal feltörni a pánccélszekrényt... Nem, ez lehetetlen.

Felhívtuk a Soproni Bankot.

- Itt a rendőrség... Kérem, lennének szívesek a sarkon levő rendőr elvtársat a telefonhoz kérni.

- Én vagyok a sarki rendőr. Mit óhajtanak?

144

-Jól van - mondtuk -, csak a korábbi bejelentést ellenőriztük.

Meglehetősen nagy "stábbal" érkeztünk a helyszínre.

A bank előtt egy jól öltözött, rendkívül felindult férfi fogadott bennünket.

- Ez a csőd, kérem - kesergett -, ez a teljes csőd. Kifosztottak, kiraboltak. Nem is az a szörnyű, hogy az igazgatóság elbocsát engem, hanem hogy az a szörnyű érték... Az a sok pénz... Nem is tudom, honnan kerítsük elő a betéteseink követelését?

Elsőnek az ujjlenyomat-szakértők mentek a helyiségbe. Addig megkezdtük a cégvezető kihallgatását.

- Cégünk rendje szerint - mondta - déli tizenkettőtől délután kettőig ebédszünetet tartunk. Ilyenkor teljes zárást hajtunk végre, vagyis lezárjuk a pénztárt, a széfeket, a pánccélszekrényeket, azután az irodahelyiségeket, végül pedig a külső rácsot. Ebben az időben senki nem tartózkodhat a bankban.

- És ha, például, ön vissza akar menni? Mondjuk, ott felejtette az esernyőjét?

- A bankot, kérem, csak három személy egyidejű jelenlé-

tében lehet kinyitni. Az egyik kulcs nálam van, a másik a főpénztárosnál, a harmadik a főkönyvelőnél. Ez vonatkozik az ajtókulcsra, a széfkulcsra és a páncélszekrénykulcsokra is. Tehát egyedül egyikünk sem léphet a bank területére.

- És az igazgatóság?

- Az igazgatóságnak nincs egyetlen kulcsa sem.

- Kérem, mondja el, hogyan" fedezte fel a káresetet.

- Ma valamivel korábban érkeztem vissza, és vártam a többieket. Szép idő volt, azért nem ültem be a sarki kávéházba, ahol találkozni szoktunk. Itt sétáltam. A járdaszegélyről véletlenül a külső rácsra pillantottam. Nem akartam hinni a szememnek: a rácson nem volt lakat! Ilyen, kérem, még soha nem fordult elő. Ekkor közelebb jöttem, és lehajoltam, hogy szemügyre vegyem a helyzetet. Valami arra kényszerített, hogy ne nyúljak a rácshoz. Ahogy közelebb hajolok, látom: az ajtó sincs kilincsre zárva. Kérem, ez nálunk soha nem fordul elő, a legnagyobb kánikulában sem engedi az

145

igazgatóság, hogy nyitott ajtó mellett dolgozzunk. Mindig azt mondják, "ez bank és nem italmérés".

- Csak a lényegét, kérem, csak a lényegét mesélje.

-Jó, kérem... Akkor felálltam, de már mellettem volt a főkönyvelő és a pénztáros is. Most már együtt vettük szemügyre a zárat, az ajtót, a rácsot. Úgy döntöttünk, rendőrt hívunk. Arra gondoltunk, valami besurranó tolvaj feszíthette fel a zárat: a bent levő ruhákat akarta ellopní.

Meg is találtuk a közelben szolgálatot teljesítő rendőrt, és a biztos úrral együtt felnyitottuk az üzletet. Meg akartuk állapítani, vitt-e el valamit a betörő?

Beléptünk a bankba, de a fogasokon a kabátok és köpenyek mind ott voltak. Az asztalokon nyoma sem látszott semmiféle fessegetésnek. A biztos úr mondta, hogy nézzük meg a páncélszekrényeket is. Még nevettünk: ezek, kérem, valódi Arnheim-kasszák, ezeket nem lehet két óra alatt felbontani. De azért a belső helyiségbe is benyitottunk. Hát, kérem... felnyitották őket. Mint a szardíniásdobozt.

Ekkor a közeli rövidáruüzletből kijött egy férfi. Egyenesen a cégvezetőhöz lépett.

- Csak nem történt valami? - kérdezte. - Olyan nagy a mozgás a bankban.

A cégvezető legyintett.

- Valami...? Kasszafúrás történt, kérem. Amíg mi ebédeltünk, valaki megfúrta a kasszát.

- Az nem lehet, kérem... Hiszen a bank addig sem volt üres. Hiszen itt dolgoztak az önök szerelői!

- A mi szerelőink? - értetlenkedett a cégvezető. - Nekünk, kérem, nincsenek szerelőink.

- Már hogyan lennének - vitatkozott a rövidárus. - Ezzel a két szememmel láttam, hogy bementek az üzletbe. Még beszéltem is velük, kérdeztem tőlük, mit akarnak a bankban ebédidőben csinálni? Azt felelték: folynak a vízcsapok, azért kell most megcsinálniuk, mert nem akarnak ügyfélforgalom idején dolgozni.

- Nagyszerű - mondta az egyik nyomozó. - Tessék szépen leülni, és részletesen leírni: milyenek voltak azok a szerelők.

146

A rövidárus nekitámaszkodott a falnak, papírt szedett elő, és írdogálni kezdett.

- Menjen, kérem, be az üzletébe - mondtuk neki -, és ott állítsa össze azt a személyleírást.

- Azt hittem - válaszolta -, hogy én már el sem mehetek innen.

Végre. A technikusok átadták a "terepet". Bementünk a bankba. A helyiségben nehéz foszforfüst jelezte, hogy a fényképészek is befejezték a munkát.

A cégvezető közben összeállította a páncélszekrényben őrzött értékek listáját. A banditák 150 milliárd pengőt zsákmányoltak. (1946: az infláció időszaka. A 150 milliárd ennek ellenére roppant tekintélyes összeg volt - a rablás pillanatában).

Most kezdődött a bűntett színhelyének alapos vizsgálata. Jegyzeteim rendkívül szűkszavúan árulkodnak arról, mit is találtunk a Baross utcai bank páncélszekrényeibenél. "Két szekrény.

Első számú. Kilincs letörve. Keletkezett rés acélmetszőkkel tágítva. Zárterület szabaddá tétele. Zárlap kalapácsos összeűzása. Kasszanyitás."

Ezt találtuk, ez volt a folyamat. Amit nem jegyeztem fel, de amire nagyon jól emlékszem; sehol egy felesleges ütés, egy hiábavaló karcolás, egy céltalan fessegetési nyom. "Kettes számú szekrény.

Szakszerű fúrás. Eltérő módszer. Más kéz."

Vagyis: a két kasszánál egy időben kezdték meg az egyedül is végezhető munkát, mindketten a saját, egyéni módszerük szerint, majd a másik segítségével fejezték be, amikor már két emberre volt szükség. Tehát két gyakorlott, önálló "munkára" is képes "szakemberrel" állunk szemben.

A kapitányságon elővettük a rövidárus adta személyleírást, és már tanúk vallomásával kiegészítve elkészítettük a két "szereplő" pontos képét.

összevetettük a nyilvántartóban levő személyleírásokkal, bűneseti feljegyzésekkel. És néhány órával a kiszállás után már tudtuk, hogy a tettesek minden valószínűség szerint Köves Gyula és Pálinkás József lesznek, ők pillanatnyilag

147

szabadról vannak, de legutóbbi bűncselekményüket is hasonló módszerrel - igaz: éjszaka - hajtották végre.

Két nap kellett Köves Gyula kézre kerítéséhez. A 22 esztendősi fiatalember, többszörösen büntetett betörő, egyik ismerősénél húzta meg magát, és most hónapokig - úgy számított - nem kell "dolgoznia".

Természetesen tagadta, hogy bármi része lett volna a rablásban. De a szembesítések után nem volt mit tennie: a textiles felismerte benne azt a "szerelőt", aki a bank "rossz csapjait jött megjavítani".

Néhány nap múltán Pálinkás József is kézre került. Majd a rablott értékek utáni kutatások során a banda tagjai - a figyelők, felderítők - is lakat alá kerültek. Letartóztattuk Berecz Zoltán, Szende József és Pálinkás Ferenc rovott múltú személyeket.

Íme, ilyen "egyszerű" dolog csupán a munkamódszer alapján elfogni egy bűnözőt, egy kasszafúrót.

Már lezártuk az ügyet, és én szabad időmben még mindig azokat a szabályzatokat tanulmányoztam, amelyek a "mackósok" elleni harc, a kasszafúrók ügyei felderítésének módszereit tartalmazták, őszinte vagyok: szívesen harcoltam a kasszafúrók ellen. Sok elfogott banditával beszélgetve megértettem azt, hogy ezekből az emberekből roppant tisztességes munkások lettek volna, ha az akkori nyomor, az állandó létbizonytalanság nem kényszeríti őket a bűn útjára. Magam is vasas vagyok, jól tudom, mi az, egy fémtárgyat megmunkálni. Tudom, milyen szakértelem kell egy zárkombináció pillanatok alatt történő felderítéséhez.

Tulajdonképpen mindig dédelgettem magamban a gondolatot, ha egy-egy kasszafúrót elfogunk, és időben juttatjuk börtönbe - egyúttal megteremtjük annak a lehetőségét is, hogy visszatérjen eredeti békés, becsületes foglalkozásához. Nem ismerek nagyobb örömet, mint amit akkor érzek, ha az egykori "mackósok", mostanában, jóval szabadulásuk után, felkeresnek. Hiszen közülük minden "igazi" visszatért a becsületes alkotómunkához, és számos példa bizonyítja, sokan milyen fényesen megálltak a helyüket a normális életben. No, de azon az 1948. őszi hétfői napon nem sok időm volt

148

e dolgok fölött elmélkedni. Délelőtt értekezletre készültünk, így jóval korábban siettem a kapitányságra, mint máskor. Folyamatos ügyeimben szerettem volna néhány intézkedést foganatosítani.

De már erre sem volt időm.

Felberregett a telefon. Nyugodt, csendes hangon egy Teréz körúti ékszerész jelentkezett.

- Bejelentést szeretnék tenni.

- Parancsoljon.

- Három perccel ezelőtt felfedeztem, hogy az üzletben betörők jártak. Gondoltam, amíg önök ki nem szállnak, be sem megyünk, nehogy a nyomokat megsemmisítsük.

- Volt valami érték az üzletben? Valami komolyabb érték?

- A komoly értékek felől nyugodt vagyok, azokat páncélszekrényben tartom, az én szekrényeimet illetéktelen fel nem nyitja. A pultokon volt néhány tucat gyöngyutáncat, rézgyűrűk. Nem is azok miatt aggódom, hanem egy festmény izgat, amelyet szombaton megőrzésre vettem át, és éjszakára az üzletben hagytam. Kijönnek?

- Azonnal indulunk. Továbbra se menjen az üzlethelyiségbe.

- Azt hiszem - mondta Gedő -, ez az úr néhány perc múltán sokkal nyugtalanabb lesz.

- Nem kell az ördögöt a falra festeni.

Azt hiszem, ezt elég dühösen mondtam neki. Mint mindig, most is nagy apparátus látott munkához. Szokás szerint a technikusok, ujjlenyomat-szakértők hatoltak be elsőnek a helyiségbe.

Mi addig a kárvallott ékszerésszel beszélgettünk.

- Nálam az a szokás, hogy reggel én érkezem elsőnek az üzlethez. Utána elmegyek, de nyitni mindig úgy nyitok, hogy az alkalmazottaknak munkaidejük egyetlen percét se kelljen tétlen várakozással eltölteni. Ma is így történt. Lehajlok, hogy felnyissam a rács lakatját, sehol a lakat. Az ajtó felfeszítve. Gondolatban hálát adtam az előrelátásomnak, hogy a legkorszerűbb páncélszekrényeket vásároltam... a komoly -értékek tehát biztonságban vannak. Más előadnivalóm

149

nincs is. Majd ha bemegyünk, megnézem, mi hiányzik, de nem hinném, hogy nagy kárt tudtak okozni.

Végre bemehettünk.

Az ékszerész halálsápadtan meredt a pultokra.

Az üveglapokkal takart fiókokból semmi sem hiányzott.

A technikus elvtársak vezetője mellénk lépett:

- A páncélszekrény üres.

Ekkorra már az ékszerész is ott állt a páncélszekrény előtt. A homlokát pillanat alatt kiverte a verejték. Odaugrott a fel tépett ajtóhoz, derékig behajolt a páncélszekrénybe.

- Istenem - hajtogatta -, tönkrementem. Tönkrementem.

A telefonhoz támo­lygott. Tár­csázott.

- Végünk van - suttogta a készülékbe -, hétszáz­ezer forintot raboltak el tőlem az éjszaka.

Lassan elvezettük, leültettük az egyik sarokba. Cigaret­tával kínáltuk. Eszelősen nézett a gyufa lángjába.

- Tűzbiztos volt, azt mondták, nem lehet feltörni sem. Hétszáz­ezret vesztettem egyetlen éjszaka alatt.

Körülvettük a páncélszekrényt.

Csúnyán kikészítették. És mégis: mestermunkát végeztek. Seholy felelőleges ütésnyom, egy céltalan karcolás. A zár felőli rész megbontva, az acélmetszők alapos nyílást vág­tak, a zárat félretorzították, a trezorokat feszítővassal nyitották fel. Mihály Sanyi, akit hozzáértéséért annyira irigylek ma is, az akkori idők egyik legjobb betörési csoportjának vezetője, a bontásokat vette szemügyre. Az acélmetszők, a vésők, a fúrók nyomát.

- Külföldi acél - nézett fel rám, hiszen le kellett görnyednie. - Ez "nehezen rozsdásodik", ez sok gondot okoz még nekünk.

Ami annyit jelent: a használt szerszámok külföldi acélból készültek, követke­zés­képpen nehéz lesz elfogni a tetteseket.

Tulajdonképp semmi meglepetést nem éreztünk, amikor a technikus elvtársak közölték, hogy a tettesek semmiféle ujjlenyomatot nem hagytak hátra.

- Más nyomot sem találtunk, ami támpontot adhatna - mondta egy ifjú gyakornok.

150

Mihály Sanyi, az ő szokott, kedves, de éles humorával így szólt hozzá.

-Ez & szekrény, ez nem elég "nyom" magának? Ezen, fiam, ügyes szem akár a tettesek önéletrajzát is elolvashatja. Mihály elővette a cigaretta­tar­cáját.

- Rövidesen maga is ért mindent. Nyitott szem kell nálunk, fogékony agy, és akkor megértjük a néma nyomokat is.

- Lerajzoltam kérem az ellopott értéktárgyak legértékesebbjeit - szólalt meg az ékszerész. - Itt van egy kimutatás a brilek nagyságrendjéről. Néhány apró feljegyzés egyes ékszerek rejtett hibáiról. Ha megengedik... értesítem kollégáimat, ha eladó jelentkezik náluk, hívjanak rendőrt.

- Ezeket a rajzokat lefényképeztetjük, kiadjuk a mi közegünknek is - közöltük vele.

Minthogy a helyszínen több munkánk nem akadt, visszatértünk a kapitányságra, összeültünk. Megbeszélésünk alapján úgy döntöttünk, hogy további munkánkat arra a feltevésre építjük: itt külföldiek tevékenykedtek.

!Azt biztosra vettük, hogy a banditák nem szállodában szálltak meg, hanem esetleg magyar bűntársuknál. Mindig többes számban beszéltünk róluk, hiszen ezt az óriási munkát egy ember nem végezhette el.

Azt gondolhatná valaki, hogy a rendőrség "sötétben tapogatódzott". Korántsem volt ez így. Intézkedtünk, és lezártuk a határokat; a határőrségnél elértük, hogy minden, az ország területét elhagyni akaró, bizonytalan egzisztenciájú külföldi esetén azonnal értesítsék a rendőrséget.

Egyidejűleg nyilvántartásaink segítségével megállapítottuk, kik azok az orgazdák, akik korábban külföldi összeköttetésekkel rendelkeztek. A villámgyors tapogatózás két irányt is jelzett. Az egyik Pesterzsébetre mutatott, egy kis városzéli házra hívta fel a figyelmünket. A másik cím Kispesten volt.

Nyomozókat indítottunk a kapott célok felderítésére. Az első mindjárt leküzdhetetlennek látszó akadályokba ütközött. Az erzsébeti ház ugyanis a város szélén volt, ott, ahol rétek, füves térségek választják el egymástól a házakat, és szemetes, piszkos grundokon keresztül kígyózott a bejárathoz

vezető út. Itt nem lehetett a megfigyelést úgy végezni, hogy a figyelők ne keltsenek feltűnést.

- Valami jó ürügy kellene arra, hogy a ház körül tartózkodhassunk - jöttek vissza a kiszemelt elvtársak.

Kiszálltunk, felderítettük a terepet. Egyetlen megoldás kínálkozott, az utcaseprés. Vagyis a két elvtárs szabályos utcaseprőruhát vételezett, megragadtak egy-egy talicskát, egy-egy seprűt, és elkezdtek az utcaseprést. Arra nagyon vigyáztunk, hogy ne egy helyben állva végezzék a munkájukat, hanem éppen, mint a hivatásosak, az utca egyik végéről a másik irányba tartva.

Ettől kezdve a pesterzsébeti környék rohamosan tisztulni, szépülni kezdett. Jóízűen mosolyogtunk azon, hogy ha valakinek, úgy a környék becsületes lakóinak ilyen közvetett hasznuk volt a keresett kasszafúrók "áttelepüléséből".

A kispesti cím figyelése már egyszerűbb volt.

Sokat vártunk elvtársaink munkájától, de sajnos, napi jelentéseik rendkívül szűkszavúak voltak.

"Gyanús körülményt nem észleltünk."

Teltek a napok, sehol semmi eredmény. Nappal és éjszaka úton, munkán voltunk, úgy látszott, a kasszafúrók kiszöktek az országból. Erre vallott az is, hogy a zsákmányból semmit nem próbáltak értékesíteni, és senki, sehol az általunk figyelt területen nem látott idegeneket megfordulni.

Már-már azon a ponton voltunk, hogy elképzeléseinket módosítanunk kell, hogy egészen más irányban kell a nyomozást kezdenünk, vagyis csaknem azt gondoltuk, mindaz, amit ebben az ügyben mindeddig megtettünk - hiábavaló fáradság volt, amidőn ismét riasztottak bennünket.

Ezúttal a mai Népköztársaság útjára, az akkori Andrásy útra kellett kivonulnunk. Vasárnap délután kaptuk a parancsot. Ismét telefonon jelentkezett egy ékszerész.

- Kiraboltak, kérem, tökretettek. Néhány perce erre sétáltam a feleségemmel, és láttam, hogy a bezárt üzletben az a két villanylámpa, amely a páncélszekrényt szokta zárás után megvilágítani, nem ég. Kinyitottam az üzletet, és azonnal láttam, hogy a kasszákat feltörték. Az üzletből beszélek, kérem, azonnal jöjjenek ki hozzám.

152

Már a kocsijainknál voltunk, amikor az egyik technikai munkatárs egy papírlapot nyújtott át.

"A legutóbbi kasszafúrás alkalmával a kassza alatti hulladékanyagok között egy hidegvágó éléről lepattant szilánkot találtunk. A szilánk metallurgiai elemzése során megállapítást nyert, hogy a hidegvágó anyaga a romániai különleges finomságú szerszámacél szabványának tökéletesen megfelel. Ilyen összetételű krómacélt hazánkban nem gyártottak."

- Várjatok - hangzott a csoportvezető hangja -, és rohant a telefonhoz igyekezett.

A nemzetközi telefonközpont csakhamar "hozta" a kért bukaresti számot. A felhívott romániai rendőrségi osztály a legmesszebbmenő udvariassággal és együttműködési készséggel sietett a segítségünkre.

- Egy pillanat türelmet kérek - szólt a túlsó oldalon levő román kollégánk, és kisvártatva újra kezébe vette a telefonkagylót.

- Az egyik legutóbbi kasszafúrás színhelyén talált nyomok alapján megállapítottuk - folytatta -, hogy a tettesek hidegvágójának éle csorba volt. A helyszínen maradt vas- és acéltörmelékből azt is kimutattuk, hogy kasszafúrók egyes munkaeszközei különlegesen finom krómacélból készültek. A fellet szemcsék általában a román szabványnak megfelelő metallurgiai összetétellel rendelkeztek.

- A banda azóta nem adott életjelt magáról?

- Nem - mondták Bukarestből. - A legutóbbi bűntettük-nél jelentős értékeket zsákmányoltak, és nagy összegű magyar fizetőeszköz birtokába is jutottak. Feltehető, hogy székelyhelyüket szűz területre, tehát esetleg önökhöz tették át.

- Nagyon köszönjük a felvilágosítást. Elképzelhető, hogy a banda megérkezett Budapestre.

Elköszöntünk. Rohanvást igyekeztünk a helyszínre. A technikusok persze - most is - előttünk jártak. Egyikük csipesszel egy roppant vékony acélszilánkot nyújtott fel.

- Úgy fest, mintha ugyanaz a csorba hidegvágó hagyott volna ismét nyomot. Két óra múltán részletes jelentést teszünk. Egyébként semmiféle ujjlenyomat nem maradt a tet-

153

tesek után. A legkorszerűbb eszközökkel dolgoztak: hegesztőkészülékkel bontották ki a páncélszekrény falát.

- Hegesztőkészülékkel?! De azt szinte lehetetlen feltűnés nélkül ide szállítani.

- Bizony, nagyon nehéz lehetett a dolguk. De nem az üzletbe hozták, hanem a kapu alá. Éjszaka behatoltak a kapu alól nyíló raktárhelyiségbe, áttörték a falakat, úgy jutottak az ékszerüzletbe. Alapos rést kellett nyitniuk, hiszen a gázfejlesztő berendezést is magukkal kellett szállítaniuk.

- Mekkora egy ilyen berendezés?

A technikus elvtárs a jegyzetömbjét nézegette.

- A súlya mintegy kilencvenöt-százöt kilogramm. A terjedelme? Mintegy fél köbméter.

- El tudja képzelni, hogy végigvonultak vele az utcán?

- Kizárt dolog. Vagy gépkocsival hozták, vagy lovas kocsival.

Elbúcsúztunk.

Benn az üzletben siralmas kép fogadott bennünket. A gyönyörűen, elegáns bútorokkal berendezett bolt hátsó traktusában ott álldogált egy abban az időben közhasználatú karbidgázfejlesztő készülék. A gumicsövek végén szabályos hegesztőfej. A készlet ott feküdt a kormos, összevissza olvadt oldalú páncélszekrény lábánál. A környezet csupa víz még most is, a kasszafűrók jócskán elárasztották a helyiséget, nehogy láng-ra lobbanjon valami a széthulló olvadt acél cseppjeinek hatására.

A páncélszekrények egy kis kamrában voltak elhelyezve. A kamrát az üzlettől - a "művelet" ideje alatt - a tettesek egy takaróval választották el. Vastag, sötét színű posztótakaróval. A gyapjúpokróc közepén vékony piros-sárga-kék csík húzódott végig.

- Tehát románok voltak - állapítottuk meg. - Romániai betörők, akik pokrócukat valószínűleg valamilyen ottani állami szerv raktárából lopták, erre vallott a takaróba beszótt román nemzeti szín.

A nyomozás - úgy tetszett - fordulóponthoz érkezik. Most már nem árnyakat üldöztünk, hanem valakiket, akik Romá-

niából kerültek ide.

Azonnal elkértük a lakcímnnyilvántartóból az újonnan érkezett romániai személyek név- és címjegyzékét. Igen sovány névsort kaptunk: mindössze egyetlen nevet tartalmazott. A név gazdája a Gellért Szállóban szállt meg, rendkívül nagy-pénzû ügyvéd volt, aki stabil alibivel rendelkezett.

A Gellérből telefonáltam be a főkapitányságra: nem keresett-e valaki? Kiderült, egyik technikus már vagy egy órája várakozik ránk, nem akar elmenni addig, amíg nem beszélt velünk.

Arról is értesítettek bennünket, hogy a keletkezett kár meghaladja a hétszázhetvenezer forintot, ebből mintegy hetvenezer forint készpénz.

Besietünk a főkapitányságra. A technikus megnyúlt képpel lépett elénk.

- Rossz hírem van - mondta. - A hidegvágó közönséges magyar anyagból készült. Ügy látszik: a tettesek maguk is észrevették, hogy egyik-másik szerszámuk megsérült, és minden berendezésüket "otthagyták a kapu alatti helyiség egyik sötét zugában, a lomtárban.

- Tehát akkor?

- Bármennyire sajnálom, meg kell mondanom, hogy ezúttal egy újabb banda garázdálkodik. Nekünk már akkor gyanús volt az ügy, amikor láttuk a nagy rombolást; ez a munka ugyanis kezdetlegesebb volt, mint a legutóbbi.

Mihály elvtárs azonnal áttekintette a helyzetet.

- A legelővigyázatosabbakra kell rámenünk, ugyanis az a tény, hogy egyetlen megsérült szerszámuk láttán minden "munkaeszközüket" a helyszínen hagyták, arra vall, hogy nagyon óvatosak.

- Nem értem - tiltakozott a nyomozásban részt vevő egyik ifjú gyakornokunk -, miért gondolja az elvtárs, hogy a legelővigyázatosabbak között kell a tettest keresnünk?

- Azért, mert különös körülményekre vall, hogy a zsákmánnyal együtt semmiféle olyan szerszámot nem akartak magukkal vinni, ami bármikor és bárki előtt akár most, akár később, gyanússá tehetné őket. Inkább otthagytak ötezer forint értékű szerszámot, de biztonságban akarták a hétszázhetvenezeret érő szállítmányt magukkal vinni.

155

- Akkor ezek a kasszafúrók egészen logikusan gondolkodnak.

- Miért?-kérdezte Mihály meglepetten.- Ki gondolhat arra, hogy ezeknek nincs meg a szakmájukhoz szükséges eszköz ? A kasszások nem szeretik a sematikus megoldásokat, és nem lehetnek kisstílűek. Velük szemben mindenkor teljes erőbe-

dobásra vau szükség.

Gedő már hozta is a legutóbbi időkben szabadult kassza-
fűrók listáját.

Olyan, aki után a tetthelyen semmiféle nyom nem maradt,
mindössze kettő volt. Olyan pedig, aki hegesztéssel dolgozott,
csak egyetlenegy.

- Nézzük csak... -mondta Mihály, és az akták gondos ta-
nulmányozásába merült... - Lám csak - szólt később -, en-
nél, a legutóbbi "munkájánál" is volt egy csorbult szerszám,
ami később - perdöntő bizonyítékként szerepelt... Hohó, ba-
rátom - nevetett -, most lebuktál. Most semmit nem akartál
magaddal vinni, féltél, hogy megint ezen buksz meg... Min-
dent ott hagytál. Ezzel vétetted a legnagyobb, a legsúlyosabb
hibát

- De akkor... ezt nem is a román társaság követte el - só-
hajtottam. - Habár... az a pokróc, az még most is gyanús.

Felhívtuk a Hadtörténeti Intézetet. Eléggé lehangoló hírt
közöltek velünk. Egyes K.u.K. ezredek saját színeikkel vo-
nultak hadba, és számos egység felszerelési tárgyain ott virí-
tott az ezred zászlógazda földesurának vagy arisztokratájá-
nak címerszíne.

A takaró a maga durva anyagánál, szövésénél fogva bi-
zony lópokróc is lehetett. Semmiképp nem jelent romániai
eredetet.

Miközben mi a takaró rejtélyének megfejtésén fáradoz-
tunk, néhány nyomozó elvtársunk az ékszerüzlet környékén
érdeklődött használható nyomok, megfigyelések után. Mint-
hogy a gázfejlesztő készüléket - feltételezésünk szerint - gép-
kocsin szállították a helyszínre, arra is kiterjedt a figyelmük,
hogy felkutassanak valakiket, akik esetleg erre a kocsira fel-
figyeltek.

Az egyik szomszédos üzlet kiszolgálója használható adatot

156

közölt. Visszaemlékezett arra, hogy az utóbbi napokban egy
ifjú ember és egy lány gyakran megállt az ékszerüzlet előtt,
hosszan vizsgálgatták a kitett gyűrűket, ékszereket. A keres-
kedősegédnek nagyon megtetszett a leány, így használható
személy leírást tudott adni mindkettőjükről.

E délután jó néhányan vártuk, megérkeznek-e az "ifjú
szerelmesek"? Azt reméltük, hogy nem jönnek el. Érthető
volt a meglepetésünk, amikor a kereskedősegéd izgatottan
hívott bennünket az üzlet elé.

- ő az! - mutatott egy húsz év körüli fiatalemberre, aki
most is itt álldogált az ékszerüzlet kirakata előtt.

Megállapodás szerinti jelünket megadtuk, mire néhány
nyomozónk feltűnt; sétáltak, megálltak, és a kirakatok tanul-
mányozásába mélyedtek. Már-már azon a ponton voltunk,

hogy megszólítjuk az ifjú embert, amikor a kislány is befutott.

Nagy izgatottan mesélt valamit a fiúnak, mire mindketten futásnak eredtek.

Vető és Jóna azonban résen volt. Mire a két futó észbe kapott volna, már el is fogták őket.

Az ékszerüzletbe vittük be a két fiatalot.

Roppant meg voltak rémülve. Láthatóan nem számítottak arra, hogy a rendőrség ilyen határozott módon kíván velük ismeretséget kötni.

Azonnal megkezdtük kihallgatásukat, természetesen először igazoltattuk őket, felírtuk adataikat, egyikük diáklány, a másikuk ifjú főiskolás.

- Kérem szépen, mi mindennap itt, az ékszerész előtt szoktunk találkozni.

- Tegnap is találkoztak itt egymással?

- Persze. Bigi szülei ellenzik, hogy együtt járjunk - mondta a fiatalember -, azért kell az utcán találkozoznunk egymással.

No, ez keserű pirula volt. Igaz, a "lenyelését" már akkor elkezdhettük, amikor bemutatkoztunk egymásnak, és a fiú kezét nyújtott. Az a félig gyermektenyér komoly munkát még soha nem végzett, azon egy szem bőrkeményedés nem volt, az a tenyér nem támadta meg és nem győzte le az ékszerész "mackóját".

157

- Ne haragudjon, de itt nagyon súlyos bűntény nyomozása folyik, és magukra is felhívták a figyelmünket, mint olyanokra, akik a büntettet megelőző órákban itt jártak. Ezért voltunk annyira vendégmarasztalók - mondtam. - De maguk biztosan megértik, hogy meg kellett ismerkednünk magukkal. Amikor pedig futni kezdtek... azt hittük, előlünk menekülnek. Most viszont már arra kérem, próbáljanak visszaemlékezni, hogy tegnap nem láttak-e egy feltűnő személyt itt az üzlet körül? Esetleg valakit nagy csomagokkal, aki az udvarba fordult be?

- Nem... Igaz... Bigire sokat kellett várnom, mert a szüleit kísérte valahová, és csak azután tudott eljönni. Amíg itt ácsorogtam, közben háromszor is feltűnt egy férfi, megállt mellettem, nézegette a kirakatban levő gyűrűket, bekémlelt az üzlet mélyébe is. Azt hittem, onnan vár valakit. De azután én eljöttem... nem tudom, mi lehetett a dolog folytatása.

-Velünk tartának a kapitányságra?... Van néhány fényképünk. Ha azokon megkísérelné felismerni azt a kíváncsi fiatalembert...

- Az volt a feltűnő - mondta informátorunk -, hogy nagyon sápadt volt az arca. Mintha nagy betegségből gyógyult

volna fel éppen.

Egymásra néztünk: a fiú talán a börtönszínre céloz?

Sietve felmentünk az irodába. Elővettük a kiszabadult kasszafűrók képeit, leültettük a fiút, nézze meg, nem hasonlít-e egyikük arra, akit ő is látott?

A fiú hirtelen felállt, egy kép volt a kezében.

- Ő az, kérem! Egészen biztosan ő az.
Mihály csendesesen felnevetett.

A fiú válasza az ő teóriáját látszott igazolni. A kép azt a kasszafűrőt ábrázolta, aki legutóbb egy megsérült szerszám nyomán bukott le, aki ujjlenyomatot sohasem szokott hagyni maga után, akire gyanakodtunk.

Este volt már, amikor visszatért a nyomozó, akit a gyanúsított nyomába küldtünk. Az illető a bejelentett lakásából eltűnt, senki sem tudja, hol lehet.

Számba vettük az ismerőseit, és azonnal elindultunk, hogy valamennyit végiglátogassuk.

158

i

Alig múlt reggel kilenc óra, amikor rábukkantunk. Egykori cellatársának lakásán találtuk meg. Javában aludt. Eléggé meglepődött, amikor felismert bennünket.

- Hiába zaklatnak - mondta könnyedén -, én már megjavultam, engem nem fognak még egyszer bezárni.

- Nem is azért jöttünk... Csak egy kis szakmai tanácsra lenne szükségünk. Nem jönne velünk a kapitányságra?

- Szívesen. Segítek én, ne mondják, hogy szőrösszívű lettem a sitten.

A szekrényhez lépett, kivett egy kabátot, belebújt.

A kapitányságon már várt ránk a fiatalember, telefonon hívtuk be őt egy kis szembesítésre. Az előállítottat néhány nyomozó társaságában leültettük a szobában, az asztalra tettünk egy könyvet, beküldtük az informátorunkat, nézzen körül, és ha lát valami érdekeset, szóljon nekünk, de odabenn ne árulja el magát.

Bement, kijött.

- A falnál ül az a férfi, aki az ékszerüzletnél mellém állt. Most már Mihály Sanyival együtt bementünk az irodába.

A többiek lassan-lassan kiszállingóztak. Hárman maradtunk.
-Jobb lenne, ha elmondaná, hogyan törtek be abba az ékszerüzletbe - kezdte Mihály.

- Sem szerszámom, sem kedvem nincs még egyszer bőrtönbe kerülni - nevetett az előállított -, nem tudok semmi-féle kasszafúrásról.

- Bocsánat - szólt Mihály -, én nem említettem kasszafúrást. Én betörést említettem.

- Betörésről sem tudok, az különben sem az én szakmám,

- Már pedig a tetthelyen ujjlenyomatok is maradtak. Az előállított ránk nézett. Csóválni kezdte a fejét.

- Az kizárt dolog. Én, kérem, soha nem hagyok magam után ujjlenyomatot, erről az oldalamról önök is jól ismerhetnek.

Mihály hirtelen felállt. Egészen közel ment a bűnözőhöz és körüljárta. Visszatért asztalunk mellé. Rágyújtott, és mosolygós, derűs hangon szólalt meg.

- Mielőtt elengednénk, lenne egy búcsúkérésünk magához.

159

- Tessék parancsolni - szólt a delikvens, és felállt.

- Gombolja be a zakóját.

A delikvens idegesen nézett ránk. Azután egyre bizonytalanabbul gombolni próbálta kiskabátja gombjait.

Egyre idegesebbé vált, végül reszkető kezekkel gyömöszölte az anyagot.

- Nem tudom... miért...

Mihály arcán nyoma sem volt a korábbi derűnek.

- Én tudom - mondta. - Ez nem a maga kabátja.

Tíz perc múlva egy másik zakót tettek a szék karjára a nyomozók.

-öltse fel!

Az előállított felöltötte a kabátot. Pompásan be is tudta gombolni. Belső zsebéből irattárca került elő. Benne több mint hétezer forint - százasokban.

- Nos, barátom... - mondta Mihály csendesen -, mi azonnal észrevettük, hogy maga a szekrényből vett ki egy kabátot, azt öltötte magára, noha a szék karfáján ott lógott a zakója. Gondoltuk, az ilyenfajta szórakozottság nem lehet véletlen, ezért intézkedtem, hogy ezt a kabátot is hozzuk magunkkal. Most pedig... Ha gondolja, hogy jobb beismeréssel könnyíteni a helyzetén, tegyen vallomást. Ha nem - az sem baj. Mindjárt behívjuk azt az embert, aki felhívta a figyelmünket magára, és ő majd elmond mindent.

- Engedjenek rágyújtani - szólt a férfi. - Hiába, nem lehet ezt a munkát tovább folytatni. Vallani szeretnék...

...íme: elégedettek lehettünk volna önmagunkkal - és mégis hallatlanul elégedetlenek voltunk. Elfogtunk egy magyar banditát, egy - a másikhöz képest kisstílú bűnözőt. De az igazi nagy vad, aki román acéllal dolgozik, aki a határon túlról jött, akiről semmit sem tudunk - sehol.

A Gellért Szállóbeli román ügyvéd pedig éli világát. Eszik, iszik, pénze mint a pelyva, elegáns/finom ember, a szálloda-személyzet kedvence.

Más románnak pedig - se híre, se hamva.

Vagyis: holtpontra lennénk? Hogyan tovább? Pesterzsébeten, a gyanús ház környékén már mindenki az "utcaseprőket" figyeli. A házban viszont semmi mozgás. A románok el-

tűntek horribilis zsákmányukkal, semmi nyomot nem hagytak maguk után.

Hacsak...

Itt van ez a Kakunyi Mihály. Hírhedt, zsugori orgazda. És most egyszerre költekezik. Sőt: éjszakai mulatóhelyeken is megfordul. Néha elvillamosozik Kispest, Pesterzsébet irányába, de senkivel nem beszél. Egyszer feltűnt a mi általunk megfigyelt ház közelében is. A házra csak egy pillantást vetett, de miért járt arra? Véletlen lenne?

Mit tegyünk? Várjunk? A határokat nem lehet heteken át lezárva tartani, most már seregnyi román címünk van, de ezek mind becsületes, rendes emberek, miért zaklatnánk őket?

Már-már a nyomozás beszüntetésével foglalkoztunk, amikor rádiógram érkezett Bukarestből

"Megkeresésükre közöljük, hogy a budapesti Gellért Szállóban megszállt Georg Banescu nevű állítólagos román állampolgár és ügyvéd Románia területén bejelentett állandó lakással nem rendelkezik, és a Román Ügyvédi Kamarának nem tagja. Nevezett érvényes román útlevéllel sem rendelkezhet, miután ilyen nevű, foglalkozású személy az illetékes hatóságoktól semmiféle útiokmányt nem kapott.

A Gellért Szállóbeli állítólagos román állampolgár személyleírása viszont körülbelül ráillik Victor Valeanu egykori ékszerészre, vagyis a hírhedt és hazánkból feltehetőleg eltűnt kasszafuróbanda "jogtanácsosára", akit az ügyvédi gyakorlatától már hat hónapja eltiltottak."

...Teltek a napok, a romániai banda semmiféle életjelt nem adott magáról. A rendkívül szolgálatkész, udvarias és munkánkat támogató román rendőrség nagyon is érdekes dolgokat közölt rövid rádiógramjában, de nem akartuk az ügyet elsietni, és főleg, nem akartuk egy esetleges elhamarko-

dott intézkedéssel a Gellért Szállóbeli vendéget elriasztani. Éppen ezért arra a lépésre szántuk el magunkat - amely a legveszélyesebb volt, de a legkézenfekvőbb megoldásnak is kínálkozott, vagyis: házkutatást tartottunk a pesterzsébeti házban, amely régebben az orgazdák egyik találkozóhelye volt. Az igaz, hogy az akkori lakók már régen elköltöztek, a

161

ház gazdát is cserélt. De... az új háztulajdonos is büntetett előéletű volt, ennek a férjnek és feleségnek a bűnlajstromában is ott szerepelt az orgazdaság.

Ügy döntöttünk, hogy késő este hajtjuk végre akciónkat. Képzeltető, milyen meglepetéssel fogadtak a ház lakói.

- Mondtam neked - kiabált a férj a feleségnek -, nem érdekes megjavulni, megváltozni. Az ember dolgozik, töri magát, becsületesen akar élni, de hiába, ha valahol az országba valami bűntény történik, azonnal minket keresnek fel a nyomozók.

- Nem érdekel többé a maguk mézesmázos dumája - süvöltötte a nő felénk. - Nekem beszélhetnek arról, hogy érdekes tisztességesen élni... Feldúlják az életünket!

- Fő a nyugalom - mondtam nekik -, azért jöttünk késő este, hogy a szomszédok ne tudjanak a dologról. De maguk, úgy látom az irataikból, jól ismerik Kakunyit.

Egyszerre elcsendesedtek. A férj vette át a szót.

- Kérem, az az ember már évek óta nem volt nálunk... Nem is tudom, él-e még, vagy meghalt. Tessék elhinni, semmi rosszat nem cselekedtünk. Élünk, dolgozunk, mi már öregek vagyunk a bűnözésre.

- Elhiszem, hogy igazat beszél. De nekem is parancsolnak, ezért gyors házkutatást csinálunk, azután megvárjuk a többieket, igyekszünk minél kevesebbet zavarogni. Hiszem, hogy nem találunk semmit, de a parancs az parancs. Inkább segítsenek, akkor hamarabb készen leszünk, és hamarabb el tudunk innen menni.

Az asszony készségesen ajánlkozott, majd ő segít. Vigyázatos, alapos, gyors munkába kezdtünk, rendkívül aprólékosan áttekintettük a lakást. A háztulajdonosok készséggel segítettek.

Semmit nem találtunk.

- Most már csak megvárjuk a többieket - mondta Gedő -, azután elmegyünk, mintha itt sem jártunk volna.

Leültünk a konyhában. A szobaajtók nyitva voltak, mindkét szobába jól beláttunk. Ragyogó, frissen lakkozott padló, politúros bútor, dagadó, tiszta, hófehér dunnák.

Polgári jólét.

- Rémes - mondja a feleség -, még a szőnyeget sem hajtották vissza.

Bement az egyik szobába, és az összehúzott szőnyeget rendezgette. Eszembe jutott, hogy a toalettszekrényt meg sem néztük. Csendben felálltam, és a toalett-tükörrészhez mentem. A tükröt csendesen széthajtogattam, négy mozgatható lapból állott.

Az asszony zavartan figyelte minden mozdulatomat.

A tükör miatt nem lehetett az ablakpárkányhoz jutni, ezért a toalettet kissé odébb húztam. A fálíg érő szőnyeg meggyűrődött. Az asszony halkán felnyögött. Ránéztem, de ő nem vehette észre pillantásomat, mert tekintetét rémülten a szőnyegre szegezte.

Szándékosan összegyűrve hagytam a szőnyeget, kimentem a konyhába, leültem. A nyitott ajtón keresztül láttam, hogyan ugrik az asszony a bútor elé, hogyan görnyed le, hogyan igazítja helyére a szőnyeget.

Azután kijött az asszony a szobából.

Cigarettával kínáltam, de előzőleg a hamutartót eltüntettem a konyhából. Alig vártam, mit tesz az asszony, ha a cigarettá végig ég.

Két perc múlva tudtam, hogy a házaspár becsapott bennünket. Az asszony ugyanis a hamut, megszokott mozdulattal - a földre pöccintette.

Visszamentem a szobába. Minden teketória nélkül elhúztam a toalettet, felhajtottam a szőnyeget.

Az asszony, aki az előbb szívfájdalom nélkül a földre pöccintette a hamut, tehát semmiféle túlzott tisztaságszeretetről nem tett tanúbizonyságot, valóságos sírógörcsöt kapott.

- Nem maguk dolgoznak a drága szőnyegért... Maguk csak jönnek, és nem törődnek azzal, hogy mennyi munka fekszik minden bútordarabunkban! Mit taszigálja a bútort, maga vette?!

- Feljelentem magukat - harsogta a férfi -, hogy tönkreteszik a berendezést, a bútort, mindent, ami a kezük ügyébe kerül.

- Üljenek le, vagy megbilincselem magukat - szólt Gedő igen határozottan.

Felhajtottuk a szőnyeget, nagyítót vettünk elő. A^akkozott padló tüzetes vizsgálatába kezdtünk. Centiméterről centiméterre haladtunk, mígnem a toalett alatt megleltünk egy

hajszálrepedést. Egy a deszkaszélekre merőleges, hosszú hajszálrepedést.

- Vésőt, kalapácsot - szóltam hátra.

Néhány óvatos ütés után egyszerre megbillent a padló rész, és egy másfél méteres pince vált láthatóvá.

Leereszkedtem a pincébe, és néhány zsákot adogattam fel belőle. A zsákból ékszerek - az általunk keresett ékszerek bukkantak elő.

A házaspár most már csendben volt.

- Ma este - szólalt meg egyszerre a férj -, ma este vitték volna el.

Szinte végszóra hallottuk: nyílik a kertkapu. Az ajtó mellé álltunk. Feltárult a konyhaajtó, belépett két férfi. Mire megfordultak, fegyvereinkkel néztek farkasszemet. Menekülni akartak, de a felnyitott ajtóban is ott magaslott két nyomozónk.

- Hol a főnök? - kérdeztem.

Az elfogottak körülnéztek. Azután egyikük tört magyarsággal megszólalt.

- Ö Gellirt Hotelben várjo minket.

...Másnap rádiógramot küldtünk Bukarestbe.

"Eltársi segítségükért köszönetet mondunk. Jólesik számunkra a tudat, hogy a testvéri Románia rendőrségének segítségére mindenkor bizvást számíthatunk..."

...öt év múltán egy ős férfi kopogott be az irodámba. Meglepetéssel ismertem fel benne az egykori külföldi banda egyik magyar segítőjét, bandatagját.

- Mondja, Fóti úr... Az én koromban, mit csináljon az ember? Lopni menjek, betörni, kasszát fúrni? Ki fog velem szóbaállni?

Kivitettem őt az egyik üzembe.

Azóta már nyugdíjba ment. De néha még fel-felcsenget telefonon, és elmondja, hogyan él, hogyan telnek a napjai. Megváltozott, megjavult.

A harmadik fiola

Az én időmben - ahogy mondani szokás - sokan azt tartották: mulatni csak a primás hegedűje mellett lehet. Mindig is szerettem a cigánymuzsikát, az érzelmes dalok, a csendes futamok, a zenészek művészete elgyönyörködtetett. Talán nem túlzók, ha azt állítom, hogy a cigányok is tudták ezt rólam, és ha hébe-hóba a feleséggel együtt eljutottunk egy-egy szórakozóhelyre, megtiszteltek a nótámmal.

Az egyik szabad estémen is úgy döntöttünk, elmegyünk egy kis zenét hallgatni. A belvárosi, zenés szórakozóhelyen nagy nehezen asztalt is kaptunk, leültünk, vacsorát rendeltünk.

- Nézd - mondta a feleségem -, milyen jól mulatnak.
Valóban: az egész zenekar leköltözött az egyik asztal

mellé: rendkívül elegáns, magas férfi és fehér bársonyruhába öltözött, drága ékszereket viselő ifjú hölgy huzattá a nótát. A férfi már spicces volt, az asszony tekintete is mámorosán ragyogott.

- Ma mindenki az én vendégem - közölte a férfi a pincérrel -, és kisvártatva az asztalokra friss borosüvegeket szolgáltak fel.

A férfi is, partnernője is csendesen énekeltek, egyik nóta a másikat követte.

Amikor a pár végre eltávozott, primás barátunk - a zene szünetében - asztalunkhoz telepedett.

- Láttá ezt a gyászszalagos férfit? - kérdezte. - Űgy mulat, mint valami régi várúr. És a hölgy, akivel volt... Uram bocsa', ilyen szép nőt régen láttam.

- Kik voltak ezek a vendégek?

- Nem ismerem őket... A férfi ugyan elmondta, meghalt a felesége, hosszú gyász után most először van itt, a menyasz-

165

szonyával ünnepli az eljegyzését, de egyebet nem mesélt magáról.

- Látod - sóhajtotta a feleségem -, a mi eljegyzésünket nem ünnepelted így meg.

Nem sokkal később, néhány nap múltán éjszakai ellenőrzéseim során a Darling bárban jártam, és a zongorista melletti asztalnál ott találtam a szépen mulató párt. Vödörben pezsgő állt az asztaluk mellett, ők pedig a parketten forogtak. Pincér ismerősömtől érdeklődtem, ki lehet ez a nábob, aki ilyen kitartóan mulat.

- Nándori Ferencnek hívják, Szatmárban szőlőgazdasága van, gyümölcsöse vagy mi... Sokszor megfordul nálunk. Két hónapja halt meg a felesége, és... most úgy látszik, ismét nősül.

- Elég hamar túlteszi magát a fájdalmán - véltem.

- Sötét tragédia - legyintett a pincér. - A felesége egyik napról a másikra sorvadásnak indult, szörnyű fájdalmai voltak, itt halt meg az egyik fővárosi kórházban.

Nándori Ferencsel és feleségével többször találkoztam a fővárosi éjszakai világban. A csudaszép asszony, a nagyszerű ékszerek és a borsos cehek bizonyos népszerűséget kölcsönöztek a költekező házaspárnak. A Darling bárban például a "Szőlőskertek királynéja" címmel "tisztelték" meg az asszonyt, és a pesti éjszakák nyelve, abból kiindulva, hogy Nándori új és idegen nők árnyékaként is fel-feltűnt, a férfit "Szurkebarát úr"-nak titulálták.

Sokkal később, amikor visszatértem évi szabadságomról, szokás szerint elkértem az elmúlt időszak eseményeit összefoglaló jelentéstömböt. Egyik bejegyzés felkeltette a figyelmet :

"Hypnoval tablettával öngyilkosságot követett el Nándori Ferencné háztartásbeli, Budapest XI. kerület, Lovas úti lakos. A helyszíni vizsgálatra Hosszú József szállt ki."

A bejegyzés az előző napról szólt.

Felemeltem a kagylót.

- Hosszú elvtársat kérem.
Hosszú kisvártatva belépett.

- Mondja, kérem, ez a Nándoriné fiatal asszony volt?

166

- Csudaszép fiatalasszony lehetett. Még így is...

- Képzelem - mondtam. - Biztosan sokat kínlódhatott, amíg meghalt.

- Nem kínlódott, egyáltalán nem látszott, mintha kínlódott volna. Sőt... Úgy feküdt, mint aki alszik.

- De hát... altatóval lett öngyilkos. Nem?! Márpedig az altatók nehéz halállal járnak.

- Igen... De úgy látszik, ennél az asszonynál az ügy nem a szokásos kísérő tünetekkel zajlott le...

- És ez magának, Hosszú elvtárs, nem tűnt fel ?!

- Dehogynem. Intézkedtem is, hogy a szakértőink jelen legyenek a boncolásánál. Holnap délelőttre ígértek választ.

- Tehát a helyszíni szemlét végrehajtották... És mit találtak?

- Hát, kérem... Nándori Ferenc hajnali háromkor jelentette be, hogy a felesége feltehetően öngyilkosságot követett el. Elmondta, hogy nagyobb társaság volt náluk, a vendégek között egy magános hölgy is megjelent, akit neki kellett hazakísérnie. Amikor eltávoztak, a felesége lefekvéshez készülődött... mire hazaért, az asszony holtan feküdt az ágyon. A férj körülbelül másfél-két óra hosszat volt távol. Tulajdon-

képpen akkor kezdett öngyilkosságra gyanakodni, amikor belépvé a szobába, villanyt gyújtott, és meglátta, hogy a felesége nem mozdul, az éjjeliszekrényen viszont három orvosságos fiolát talált. Ezek közül kettő teljesen üres volt, a harmadik alján maradt három pirula. Azonnal orvost hívtott, mégpedig a család régi barátját, dr. Tóthot, és mint-hogy az asszony nem lélegzett, a rendőrséget is értesítette. Mint mondotta, első felindulásában ébresztgetni próbálta az asszonyt, tehát hozzányúlt a holttesthez, csak később jutott eszébe, hogy talán hibázott. De - mint mondotta - a felesége halála annyira lesújtotta, hogy nem is tudott uralkodni ma-gán.

- Körülnézett a hálósobában?

- Természetesen. Az asszony oly békésen feküdt az ágyán, mint aki alszik. Az ágynemű teljesen tiszta és gyűretlen volt, viaskodásnak nyomat sem lehetett látni. Feltűnt, hogy a

mérgezéssel járó szennyeződések sem voltak sehol láthatóak, és a mérgezett emberek szélsőségesen mozgalmas haláltusája Nándoriné esetében elmaradt. Az orvos - kérésemre - meg-vizsgálta a még meg sem merevedett holttestet, és megállapította, hogy semmiféle külsérelmi nyom nem látszik rajta.

- A pupilla?

- Igen, Fóti elvtárs, a pupilla természetesen kitágult volt, vagyis olyan, amilyen a barbiturát tartalmazó gyógyszerekkel elkövetett öngyilkosságoknál lenni szokott.

- De a fulladásos halálnál is előfordul ilyesmi!

- Külsérelmi nyomokkal! Karcolásokkal, a nyakcsigolya esetleges törésével, vérálfutásokkal, az arc elszíneződésével, a hajszálerek pattanásával együtt. De most semmiféle külsérelmi nyomra nem bukkantunk.

- Tehát az orvos egyértelműen a Hypnoval tablettáknak tulajdonította a bekövetkezett halált?

- Kezdetben elég bizonytalan volt, de később a kiszáradt szájjüreg és más jelek alapján megerősödött a véleményében.

- Tehát öngyilkosság... Jó!... És a férj?

- Mire megérkeztem, eléggé összeszedte magát. De amilyen nagydarab ember, annyira összeroskadt, amikor megtudta, hogy ragaszkodom a boncoláshoz. Még sírt is: nem tudja elviselni a gondolatot, hogy az ő szépséges feleségét... felboncolják.

- Az orvos?

- Kezdetben ő is ellene volt, de később segített meggyőzni Nándorit arról, hogy egyezzen bele a dologba.

- Kihallgatta őt is?

- Hogyne. Elmondta, hogy kiérkezése után a pupillák maximálisan tág volta, az éjjeliszekrényen talált üres orvosságos fiolák azt a meggyőződést keltették benne, hogy az öngyilkos hölgy nagyobb mennyiségű gyógyszer bevétele következtében altatószeres mérgezésben halt meg. Minthogy a klinikai halál beállta felől nem volt biztos, de a légzésbénulást megállapította, annak megszüntetése érdekében injekciót fecskendezett be. Ez a gyógyszer sem használt, tehát az orvos a beállott halált most már bizonyítottan vette.

168

- És az öngyilkosság?

-Nézze, Fóti elvtárs... Az orvos határozottan állította, hogy az történhetett...

- De maga gyanakodott. Legalábbis abból, amit mond, erre következtetek.

- Ném tetszett az ügy. Valaki beszéd egy csomó altatót... és egy órán belül meg is hal. Haláltusája nincs. Békésen fekszik. Úgy éreztem, meg kell győződnöm arról, valóban azok az altató tabletták okozták-e a szépasszony halálát. Ráadásul... A harmadik fiolában ott maradt három tablettá... Miért maradt ott? Ha valaki a fiolákból egyenként szedi be a gyógyszert, akkor huszonhét tablettát jó tíz percig eszegethet. Az öngyilkosok nem szokták ezt tenni. Azok a markukba öntik, ürítik a fiola egész tartalmát, és egyszerre lenyelnek egy marék gyógyszert.

- Jól van, Hosszú elvtárs - mondtam. - Azt hiszem, igen körültekintően járt el.

- Jelenteni szeretném továbbá - mondta Hosszú -, intézkedtem az illetékeseknél, és a határőrizeti szerveket utasítottuk, ha Nándori Ferenc a birtokában levő útlevéllel külföldre igyekezne távozni, a határon tartóztassák fel.

- Egyetértek - álltam fel. - öltözzön, kinézünk a bonctani intézetbe.

Az elhalt boncolását még nem kezdték meg. A holttesten nem látszott semmiféle elváltozás.

Az itteni "menetrend" szerint a boncolásra csak holnap délben kerül sor. Felvettem a telefont, beszóltam a kapitányságra, leutaztunk abba a szatmári községbe, ahol Nándori szőlője és gyümölcsöse található.

A községben jól ismerik az emberek Nándorit, úgy mondják, mindig nagyon célratörő, hidegvérű ember volt. Ide akkor került - még a felszabadulás előtt -, amikor első házasságát megkötötte, a híres nagybérlő egyetlen leányát vette feleségül. Az asszony hozományként több hold szőlőt és néhány pincét hozott magával, ezeket az ingatlanokat a férfi azonnal a saját nevére íratta. Nem nagyon boldog, viszonylag rövid házasság után a feleség, szüleivel együtt Nyugatra

szökött: rengeteg ingóságot, képeket, szőnyeget, arany-

169

tárgyakat hagyott maga után. A férj pillanatig sem búsult a dolgok alakulásán: rövidesen a közeli város szórakozóhelyeinek legismertebb alakja lett.

Egy idő után úgy határozott, ismét megházasodik. Második felesége egykori neves és gazdag családból került ki. Az asszony nem földet, hanem Jiagy mennyiségű készpénzt, és Nyugaton élő gyáros unokabátyját "hozta" a házasságba. Az unokatestvér évente megjelent, ilyenkor ékszereket, aranyat és valutát csempészett át, ajándékba.

A pár talán három évig élt együtt, amikor a feleség egyik napról a másikra megbetegedett. Embertelen fájdalmak gyötörték, kínjait semmiféle gyógyszerrel nem lehetett enyhíteni. A helybeli orvosok tehetetlenek voltak, egyszerűen nem értették a minden elképzelhető betegségnek ellentmondó, megszüntethetetlen tüneteket.

A férj kétségbeesetten rohangált orvostól orvosig, de ellemezte, hogy feleségét a fővárosba szállítsák. Végül egy kezelőorvosi konzílium úgy döntött: kórházba kell vinni az asszonyt. Kideríthetetlen módon elérték, hogy a közeli város kórháza ne vegye ápolásba Nándori második feleségét, hanem mentővel az egyik pesti klinikára szállítsák.

Ennyit tudtunk meg Nándori szatmári ismerőseitől, barátaitól és egykori felesége kezelőorvosától.

Mire visszaérkeztünk Pestre, jócskán virradt már.

A szóban forgó klinikára mentünk, és elértük, hogy előkeressék Nándori második feleségének kórlapjak. Ezekből kiderült, hogy Nándori második felesége elég rossz állapotban került a kórházba.

- Tanácstalanul álltunk, kérem, a betegágya mellett: nem tudtuk elképzelni, milyen betegség lehet az, amely nem rákos jellegű, és mégis olyan csillapíthatatlan fájdalmakkal jár, amelyeket csak a végszükség esetén igénybe vehető morfinnal lehet enyhíteni. Nyolc-tíz napig állandó megfigyelés alatt tartottuk, de a betegség előrehaladását még lassítanunk sem lehetett. Ekkor egy orvosi tanácskozás úgy döntött, meg kell az asszonyt operálnunk, mert másképp a betegség okát nem lehet felderíteni.

- A férj mit szólt erre?

170

- Valósággal dühöngeni kezdett. Azt mondta, az ő feleségével ne kísérletezzünk, állapítsuk meg, mi a baja, és ha már tudjuk, akkor operálhatjuk, de addig nem.

Végül is azt a paragrafust kellett alkalmaznunk, amely közvetlen életveszély esetén lehetővé teszi az operációt, még ha a beteg hozzátartozója tiltakozik is ellene.

A férj valósággal letargiába süllyedt. Itt ülte végig az operációt - amely után az asszony el is hunyt. Egyébként igen érdekes leletet olvashat itt, felügyelő úr.

"A máj rendellenes elszíneződést mutat. Olyan kóros állapotban van, hogy a beteg felgyógyulására semmi remény nem mutatkozik. A mérgezés gyanúja fennáll..."

Igen - gondoltam -, ez már valami. A mérgezés gyanúja fennáll: ám ha bebizonyosodik, akkor most már gyakorlott mérgekeverővel állunk szemben.

- Boncolás nem volt? - kérdezte Hosszú.

- De kérem, hoggye lett volna. Igaz, Nándori úr tiltakozott, mert azzal gyanúsított bennünket, hogy valamilyen orvosi műhibát követtünk el, és a boncolás során el szeretnénk tüntetni a "nyomokat". Túlságosan nem lepődtünk meg: egy életerős, feltűnően szép feleséget elveszíteni... sok férfi agya megbomlik ilyenkor.

- Végül persze sor került a boncolásra. A jegyzőkönyv is a rendelkezésünkre áll, itt látható a kórházi zárójelentés mellett. Tessék elolvasni.

"... A halál oka tehát májzsugorodás volt, a mérgezés gyanúja beigazolódott. A mérgezés következtében beállott halált vagy mérges gombának, vagy nehéz fémsóknak a szervezetbe jutása idézte elő..."

- Tehát: gombamérgezés?

- Sajnos, kérem... - mondta informátorunk -, egészen gyakori halálnem ez. Mindaddig, amíg a sok koca-gombázó az erdőt járja, és kellő szakértelem nélkül gyűjtögeti ezt az ingyencsemegét, a gombamérgezés lehetősége fennáll. Sajnos, az emberek nagy része már hétfőn nem emlékszik arra, mit evett vasárnap, ráadásul akadnak mérges gombák, amelyek végzetes hatásukat csak napokkal elfogyasztásuk után kezdik kifejteni.

171

- De itt... gombamérgezésre vagy fémsók jelenlétére utal a boncorvosi jegyzőkönyv.

-A fémsók jelenléte... csak bűnesetekben fordul elő. Minthogy az elhunyt férje állandóan itt tartózkodott, ráadásul a beteg gyógyítását sürgette... fel sem merült bennünk annak gondolata... hogy nem mérges gomba fogyasztása idézte elő a tragédiát.

- Boncolás közben megdönthetetlen különbséget lehet tenni a mérges gombák és a nehéz fémsók okozta roncsolások között?

- Erre, sajnálom, nem tudok egyértelműen igent mondani. Ebben az esetben csak a májban találtuk eme roncsolásokat és elszíneződéseket, más szervekben nem. Ez viszont hatá-

rozottan mérgecgomba-fogyasztásra utal.

Elbúcsúztunk. Ügy véltük, egyetlen lépéssel sem jutot-
tunk közelebb az ügy megnyugtató lezárásához.

Hosszú jegyzőkönyvében ott szerepelt az öngyilkosság ide-
jén Nándori által hazakísért hölgy címe és telefonszáma is.
Munkaidő lévén, abban az igazgatói irodában kerestük meg,
amelyikben titkárnőként dolgozott.

- Kérjük, mondja el, mi történt azon az estén, amikor ön
Nándoriék vendége volt, és a férfi önt hazakísérte?

- Nem tudom, miért és milyen jogon faggatnak engem?
Mindjárt szólok is az igazgató elvtársnak, hogy csináljon
valamit! Nem hagyom magamat ilyesfajta kérdésekkel ide-
gesíteni !

A feldúlt hölgy berohant a főnök szobájába. A párnázott
ajtó* mögül idősebb férfi lépett elénk.

- Úgy tudom - mondta - ez itt a vállalat irodája, és ké-
rem, vegyék ezt tekintetbe. Itt, kérem, munka folyik, nincs
nekünk időnk arra, hogy ilyen ostobaságokkal foglalkozzunk.

- Mi a gyors megoldás hívei vagyunk - mondtam -, épp
azért kívánjuk az ön titkárnőjét itt kihallgatni, mert nem
szeretnénk, hogy a kapitányságra történő átgyalogolással
még több munkaidőt veszítsen.

- Mindig irigyeltem a rendőröket - mondta az igazgató -,
bárhová beállítanak és azt kívánják, körülöttek forogjon a
világ. Itt nem lesz kihallgatás. Végeztem.

172

I

Láttam, Hosszúban ágaskodik a sértett önérzet. Nem
akartam a vitát élezni. Elővettem egy idézési blankettát.
fiz óra volt, tizenegy órára töltöttem ki. Átadtam a titkár-
nőnek, aláírtam vele.

- Majd én beszélek a belügyminiszterrel - dörrent az
igazgató. - Majd én rendet csinállok maguknál!

- Százhuszonnégyhét - mondta Hosszú, és megemel-
tük a kalapunkat.

- Csak tudnám - mondta Hosszú -, mitől lett ez a direktor
ilyen ideges?

A kapitányság felé menet, egyre Nándori második felesé-
gének titokzatos betegsége motoszkált a fejemben. Ha Nán-
dori primitív ember lenne, ha feleségének halálából neki
semmi haszna nem származott volna, akkor valóban az ő
ártatlanságát igazolja aggodó magatartása. Ámde... felesége
halála után - ez is kiderült - nagy mennyiségű ékszer, pénz,

nagy vagyron maradt reá. Ha - tegyük fel - idejében menekül, amire módja is lett volna, a büntetés alól talán kivonhatja magát, de a hátramaradt vagyonnak semmi hasznát nem veheti.

Ha feltesszük, hogy Nándori valamilyen úton-módon mérgezte második feleségét és a vagyont élvezni akarja, nem menekülhet. Sőt, csak akkor tudja elterelni magáról a gyanút, ha betegségében állandóan mellette tartózkodik, aggódva kíséri figyelemmel állapotának romlását és halála után meggyászolja az asszonyt.

Igen - gondoltam -, de mindenfajta operációt ellenzett, a boncolás ellen pedig élesen kifakadt. Tegyük fel, hogy nem a felesége iránti szeretet vezérelte őt ebben. Akkor mi?

A leleplezéstől való félelem. Az operációs kés, majd pedig a boncorvos munkaeszköze nyilván feltárja a mérgezés okozta belső roncsolásokat. Nándori tehát csak egyetlen dologra törekedhet: minden operatív orvosi beavatkozást meg kell akadályoznia.

Hosszúval leültünk ebédelni.

Gondolataim nem hagytak nyugodni. Végül be sem tudtam fejezni az étkezést, siettem fel a titkárságra. Intézkedtem, tudják meg, hol nyugszik a második feleség, és másnap

173

reggel kezdjék meg a holttest maradványainak exhumálását.

Mire irodámba értem, ott üldögélt a korábban oly izgatott igazgatósági titkárnő. Most már sokkal csendesebben viselkedett.

- Hónapok óta együtt járok Nándorival, nagyon szeretjük egymást.

- Hogyan ismerkedtek meg?

- A főnököm az egyik nyugati céggel tárgyalt. A cég igazgatója itt járt Pesten, és vendéglátásunk viszonzásául meghívott bennünket Nándoriékhoz, a sógorához, vacsorára. Az igazgatóm engem is magával vitt. Ferivel nagyon megtetszettünk egymásnak, és azután gyakran találkoztunk. A felesége felfigyelt reánk, és féltékenységi jeleneteket rendezett. Feri mesélte, sokszor megfenyegette őt az asszony, hogy öngyilkos lesz, de a dolgot úgy rendezte majd, hogy Ferire gyanakodjon a rendőrség.

- Értem. Most arról a bizonyos estéről beszéljen.

- Feri jó híreket kapott a sógorától. Üzletfelünk megvásárolt egy balatoni hétvégi házat, és már át is íratta Feri nevére. Ez mindkettőnként igen boldoggá tett, és talán kissé vigyázatlanul ki is mutattuk érzelmeinket. Kriszti, vagyis Feri felesége, egyre idegesebb lett, amikor pedig a hazakísé-
résem szóba került, valóságos dührohamot kapott. Akkor

Ferim megmondta neki, hogy soha nem volt és nem is lesz papucs, és senki nem fogja megakadályozni, hogy hazakísérjen engem.

Ekkor Kriszti sértődötten a szobájába vonult. Feri nem tagadta meg önmagát. Szokott, végtelenül figyelmes módján tiszta poharat vett elő, és noha már rajtunk volt a kabát is, vizet töltött a pohárba, és bevitte felesége hálósobájába.

Ezután elkísért, vagyis addig sétáltunk az utcán, amíg taxira nem bukkantunk. Ferinek fájt a feje, bementünk egy presszóba és feketéztünk.

- Miért nem hívta fel Nándori urat magához, a lakására?

- De kérem, én tisztességes leány vagyok.

- A szavaiból úgy vettem ki, mintha viszonyuk lenne és az úgy elég régi is már. Vagy tévedek?

- Viszonyunk az van... No, de nem az én lakásomon!

- Értem... Tehát feketéztek...

- Igen, kérem. És bizonyítani is tudjuk, hogy feketéztünk, mert itt találkoztunk... az igazgatómmal is. ő tanúsíthatja, hogy ott üldögéltünk, és Feri semmi rosszat nem tehetett.

- Mi történt ezután?

- Elbúcsúztam Feritől, mert Cini megkért, tartsak velem, a Pipacsban randevúja van egy barátjával. v

-Cini? Ki az a Cini?!

- Hát a dirink... Mi nemcsak munkatársak, hanem testilelki jó barátok vagyunk. Cini ugyebár nőtlen, és szüksége van társra. Valakire, akivel megosztja a magányát...

- És Nándorinak nem volt kifogása az ellen, hogy Cini... izé... önnel osztja meg a magányát?

- Nándori csodálatos ember. Megértő, belátó, csupa szív! Tudja, kérem, van az egyéniségében valami expresszív. Valósággal katalizálja a környezetét. Szuggesztív egyéniség. Éppen, mint Cini!

- Egy pillanat... emeltem fel fejemet a jegyzeteimből. - Térjünk vissza a Nándori-féle lakásból való elindulásukra. Igen pontosan mondja el, kérem, mi, hogyan történt...

- Feri kikísért az előszobába. Felsegítette a köpenyemet. Megdicsérte az új sálamat. Jó szeme van, észrevette, hogy az a halvány drapp szín mennyire előnyös... ő is kabátot, kalapot öltött. Már kinyitotta az előszoba ajtaját, amikor megtorpant. Kicsit hallgatóztunk. Hallottuk, hogy Kriszti a szokott módján nyavalyog. "Viszek neki egy kis vizet - mondta Feri -, gyere, segíts." Bementünk a konyhába, elővett egy poharat, vizet engedett bele, úgy félig, azután bevitte Kriszti szobájába. Egy pillanattal volt csak benn, de nem szóltak

egymáshoz. Azután Trijött, és elindultunk...

- Előbb másként mondta el ezt a dolgot. Kezdjük inkább előlrőí az egészet. De megbocsát..., telefonálnom kell.

"Virágnyelven" intézkedtem, hogy a magnetofont kapcsolják be.

Még kétszer elmondattam ugyanezt a vallomást. Volt itt ugyanis egy olyan apróság, amelyet perdöntő fontosságúnak tartottam.

174

175

A titkárnő elbocsátása után útra készülődtem, amikor a kaputól felszóltak, Nándori háztartási alkalmazottja van itt, és minden körülmények között beszélni szeretne velem.

Órára néztem, egy negyedóráám még van. A fiatal lány kisírt szemmel tekintett rám.

- Nehogy azt tessék hinni, hogy a Krisztinka nagyságos asszony öngyilkos lett! Mi sokat beszélgettünk egymással, hiszen én is az ő falujából kerültem Pestre, és csak azért, mert ő hívatott engem. Mindig mondta is, hogy én vagyok a legjobb barátnője. Nekem mindenről beszélt, elmesélte, ho-

gyan ismerte meg Nándori urat, a későbbi férjét, hogyan udvarolt neki még abban az időben, amikor a második feleségének semmi baja nem volt. Akkor sokszor sopánkodott Krisztinka nagyságának amiatt, hogy már nős, és így nem tudja elvenni azt, akit igazán szeret.

-És...? Gondolom, nem azért jött, hogy erről tájékoztasson bennünket?

- Nem bizony! Azért jöttem, mert a Krisztinka nagysága soha nem akart meghalni. Nem akart ő öngyilkos lenni, sőt, sokkal inkább válni akart. De az ám! Mert azt még elviselte, hogy vele megcsalta Nándori úr a feleségét, de azt nem tudta megemészteni, hogy az ő homlokára rakjanak szarvakat ! De nem is ez a lényeg. Hanem éz, ni!

A lány négyrét hajtott papírlapot tett elém. Nagy ákombákomok néztek onnan-rám.

"Tudja meg, hogy magáért kellett a kegyetlen Nándori feleségének meghalnia. De nem unatkozik majd sokáig egyedül a túlvilágon. Maga hamarosan követni fogja. De így is jár minden házasságot megzavaró, telhetetlen némbér, és a sorsát maga sem kerüli el. Egy rosszakarója."

- Amikor Krisztinka ezt a levelet megkapta, nagyon megijedt. A gazdámék akkor éppen a szatmári községben voltak, és asszonyom vissza akart jönni Pestre. Nagy veszekedés volt. A gazdám mindig szeretett a gyümölcsösben tenni-venni, és éppen permetezés ideje volt. Dúlt-fult, de Pestre kíséerte az asszonyomat. Krisztinka nagysága akkor

behívott a szobájába, és meghagyta, írjak haza a faluba, tudjam meg, van-e ott kiadó ház, mert ő bizony elválik. Nagyon

176

fél. Félti a fiatal életét. "Nem meghalni akarok én, Bözsém - mondta nekem -, hanem élni. A Feri úr mellett nem leltem meg a boldogságomat, neki csak a pénzem kellett, tudd meg, ez az igazság." Azon a szörnyű estén is ezt mondta. Még a Feri úr által beadott vizet is kiküldte velem. "Semmi nem kell tőle" - azt mondta. Hát ezért jöttem én ide, felügyelő úr, nehogy azt higgyék, hogy az én nagyságám öngyilkos lett.

- Na, jó. Nem fogom elfelejteni ezeket a dolgokat. De mondja... a gazdája mindig elegánsan öltözködik?

- Rossz nézni, kérem, olyan elegáns, olyan igényes mindig. Ha egy porszem van a cipőjén, ha egy gyűrődés a nadrágján, már repül a ház. Ha a tükör kopna, az előszobában szürke folt lenne csak a helyén, én mondom. A felöltői... mindegyikhez külön kesztyű, a barnához - barna, a szürkéhez - szürke.

- És ahhoz a felöltőjéhez, amelyikben azon az estén volt?

- Mondom kérem... Szürke felöltőhöz, szürke kesztyű... Akkor is az volt rajta.

Hirtelen mehetnékem támadt. Azonnal el is búcsúztam a lánytól, és Hosszú elvtárssal együtt a bonctani intézetbe siettünk. Amikor oda érkeztünk, már diktálták a jelentést.

"... A holttest szájában és emésztőszerveiben semmiféle altatószer maradványait vagy nyomait nem találtuk. Ezzel szemben megállapítható volt, hogy a halál fulladás következtében állt be. Minthogy a testfelületen semmiféle elváltozást, vérzést, véraláfutást nem leltünk, a megfojtás valamilyen puha anyagnak az arc elé szorításával történt... A gyilkosság ténye tehát..."

Hosszú gyanúja beigazolódtott: Nándoriné nem végzett önmagával, hanem gyilkosság áldozata lett. A halálból csak egyetlen személy számára származik haszon, és ez a férj.

A bizonyosság azonban korántsem egyenértékű a bizonyítékkal. A nyomozást korábban kiterjesztettük Nándori előző felesége halála körülményeinek tisztázására, most azt a munkát is be kell fejeznünk.

A vizsgálatokat végző intézet vegyészei részt vettek Nándori "gombamérgezésben" elhunyt feleségének exhumálásán.

177

A vizsgálatokra a fővárosban került sor, és azok gyors eredménnyel jártak.

"Az exhumálás során a kiemelt maradványok egy részén vegyelemzést hajtottunk végre... A vizsgálat a maradvá-

nyokban, arányos eloszlásban, olyan anyagok jelenlétét mutatta ki, amelyek a klinikai boncolás során felmerült gyanút - nevezetesen, hogy Nándori Ferencné mérgezés következtében halt meg - mindenben alátámasztják.

A tüzetes vizsgálat azonban beigazolta, hogy a halált okozó mérreg nem valamely gombafajta sajátja, hanem közönséges arzén. Megállapítható, hogy a mérgezés feltétlenül eléggé általános volt ahhoz, hogy halált idézzen elő..."

Volt tehát két áldozatunk, és tudtuk azt is, ki lehetett ezek gyilkosa. Mégis úgy éreztük, a nehezebb munka, a bizonyítékok összegyűjtése még előttünk áll.

A munkának ezt a részét Nándori előéletének felderítésével kezdtük. Megállapítottuk, hogy Nándori gazdag család gyermeke, aki a második világháború idején a Horthy-hadsereg főhadnagya volt, de különféle anyagi áldozatokkal elérte, hogy ne teljesítsen frontszolgálatot, majd azt is, hogy elbocsássák a hadsereg kötelékéből. Első feleségével azért lépett házasságra, hogy vagyoni helyzetét tovább szilárdítsa. Viharos házaseletet éltek, de minthogy feleségének birtokai révén csak haszonélvezetet és nem tulajdonjogot kapott hozományul, ráadásul a számára nyújtott haszonélvezeti föld gyakorlatilag a felesége elhalálása esetén is elidegeníthetetlen volt - kitartott az asszonya mellett.

Ám a háború után, amikor a földbirtokokat felosztották, a nagy hozomány egyszerűen elolvadt, és Nándori birtokában mindössze kisebb parcellák maradtak meg. Nándori első felesége a földosztás után disszidált, de a férfi nem követte asszonyát, hanem néhány hónap múltán "hűtlen elhagyás" címén válópert indított, és elvált első feleségétől. Nándori ekkor szatmári földjén telepedett meg, kedve telt a kertészkedésben, a szőlőművelésben, amely jókora anyagi haszonnal is járt. A csehszlovák határ közel lévén, alapos csempészforgalmat bonyolított le, a jól fizető szőlő és a gyümölcsösök, szép hasznot hajtottak, így Nándori egyre költekezőbben élt.

178

Felkutattuk a mások nevén, de valójában Nándori birtokában levő földeket, és megállapítottuk, hogy a férfinak mintegy negyven-ötven holdnyi elsőrendűen ápolt és gondozott szőlője van. E földeket általában helybeli lakosok művelték - felesben, vagyis minden második hektoliter bor Nándorié volt. így azután Nándori évi jövedelme száz-száz-húszezer forint körül mozgott.

Nyilvánvaló, hogy ez az összeg sem fedezte a költekező életmódot folytató Nándori kiadásait.

Ismét leutaztunk Szatmárba, ezúttal már házkutatási engedélyt is vittünk magunkkal.

Az utazásra azért került sor, mert arra a következtetésre jutottunk, hogy Nándori nemcsak annyi arzént szerzett be, amennyi a gyilkossághoz kellett, hanem nyilván többet. Ráadásul - és ez is hozzájárult leutazásunkhoz - szakértőnkkel hosszasan beszélgettünk arról, hogyan lehet arzénnel meg-

mérgezni valakit.

- A legegyszerűbb - mondta -, ha vegyileg tiszta arzénoldatot kevernek az ételbe, de erre nagyon kis lehetőség van. Ilyen vegyszert ugyanis nem lehet kapni. A vegytiszta arzénoldata víztiszta, átlátszó és szagtalan folyadék, amelyet könnyűszerrel bármilyen ételhez hozzá lehet keverni. A kapható - főképpen permetezéshez használható - arzénvegyületek szintén igen veszélyesek, de ezek olyan illékony és színező anyagokat tartalmaznak, amelyek, ha azonnal mérgező dózisban kerülnek valamilyen ételbe, élvezhetetlenné teszik azt. Így azután az arzénes gyilkosságok - gyakorlatilag - kimentek a divatból. Persze ha valaki hosszú időn át, rendszeresen, de kicsiny dózissal manipulál - meg tudja mérgezni az áldozatát. Az arzén ugyanis nem ürül ki a szervezetből, hanem lerakódik, akkumulálódik benne. Aki például együtt él valakivel, az meg tudja az illetőt mérgezni, esetleg heteken keresztül adagolt mérregnek a szervezetbe juttatásával. Mindenesetre az első időktől kezdődően jelentkező rosszulletek ezt a szándékot is leleplezik. Tehát nagyon nagy a veszély: éppen ezért a mai bűnözők aligha merészkednek az elmúlt évszázad leggyakrabban használt mérgehez folyamodni.

179

Íme, ez a beszélgetés sarkallt bennünket arra, hogy a szatmári községbe utazzunk.

Nándori lelakatolt lakásával hamarosan végeztünk, ott semmiféle nyomra nem bukkantunk. Ekkor a pincéket és a csűröket vettük szemügyre. Már az első fészkerben siker koronázta kutatásunkat, néhány doboz vegyszert találtunk. A dobozon nagy fekete halálfejet ábrázoló címke figyelmeztett bennünket arra, hogy mérget vettünk a kezünkbe.

A dobozokat becsomagoltuk, lebélyegeztük, és felkerestük a környék mérgező anyagokat is árusító kertészeti boltjait. Ezekben az üzletekben megtudtuk, hogy Nándori rendszeresen és nagy mennyiségben vásárolt permetező anyagokat.

- Nándori úr nagyon lelkiismeretes gyümölcstermesztő ember - tájékoztatott bennünket az egyik eladó. - Ha vásárolt valamit, mindig elmagyaráztatta, hogyan kell bánni a szerrel, és arról is kifaggatott bennünket, milyen hatóanyagokat tartalmaz a készítmény. Emlékszem, kezdetben nagyon félt ezektől a gyors hatású szerektől, főleg azért, mert, mint mondotta, gyakran megfordul náluk a kis unokaöccse, aki nagyon falánk gyerek, és félő, hogy ha esetleg jóízű a permetőszer, egy óvatlan pillanatban eszik belőle. Persze, hogy megnyugtattuk: ezek a szerek erős denaturálással készülnek, színezésük, a bekevert illó anyagok taszító hatást váltanak ki.

Az ügynek ezzel a részével végeztünk.

Most már felkerestük Nándorit a lakásán. Elképzelhető meglepetéssel fogadott bennünket.

- Nem tudok napirendre térni a feleségem halála fölött. Egyre gondolkodom, miért tette? Mi oka lehetett?

- Kaphatnék egy pohár vizet? - kérdeztem Nándorit.

- Meg kell velem elégednie - szólt és felállt. - Bözsi, a szobalányunk, felmondott és hazautazott. - Kiment, kisvártatva vízzel tért vissza.

- Kesztyû nélkül hozza? - kérdeztem, szándékosan szemrehányó hangon. Értetlenül nézett reám.

- Már csak azért, mert a feleségének legutóbb kesztyûben vitte be azt a fél pohár vizet.

- Melyiket?

180

- Azt, amelyet ott talált a vizsgálat az öngyilkos asszony éjjeliszekrényén.

-Ja... Igen. Tényleg kesztyûben voltam, amikor azon az estén bevittem neki egy pohár vizet. Szomjas volt.

- Ne mondjon, kérem, egy pohár vizet. Ön fél pohárral vitt be a feleségének. Fél pohárral. Az ügy koronatanúja háromszor mondta magnóra, hogy fél pohár vizet vitt a felesége szobájába.

- Na és? Ha fél pohár, legyen fél pohár.

- Pontosan. Fél pohár vizet vitt be, és mi fél pohár vizet találtunk a halott mellett is.

- Nem voltam olyan lelkiállapotban, hogy ezt megfigyeljem.

- Megkérhetem valamire? Itt van egy ugyanolyan tablettá, aminõvel a felesége öngyilkosságot követett el. Látja?

- Látom.

- Nos, megkérem, próbálja ezt víz nélkül elfogyasztani. Egy tablettától még nem halt meg senki.

Nándori megvonta a vállát, szájába vette a tablettát, majd azonnal köpködni kezdett. - Nagyon keserû.

- Na látja - mondtam -, most képzelje csak el, létezik-e olyan halálra szánt ember, aki ebbõl a kejservesen keserû orvosságból husz-egynéhány tablettát elszopogat.

- Miért kellett volna elszopogatnia? Itt volt a víz, csak a karját kellett kinyújtania érte.

- Egy kérdést, Nándori. Az ön felesége - nyugodjon békében - kesztyûben szokott aludni?

- Tudtommal ilyesmi sohasem fordult elõ.

- No látja. Mivel magyarázza akkor, hogy a felesége ujj-

lenyomatát nem leltük meg azon a poháron? Sőt semmiféle ujjlenyomat sem volt rajta. Az öné sem, ezt értjük, már kezén volt a kesztyű. De a feleségéé miért hiányzik róla?

- Nem vagyok detektív. De talán a fürdőszobában vette be a gyógyszert. Talán nem is nyúlt ehhez a pohárhoz.

- Jó nyomon járunk. Képzeld csak el, a felesége a márkába önt húsz-egynéhány tablettát, azután kivonul a fürdőszobába, beveszi őket, majd visszatér, lefekszik.

- Pontosan így képzelem én is.

181

- Akkor kérem az egyik tenyerét.

Elővettem három fiola gyógyszert. A férfi felém nyújtott egyik tenyerébe öntöttem az első, majd a második kis tartályt. A harmadiknak már nem volt helye: a tabletták közül így is néhány szertegurult a földön.

- Nem is olyan egyszerű ez így - szólt közbe Hosszú.

- És ha a feleségem mindkét tenyerébe gyógyszert öntött?

- Hogy én erre nem gondoltam! És persze, a lábával tartotta addig a fiolákat.

- Halotton nem illik gúnyolódni - oktatott ki Nándori.

- Milyen igaza van. De én, kedves uram, az ön butaságát gúnyolom.

- Felháborító ez a hang. Gyanúsítottal sem beszélnek így.

- Megint igaza van. Hiszen akit csak gyanúsítanak, az még bebizonyíthatja, hogy tulajdonképpen ártatlan. De ön, Nándori úr, már csak beismerő vallomást tehet. Mégpedig két gyilkosság ügyében. A második feleségét arzén tartalmi; permetezőszer oldatának a tejbe keverésével ölte meg, a harmadikat pedig megfojtotta.

-Nevetnem kell... Megfojtottam! Hiszen fojtogatásnak semmi nyoma se látszott rajta!

Hosszú felemelt egy párnát a székről.

- így is lehet! Alvót, párnával.
Felemeltem a hangom:

- Mindent figyelmen kívül hagyott: emberiességet, házastársi, embertársi együttérzést. Csak egyetlen dologra figyelt: a pénzre. De lebukott. A vegyszeres dobozon megleltünk néhány öntől származó ujjlenyomatot, a birtokunkban levő vallomások szerint ön tiltakozott minden hathatós orvosi beavatkozás ellen, mert tudta, hogy így lelepleződhet. Hosszú kollégám most megbilincseli önt. A főkapitányságig gondolkodhat : vall-e, vagy tagad. Holnap így is, úgy is átadom

önt az ügyészségnek. Minden bizonyíték a rendelkezésünkre áll.

Nem tiltakozott. Hosszú megbilincselte, a kocsiba ültette, elindultunk a kapitányság felé.

- Vallani fogok - mondta, amikor megálltunk. - A játsz-

182

mát elvesztettem. Amit tehetek: a ráfizetést csökkentenem kell. Talán így életben maradhatok.

A háború befejeztével, a földosztás eredményeképpen vagyonunk nagy része elveszett. Ott álltam egy tollat vesztett pávával - az első feleségemmel - és az én csip-csup kis parcelláimmal, amelyek keresztülhullottak a rostán, és az én birtokomban maradtak. Rettegtem attól, hogy anyagi gondjaim lesznek, hogy nem tudom a megszokott életemet élni. Kapóra jött, hogy feleségem rokonsága disszidálni készült, úgy tettem, mintha magam is velük akarnék tartani, de az utolsó pillanatban "lemaradtam". Minthogy első feleségem ékszereit magamnál tartottam, néhány évig nem volt gondom.

Később azonban megértettem, hogy minden érték elfogy egyszer, és így valamilyen jó parti után néztem. Ekkor kezdtem együtt járni Évával, a tehetős család egyetlen leányával, akinél komoly vagyont sejtettem. Házasságunk azonban elég sok buktatót rejtett magában: Éva is azt hitte, én vagyonos vagyok. Az a néhány hold gyümölcsös azonban kevés jövedelmet hozott ahhoz, hogy mindketten igényeink szerint éljünk. Ráadásul az első időkben nem is nagyon jelentkeztem a reám jutó haszonélvezetért, hiszen féltem, hogy a bérlőim a tanács figyelmét rám irányítják.

Ennek következtében napirenden voltak a veszekedések, viták, Éva egyre kevésbé tudott parancsolni önmagának. Ha szórakozóhelyen voltunk, úgy festett a dolog, nagyon jól megértjük egymást - de otthon pokol volt az élet. Alig néhány hónapos házasság után a feleségem már külön kasszán élt, és minden fillérről elszámoltatott.

Ekkor ismertem meg harmadik feleségemet, akinek hozzátartozói régóta Nyugaton élnek, és jelentős vagyonuk van. Azt kértem Évától, váljunk el, és én majd újra megnősülök. Elhatározásomat megerősítette leendő harmadik feleségem rokonaival volt találkozásom. A nyugati államban levő gyár társtulajdonosa elmondta, véglegesen rendezni szeretné húga helyzetét. Házasságunk megkötése után jelentős ékszer- és valutahozományt ad a lánynak, öröklakást vesz neki, kocsit üld és rendszeres havi apanázzsal támogatja.

1

183

Az ajánlatot tevő nagybácsi maga is honvédtiszt volt, Jány Gusztáv vezérkarában dolgozott, és örömeire szolgált, hogy egyik volt tiszttársa udvarolt a húgának.

Mindent szépen kigondoltunk, csak éppen Évát hagytuk ki a számításainkból. Második feleségem hallani sem akart a válásról. Egyre tarthatatlanabbá lett a helyzetünk, ahogy kettesben maradtunk, azonnal azt számolgatta, mennyi pénze fogyott el, mióta együtt élünk.

Ekkor már minden gondolatom a válás körül forgott. Félttem, hogy leendő harmadik feleségem megismerkedik valaki mással, megszeretik egymást, és ahhoz megy feleségül. Két tűz között éltem, két malomkő között őrlődtem. Hogy némi kikapcsolódást találjak, kertészkedni kezdtem. Annak ellenére, hogy ez a munka roppant fárasztó volt, nagyon megszerettem, mert végre némi nyugalmat is adott...

Így, kertészkedés közben ismerkedtem meg azzal a permetezőszerszerrel, amely végül második feleségem halálát okozta. Munka közben felfigyeltem arra, mennyire hasonlít a színe, az egyik, akkoriban még forgalomba hozott kakaótartalmú tápszert tartalmaz. Éva e tápszert rendszeresen fogyasztotta. Ez a márkás készítmény bádogdobozba csomagoltan került forgalomba. A kiürülő dobozokat általában magamhoz szoktam venni: a permetezőszerek esetleges maradékait tartottam bennük. Így történhetett meg, hogy Éva tévedésből a tápszert helyett a permetezőszerből főzött magának reggelit. Belátom - mondta a kihallgatott álszent módon -, nagyon nagy gondatlanságot követtem el. A feleségem így - akaratom ellenére, de az én gondatlanságom folytán - mérgezhette magát.

Elhallgatott. Azután halványan, hidegen elmosolyodott és rám nézett. Kíváncsi volt, hogyan reagálok erre az otromba - ám nagyon ügyes - kibúvókísérletére.

Kapóra jött, hogy megszólalt a telefon. Így lehetőség nyílt zavarom eltussolására.

- A kihallgatást holnap folytatjuk - mondtam, és elbúcsúztam a letartóztatottól.

A kihallgatás folytatásával két napig is vártunk, ezalatt munkatársaimmal egyre azon gondolkodtunk, hogyan tud-

184

nánk az első gyilkossággal kapcsolatban Nándori által előadottakat már most, a kihallgatás kezdeti periódusában megcáfolni. Hiszen ha elfogadjuk a vallomását, ha nem tudjuk bizonyítani, hogy hazudott, akkor egy áldozat halála megtorlatlanul marad.

Végül - közös erővel - használható megoldásra bukkanunk. Felkerestük a szóban forgó permetezőszert gyártó vállalat igazgatóját, és előadtuk kérésünket.

- Szükségünk lenne arra, hogy ezt a tápszert, azokkal a denaturáló anyagokkal kezeljék, amelyekkel egy bizonyos permetezőszert készül. Meg tudná ezt tenni?

- Tehát arról van szó, hogy ebből a tápszerből egy olyan

anyagot állítsunk elő, amely arzén kivételével a permetlé minden anyagával rendelkeznek?

- Nekünk az is elegendő lenne... ha csupán az illó anyagokat kevernék hozzá, más semmit. Azt is kérjük, hogy a laboratóriumi munkák idején az ügyészség megfigyelője is jelen lehessen, továbbá, hogy az elkészült tápszert leplombált zacskóban adják át nekünk.

Az igazgató beleegyezően bólintott, intézkedett. Késő délutánra az anyag elkészült, átszállítottuk a kapitányságra.

Nándori derűsen lépett az irodámba, folytattuk a kihallgatást.

Kezdetben közömbös dolgokról beszélgettünk. Azután Erzsiké, a titkárnőm, négy egyforma bögre kakaót hozott be a szobába. Megbeszélésünk szerint járt el, letette a bögréket Nándori elé.

- Parancsoljon, Nándori úr - mondtuk -, ma velünk vacsorázik.

Nándori gyanakvóan méregetett bennünket. Azután a bögrékre meredt.

- Tessék! Parancsoljon.

- Nem vagyok éhes!

- Vegye el az egyik kakaót, és rajta, igya meg. Nándori tétován nyúlt az egyik pöttyös bögréhez. Felmelte az italt. Felsikoltott:

- Ez mérég!
Csengettem.

185

- Erzsiké, ez az úr azt állítja, hogy amit a kezében tart, az az ital: mérég. Miből gondolja, Nándori úr, hogy meg akarjuk'önt mérgezni?

- Az illatából. Ismerem ezt az illatot.

-Jól van, Erzsikém. A zöldpettyes bögrét vigye ki. Amikor Erzsiké elment, újra Nándorihoz fordultam.

- Tessék, kísérletezzék a másik, mondjuk a pirospettyes bögrével.

Reszkető kézzel nyúlt az italért. Szaglászta, és visszatette a helyére.

- Ez is mérgezett...

Ismét Erzsikét hívtam, majd amikor kiment, a kék, utána pedig a sárgapettyes bögrével ismételtük meg a kísérletet.

Nándori egyikből sem fogyasztott.

Ekkor a másik szobából bejött az orvosszakértőnk és az ügyészség képviselője is. Belépésük után egy papírlapot adtak át, és Nándori állva hallgatta végig a szakértők jelentését.

"A mai napon a D elnevezésű permetezőszer szagcsillapító és illatosító anyagaival kezelt, de a legminimálisabb

arzént sem tartalmazó N..... elnevezésű tápszerből négy főzetet készítettünk.

Az első főzet 4 rész kezelt N.....-t és 6 rész vizet; a második 2 rész kezelt és két rész kezeletlen N.....-t és hat rész

vizet, a harmadik főzet egy rész kezelt és három rész kezeletlen N.....-t és hat rész vizet, a negyedik pedig 1/10 rész

kezelt és 3,9 rész kezeletlen N.....-t és 6 rész vizet tartalmazott.

A legkisebb dózisnyi vegyi anyaggal kezelt ital már nem volt közvetlenül mérgező hatású, egyszeri fogyasztása az egészségre nézve semmiféle károsodással nem járt volna. Ize és illata mégis emberi fogyasztásra alkalmatlanná tette.

A kísérlet során Nándori Ferenc elsőnek a 2 rész kezelt N.....-t, másodsorra a négy rész kezelt N.....-t, harmadszorra az 1/10 rész kezelt N.....-t, negyedszerre az 1

rész kezelt N.....-t tartalmazó italt utasította vissza, mert

mindegyik esetben megállapította, hogy az ital a D.....

permetezőszer feloldásakor érezhető illatot árasztja..."

E jelentést szándékosan lassan és alaposan hangsúlyozva

186

olvastam fel, mert nemcsak arra kell egy bizonyos idő, hogy az ember összeszedje magát, de ahhoz is, hogy pánikba essen.

A felolvasás végére Nándori összeroppant.

- Bevallom... napról napra, néhány morzsányi permetezőszer kevertem második feleségem reggeli italába. A feleségem így is gyanút fogott... de a tejre háritottam a dolgot. Azt mondtam: a tejnek... istállószaga van.

-Ezért tiltakozott áldozatának felboncolása ellen is?

-Jól emlékeztem Móricz Zsigmond... riportjára, a tiszai események idején. Ott még évekkal a halálesetek után is, kihantoláskor... kimutatták az arzént. Attól féltem, most frissiben... az operáció vagy a boncolás... leleplez. Akkor már nem volt választásom, támadtam a kórházat, az orvosokat, hogy mielőbb kiadják a temetési engedélyt... így is történt.

Leírtuk a vallomását, oldalanként aláírtuk vele.

Ezután áttértünk a harmadik felesége ellen elkövetett gyilkosság okainak tisztázására. Most már kertelés nélkül valott.

- Második feleségem halála után szinte azonnal elvettem a harmadik asszonyt, őt már régebben ismertem, viszonyunk is volt egymással. Úgy gondoltam, az ő révén rokonságba kerülök a gazdag külföldiekkel, azután .majd kiszökünk, és kinn folytatom az itthon megszokott életet. Harmadik feleségem - Kriszta - állandó levelezésben állott nyugati, gyáros rokonaival. Tulajdonképpen azokra a ruhákra figyeltem fel, amelyeket viselni szokott, s amelyekről csak a vak nem látta, hogy előkelő nyugati szalonokban készültek. Kriszta még nem volt a feleségem, amikor az egyik unokabátyja Budapestre jött, és a külkereskedelmi hatóságokkal üzleti tárgyalásokat folytatott.

Ez az unokabáty határozott ígéretet tett arra, hogy minden anyagi gondunkat magára vállalja, és havonta akár kétszáz-kétszázötven dollárt is küld, és ezenkívül mindkettőnk ruházatáról gondoskodik. Nászajándékkul balatoni nyaralót, gépkocsit ígért.

Nem sokat gondolkodtam, feleségül vettem Krisztát. De

187

már az esküvőnk másodnapján éreztette velem, hogy anyagiilag tőle függök. Mindenféle előjogokat követelt magának, valósággal rabságban tartott.

Az unokatestvére eléggé rendszeresen megfordult Pesten, ilyenkor nálunk lakott, sok-sok ajándékot hozott. Legutóbb elintézte valahogy a víkendházvásárlást is, és a nevemre íratta.

Amikor Kriszta megtudta, hogy ez az ügylet a számomra kedvező módon bonyolódott le, dührohamot kapott. Megfenyegetett, elhagy, és minden értékemnek a felét magával viszi. Ekkor ismerkedtem meg az egyik vállalat titkárnőjével, akivel csakhamar bizalmas viszonyba kerültem. Úgy határoztam, ha Krisztával történne valami, ezt az asszonyt venném feleségül, és vele biztosan boldog is lennék.

Azon az estén nagyobb társaság volt nálunk, a titkárnő is eljött, persze külön partnert nem hozott magával. Kriszta már ezért is idegrohamot kapott, felháborodása akkor érte el a csúcspontját, amikor megtudta, hogy az asszonyt én kísérem haza.

A szobájában dühtől elfulladt hangon közölte, hogy másnap beadja a válókeresetet, leleplezi a hétvégi ház vásárlási akciót, az unokatestvéreinek nem lesz baja belőle, de az én nyakamat kitöri.

Képzelmű, megijedtem, hogy minden, amit oly szépen kiépítettem, összeomlik. Elhatároztam... véget vetek a kínlódásnak. Vitánknak több íultanúja volt, látták, hogy Kriszta mennyire elkeseredett, úgy éreztem, ha ebben a lélektani

pillanatban... öngyilkosságot... követne el, senki semmire nem gyanakodna.

Egy pillanat alatt döntöttem. Az öngyilkosság bizonyítékát Krisztától reméltem. Az ajtóból visszafordultam, és egy pohár vizet vittem be a szobájába. Amikor hazajövök, nem akartam már a konyhába menni, nehogy a szobalányunk - Kriszta szinte barátnőjéül fogadta - meghallja a motozást.

Elkísértem a titkárnőt, feketéztünk, majd visszatértem. Senki nem látta, mikor léptem a lakásba. Kriszta ébren volt, és azonnal folytatta a veszekedést. Amikor az ágyhoz léptem,

188

mintha vetkőzni készülnék, sziszegve szidott. Ekkor hozzáléptem, mellemhez szorítottam az arcát, párnát nyomtam a fejére és nyakához szorítottam mindaddig, amíg a keze lehanyatlott...

Nándori magába roskadva ült, láthatóan végigélte a borzalmas éjszakát.

- Az altatóról nem beszélt - mondtam csendesen.

-Ja igen... Amikor a titkárnőtől elbúcsúztam... három ügyeletes patikában jártam... Ott vettem meg. Azután kesztyűben felbontottam, de Kriszta kezével is... megérintettem a dobozokat.

- Mit gondol - kérdezte csendesen Hosszú -, miért kezdtünk gyanakodni, hogy a felesége talán nem is követett el öngyilkosságot ?

- Nem tudom... nem tudom!

- A poháron és a harmadik .fiolán... semmiféle ujjlenyomatot nem találtunk.

- Most... úgy rémlik... mintha akkor éjjel az éjjeliszekrényen... pohár mégsem lett volna.

- Nem is volt! - nevetett elégedetten Hosszú. - Azt a fél pohár vizet ugyanis felesége a szobalánnyal - kivitette.

Még néhány percig szótlánul ültünk. Azután Nándori kért egy cigarettát, amikor elszívta, felzokogott:

- Te jó isten... Hiszen engem halálra fognak ítélni...

A főpénztáros és a barátja

Talán kissé furcsán hangzik, amit most leírok, de a bűnözők roppant kíváncsi emberek. Az ellenük folytatott nyomozás végén, amikor ügyüket már a bírósági tárgyalásra készítjük elő és elbúcsúzunk tőlük, sokszor kibukik belőlük a kérdés:

- Tessék mondani... Hol követtem el a hibát?

A szkeptikus és cinikus emberek hajlanak arra, hogy e kérdésben tulajdonképpen körmönfont tippkérést lássanak. Hosszú évtizedek alatt érlelődött meg bennem a bizonyosság: nem erről van szó. A bűnöző kíváncsi, mert elképzelése szerint mindent megtett, hogy elkerülje a leleplezést. Sötétben, osonva közelítette meg áldozatát, álarcot, kesztyűt használt, eldobta kését, törét, pisztolyát, minden nyomot megsemmisített. Tulajdonképpen nyugodt is volt - és mégis: rajtavesztett. A letartóztatott, a kérdés feltevésekor jól tudja, hogy hosszú időn keresztül nem vehet részt a normális társadalmi életben, mégis érdeklődik. Miért teszi?

Ezt a kérdést tulajdonképpen a bűnös ember hosszú ideig hallgatásra ítelt lelkiismerete sugallja.

- Hol követtem el a hibát? - kérdi a bűnöző, de tulajdonképpen arra kíváncsi, tulajdonképpen mikor tért a bűn útjára?

Mert az eredendő, az első, a jóvátehetetlen hibát minden bűnöző akkor követi el, amikor elhatározza, hogy kiválik a társadalomból,

.Nem szeretek nagyképű, megfellebezhetetlen kijelentéseket tenni. Sok száz ügyet vizsgáltam ki, illetve vettem részt az ügyek felderítésében. De minden bűnöző effajta kérdésére egyformán, meglehetősen sematikusán válaszoltam.

- Az első hibát akkor követte el, amikor a bűnözés útjára

190

tért. Minden további baklövés, eme első bűnének volt a következménye.

Persze a bűnöző nem egyezik bele egyszerűen az ilyen egyszerű feleletbe. Aprólékos magyarázatot kér, és - igyekszem is adni neki.

Itt van például az Andrássy úti bacchanáliák ügye. A tettes a stabilizációt követő első időszakban tért a bűn útjára, hamarosan mind súlyosabb dolgokba bonyolódott, majd egy idő után a kezünkre került. Azóta elnyerte büntetését, kötél általi halálbüntetést szabtak ki rá.

Talán nem vágok túlságosan a történetek elé, ha elmondom, hogy ő is a rendőrségen, a vizsgálati fogságban eltöltött utolsó napok egyikén - amikor már görcsösen zokogva könyörgött az életért - erőt vett rettegésén, és így kiáltott fel:

- De kérem szépen, én nem követtem el semmiféle hibát! Én mindig vigyáztam a látszatra, ügyeltem arra, hogy feddhetetlen ember hírében álljak. Most már minden mindegy, tessék mondani, beköpött valaki, úgy jöttek a nyomomra, vagy mi történt?

Soha nem szerettem nézni a megtört embereket, mindig azt vallottam, ha valaki bűnözővé válik, vállalnia kell tette következményeit. De ennek az embernek mégis hosszasab-

ban, alaposabban magyaráztam, hogyan jöttünk súlyos, főbenjáró gazdasági bűncselekményeinek a nyomára.

Az ügyről kezdetben semmit sem tudtunk, nem is sejtettük, hogy a bűncselekmény már megkezdődött.

A rendőrséghez állandóan sok-sok bejelentés érkezik. E jelentések között vannak érdekesebbek, érdektelenebbek, akadnak olyanok is szép számmal, amelyek ránk nem is tartoznak. Ilyennek tűnt ez a bejelentés is, amelynek előadója hosszasan ecsetelte, hogy az éjszakai állandó kinszenvedéssel járnak, a mellette levő lakásban egy társaság rendre összejöveteleket tart, és ezek a dáridók sokszor a hajnali órákig is elhúzódnak. Amikor éppen nem mulatoznak, akkor bútorokat tologatnak, reszket a csillár a mennyezeten, recseg-ropog a ház minden eresztéke.

így szólt az első bejelentés. Volt dolgunk éppen elég, ügyet sem vetettünk rá.

A bejelentő azonban nem tudott sikertelenségébe belenyugodni. Időről időre megjelent a kapitányságon, morgott, átkozódott, dühöngött.

Végre megsokalltuk a dolgot, és egyikünk kiment a házba körülnézni.

Érthető meglepetéssel vette tudomásul, hogy a bejelentő mellett levő lakásban egy hetvenhárom éves öregasszony lakik. A házmester csak hosszú unszolás eredményeképpen árulta el, hogy a szóban forgó özvegyhez időről időre feljön vidéken élő unokahúga, egy-két éjszakát tölt csak a lakásban, de soha nem jelenti be magát.

Az özvegyasszony harciasán rikácsolva rontott az illető nyomozóra.

- Ez az én lakásom, itt az történik, amit én akarok, másnak semmi köze ahhoz.

- De asszonyom... Ön nem egyedül lakik a házban, másokra is tekintettel kell lennie. A csendrendelet önre is vonatkozik, nem beszélve arról, hogy az unokahúga rendszeresen önnél alszik, és soha nem jelenti őt be. Márpedig, aki huszonnégy óránál tovább tartózkodik idegen lakásban, azt a rendőrségen ideiglenes hatállyal be kell jelenteni.

Az öregasszony erre hangot váltott. A nyomozót a lakásba tessékelte, körülményes mondókába kezdett arról, hogy milyen egyedül, magányosan él, és milyen jótétemény számára a húga rendszeres látogatása.

Beszéd közben közönséges zöld borosüveget vett elő.

- Egy kis konyakkal, ha megengedi.

A nyomozó szabadkozott. Az öregasszony azonban nem hagyta magát lerázni. Arra gondolt, hogy a nyomozó attól tart, valamilyen olcsó itallal kínálja.

- Ezt nyugodtan megihatja - mondta az öregasszony. -
Az italban nem a "ruha" tesz mindent. Ez például valódi
Napóleon-konyak, csak azért tartja ilyen üvegben Margit-
kám, mert nem akarja, hogy híre menjen a házban, milyen
drága itallal kínáljuk a vendégeinket.

A nyomozó nem akart hinni a fülének; a szoba egész be-
rendezését nem taksálta volna egy üveg Napóleon-konyakkal
egyenértékűnek.

192

Kíváncsiságból elfogadta a konyakot. Valóban a legfino-
mabb francia itallal kínálták.

- Csomagban jött? - kérdezte.

- Magának őszintén megmondom, igen.
A nyomozó visszatért a kapitányságra.

Ma már világosan látjuk, hogy ha az az öregasszony nem
kínálja meg a nyomozót egy pohárka konyakkal, Kardos
Jenő még nagyon sokáig űzhette volna a játékait.

Odabenn ugyanis, egymás között sokat gondolkodtunk a
konyakozó öregasszonyon. Sőt merő "kíváncsiságból" annak
is utánanéztünk, kapott-e vajon egyáltalán csomagot kül-
földről? Vizsgálódásunk érdekes eredményt hozott: kiderült
ugyanis, hogy az ő címére a felszabadulás óta egyetlen eset-
ben sem érkezett külföldi csomag. Legalábbis - posta útján
nem.

Bevezetőmben arról írtam, hogy a bűnözők jellemző tu-
lajdonsága a kíváncsiság. A nyomozókat ez az emberi tulaj-
donság legalább ennyire, ha nem még nagyobb mértékben
jellemezi.

Itt van például ez az öregasszony. Konyakkal kínál - hol-
ott erre őt senki nem készíti. Elmondja, hogy francia italt
szolgál fel, holott erre még maga a nyomozó sem volt kí-
váncsi. Azt állítja, hogy csomagban kapta, külföldről. A nyo-
mozó utánanézt, és kideríti, hogy az öreg hölgy - lóvá tette.

De hát: miért?

Nyilván: érdeke fűződik hozzá.

Érthetetlen.

Hiszen ha nem mondja meg, hogy francia konyak van a
pohárban, a nyomozó köszön és eltávozik. A szegényes lakás
- és a konyak, a francia konyak, szörnyű ellentétben áll
egymással.

Ráadásul az italt nem valami könnyű nőske, nem is férfi,
hanem egy látszatra tisztességben megöszült öregasszony kí-
nálja.

Az öregasszony igazat mond akkor, amikor azt állítja az
italról, hogy francia konyak. De hazudik, amikor kijelenti:

csomagban, külföldről kapta.

Miért hazudik egy öregasszony?

Nyilván azért, hogy eltitkolja a valóságot.

Ebben az esetben azt akarja eltitkolni, hogy valakitől itt Pesten – ahol ez az ital akkortájt az aranynál is többbe került – ily drága ajándékot kap.

A nyomozó nem tud megbarátkozni a sok ellentmondással. Valami gyanú fészkel az agyában. Meg sincs fogalmazva, mégis egyre újabb utakra sarkallja.

Felkeresi ismét az öregasszonyt.

- Az éjszakai hangoskodás miatt jöttem. Mondja, kérem, mikor járt itt legutóbb a kedves unokahúga?

- Másfél hónappal ezelőtt.

- Hány éves a kedves unokahúga?

- Nem tudom, miért fontos ez. ötvenegy lesz szeptemberben.

- És ilyen francia konyakot osztogató ismerősei vannak? Az öregasszony értetlenül néz a nyomozóra.

- A konyakot, kérem, nem ő kapta, hanem én. A második emelet kettő alatt lakik egy ismerősünk, fiatal ember, a leveleit ide címezteti hozzám, mert ritkán van odahaza. Tőle kaptam, a konyakot.

- Valami nem egyezik... Hiszen azt mondta, hogy csomagból való az ital.

- Mi nem stimmel, kérem? Csomagból való, csak hogy azt a csomagot nem én, hanem Gáti úr kapta.

- Gáti úr? Ki az a Gáti úr?

- Hát az a lakó... a második emeletről.

- Öné az első emelet egyes számú lakás. A panasztevő az első emelet kettőben lakik. Gáti úr pedig... a második emelet kettőben.

A nyomozó még benézett a házfelügyelőhöz.

- Mondja, kérem, mi annak a Gáti nevű lakónak a foglalkozása?

- Állástalan, kérem, már hónapok óta.

- Gyakran kap külföldről csomagot?

- Az kérem? Soha. Legalább az én tudomásom szerint még nem kapott.

- Maga szerint miből él?

A házmester kétértelműen mosolygott.

194

- Talán az ég madárkái táplálják...

A nyomozóval madarat lehetett volna fogatni, amikor megjelent a kapitányságon.

- Most bemegyek a főnökhöz, és bejelentem, hogy nem veszem ki a szabadságomat.

- És miért döntöttél így?

- Mert megtaláltam a főváros legjótékonyabb munkanélkülijét. Nincs semmiféle jövedelme, nem dolgozik, de a szomszédainak francia konyakot osztogat, olyan csomagokból, amelyek soha a címére meg nem érkeztek. Ráadásul olyan dorbézolást csap gyakran, hogy az alatta levő lakó nem tud aludni.

A főnök nem nagy örömmel vette tudomásul, hogy a nyomozó nem megy el pihenni. De mert jól tudta ő is, mit jelent, amikor valakit a hatalmába kerít a nyomozói szennyvédély, hivatásunk eme velejárója, ez az édes, izgalmas, megmagyarázhatatlan valami - beleegyezett: a nyomozó lásson munkához, hátha van az ügyben valami érdekes.

Rövidesen az egész csoport munkába lendült. Néhány nap alatt előttünk volt Gáti úr minden tette, elképzelése, talán még a gondolatait is ismertük.

Gáti úr a fővárosban töltött napjainak reggelén rendszerint megjelent az egyik kis színházban, itt az egyik magánszám előadójával találkozott. Az illető nem volt hivatásos színész, de mert valóban tehetséges volt, "másodállásban" a kis színházban szerepelt.

A színész nem sok időt töltött itt, rendszerint csak annyit, amennyi ahhoz kellett, hogy Gáti úrnak néhány feljegyzést lediktáljon. A jegyzet rendkívül szűkszavú volt, csak néhány nagyvállalat címét tartalmazta. Megállapítottuk, hogy a találkozások során kisebb-nagyobb összegek cseréltek gazdát, vagyis az előadóművész valamiért fizetett Gáti úrnak.

Sikerült a közelébe férköznünk, s a művész elmondotta valakinek, aki a segítségünkre volt, hogy Gátit kisebb-nagyobb kölcsönökkel támogatja. Amikor ő kap pénzt Gátitól, a fiatalember törleszti az adósságát.

Az ügy egyre bonyolultabbnak tűnt. Gáti kölcsönt vesz fel, később törleszt - és semmiféle felderíthető jövedelme nincs.

195

Gyakran vidékre utazik - és különböző vállalatokat látogat. Hivatalos bevétele egy fillérvnyi sincs, és elegáns éttermekben étkezik, szórakozóhelyeken tölti az éjszakáit.

És kapcsolatban állt ezzel a műkedvelő művésszel, aki - egyébként - az egyik állami vállalat pénztárosa. Régi ismerősünk. Egy ember, aki mindenkor ki tudott siklani a kezünk közül. Valaki, aki az infláción meggazdagodott, noha a vállalati pénztárból ki nem tette a lábát.

Igen: ezt a pénztáros-művészt mi jól ismertük. Az infláció hónapjai alatt a legelőkelőbb fővárosi szórakozóhelyek vendége, a legdrágább pesti "úrnők" kegyence és eltartója volt. Sok-sok napon keresztül figyeltük, amíg megállapítottuk, hogyan keresi a szédületes költekezéséhez szükséges pénzt. Nem csinál mást, csak lelkiismeretesen dolgozik. Ha cégéhez egy vállalat bead egy számlát, ő azonnal aláíratja, és még a benyújtás napján kifizeti.

Az inflációban percről percre romlott a pénz értéke. A ma kifizetett száz pengő holnap csak nyolcvanát ért. A mai száz pengőért - kezdetben i gramm aranyat lehetett kapni, másnap már csak 0,75 grammot. A vállalatok pénzbeszedői ott ültek a pénztárban a kifizetésig, s a pénzért azonnal aranyat vásároltak. Természetesen ajándékokkal "hálálták meg" a pénztáros ügybuzgóságát. Sok pénzbeszedő lebukott, de a pénztáros úr ellen egyikük sem vallott. Óvták, védték, nem tudtunk eljárni ellene.

Így menekült meg a börtöntől. Így tudott dorbézolni, fényesen élni, nagyszerűen keresni akkor, amikor a dolgozó embereknek talán még a mindennapi paprikás krumplira való is megszerezhetetlen vagyonnak számított.

Két évig nem is találkoztunk ezzel a pénztárossal. Az infláció véget ért, a forint értéke nem változott, a cégek utóbb az államosítás sorsára jutottak, a pénztáros ilyesfajta ügyeskedésére a kibontakozó szocialista tulajdonviszonyok már nem adtak lehetőséget.

Sokkal szerényebben is élt, jövedelmét a kis színhát színpadán bemutatott magánszámokkal próbálta kiegészíteni.

Így találkozhatott a színházban rendszeresen Gáti úrral,

196

az állás nélküli "magánzóval" - aki francia konyakot ajánl a szomszédjának.

De mit keres Gáti úr az állami vállalatok telephelyein?

Ez volt a másik, sok gondot okozó és állandó töprengésre készítő kérdés.

Sokáig megválaszolatlan kérdés volt csupán.

És - csodák csodája - az eddig szerényen élő pénztáros most ismét elkezdte a régi életmódot. Újra feltűnik a lokálokban. Ahogy telnek a hetek, úgy merül bele egyre jobban az éjszakai életbe.

És rendszeresen találkozik Gáti úrral.

Érintkezésbe lépünk a vállalatával. Váratlan, gyors, rajta-
ütésszerű rovincsot kérünk. Kiszáll a bizottság, napokig dol-
gozik, kínlódik, elszámoltat, pénztári zárásokat hajt végre -
és pénztárosunknak egy fillérnyi hiánya sincs.

Az ellenőrök hazatérnek, pénztárosunk pedig feltűnik a
Savoyban, szórja a pénzt, hajszolja az élvezeteket.

És rendszeresen találkozik Gáti úrral.

Egy éjszaka két nővel elindulnak Gáti úr lakására. Másnap
reggel cseng a telefon. Már vártuk a panaszos bejelenté-
sét.

"Ez kérem tûrhetetlen, nem tudtunk egy percig sem alud-
ni, olyan ramazuri volt a felső lakóknál."

Másnap Gáti úr felkeresett néhány szabóságot, ruhákat
rendelt, bőröndöket vásárolt, és az egyik divatos üdülöhelyre
utazott. Rövidesen - nyomozónk jelentése szerint - a környék
legimádottabb aranyifjává vált. Budapestre fel sem jött. De
lakásának kulcsát átadta a pénztárosnak, aki most már mind
rendszeresebb bacchanáliáival verte fel a környék csendjét.
A szóban forgó házmestert is lekenyerezte, az illető "meg-
némult" - nem látott, nem hallott.

Gáti úr - szerény számításaink szerint mintegy harminc-
ezer forintot vert el a szóban forgó üdülöhelyen, amikor
visszatért a fővárosba. Kíváncsiak voltunk, találkoznak-e
majd egymással? Találkoztak, ezúttal a hivatalban, ott, ahol
a "művész" úr közben főpénztárossá lépett elő.

Gáti úr alig fél óráig tartózkodott a párnázott ajtó mögött,
majd nagy vidáman eltávozott. Kérésünkre a vállalat azon-

197

nali rovincsot rendelt el - a pénztár a legnagyobb rendben
volt.

Úgy éreztük, mintha megfoghatatlan árnyakat kerget-
nénk, mintha valamely fixa idea bûvkörébe kerültünk volna.
De Gáti úr figyelését csak nem hagytuk abba. A férfi ismét
felkeresett néhány szabócéget, ismét új ruhákat vásárolt,
majd taxival egy másik drága üdülöhelyre utazott. Most már
valóságos lakosztályt vett ki az egyik magánháznál. Estéről
estére megjelent a környező városok mulatóhelyein, volt rá
eset, hogy egyetlen éjszakán négyszáz-ötszáz forintos taxi-
számlát egyenlített ki.

Két hét telt el, és Gáti ismét megjelent a főpénztáros úrnál.
Fél óra hosszat tartózkodott nála, majd elvonult. Ismét a régi
recept: rovincs - eredmény nélkül.

Ügy döntöttünk, több ilyen "Gáti úr utáni" pénztári ellen-
őrzést nem tartunk. Még akkor sem, ha legközelebb is, akár-
csak most tette, Gáti a pénztárostól egyenesen a belváros

egyik legjobb ékszerészéhez vonul, és hatezer forintért vásárol különféle - zárolt - ékszereket.

Egyébiránt Gáti úr még kétszer kereste fel a főpénztárost

- de most már hosszabb időközönként.

Utóbb pedig a látogatásai is abbamaradtak, sőt mintha a Gáti-féle lakáson rendszeressé vált murik is megszűntek volna.

Abban az időben volt néhány olyan pesti eszpresszó és vendéglő, amelyről köztudomású volt, hogy az embercsempészek találkozóhelye.

Tulajdonképpen meg sem lepődtünk, amikor tudomást szereztünk arról, hogy a szórakozóhelyen - életében először

- megjelent a főpénztáros úr. Mindössze egy feketét fogyasztott, és valakivel - egy ismert embercsempésszel - néhány szót váltott.

Találkozásuk talán ha két percet vett igénybe, ami viszont az ügyet érdekessé tette, az volt, hogy néhány perccel a főpénztáros távozása után Gáti is a helyiségbe lépett, ő is oda-köszönt az általunk ismert embercsempésznek, majd kihör-pintette konyakját és eltávozott. A csempész is fizetett és a nyomába szegődött.

Ez a csempész állandó megfigyelés alatt állott. Abban az időben ugyanis működött egy olyan banda, amelyik jó pénzért elvállalta, hogy nyugatra szökteti a kifelé igyekvőket. Ezek a disszidens-jelöltek azonban soha nem hagyták el az ország területét. Kifosztották és meggyilkolták őket, a határ-őrség már csak a holttestükre bukkant. A bűnügyek számai azonban éppen ebbe az eszpresszóba, s mi több, éppen ehhez a bandához vezettek.

Így vált mindinkább bizonyossággá a gyanúnk, hogy a főpénztáros valamilyen különösen sötét ügybe bonyolódott.

Másnap Gáti lakásán most már hármásban találkoztak az általunk figyelt személyek. Észrevettük, hogy a főpénztáros degeszre tömött aktatáskával érkezik a színhelyre, és lötyögő, üres táskával távozik.

Néhány eseménytelen hét telt el ismét. Az igaz, hogy Gáti több esetben megfordult a főpénztárosnál, de abbahagyta kiruccanásait, nagyon beosztó életet élt.

Közben egy másik csoportunk megszerezte az embercsempész banda gépkocsijának rendszámát. Alkalmi kocsi volt, amely nem is szerepelt az ő nevükön. Egy éjszaka a technikusok rögtönzött vizsgálatot tartottak a kocsiban; vegyszereik rejtőző, embervértől származó foltokat tettek felismerhetővé.

Alig egy-két nappal a vizsgálat után ezt a gépkocsit fel-tankolták.

A főpénztáros és Gáti találkoztak az embercsempésszel.

Este a főpénztáros felesége egy kis lakkbőrönddel elhagyta a lakásukat. Taxiba ült, és eltűnt az öt figyelő szemek elől.

Am kisvártatva jelentés érkezett: a férj munkahelyére ment az asszony. A lakkbőrönd nála volt.

Késő délután ismét csengett a telefon. Két férfi az általunk figyelt csempészkocsiba ült, és elindultak a belváros felé.

Záporoztak a jelentések.

A kocsis a főpénztáros munkahelye elé érkezett.

Gáti úr egy taxiból a csempészkocsiba szállt át.

Az asszony a fekete lakktáskával lejött a vállalat épületéből és beszállt a csempészautóba.

A főpénztáros zárás után mintegy öt percig egyedül tartózkodott a pénztárteremben.

198

199

A csempészautó elindult, és Gáti úr lakásához ment. Gáti felszaladt az emeletre, és egy kis fekete lakktáskával tért vissza.

A főpénztáros taxin érkezett a Gáti-féle lakás elé. Itt átszállt a csempészautóba. Nála is egy kis bőrönd volt. A csempészautó elindult.

A Nyugati pályaudvar ruhatárából Gáti úr előhozta a negyedik, a Déli pályaudvar ruhatárából a főpénztáros az ötödik bőröndöt.

A kocsis megfordult, és teljes sebességgel elindult a Bécsi út irányába.

Most már mi is kocsiba szálltunk.

A csempészautó elkanyarodott Győr irányába.

A csempészautó tovább haladt Mosonmagyaróvár felé.

A csempészautó Magyaróvár előtt letért az útról.

A határőrség észrevétlenül gyűrűt vont a gépkocsi köré.

A gépkocsi utasai kiszálltak a kocsiból, és egy szekérré kapaszkodtak át.

A határőrség a szekér számára "zöld" utat biztosított a határ felé.

Éjfélkor a szekér utasai leszálltak, gyalog indultak a Fertőtő irányába.

-Fel a kezekkel!

A határőrség feltartóztatta a szökni akarókat. Gáti úr futni kezdett volna, elhajította a táskáját. Elgáncsolták, lefogták.

A határőr-zseblámpák az esés közben felnyitott táskára világítottak. Aranytárgyak, aranypénzek, érmék, karkötők, gyűrűk feküdtek a porban.

A szökevényeket Pestre kísértük. De előbb még leltárt vetünk a készleteikből. Ezek szerint a lakkbőröndökből és a motozás során előkerült közel kétmillió forintot érő valuta, drágakő, ékszer.

Amíg a rendőrségi szervek a helyszínen leltároztak, addig a szakértők megkezdték a főpénztáros munkahelyi általános rovincsolását.

A főpénztárban mutatkozó hiány is meghaladta a kétmillió forintot.

200

Képzeltető, mekkora izgalommal készült a bűnüldöző apparátus az elfogottak kihallgatására.

Az elfogás éjjelén aludni hagytuk a "vendégeket", másnap reggel a főpénztárost szólítottuk először kihallgatásra.

Halottsápadtan lépett a szobába. Reszkető kézzel gyújtott a felkínált cigarettára.

- Mindent töredelmesen be akarok vallani. Tudom, nagyon súlyos helyzetben vagyok, és csak ez segíthet rajtam.

Leült.

A gyorsíró bőséges papírköteget helyezett maga elé. És az egykori főpénztáros megkezdte vallomását.

- Mindenekelőtt a nálunk talált és tulajdonomat képező értékekkel kapcsolatban kívánok nyilatkozni. Az ékszerek és aranykincsek, valamint valuták becsületes úton kerültek a tulajdonomba. Az a bűnöm, hogy nem jelentettem be a készleteimet.

Gedő nyomozó: Talán térjen ki a vallomásában arra is, hogyan kerültek ezek a kincsek az ön birtokába!

A főpénztáros: Már a felszabadulás előtt a hivatal dolgozója voltam, de főpénztárossá csak 1946-ban neveztek ki. Én intéztem a nálunk működő magánvállalatok számláinak kifizetését. A vállalkozók honorálták a gyorsaságot.

Volt, aki pénzt adott, de voltak, akik különféle aranytárgyakat. Én soha nem tudtam, kitől mit kapok. Esténként a pénztárhelyiségben összeszedtem, amit ott hagytak. Általában a fogas mellé, a földre tették. Én senkit sem részesítettem előnyben.

Danyi nyomozó: Egy-egy este mennyi pénz szokott összejönni?

A főpénztáros: Nem egyformán. Két-hárommillió adó-

pengő, később azonban, öt-tíz dollárosokban, olykor harminc-negyven dollár is, esetleg aranytárgyak, egy-egy kar kötő, gyűrű, tört arany. De én kérem nem kértem ezeket a jutalmakat, mindenki önként adta. Ha visszakérték volna, visszaadtam volna.

Az infláció végére így tekintélyes magánvagyonom lett, egy része forintban, másik része az itt lefoglalt valutában. Forintvagyonom mintegy hetven-nyolcvanezer forint volt.

201

Gedő: Csak ennyi? Hiszen ön ennél jóval több megvesztegetési összeget kapott.

A főpénztáros: Ez nem megvesztegetési pénz volt. Ajándék volt. A háború során sokat nélkülöztem, élni akartam. Sokba került. Amikor bejött a forint, úgy döntöttem, abbahagyom az üzemekkel való együttműködést...

Danyi: Abbahagyja? Nevetséges. Módja sem volt rá.

Főpénztáros: Amíg magánvállalatok voltak, lett volna rá módom: kinek juttatok rendelést és a többi. Gáti úr néhány ügyet ugyan lebonyolított, de ezek apróságok voltak. Jószívűségből tettem... Gáti nem tudott elhelyezkedni, gondoltam, hadd keressen...

Azután az üzemeket nem lehetett bevonni semmiféle munkába, és gondoltam, nem bocsátkozom ilyen ügyletekbe, elvégre főpénztáros lettem.

Hanem Gáti nem maradt nyugton. Egyik nap felkeresett, valami nagyszabású üzletbe akart volna betársítani, kért 30 000 forintot. Odaadtam neki. Akart nyugtát adni, szerződést kötni, de nem álltam kötélnek, nem akartam, hogy papír legyen a kezében arról, hogy nekem mint főpénztárosnak ilyen magánvagyonom van. Gáti úr néhány hét múltán jelentkezett, megtudta ugyanis, hogy sok helyütt kerestettem már. Hasztalan kértem tőle elszámolást, a befektetett pénzről nem tudott semmit mondani. Illetve csak annyit, hogy az összeget egy titkos boltba fektette. De a teljes kibontakozáshoz újabb nyolcvanezer forintra van szüksége. Megtagadtam. De Gáti néhány nap múlva elém dobta a harmincezret, mondta, hogy nem kapok egy megveszekedett fillérnyi hasznot sem, ha nem adok még nyolcvanezret. Adtam.

Gedő: De hiszen önnek csak 50 000 forintja volt, és abból 30 000-et már odaadott. A hiányzó hatvanezret honnan vette?

A főpénztáros: Az átmeneti kasszából. A napi bevételeket ugyanis úgynevezett átmeneti kasszában tároltuk. Volt egy bélyegzőnk és néhány cégjeles papírunk. Ezen "nyugtáztam" a vállalat pénzfelvételét.

Danyi: Ez volt a nyugta?

A főpénztáros: kezébe veszi a nyugtát.

202

Danyi: Olvassa kérem, fennhangon.

A főpénztáros: A teljes szöveget? A fejléctet is?

Gedő: Mindent, ami oda van írva.

A főpénztáros: K... J... vasöntöde... Budapest... XIII. kerület... utca... szám. Levelünk jele KJ217. A vállalat által elvégzett munkálatok végelszámolásáig á conto a mai napon felvettünk 80 000, azaz nyolcvanezer forintot. Aláírás, bélyegző, igen kérem... Ez a nyugta.

Gedő: És ez a bélyegző?

A főpénztáros: Igen. (olvassa) K... J... Vasöntöde... Budapest.

Danyi: És honnan volt önnek ilyen bélyegzője?

A főpénztáros: Gáti csináltatta.

Danyi: És levélpapírja?

A főpénztáros: Nyomtattuk. Gátival közösen.

Gedő: Megállapítom, hogy előre felkészült a sikkasztásra.

A főpénztáros: Nem! Esküszöm! Nem! Hirtelen jött. Nagyot vétettem.

Danyi: Ne érzelegjünk, kérem. Folytassa!

A főpénztáros: Önök nem hisznek nekem.

Gedő: Ha a teljes igazságot mondja, hiszünk magának. De ne nézzen bennünket gyermekeknek. Az a baj, hogy ön egy kissé öntelt. Rossz időpontot választott az elérzékenyüléshez. Akkor sírt volna, amikor a hamis levélpapírt nyomatta, amikor a hamis bélyegzőt megrendelte. Ha akkor rágta volna a körmét ilyen kétségbeesetten, most ott ülhetne a pénztárszekrénye előtt és kalaplevéve köszönténe az emberek.

A főpénztáros: Előre készültem a sikkasztásra.

Danyi: Mikor határozta el magát az ügyletre?

Főpénztáros: Amikor Gáti elém tette a harmincezret.

Danyi: Nem igaz.

Gedő: Itt a nyugtája, akkor már levélpapírja is volt.

Danyi: Miért nem őszinte?

Gedő: Azt hiszi, be lehet csapni minket?

Danyi: Marikát mikor vitte fel először Gáti lakására?

Gedő: Akkor már kinyomtatták a levélpapírt?

Danyi: Vagy még csak tervezték a bélyegző elkészítését?

203

L

Gedő: Akkor már odaadta a harmincezret? Maguknál mennyi az átlagkereset?

Danyi: Ezerkétszáz, nem igaz?

Gedő: Potom hetvenhavi fizetés sikkasztása egyszuszra! Minden előzetes felkészülés nélkül.

A főpénztáros: Mondom kérem... Készültem rá. Már a harmincezer átadásakor azt mondtam Gátinak, hogy a pénzt a vállalati kasszából veszem ki. Vigyázzon, mert lebukhatom. Gáti elrohant, két óra múlva visszajött. Már akkor nála volt egy bélyegző. Legépeltük a nyugtát, lebélyegeztük. Másnapra elkészítette a nyomtatott levélpapírt. Még mondta is, ez a szekrény olyan, mint a mesebeli Ali baba kincseskamrája.

Danyi: És önök voltak a negyven rablók! Szégyellheti magát! Folytassa!

A főpénztáros: Gáti hosszabb ideig nem jelentkezett. Azután feljött, azt mondta, a kocsik még nem jöttek be az országba - mert kocsikat akart venni és továbbadni a pénzből - és újabb 50 000 forintot kért tőlem. Nem akartam adni. Higgyék el, nem akartam adni. De megfenyegetett, hogy leleplez. Adtam neki. Egy hét múlva Gáti újra jelentkezett. Most már százezret kért. Vámra! Futottam a pénzem után: odaadtam neki.

Gedő: És kitöltött egy nyugtát. Szép tucat nyugtája lehetett ott! Hogyhogy a sok ellenőrzés soha nem talált hiányt?

A főpénztáros: Soha nem hagytam magamat fedezetlenül. Mindig kiállítottam egy átvételi elismervényt. A megrendelőlevelet pedig irathelyettesítő számmal pótoltam. Vagyis azt "igazoltam", hogy a vonatkozó iratcsomót valamelyik osztály átvette. Nálam, kérem, mindennap megfordult hetvennyolcvan darab számla. Tíz forinttól százötven-kétszázézerig. Észrevettem, hogy az ellenőrök csak azt vizsgálják, nincs-e átjavított, felkerekített összegű számla a kezeim között? Én, kérem, semmiféle javítást nem tűrtem el. Semmiféle vizsgálat sem tudott soha lebuktatni. A havi számlaforgalom mintegy 2000 darab belég volt. A statisztikai hivatal kellett volna ahhoz, hogy minden számla minden okmányát ellenőrizték.

204

Gedő: Azt hí3zem... most őszinte. Higgye el, magán már csak az őszinteség segít. A maga által okozott kár meghaladja a négymillió forintot. Ezért az összegért...

A fiipénztáros: Felakasztanak...?

Danyi: Üdvös lenne, ha folytatná a vallomását.

A főpénztáros: Gáti... újabb... üzleteket hozott. Kamatra -mondta - kölcsönözzünk pénzt. Egy ízben 130 000 forintot, másik alkalommal... 300000 forintot, emlékezetem szerint az idők folyamán 840000 forintot... csalt ki tőlem. Utána újabb 200000-t. Szörnyű. Higgyék el... soha egy fillérnyi hasznom sem volt ebből az üzletből... Később láttam, hogy nem tudom a pénztárt tovább tartani, rengeteg a hamis belég, minden pénztárkönyvi oldal mellett egy-egy irathelyettesítő lapocska. És mind a vasöntödével kapcsolatban. Azt is sejtettem, hogy átfogó ellenőrzést kapok. Ezért Gáti segítségével kapcsolatba léptem a Zsolt-féle társasággal, ők 500 000-ért vállalkoztak arra, hogy kicsempésszék. így... jutottam ide. Csak azt szeretném tudni... Csak azt szeretném tudni, hol követtem el a hibát, hol és mikor? És mivel?

Gedő: Majd én megmondom magának... Ott és akkor, amikor az első "adományt" megtalálta a szoba sarkában, a ruhafogas alatt, amikor nem egyszerűen, hanem baksi-sért vállalkozott a gyors ügyintézésre, amikor az első ajándék láttán nem szaladt rendőrért - ott és akkor követte el az első hibát. A többi... már csak úgy következett egymás után, amint az első pattanás után, orvos híján, egyre újabbak és újabbak telepednek az ember arcboréjére...

Sztrogof Mihály újpesti kalandja

Egyszerű, sporttelepi lopással kezdődött.

1947 nyarán jó néhányan, belügyi, rendőrségi dolgozók az FTC-pályán edzést tartottunk. A nyomozó erőnléte ugyanis legalább annyira fontos, mint az első osztályú sportolóé. Azon a napon tehát közösen vonultunk a pályára. Mire a foglalkozásokat befejeztük és visszatértünk az öltözőbe, jó néhány óra, gyűrű, néhány száz forint és - egy rendőrtisztai igazolvány- nyomtalanul eltűnt. Az öltöző kulcsa a minden gyanún felül álló edzőknél volt, az öltöző ajtaján külsérelmi nyomokat nem találtunk. A nyomozást hivatalosan is megindítottuk.

Sajnos, hiába volt minden igyekezetünk, a tettes kereket oldott, és mi nem is az ékszereinket, óráinkat és készpénzünket sajnáltuk a legjobban, hanem H. Ö. elvtársunk nyomozói igazolványát. Kiadtuk a szükséges körözést, de hosszú ideig semmiféle eredményre nem jutottunk.

Napi munkánkat - természetesen - rendre tovább végeztük, és munkánk éppen elegendő akadt. Mind gyakrabban érkeztek hozzánk bejelentések arról, hogy a főváros különböző pontjain betöréseket hajtottak végre. Úgy látszott, "hullámvölgybe" kerültünk, mert a betörések tettesét egyelőre nem tudtuk kézre keríteni.

Így azután mind több akta került az "elintézendők" ro-

vatába. Minden ügyben külön-külön kezdtünk nyomozni, de a csoportok semmiféle eredményt nem tudtak felmutatni.

Egyik nap, az osztály iratanyagának rendezése közben, a gépírónő bekopogott hozzám.

- Meg szeretném kérdezni, hogy minden betörésnek külön iktatószámot adjak-e? Hiszen ha ugyanaz a személy követte

206

volna el őket, akkor sem lehetnének egyformábbak ezek az ügyek?

Bekérettem, áttekintettem az aktákat. Kis kimutatásban próbáltam rögzíteni tapasztalatainkat, megállapításainkat. Néhány érdekes következtetés is adódott.

Az ismeretlen betörők sok mindenben különböztek egymástól, de néhány dologban megegyező módon jártak el. Mindenekelőtt abban, hogy betöréseik primitív módon zajlottak le, rendszerint a kirakatok ajtó felőli részét törték fel, itt hatoltak be az üzletbe. Annak ellenére, hogy kesztyűben dolgoztak és nem hagytak nyomokat maguk után, zsákmányuk összetételéből következtetni lehetett rájuk.

A kirabolt textilüzletekből nem a mutatós, de olcsó, gyengébb minőségű anyagokat vitték magukkal, hanem mindig a legdrágábbakat válogatták ki.

A műveletlen, hozzá nem értő bűnöző végszámra lophatott volna az üzletekből, és nem okoz akkora kárt, nem szerez magának akkora hasznot, mint ez vagy ezek, akik csak hatkilencméteres darabokat zsákmányoltak, de az általuk elrabolt szövetek értéke sokszor egy vég pamutszövet értékénél is nagyobb volt.

Ezután úgy döntöttünk, hogy a textilüzletek fosztogatói - vagy fosztogatója? - ellen egy kézben összpontosítjuk a nyomozást, így azután megkértem a gépírónőt, hogy közös gyűjtőben helyezze el a bűncselekmények iratait is.

Másnap reggel ismét kopogott a gépírónő.

- Az éjszakai betörés iratait hová helyezzem el?

Mert - ezen az éjszakán is történt betörés. Ezúttal azonban nem textil került sorra - hanem egy drogéria a Bartók Béla úton. A helyszín nagyon hasonlított a legutóbbi, a belvárosi bűntény színhelyéhez, két kiugró kirakat, és közöttük az utcai járókelők szeme elől rejtőző üzleti bejárat. A tettes vagy tettesek, itt a kirakat felfeszítésének módszerét alkalmazták, behatoltak az üzletbe, és jókora zsákmánnyal távoztak. Elvitték magukkal az üzlet tulajdonosának 6,35-ös úrméretű belga rendszerű forgópisztolyát is.

- Ezt is csatolja a többi, nyomozás alatt álló betörésről készült iratanyaghoz - mondtam a gépírónőnek, és munka-

társaimat arra kértem, ismételten hallgassák ki az üzlettlajdonost.

A kereskedő semmi érdemlegesen nem tudott mondani. Mindössze azt jelentette ki, hogy a betörés során olyan készletrendszert vittek el tőle, ami nagyon hasonlatos egy fodrászüzlet egész évi szükségletének összetételére, arányaira.

Fodrász lenne a tettes? - merült fel bennünk a kérdés. Mindjárt ellenőriztük is ebből a szempontból az eddigi betörések kárlistáit.

Az ugyanis érthető, hogy a bűnözők a maguk cselekedeteiben mindennapi életük - esetleges civil munkájuk - hatása alól általában nem tudják kivonni magukat.

Ha egy textilüzletből - azokban az években - cájgot (ezt a jellegzetesen olcsó s a parasztság által használt anyagot) loptak, ebből arra lehetett következtetni, hogy a tettes maga is paraszti sorból került a bűnbe. Ha a betörő az egyszerű kamgarn, millpoint anyagokat vitte el - akkor az egykori középosztály ízlése vezérelte. Ez a mi tettesünk azonban a legjobb anyagokat választotta ki, ráadásul a drogériából a "fodrász-szabvány" szerinti összetételben vitte el a rablott holmit... Egy belvárosi fodrász alaposan megismerheti a legjobb ruhaanyagokat, és...

Kissé elkalandozott a képzeletem. Szinte orroltam is önmagamra, miképp merészelek erőltetett következtetések alapján dolgozni.

De a drogéria ügyiratait mégis a textilüzletek büntetteseinek iratgyűjtőjébe helyeztettem el.

A következő héten egy sportüzlet került sorra, azután egy cipőbolt, végül illatszerbolt, drogéria. Úgy tűnt, ez a bűnöző most macska-egér játékot űz velünk, tehetetlen egerekkel.

Márpedig mi sem tétlenkedtünk. Felkerestük az akkori idők orgazdáit, azokat a "hölgyeket", akik az alvilággal közeli kapcsolatban állottak, gyakran időztünk a zálogházakban, az ócskapiacon, a Teleki téri standok körül - de semmi eredményt nem tudtunk felmutatni. Éjszaka a városban kószáltunk, s a razziák szünetében egyre kóboroltunk, hátha valahol tetten érjük a banditákat.

A nagy apparátussal folyó munka eredményeképpen szá-

mos régóta bujkáló bűnöző került horogra, sok régen húzódó kisebb-nagyobb bűntény végére tehattunk pontot, de az általunk keresett titokzatos bandát vagy bűnözőt képtelenek voltunk megtalálni.

Ismét az íróasztal mellé ültünk, és ismét az elkövetett bűntettekből próbáltunk útmutatást nyerni. A betörések immár egy esztendeje folytatódtak. A bűnösök készpénzt alig-alig

tudtak zsákmányolni, a rablott holmit mégsem próbálták meg értékesíteni.

Tehát a tetteseknek valamiből élniük kell. Valamilyen polgári szakmát kell folytatniuk, olyan megélhetéssel, ami lehetővé teszi, hogy a rablott holmit hosszú időn át megőrizhessék. Négy-öttagú banda arra képtelen, hiszen elég, ha négy-öt bűnöző közül egyetlen mohóbb az átlagosnál - a neki járó résszel máris elmegy az orgazdához. Ez olyan törvény, amely alól nincs kivétel, amely sok banda bukását okozta már. Így az általunk keresett banda csak két, esetleg három tagból állhat.

Ha azonban figyelembe vesszük, hogy a betörések során a tettesek főleg a nagy értéket képviselő kis terjedelmű, könnyen szállítható árukra specializálták magukat - arra kellene következtetnünk, hogy két kis termetű bűnözővel állunk szemben. Hiszen ha a két bűnöző testes, nagy teherbírású lenne, akkor lényegesen többet raboltak volna annál, amennyit elvittek.

Ha viszont kis termetű bűnözők követték el a betöréseket, akkor miért okoztak olyan durva, nagy sérüléseket az általuk megrongált kirakatokon?

Megértettük, a tettesek számát akkor is megközelíthetjük, ha az általuk felfeszegetett kirakatokon keletkezett sérülések nagyságát vesszük alapul. A keletkezett sérülések általában nem haladták meg a 160-165 centiméter magasságot. Egy kis termetű betörő viszont ekkora nyílást már csak azért sem bont ki, mert felesleges munkát a lebukás állandó veszélye közepette nem végez.

A nyomozásnak eddigi szakaszában tehát megállapítottuk már, hogy

1. Nem bandával, hanem magános bűnözővel állunk

209

1

szemben, aki az átlagosnál valamivel magasabb; feltehetően biztos megélhetéssel rendelkezik, és kezdő bűnöző.

2. Céltudatosan, megfontoltan cselekszik, nem filléres haszonra törekszik, éppen ezért és mert folytatólagosan követi el a bűncselekményeit: mindenre elszánt gazember.

3. Fegyvert is szerzett, ha- el nem dobta, használnia is kell...

... Következtetések dolgában tehát nem álltunk valami rosszul, de a legjobb következtetésre sem lehet - a tettes he-

lyett - bilincset tenni.

Így azután egyre folytattuk a kutató munkát.

Egy ideig úgy látszott, mintha a betörő megelégedte volna működését, és abbahagyná bűnsorozatát.

Ám egy hajnalon ismét riasztottak bennünket.

"A budai Városmajor utca és a Csaba utca sarkán lövéstől származó sebbel a testén holtan találták a szolgálatos rendőrt."

A hajnal még nem kezdett derengeni, sápadt fénnel világítottak az éjszakai lámpák, amikor megérkeztünk. Az elesett rendőr az utcasarkon, a földön feküdt, mellette szolgálati fegyvere, csőre töltve, de teli tárral. Tehát akarta a fegyverét használni, de erre nem volt módja.

A vizsgáló bizottsággal érkezett rendőrorvos munkához látott. Sebet csak a holttest bal lapockájának magasságában találtak, ez volt a lövedék bemeneti nyílása. A kimeneteli nyílást nem találta meg a vizsgálat. Az első következtetés szerint a lövést egy kis kaliberű pisztolyból, közvetlen közről adták le. A halál oka a sérülés következtében előállott belső elvérzés volt.

Hősi halált halt elvtársunk ruházatát átvizsgálva újabb nyomra bukkantunk: a kabát bal váll tömésében egy lövedékmagot találtunk. A kabát hátsó részén, a lövedék bemeneti nyílása körül lőporfüst-maradványokat lelt a vizsgálat. Ez azt bizonyította, hogy a rendőrt közvetlen közről sebeztek halálra.

A rendőr mellett a földön megtaláltuk a jegyzettömbjét.

A könyvecske nyitva volt, szinte úgy hevert a rendőr keze ügyében, mintha a lövés után, elestében ejtette volna el. A

210

.

jegyzőkönyv annál a lapnál volt felnyitva, amelyre a rendőr - élete utolsó betűivel - a "Komantinger Sándor" nevet írta le.

Rövid tanácskozás után arra a következtetésre jutottunk, hogy a rendőr, bizonyos valami gyanús momentumot észlelt, éppen ezért fegyverét készenlétbe helyezte, majd a gyanús személyt megállásra, igazolásra szólította fel.

Ha a megállított személy megtagadja a rendőr parancsát, vagy szökni próbál, esetleg a rendőrré támad - akkor a mi elvtársunk vagy a fegyverét használja, vagy testi erejével a gyanúsán viselkedő személyt ártalmatlanná teszi.

Az elesett ruháján azonban a dulakodásnak semmiféle nyomát nem találtuk. így a tettes bizonyos szó nélkül követte a rendőr utasításait. Elvtársunkat ez megnyugtathatta;

elővette jegyzetkönyvét, és megkezdte az általa megállított személy nevének, adatainak feljegyzését.

A tettenért személy-ügy gondoljuk-erre várt. Elvtársunk, ösztönösen, a lámpa felé fordulhatott, hogy jobban lásson, és az igazolvány adatait egyeztette. Eközben szem elől tévesztette az általa igazoltatásra felszólított illetőt, aki az óvatlan pillanatban előrántotta fegyverét, és két lövést adott le. Bizonytal az első akadt el a válltömésben - a második viszont már halálos sebet ejtett. A bűnöző - nyilván eléggé zaklatott állapotban volt - ekkor a rendőr kezében levő igazolványát akarta visszaszerezni. Elvtársunk arcra bukva hevert, feltehetően, estében, tudattalan, de reflexszerű mozdulattal, kezét maga elé tartotta. A tettesnek tehát a vergődő ember teste alá kellett nyúlnia, hogy igazolványát visszaszerezhesse.

Elképzelésünk szerint az elesett rendőr holtában is szorongatta az igazolványt. Alapos erő kifejtésre volt tehát szükség ahhoz, hogy a tettes a célját elérje.

Így azután a bűnöző megfélemedezett a rendkívül súlyos másik terhelő bizonyíték, a jegyzetfüzet megszerzéséről.

Ez utóbbi következtetésben nem tudtunk megegyezni.

- Túl szép és túlságosan egyszerű lenne ez így... - mondta Gedő - A gyilkos nem hagyja ott a névjegyet, ha már az igazolványt visszaszerezte. Mit lehet tudni? Hátha a nevet ödik-

211

tálta fel, és a rendőr elvtársat a halálos lövés akkor érte, amikor az igazolványból éppen azt állapította meg, hogy a tettes - hamis nevet használ?!

- Meggyőződése - vallottam vele együtt én is -, hogy az a Komantinger Sándor egész éjszaka békésen álmodott, és fogalma sincs erről a bűntényről.

Mindenesetre a kapitányságon azonnal megállapítottuk a fővárosban lakó Komantingerek lakáscímeit.

Addig is eloszlottunk, hogy a környéken mindent alaposan szemügyre vegyünk.

A Városmajor utcának ez a része elég csendes, elhagyott tájék. A közeli Városmajor, az árnyékos sötét park, a Szabadság-hegy közeli oldala és meredek vonulatai, a kertek és a bokros, cserjés részek a bűnözők számára, abban az időben, nagyszerű búvóhelyül szolgálhattak. A körutakon mindig van forgalom, ezen a tájon azonban tíz óra után alig-alig fordul meg egy-két járókelő. Az üzletek gyéren sorakoznak egymás mellett, kirakatvilágítás vagy üzleti, belső biztonsági világítás nincs.

Így azután elég sokáig járkáltunk házról házra, utcáról utcára, míg végül, szinte véletlenül megállapítottuk, hogy a közeli, sarki gyógyszertárba az éjszaka folyamán betörték.

Ennek a gyógyszerertárnak is faportálos kirakata volt, és a betörők itt is a bejárat mellett szakították fel a portál furnérol oldalát, ott hatoltak be a patikába.

Vagyis a gyógyszerertári betörés elkövetésének módszere roppantul hasonlított a Bartók Béla úti drogéria, és néhány textilüzlet ellen elkövetett merényleteknél alkalmazott módszerekhez.

Felkeltettük az üzlet tulajdonosát, és megtudtuk, hogy véleménye szerint gyógyszereket, de nagyobb mennyiségben piperecikket, drogériái cikket, alkoholos készítményeket zsákmányolt a tettes.

Ezután a technikai munkatársak módszeres, alapos, lelkiismeretes, aprólékos munkája következett. Főleg a National-kassza környékén időztek sokat, hiszen látszott, hogy a tettes a kasszát is fel akarta feszíteni, ennek nyomai is visszamaradtak.

212

Eközben azonban megzavarhatták. Erre vall, hogy a munkát félbeszakította, és többé nem is tudta folytatni.

Közben megmértük a kirakatoldalon található bontás nagyságát, és megállapítottuk: a bontás rendkívül hasonlít a Bartók Béla úti drogériában látott nyílásra.

Mégis, a drogériabeli és a gyógyszerertári betörés között alapvető különbség mutatkozott.

A Bartók Béla úton ugyanis tökéletes munkát végzett a betörő. Elvitte, amit akart, távozása közben senkivel sem találkozott, semmiféle nyomot nem hagyott maga után.

Itt viszont rosszul dolgozott, megzavarták, lelőtt egy rendőrt, ott hagyott nála egy nevet, és visszahagyta a gyógyszerertári National-kassza alatti márványlapon - az elmosódott ujjlenyomatát!

Technikusaink érthető örömmel siettek a kapitányságra, hogy az ujjlenyomat alapján további adatokkal szolgálhassanak. Sajnos, a mi elképzelésünk igazolódott be: új bűnözővel állunk szemben, akinek ujjlenyomatával a rendőrség mindeddig nem rendelkezett.

A nyomozók közben útnak is indultak, hogy a lakcímnnyilvántartóból ismert két Komantinger Sándort felkeressék. Az első lakáscímen, a Csáky utcában, nem jártunk sikerrel. Ott derült ki ugyanis, hogy a bejelentett Komantinger már hosszú idő óta nem jelentkezik, elment, elutazott, tulajdonképpen nem is tudják, mi lehet vele. A személyleírását viszont megadták. Szerintük az általunk keresett személy mintegy 170-180 centiméter magas, tagbaszakadt, kerek arcú, jóképű, sötét hajú fickó, aki nagy testi erejének többször tanúbizonyságát adta.

A másik címet felkereső munkatársunknak már több sze-

rencsége volt, megtalálta és előállította azt a személyt, akinek nevét hősi halált halt elvtársunk azon az utolsó éjszakán, életének utolsó pillanataiban feljegyezte.

Vékony, keskeny arcú, alacsony, bejedt kis emberke lépett az irodámba.

- Nem tettem semmit, a rendőrséggel soha nem volt bajom.

213

1

- Testvére, rokona van? - kérdeztem az előállítottól.

- Nincs kérem, de még névrokonom sem. Úgy tudom, ilyen nevű ember Pesten nincs is több, csak én vagyok itt Komantinger.

- Nem adta kölcsön valakinek az igazolványát?

- Én kérem, soha. Az igaz, hogy tavaly elvesztettem az egész irattárcámat... De azonnal bejelentettem a rendőrségen, és új bejelentőm is van.

Ellenőriztük a vallomását és elbocsátottuk.

De még aznap kiadtuk a körözést az ismeretlen tettes ellen.

Tűrhető személyleírás volt az okmányban és annak bejelentése, hogy a keresett személy vagy Komantinger, vagy pedig H. Ö. rendőrtiszt igazolványával igazolja a személyazonosságát.

Közben elkészült a hősi halált halt rendőr elvtársunk boncolásának jegyzőkönyve is. Ez mindenben alátámasztotta az első vizsgálatok eredményét. Ugyanakkor megállapította, hogy az áldozatra leadott mindkét lövés ugyanabból a pisztolyból, mégpedig egy belga rendszerű 6,35-ösből származik. Vagyis ugyanolyan pisztolyból, mint aminct a drogéria elleni betörés során a tettes szerzett.

Ez a tény, valamint az utóbbi idők felderíthetetlen betöréseinek külső körülményei, úgyszintén a gyógyszerertárban véghezvitt bűntény körülményeinek hasonlósága azt sugallta, helyes az az elképzelésünk, hogy mindezeket a bűncselekményeket ugyanaz a személy követte el.

De ki lehet ez a személy?

Sokat nem tudtunk róla, legfeljebb annyit, amennyit az országos körözésben közhírré tettünk.

Úgy éreztük, jó munkát végeztünk. Azt is tudtuk, hogy az ügy felgöngyölítésének még csak a kezdetén tartunk. Hiszen 170-180 cm körüli pufók férfi sok tízezer él csak Buda-

pesten is. Arra is számítottunk, hogy a tettes egy időre visszavonul. hiszen számít arra, hogy az egész rendőrség lesi az alkalmat, hogy lecsapjon rá, aki egyszerű betörőből rendőrgyilkossá aljasuk.

Így azután elképzelhető volt a meglepetésünk, amikor né-

214

-

hány nap múlva ismét betörés ügyében riasztottak bennünket. A tettes ezúttal új területre lépett. Felhagyott a textilüzlet-, drogériakifosztással, és még jobban fizető szakmára adta a fejét. Vagyis: drágább dolgok, nagyobb értékek rablására tért át. Ezúttal egy orvosi műszerüzletet keresett fel. Idézek a jelentésből:

"Az ismeretlen tettes a kapu alatt nyíló, az üzlet raktárába szolgáló ajtó fabetétjét véste ki, majd azon keresztül az üzlet raktárába, illetve magába az üzletbe hatolt. Láthatólag csak nagyon értékes, vagyis igen jó áron értékesíthető orvosi műszereket keresett, és módszeres kutatást végzett az üzletben. A fiókokat feltörte, feldúlta, és csak néhány, igen értékes tárgyat lopott el. A tettes (vagy tettesek?) kesztyűt használtak, semmiféle nyomot nem hagytak maguk után."

Noha a jelentés a "tettes vagy tettesek" kifejezést használja, feltehetően a büntettet egy személy követte el. Erre az általa elvitt tárgyak kiterjedéséből és súlyából lehet következtetni. Tény, hogy azok feltűnés nélkül történő szállítása egy személy által is biztosítható. Ha a bűncselekményben ketten vettek volna részt, legalább kétszer ennyi zsákmányt tudtak volna magukkal vinni.

A betörés után újult erővel láttunk munkához. A műszerek értékesítése ugyanis sokkal nehezebb minden más lopott tárgy eladásánál. A textilanyagokat, drogériái cikkeket ugyanis bárki megveheti, de mikroszkópot csak szakember vásárol, tehát ha a tettes áruba kívánja bocsátani a zsákmányt,ilyent kell keresnie. Jóllehet abban az időben az üzletek korántsem rendelkeztek kialakult profillal, számos kereskedésben lámpaüvegtől féregirtószerig mindent kapni lehetett, nem volt valószínű, hogy egy ilyen nagy értékű berendezést - mint például a mikroszkóp - az üzletbe tévedt eladótól bárki azonnal megvásárolna.

Néhány napig úgy látszott, hogy a nyomozó szerencséje ezúttal szabadságon van, vagyis nem szegődik mellénk. Végül, minthogy az üzletekhez eljuttatott leírásainkra semmiféle választ nem kaptunk, ismét nyakunkba vettük a várost, és megkerestük azokat a kereskedéseket, amelyek mikroszkópok, orvosi műszerek adásvételével foglalkoznak.

215

Az egyik üzletben végül felsóhajtottunk. Megtaláltunk egy mikroszkópot az elrablottak közül.

A kereskedő készséggel beszámolt; elmondta, hogy már csak azért sem tartotta fontosnak a rendőrség értesítését, mert hiszen a szóban forgó darabot ő egy nyomozótól, bizonyos H. ö.-től vásárolta, aki az eladásnál szabályszerűen igazolta magát.

Ez már komoly bizonyíték volt. A kapitányság előtt, az utcán, vettem egy kis csokor virágot, és felvittem ahhoz a gépirónőhöz, aki a sok gazdátlan betörés iratainak tárolására a közös dossziét ajánlotta.

- Maga adta a legokosabb tippet - mondtam neki -, amikor azt ajánlotta, hogy az összes hasonló betörést a 1329-es dossziében tartsuk.

Közben a kereskedőnél tevékenykedő nyomozók arra kérék a segítőkész károsultat, adjon pontos személyleírást az állítólagos H. ö. nyomozóról.

- Hát kérem... 170-180 centiméter magas, sötét hajú, kerek arcú, jól öltözött férfi volt, megnyerő modorú. Sötét ruhát viselt, és ballonkabát volt rajta.

A körözést megerősítettük, és készenlétben álltunk, hogy lecsapjunk a bűnözőre. A szolgálatban levő rendőrök most már az értékesebb tárgyakat árusító üzletekre koncentrálták a figyelmüket, és szinte állandóan készenlétben voltak. Éjszánként az eldugottabb, kieső útvonalakon megerősített járőrök cirkáltak - de a pufók rendőrgyilkos, úgy látszik, valóban visszahúzódott.

És most engedtessek meg, hogy egy kis vargabetűt tegyek. Olvasóim, biztosra veszem, jól tudják már, hogy az 1329-es ügy tulajdonképpen a Hekus Dönci jassznevét viselő gyilkos "pályafutását" tükrözi. Ez az ügy a felszabadulás óta eltelt esztendő egyik legnagyobb szabású bűnügye volt. Legalábbis - az a bűnügy volt, amely éppen a hosszú és nehéz nyomozás miatt a legtovább szerepelt a lapok bűnügyi krónikáiban. Előbbi visszaemlékezéseimben sem szívesen használtam az egyes szám első személyt, most még kevésbé merem ezt tenni. Ennek a bűnözőnek elfogása ugyanis száznál is több nyomozó és másfajta belügyi dolgozó munkájának eredmé-

216

nye volt. Egyetlen, mégoly nagyszerű szimattal rendelkező, zseniális detektív is tehetetlen lett volna Hekus Dönci rafinériájával, elszántságával, gátlástalan és kegyetlen, becstelen és könyörtelen büntetteivel szemben. A rendőrségi gépirónő, a bűnügyi technikusok, a rendőrök és a nyomozók testülete, csakis közösen végzett munkájukkal tették lehetővé, hogy ez az ügy is a jog, a törvény és az igazság érvényesülésével nyerjen befejezést.

De akkor még, amikor a mikroszkópot megtaláltuk, nagyon messze voltunk a tettes letartóztatásától.

.. .Néhány nap telt el, és ismét a központi ügyelet rendelt el riadót.

"Ma délután, 17 órakor, a Párizsi Nagyáruházban gyilkosság történt. Azonnal kezdjenek munkához!"

Párizsi Nagyáruház... Akkoriban a főváros legforgalmasabb pontja. Délután öt óra: zsibongó csúcsforgalom. Ezrek és ezrek a lépcsőházakban, az utolsó vevők még próbálják a kiszemelt ruhákat, a pénztárosok kasszát csinálnak, a bejárat ajtókat előtt tumultuózus jelenetek...

A rendőrautók szirénázva állnak meg az épület előtt. Sápadt férfi kalauzol minket az alagsor irányába. Menet közben mesél:

- öt óra előtt néhány perccel az alagsorban levő kapcsolószekrényekhez tartottam, hogy a zárórai csengőt megszólaltassam, amikor egy ballonkabátos, pufók férfival találkoztam. Minthogy idegen volt, soha nem láttam őt eddig, megkérdeztem, mit keres itt az áruházi alagsorban? "AW. C-t kerestem" - válaszolta, anélkül, hogy megállt volna. Nem tulajdonítottam jelentőséget az ügynek, azért nem is állítottam meg őt. Közben elértem a kapcsolótáblát, és felkattintottam a zseblámpámat, hogy kiválasszam a záróracsengettyűt, és megnyomjam a gombját. Közben, ahogy megfordultam, a pince sarkába vetődött egy fénysugár, és mintha egy fekvő alakot láttam volna. Most már figyelmesen odanéztem, és zseblámpám fényében egy félig meztelen nőt láttam ott feküdni. Azonnal odasiettem hozzá, úgy láttam, hogy él, kérdezgetni kezdtem, de nem válaszolt.

A ballonkabátossal való találkozásom óta csak néhány

másodperc telhetett el, így azonnal felugrottam, és a férfi után vetettem magamt. Hangoosan kiáltottam, hogy minél több ember figyelmét felhívjam magamra... Többben csatlakoztak hozzám, így most már velük együtt vettem üldözőbe a ballonkabátost. A nagy tömeg miatt az előnye behozhatatlanná növekedett, de még jól láttam, hogy kiszáguld az áruház kapuján, és a szomszédos házba rohan.

Szemügyre vettük az áldozatot, majd mi is a másik házba vettük utunkat.

Behatoltunk az általunk lezárt házba, szétoszlottunk, és megkezdtük az emeletek gyors, alapos átkutatását. Már az első emeleten siker koronázta az ott tevékenykedőket, a ruhatár őrizetlen polcán megtaláltuk a merénylő ballonkabátját, táskáját, kalapját. Feltűnés nélkül otthagyhatta a holmit, hiszen a ruhatár melletti teremben éppen egy gyermekelőadást tartottak, és a ruhatáros is beült az előadás nézőterére.

A III. emeleten dolgozó nyomozóktovábbi érdekes nyomokat találtak. Megállapították, hogy néhány perccel ezelőtt az egyik lakásba egy fiatalember csengetett be, sebtében előadta, hogy egy véres ruhájú fiatalembert üldöz, pisztolyt vett elő, igazolta, hogy ő H. ö. nyomozótiszt, felszólította a lakókat, hogy az egyik szobába vonuljanak vissza, mert ez a "véres ruhájú" fiatalember erre tart, és ő, ha kell, pisztollyal is meggátolja a menekülésben, viszont valószínű, hogy az

üldözött is használja majd a fegyverét, tehát aki itt, az előszobában marad, maga is életveszélybe kerül.

A lakók a rendőrtiszti igazolvány hatására és a pisztolytól megrémülve hanyatt-homlok a lakás hátsó szobájába menekültek.

Azonnal megállapítottuk, hogy a tettes csak egyetlen irányba, a tető felé menekülhetett. Az előszobából ablak nyílt, amelyre a merénylő felkapaszkodott: a ház ereszén levő üvegtető tartóvasát éppen elérte. Minthogy az üvegtető néhány ablakszeme már korábban ki volt törve, a tartóvasban megkapaszkodott, majd a betört üvegtetőn át a háztetőre tornászta fel-magát.

Néhány perccel előttünk érkezett a közeli rendőr a hely-

218

színre, de mire ő kijutott a tetőre, már senkit sem talált ott. A rendőr intézkedett, hogy a szomszéd ház kapuját zárják le. Ennek ellenére a tettesnek sikerült kereket oldania: túljárt az üldöző rendőr eszén, és nemcsak a második, hanem akrobata-ügyességgel az áruháztól számított harmadik ház tetejére is továbbugrott, majd a tetőről lejutott a lépcsőházba, onnan az utcára - és eltűnt a járókelők között, a délutáni csúcsforgalomban.

Mindez rendkívül gyorsan zajlott le, szinte pillanatok alatt, hiszen mire menekülésének útvonalát felderítettük, alig negyed hatot mutatott az óra.

Visszatértünk az áruház alagsorába. A gyilkossági kísérlet áldozatát már nem találtuk ott, hiszen a mentők - a közvetlen életveszély miatt - azonnal kórházba szállították.

A bűntény színhelyén alapos helyszíni szemlét tartottunk. Mindössze egy véres tégladarabot, néhány, az áldozat ruhájából és fehérneműjéből származó foszlányt és vérfoltot találtunk.

A szomszéd ház ruhatárából a merénylő által elrejtett holmikat sem tudtuk magunkhoz venni, mert mire a helyszíni szemlével végeztünk az áruházban, addigra a ruhatáros hazament, és a helyiségbe nem tudtunk bejutni.

Így azután visszatértünk a kapitányságra, és a legszélesebb nyilvánosság segítségét kértük a több mint egy esztendeje garázdálkodó gyilkos kézre kerítéséhez.

A lapokban is közöltük a rendőrség felhívását, és a körözött személy ismert adatait. Az alvilág villámgyorsan reagált körözésünkre, és az illető néhány óra múlva - éppen az alvilágtól - megkapta azt a nevet, amelyen hírhedtté vált. "Hekus Dönci" - így nevezték el a H. Ö. nyomozó irataival visszaélő gyilkost, akit most már mindenki, az egész ország keresett. Érdekes jelenség volt, hogy a nagy apparátussal folytatott nyomozás a főügy mellett seregnyi régi bűnügy

tettesét is kézre kerítette. A lebukott bűnözők hozzátartozói érthető dühvei vetették magukat "Hekus Dönci" után, mert azt tartották, ha nincs ez a nagy ügy, még sokáig nem jutott volna a rendőrség a nyomukba.

Őszintén szólva, ezt a hiedelmüket nem is nagyon oszlat-

219

tuk el. Számunkra mindennél fontosabb volt, hogy ez az elvetemült gyilkos ne találjon szövetségeseire.

Ezért hoztuk nyilvánosságra második gyilkosságának vizs-
szatasztató részleteit is.

A 16 esztendőös áldozat mintegy két hónappal a gyilkosával való megismerkedése előtt jött a fővárosba. Az áldozat holt-
testén visszamaradt nyomokból arra lehetett következtetni,
hogy a gyilkos erőszakos módon kívánt nála "eredményt"
elérni, ám a kislány védekezett. A tettes ekkor fojtogatni
kezdte, majd féltéglával a fejére sújtott. Az ütés következté-
ben a leány elvesztette az eszméletét. A merénylő végrehaj-
totta tervét, majd a pincéből menekülni akart. Ekkor talál-
kozott a gépésszel.

A tizenhat esztendőös áldozat a műtőasztalon halt meg,
miután néhány percre visszanyerte eszméletét, és vallomást
is tett. Soha nem felejttem el, ahogy kínlódva, gyötrődve haj-
togatta: "Ügyis tudom, hogy meghalok... ügyis tudom, hogy
meghalok..."

Úgy gondoltuk, hogy gyors, erélyes és a lakosság segítségé-
gére támaszkodó eljárásunk hozhat csak eredményt.

És ebben, úgy látszik, nem is csalódtunk. Az ország a ku-
tatás lázában égett, több száz bejelentést kaptunk, orgazdák-
tól is, kereskedőktől, kalauzoktól, gyógyszerészekről, orvosok-
ról, háziasszonyoktól. Regimentnyi Hekus Döncit állítottunk
elő. Másnap délelőtt teljes apparátussal folyt az előállított
személyek kihallgatása, amikor a telefonhoz kéretek.
s - Jelentem, Szabó vagyok. Kimentem a ruhatárba, a teg-
nap otthagytam holmikért. De a ruhatáros közölte, hogy ez-
előtt néhány perccel itt járt Hernádi Ödön nyomozó had-
nagy, és átvette a véres kabátot, az aktatáskát, a kalapot,

Úgy éreztem, mázsás súlyú lett a telefon. Anélkül, hogy
válaszoltam volna a bejelentőnek, helyére tettem a kagylót.
És arra gondoltam, itt most már valóban életre-halálra megy
a játék: ez a vakmerő, artistaügyességű gonosztevő hideg-
vérűen cselekszik, és amilyen tiszta fővel odamerészkedett a
hátrahagyott holmijáért, ugyanolyan nyugodtan lőné agyon
azt, akiről feltételeznél, hogy felismerte őt.

A benn levő "Hekus Dönci"-k kihallgatását azonnal be-

220

fejeztettem, és felhívtam a rendőrök, nyomozók figyelmét,

hogy a gyilkos letartóztatása esetén minden bizonnyal használni fogja a fegyverét, tehát mindent tegyenek meg saját biztonságuk érdekében.

A bejelentések azonban soha nem tapasztalt dömpingben áradtak felénk. Mindenki a magas, jó húsból levő, szimpatikus modorú, gátlástalan gyilkost kergette.

De Hekus Dönci - eltűnt a szemünk elől.

A mi szakmánkban sohasem szabad visszariadni attól, hogy újra kezdjük a munkát. így azután ismét elindultunk a műszaki boltok tulajdonosaihoz, és a műszerüzletből ellopott értékes műszerek pontos adatait ismét, egyenként, az illetők tudomására hoztuk. Az volt a meggyőződésünk ugyanis, hogy a gyilkosnak biztosan nagyobb pénzösszegre lesz szüksége, hiszen mostanában nem akar az emberek szeme elé kerülni.

Érdekes események nélkül teltek a napok. Az emberek állandóan Hekus Dönciről beszéltek, mindenki "látta" őt valahol, csak éppen - sehol nem lehetett a gyilkost megtalálni. Százszámra érkeztek a bejelentések. Előállítottunk tanárt és utcaseprőt, vasutast és banktisztviselőt, katonát és rendőrtisztet.

Hekus Döncinek nyoma veszett.

Néhány nappal később, gyermekhang hívott telefonhoz. Egyik Üllői úti műszerész megbízásából közölte, hogy ugyanaz a férfi, akitől egy ízben már vásároltak mikroszkópot, újra megjelent, és egy másik készüléket is eladásra kínált. A gyermekhangú bejelentő azt is elmondta, hogy az idegen férfi most is, mint korábban, H. ö. nyomozó hadnagyként igazolta magát.

Nagy apparátussal érkeztünk a helyszínre. A telefonáló inas arról tájékoztatott minket, hogy a mikroszkópos férfi az üzletben van, jobb kezét állandóan zsebében tartja, és egyre alkudozik, több pénzt akar kapni a készülékért, mint amennyit az üzlet tulajdonosa ígér neki.

A gyerek igen értelmesen elmondta, hogy az üzlet két bejárattal rendelkezik. Az egyik előlről, a másik a hátsó frontról nyílik.

221

Villámgyorsan kidolgoztuk a rajtaütés módszerét. Abból indultunk ki, hogy a gyilkosnál bizonyára csak egy fegyver van, mégpedig az, amelyet a jobb kezében tart. Az udvarból nyíló hátsó ajtót nem figyeli annyira, mint a háta mögött levő utcait. Ha csak egyik irányból csapunk rá, biztosan lesz ideje arra, hogy a fegyverét használja.

Tehát mindkét irányból egyszerre kell az üzletbe lépni. Az utcáról mint vevők, az udvarról mint rendőrök. Egyazon pillanatban kell belépni, hogy ne tudja, hova

figyeljen, vagyis, hogy megzavarodjék. A pillanatnyi zavarát kell kihasználnunk, különben... nem lehet tudni, melyikünk teszi meg utolsó lépéseit az életben.

Mint hogy a két ajtónál elhelyezkedők nem láthatták egymást, kimértük a félúttól való távolságot. Vagyis a két csoport ugyanakkora távolságról indult a két bejárat felé. Egyforma gyorsan, azonos hosszúságú léptekkel haladtunk.

Odaérkeztünk az ajtóhoz. A másik csoportból senkit sem láttam, és nem várhattunk semmiféle jelre. Nem volt mit tenni, lenyomtuk a kilincset.

Ahogy nyílt az ajtó, a benn tartózkodó, a személyleírással megegyező külsejű férfi lobogó tekintettel meredt ránk. Ám ugyanebben a pillanatban hangos nyikorgással feltárult a hátsó ajtó is.

A férfi kétségbeesetten kapta tekintetét a hátsó ajtó felé. E pillanatban rávetettük magunkat, kirántottuk zsebéből a kezét, és az ég felé toltuk. Iszonyatos erővel védekezett, de hiába, egy pillanat, és máris csuklóján volt a bilincs.

Szabó főhadnagy, aki a bilincseket a kezére csattintotta, halálsápadtan nézte a szorításunkban vergődő gyilkost. De Hekus Dönci kisvártatva magához tért.

- Uraim - mondta rekedten -, ezt jól csinálták. Ha tized másodpercet késett volna valamelyikük, legalább két nyomozóval kevesebbet kellene a rendőrségnek fizetnie. Mehetünk!

- Dehogyan mehetünk - mondtam én. - Elmenni... arra ráérünk. Inkább, nézzük csak, ki maga igazán?

. - Uraim - mondta ő, és szolgálatkészen összevágta a bokáját -, Mészáros István a nevem.

Zsebeiből igazolványok kerültek elő. Közöttük egy, ame-

222

lyikből kiderült, hogy ez a Mészáros István nem fővárosi lakos, hanem szegedi, pontosabban makói illetőségű, akinek ideiglenesen bejelentett lakása Újszegeden van. Azért nem találtuk sehol a fővárosban, mert minden bűncselekménye után, még hajnalban, azonnal Újszegedre utazott...

...A kapitányságon érthető kíváncsisággal fogtuk közre a kétszeres gyilkost, sokszoros betörőt, Mészáros István fodrászsegédet.

Rendkívül magabiztosan viselkedett, és nem zárkózott el attól, hogy kérdéseinkre kimerítő választ adjon.

- Én, kérem szépen, nem kis, mellékes célokért tettem, amit elkövettem. Nekem terveim voltak: gazdag akartam lenni. Számomra az élet csak akkor ér valamit, ha nagy pénzek állnak a rendelkezésemre, nekem nem kell a fodrászélet, én többre, másra születtem.

- És a gyilkosságok?

- Aki az én utamra tér, annak számolnia kell azzal, hogy itt, ha baj van, nem lehet behúzni a keziféket. Tulajdonképpen az első betörés közben rájöttem arra, hogy nem vagyok többé ura önmagámnak.

- Csak nem parancsolt magára valaki, hogy törjön be?

- De igen, felügyelő úr: én magam parancsoltam önmagámnak. De már az első betörésemnél meglegyintett a végzet szele: javában rakodtam, amikor valaki megállt a kirakat előtt. Azonnal felrémlent előttem a kérdés, mi történik, mit teszek akkor, ha az illető felfedez, megközelít és el akar fogni? A kezdő bűnöző legnagyobb kincse, hogy a rendőrség nem ismeri még. Az igaz, hogy ha a betörésnél elkapnak, kis büntetéssel megúszom a dolgot. De a legnagyobb lehetőséget - azt, amit a nyomozók előtti ismeretlenségem jelent - elvesztem. Tehát - ha felfedeznek és el akarnak kapni, minden eszközzel meg kell akadályoznom a terv sikerét. Ezért nem voltam ura önmagámnak akkor sem, amikor a patikánál... tényleg észrevett... az a rendőr.

- Tudta, hogy meghalt a lövés után?

- Csak azt tudtam, hogy nem fog letartóztatni. És hogy az igazolványt visszaszerzem tőle. Nem kellett volna meghalnia... Ha elenged, semmi baja nem lett volna. Amikor

223

észrevett, azt mondtam, megláttam, hogy valaki felnyitotta a gyógyszerértárat, bejöttem, hátha elfogom a tettest. Körülnézett, habár ott volt a közelben a telefon, nem vette észre, velem volt elfoglalva. Úgy látszott... elhiszi, hogy egyszerű szemtanú vagyok. Mondtam, menjünk telefont keresni. Gondoltam, az utcán meglépek. Kimentünk. Akkor az igazolványomat kérte. Azt mondtam, ne írja fel a nevemet, úgysem tudok semmit az ügyről. Mindenesetre odanyújtottam az igazolványomat... Sajnos... a kesztyű a kezemen volt, ettől gyanút fogott a rendőr. Elővett valami papírt, és írt rá valamit. Akkor azt mondta, nem jól lát, a nevemet sem tudja elolvasni, mondjam meg, hogy hívnak. Megkönnyebbültem... bemondtam az álnevemet. Akkor az anyám nevét kérdezte. Egy pillanat alatt kihullott az emlékezetemből az a bizonyos női név, amely az álnevemhez tartozott. Gondoltam, kapásból mondok valami nevet. "Mintha itt nem az a név szerepelne" - mondta a rendőr, és kis félfordulattal az utcai lámpa felé fordult. Valami erő a zsebemből előrántotta a kezemet, és már dörrent is a pisztoly. A rendőr csak állt, és kétségbeesetten reám nézett. Biztosan tudtam, hogy nem sebesítettem meg, most is érzem, hogy így van... Akkor... újra lőttem. Lőnöm kellett, a menekülési vágy leküzdhetetlen erejű volt.

- Ez így vallomásnak is jó - mondtam neki. - Kérem, mondja jegyzőkönyvbe.

- Ezt? - csúfondárosan nézett végig rajtunk. - Ezt nem. Ezért felakasztanak.

- De hát tanúk vagyunk minden itt elhangzott kijelenté*sere.

- Tanúk? Nem, Hogy én itt a rendőrségen mit mondok, az más dolog. Az a döntő, hogy a tárgyaláson mit fogok mondani.

Lediktálta hát a másik vallomását, egyben a védekezését, és nemsokára a rabszállító kocsiban elindult az ügyészség felé.

- Mondja, felügyelő úr... Felhúznak?

- Véleményem szerint: igen.

- De nem most azonnal?

- Majd a tárgyalás után.

- Akkor... a viszontlátásra. Elvitték.

Nem is hosszú idő múltán csengett a telefon. A főügyelet jelentkezett.

"Riadót elrendelni. Mészáros István kétszeres gyilkos, ma este, ügyészségi kihallgatása közben megszökött. Körözés kiadva..."

- Nos, elvtársak - fordultam munkatársaim felé -, most mindannyian néhány nappal fiatalabbnak érezhetjük magunkat!

Értetlenül néztek reám.

- Néhány napja sem volt még a kezünkbe Hekus Dönci és ma sincs már. Megszökött.

Rohanvást igyekeztünk az ügyészségre.

A szökésről szóló jelentés tanulmányozásával kezdtük a munkát.

"A kihallgatásra elővezetett, és az íróasztallal szemközt helyet foglaló Mészáros István gyanúsított kézibilincsét a kihallgatása előtt meglazítottuk. Kihallgatás közben a gyanúsított hirtelen felborította az asztalt, majd kirohant az irodából. A gyanúsított után siető örök egymást akadályozták a helyiségből történő kijutásban. Mire kiérkeztek, az ajtótól jobbra már csak a kézibilincset látták. Noha igen gyorsan végigfutottak a körírblyosón, a gyanúsítottat nem találták többé. Az épület kapuit nyomban lezárták. A rendőrséget az ügyészség azonnal értesítette."

így szólt az első, a tájékoztatásunkra készített jelentés.

Az ügyészség első emeletét azonnal átkutattuk, és az érintett ügyészi szobától balra, az egyik tárgyalóteremben nyitott ablakra figyeltünk fel. Az ablakból a mellékutcára lehetett látni. Megvilágítottuk az utcát, és ekkor vérnyomokat találtunk az ablak alatt.

Amikor az ablak környezetét gondosan szemügyre vettük, kirajzolódtak előttünk a szökés körvonalai.

Mészáros, amikor jobb felé eldobta a bilincset, arra számított, hogy az ügyészségi teremből kirohanó fegyőrök a bilincsek irányába indulnak majd, így néhány másodpercnyi egér-

225

Utat nyerhet. A kihallgatási terem az első emeleten volt. Ablakára semmiféle rácsot nem szereltek. A menekülő arra épített, hogy a többi ablakon sincs a szökést meggátló akadály, így azután berontott a megfelelő távolságra levő terembe, feltépte az ablakot, kitekintett. Alatta nyolcméteres mélység tátongott. De a menekülő vakmerő, kisportolt, akrobataügyességű férfi volt. Letekintett az utcára, látta, hogy az ablak alatt négy méterre levő, és a fal síkjából mintegy negyvenötven centiméternyi kiálló perem éppen kettéosztja a földtől való távolságot. Ha az ügyészség fala mellett füves, földes talaj van, egyszerűen a földre ugrik. De az épület mellett kövezet volt, ami nagyon megnöveli a zuhanást követő földet érés megrázkódtatását. A menekülő tehát úgy döntött, hogy először az ablak alatt levő peremig ugrik le, majd ott lendületet vesz, és azután ugrik tovább. Vagyis egy nyolcméteres, veszélyes ugrás helyett két négyméteres, sokkal veszélytelenebb ugrást hajt végre.

Az ablak alatt - félúton a földtől - levő kiszögellésen azonban némi sérülést lehetett észrevenni. Nem nagyobbat, mint egy férficipő sarka. Megközelítően olyan alakja is volt.

A helyszínelők felhívták a figyelmemet arra, hogy az ablak alatt, egy vonalban a kiszögellő perem sérülésével, csak annál kissé kijjebb, néhány felületi karcolás és egy-két vércsepp van. A kövezeten levő por azt mutatja, mintha valaki vagy valami súrolta volna a járdát.

Miközben az épületben nyomoztunk, a rendőrök lezárták a környező utcákat, és a pályaudvarokon szigorú igazoltatást kezdtek.

Feltételezésünk szerint a szökevény nem juthatott messzire. Vallomásából kiderült, hogy cinkosai nincsenek, feltehetően jelentős sérüléseket is szerzett.

A nyomozók következtetnek, de olyan detektív nincs, aki soha nem téved. Anya még nem szült kész detektívet - legfeljebb kész csecsemőt hozott a világra. A nyomozó is a saját hibáiból tanul. Én például itt tanultam meg azt, hogy a véletlen vakszerencse nemcsak engem, nemcsak minket, nemcsak az igazságot segíti, hanem a bűnözőt is.

Mészáros ugyanis - eltűnt. Egyszerűen felszívódott két-

kilométeres körzetben - sehol nincs. Senki nem látta, senki nem találkozott vele, elpárolgott

Mint hogy azonban az emberek csak a legritkább esetben szoktak elpárologni, az volt a megállapításunk, hogy még mindig az ügyészség épületében tartózkodik.

Néma dühvei vetettük magunkat az épületre... .

Pedig Mészáros akkor már árkon-bokron is túl volt.

Az egyik nyomozó hozta hírt: mégiscsak van szemtanú, aki látta, hogy egy erősen bicegő, sántító férfi a közelben álló taxihoz vánszorgott, majd a gépkocsin elvágatott.

Rádióon keresztül nyilvános körözést rendeltünk el. A lapoknak átadtuk a szökevény fényképét, és keresni kezdtük a taxit, amely a meneküléshez - akaratlanul - segítséget nyújtott. Erőfeszítéseinket csak jóval később koronázta siker. A nagy nehezen előkerített taxisofőr elmondta, hogy utasa a Váci út irányába utazott, ott felment az egyik házba, ahonnan kiszáratva lejött.

A kérdéses házban találtunk egy asszonyt, aki elmondotta, hogy Mészáros nála járt, ő pedig összes pénzét odaadta neki. A férfi azt mondta, hogy leesett a villamosról és orvoshoz kell mennie. Hogy az orvosi kezelés után mit tervez, arról nem szólt. Az asszony négyszáz forintot adott Mészárosnak.

A taxisofőr ezután egy újpesti orvoshoz vezette a nyomozókat. Az orvos készséggel elismerte, hogy előző este volt egy elsősegélynyújtása, de hogy az nem Mészáros volt, abban bizonyos, hiszen törött lábbal, porcleválásos térddel ember nem képes arra hogy a baleset színhelyétől a taxiig és tovább menjen, s ráadásul emeletet is másszon. Döntő bizonyítékul arra hivatkozott, hogy felírta betege nevét.

- És ki volt az illető?

- Itt van, kérem, a bejegyzés - mutatta az orvos -, Sztrogof Mihály.

A nyomozó a roppant nehéz helyzet ellenére hangosan felkacagott.

- Mondja, doktor úr, ön soha nem olvasott Verne-regényt? Hiszen Sztrogof Mihály az egyik Verne-regény hőse?!

- Én, kérem, felnött ember vagyok - mondta az orvos -, és ilyenféle könyveket nem veszek a kezembe.

A taxisofőr nyújtotta segítség itt véget is ért. Sztrogof

Mihály - Mészáros István - Hekus Dönci ugyanis még a kezelés előtt elbocsátotta a kocsit.

És itt teljesen nyoma veszett a bűnözőnek.

Éppen a további teendők megbeszélésére jöttünk össze, amikor híre jött: Hekus Döncit kézre kerítették. Mégpedig: Tatabánya közelében fogta el öt Köves rendőr főhadnagy csoportja.

Amikor utoljára beszéltem vele, még mindig nagy legény volt.

- Sajnos, onnan fentről, az ablakból nem tudtam megállapítani, hogy az a kiszögellés nem derékszögben illeszkedik a falhoz. Pedig tudnom kellett volna, hogy ha derékszögű, akkor az esővizet a falhoz vezeti... Arra számítottam, vízszintes lesz, és úgy ugrottam. Higgye el, itt követtem el életem legnagyobb tévedését, ekkorát csak egyszer téved az ember, és utána - fizetnie kell.

- Mit legénykedik - mondtam neki csendesen -, azt hiszi, nem tudom, milyen embertelenül retteg, mennyire fél a felelősségre vonástól? így könnyebb magának?

- Az a lány... - kérdezte lehajtott fővel -, az a lány él még?

- Mondtam: meghalt.

- Kár érte... de minek sikoltozott?

- Nem kíván üzeni valakinek?

- Kinek üzenjek?! Én mindig egyedül "dolgoztam".

-Nem cinkosra gondoltam... De talán valakinek, mégis

üzenne valamit?

- Esetleg az anyámnak... Hogy inkább ugrott volna a kútba, minthogy gyereket hozzon a világra... De tudja mit - nevetett rekedten -, majd én személyesen átadom ezt az üzenetet.

- Hát találkozik még veié, mit gondol?

- Biztos vagyok benne - mondta ő, és kezével a felakasztás jellegzetes mozdulatát mutatta. - Majd a temetőben.

Hisztérikusan, keservesen nevetett.

Amikor elvezették, könnyei végigcsorogtak az arcán.

- Nem sírok - rikácsolta -, egy Hekus Döncinek nincsenek könnyei.

Az orgazda tragédiája

Van egy régi közmondás: aki korpa közé keveredik, meg-
eszik a disznók. Akadnak emberek, akik azt hiszik, ha szövetségre lépnek a bűnözőkkel, egyúttal a banditák védelmét is élvezik majd. Ki ne ismerné azt a romantikus elképzelést, hogy a bűnözőket valamilyen fajta "betyárbecsület" köti egymáshoz? Sok film éppen azt mutatja be, hogy a közönséges morális törvényekkel szembehelyezkedők mennyire "óvják" és "védik" egymást. (Igaz, más filmek viszont éppen a nagy gengék egymás ellen vívott csatáit hozzák nézőközeibe.)

Mi, itt a rendőrségi irodákban, viszont éppen annak vagyunk tanúi, hogy a bűnösök alkalmi szövetsége tulajdonképpen csak egy-egy adott bűnügy elkövetésének óráira, napjaira érvényes, és ha valamelyik bűnöző megszorul, könnyű szívvel áldozza fel tegnapi "szövetségesének" akár az életét is...

...- Tessék átvenni a kettes városi vonalat - mondta Erzsiké, a titkárnőm.

Nagyot sóhajtottam, mert éppen szokásos hét eleji értekezletünket tartottuk sűrű cigarettafüstbe burkolódzva. Takács - aki éppen beszélt és egy szőnyegen levő ügy kilátásait boncolgatta - bosszúsan nyomta el a cigarettáját. Lenyomtam a kettes piros gombot.

- Főügyelet! - hangzott a kagylóból.-Bejelentésérkezett, hogy Dallos Gyula kereskedő üzlete zárva van, és nem tudnak bejutni hozzá, pedig ilyenkor már nyitva kellene lennie. Valaki bezörgött, de senki sem nyitott neki ajtót, erre benézett az udvari ablakon, és úgy látta, mintha nagy vérfolt lenne az üzlet közepén. Ki kellene menni, megnézni, hátha tényleg valami bűnügy történt.

229

- Ez a Dallos Gyula... nem használtruha-kereskedő? -
kérdeztem.

- A kereskedés jellegét nem határozta meg a bejelentő.
De a pontos címet megadta.

Elköszöntem, letettem a kagylót, kinyitottam a kezem ügyében levő telefonkönyvet. Valóban, az általunk ismert Dallos Gyula ócskás üzletéről volt szó.

Tárcsáztam a számát. A telefon hosszasan kibúgott, de a csengetésre senki nem emelte fel a kagylót. Még kétszer megpróbáltam, sikertelenül.

- Elvtársak - szóltam közben -, hozzátok ide Dallos Gyula régicikk-kereskedő dossziéját.

Takács, aki már többször foglalkozott Dallos ügyeivel, vastag iratcsomót helyezett elém.

Dallos ugyanis réges-régi ismerősünk volt. Nyomozói mű-

ködésem első napjaitól kezdve minduntalan vissza-vissza tért a neve. Minden esetben bűnjelként lefoglalt ruházati cikkek vezettek hozzá. A rendőrök, illetve a nyomozók egy-egy betörés után, amikor az elrablott holmik előkerülését figyelték, találkoztak valakivel, aki az általunk keresett holmit hordta. Rendszerint ártatlan volt az illető, a rajta levő ruhát Dallos üzletében vásárolta. Dallos soha nem tagadta, hogy ő adta el a szóban forgó ruhadarabokat, ám orgazdaságért mégsem tudtuk felelősségre vonni, mert mindig arra hivatkozott, nyílt árusítású üzlettel rendelkezik, nem áll módjában a hozzá behozott cikkek eredetéről meggyőződni. Ráadásul minden vásárlását beírta, tehát ha ki is szálltunk hozzá, mindig megtaláltuk az általa eladott - tehát korábban megvásárolt - cikkek bejegyzését a könyveiben.

Volt eset arra is, hogy bár az üzletet megfigyelés alatt tartottuk, valamilyen rejtett csatornán mégis eljutott hozzá az általunk keresett lopott áru, s amikor bementünk hozzá, és számon kértük, mikor és hogyan került a pultra az az öltöny, az a cipő, Dallos csak elővette a nagy könyvet, és bemutatta: ekkor és ekkor, ettől és ettől a személytől, ennyi és ennyi forintért vásárolta. Egyszer mondtuk neki:

- Dallos úr, ön nem mond igazat. Figyeltük az üzletét, és senkit sem láttunk ide bejönni ezzel az áruval.

230

- Akkor, felügyelő úr, rosszul figyelték... Mert az áru bejutott ide; eladtam, tehát be is kellett jutnia. Talán valami éberebb detektívet kellene ide állítaniuk. De még jobb lenne... ha a nyomozójuk beülne ide hozzám a pult mellé. Akkor talán nem kerülné el a figyelmüket, ha valaki lopott holmit kínál eladásra... De ha gondolják, itt a telefonom, ha gyanús árut hoznak, azonnal felhívom önöket, és küldjenek ki valakit, megnézni a cuccot.

Olykor mi is beugrunk, most is "bedöltünk" Dallos ígéretének.

Ettől kezdve gyakran csengett a telefonunk. Dallos jelentkezett. Valahány öregasszony régi magas szárú cipőt, molyette télikabátot eladásra kínált, mi megjelentünk, és igazoltattuk az illetőt. Dallos ott állt az üzlet háttérében, és kiismerhetetlenül mosolygott. Egy alkalommal egyedül mentem ki Dalloshoz, amikor egy ősrégi damasztabroszt kínáltak eladásra, az abroszon egy nagy vörösbor-folt éktelenkedett. Az eladó valóságos matuzsálem volt, öreg, szakállas bácsi, vénséges vén templomszolga. Amikor meglátta az igazolványomat, sírni és csuklani kezdett, pedig oka nem volt a félelemre, hiszen a terítő sarkában az ő monogramja látszott. Amennyire tudtam, megnyugtattam, amikor pedig elment, felelősségre vontam Dallost. De a kereskedő idős ember létére sem volt ijedős fajta.

- Hallgasson ide, felügyelő úr - mondta. - Ha tudni

akarja, én nem ma kezdtem a szakmát. Mindenki meg akar élni, én is. Ha hozzám behoznak egy alkalmi vételt, én azt vissza nem utasítom. Én nem vagyok rendőr, hogy a nekem bemutatott igazolványok valódiságát kiderítsem. Viszont annyira én is dörzsölt vagyok, hogy ne tudjanak lebuktatni. Roppant rossz az arc- és névmemóriám. És én senkit, aki kiment az üzletből, másodszor meg nem ismerem. Kivételt csak a rendőr urak képeznek, önöket már úgy ismerem, mint a tenyeremet. Tudom, ha valaki már negyedszer elmegy az üzletem előtt... az zsaru. Bocsánat. Azt is tudom, hogy ha valaki bejön és nem akar igazolványt mutatni, amikor elad valamit, az vagy rendőr, vagy provokátor. Higgycse el, engem önök soha nem fognak elkapni. Kár a gőzért. De ha... valami

231

jó ruhát akarnak olcsón venni, a cégemre mindig számíthatnak. Jó napot kívánok...
...Becsuktam a dossziét.

- Menjünk ki abba az üzletbe - mondtam a munkatársaknak.

A boltot valóban zárva találtuk. Benn nagy csend és nyugalom honolt, egy hangot sem lehetett hallani. Aki kihívott bennünket, ott álldogált a ház kapujában.

- Mára beszéltük meg, hogy eljövök - mondta -, és még soha nem fordult elő, hogy Dallos ezen a napon zárva tartsa az üzletet. Zörögtem, benéztem, gyanús dolgokat lehetett látni, ezért hívtam ki önöket.

Valóban, az üzlet közepén látható nagy folt gyanús momentum volt.

Nekiláttunk, kinyitottuk az üzletet. Amikor beléptünk, nehéz, édeskés szag csapott meg bennünket. A helyiség közepén levő folt feketén és olajosán csillogott.

- Ez vérszag! - mondta Takács. - Hívom a technikusokat.

A néhány perc, amely a technikusokra történő várakozással telt, csak annyi lehetőséget nyújtott, hogy kiderítsük, a kereskedő egy korban hozzáillő asszonnyal élt közös háztartásban. Igen jól éltek, nagyon szerették egymást.

A két öreget péntek óta senki nem látta, noha máskor rendszeresen ki-be járkáltak, és beszélgettek a szomszédaikkal.

A technikusok néhány perc alatt végeztek a munkájukkal.

íme, a jelentésük.

"Az üzletben található rendetlenség azt a látszatot kelti, mintha idegenek valamit kerestek volna, olyasmit, aminek helyét nem ismerik.

Az üzlethelyiség hátsó traktusában levő heverőn két holttest fekszik. Mindkettő koponyáján erőteljes ütésektől szár-

mazó sebhelyek. A holttesteket, valószínűleg a tettesek, fe-
kete, nehéz függönynyaggal terítették le. A heverő előtt,
valamint az egyik fogassor közelében, és az üzletet a lakóhe-
lyiségtől elválasztó ajtónál terjedelmes vérnyomok. Az üzlet
hátsó traktusában kiforgatott fiókok, szétdobált iratok és
igazolványok. A képek és az igazolványok alapján megállá-

232

pítható, hogy a két holttest Dallos Gyula, illetve a vele közös
háztartásban élő özv. Péntek Hernianné.

A helyiség hátsó traktusában, a heverő közelében elrejtve,
megtaláltuk a merényletnél valószínűleg használatos eszkö-
zöket: nagyméretű kőművesvésőt és egy kilogrammos mér-
legsúlyt, feltehetően az áldozatok vérnyomaival.

A lakóhelyiség is teljesen fel van dülva, kiforgatva a fiókok
és felfeszegetve a bútorok.

Az üzletben semmiféle használható ujjlenyomatot nem
sikerült találnunk.

A kőművesvésőre tapadt anyagrészek arról tanúskodnak,
hogy ezt a közelmúltban nem használták rendeltetésének
megfelelő munkára."

Az első rendőrorvosi szakvélemény rendkívül szűkszavú
volt.

«-

"Dallos Gyula:

160 centiméter magas, 67 éves, gyenge testalkatú férfi.
Koponyájának hátsó része szétzúzva. E halálos ütésen kívül
mintegy négy-öt összemósódó nyomú kisebb - nem halálos
erejű ütés nyoma.

özv. Péntek Hermanné:

147 centiméter magas, 65 éves, sovány, erőtlen testalkatú
asszony. Koponyája több helyütt bezúzva. Azonnali halált
okozó sérülés nincs. Nyakán fojtogatási nyomok. Az asszony
duzzadt nyelve, felnyílt szája fulladásos halálra enged kö-
vetkeztetni.

A pontosabb lelethez boncolás szükséges.

Megjegyzés: A férfiáldozat bal kezének középső-, az asz-
szony jobb kezének gyűrűsujján világosabb kereszt irányú
bőrszín látható. Feltehetően gyűrű nyoma."

Intézkedésünkre az áldozatokat elszállították. Mi pedig
nekiláttunk megállapítani, mit raboltak el a tettesek az üzlet-
ből?

Módszeres kutatásunk eredménnyel járt. A fehéreneműs
szekrény egy rejtett zugában igen sok aranytárgyra, dollár
bankjegyre, férfi és női arany karórákra, briliánsfüggőkre és
mintegy tizennégy és fél ezer forintra, valamint egy bemuta-
tóra szóló nagy összegű betétkönyvre bukkantunk.

Nyilvánvalóan a tettes vagy tettesek ezt akarták megszerezni.

Az üzleti használt ruhák leltárát sokkal nehezebb volt elkészíteni, ugyanis a kereskedő csak a vásárolt tételeket vezette, az eladottakat másutt jegyezte be, de sokkal szűkszavúban.

Ahogy mondani szokás: sziszifuszi munkát végeztünk, de megbízható leltárt nem sikerült összeállítanunk. Vagyis: nem tudtuk megállapítani, mennyit és mit vittek el a fogasokon Jevő ruhák közül a tettesek.

Hajnal volt, amire visszatértünk a kapitányságra. Az üzletet lepecsételtük, mindössze az áldozat üzleti könyveit vittük magunkkal.

Másnap kora reggel már munkához láttunk. Nem látszott más lehetőség, csak az, hogy a könyvben szereplő összes eladót fel kell kutatnunk; ugyanis feltehető, hogy olyan személy követte el a tettet, aki járt már az üzletben, tudott az öreg kereskedő vagyonáról, és arra számított, hogy ezt a vagyont most megszerzi.

A megérkezett részletesebb orvosi vizsgálat eredményei is erre engedtek következtetni. A gyilkosság ugyanis szombaton történt, azon a napon, amikor a ruhás - vallási törvényei szerint - zárva szokta tartani a boltját. Most mégis bement az üzletbe, és a szombati nap ellenére válogatott a ruhák között; erre vall, hogy kezén és körmei alatt a fogasokon függő ruhák textilanyagából rátapadt szálakat találtak.

Nyilvánvaló, hogy valamelyik bűnöző üzlettársa jelentkezett, talán zsarolta is, így kényszerítette arra, hogy vallási elvei ellenére szombaton az üzletébe lépjen. Ha viszont ez így van, akkor a használtruha-kereskedő jól tudta, hogy elszánt ellenféllel áll szemben, olyannal, aki fenyegetéseit mindenképp megtartja.

Takácsnak némileg más véleménye volt. - Tudni kell - magyarázta -, hogy az orgazdák idegrendszerük igen jó, magyarázta: nem lehet zsarolni őket. Különösen áll ez Dallosra, akinek az alvilágban nyilvánvalóan sok "jó embere" akad; elég hidegvérű, és elképzelhető, hogy ha valaki zsarolni próbálná, azonnal hozzánk fordul.

* az időt

- Ellenben - mondta Takar* 11 -

a napokban szabadult, és elélezef, T

hogy a Dallosnál Jevő értékei

! * S

ikt az orga2dánáj] szinte le lífl^1^1' rabIo« érté-
, aki jelend értékeVh heIyC2Ík- Ismertünk

lldá d ^" * W

jelend
megállapodásuk

az értékeknek az ára-

_ "~ mgcMua védőt a letartóztatott számára és sokszor éveken át küldött csomagokat a büntetését töltő letartóztatottnak. Tegyük fel, hogy valaki a kereskedő pártfogoltjai közül kijön a börtönből, és nincs sem pénze, sem ruhája. Áfáshoz nem "is fordulhat, csak az orgazdájához. Ezek az emberek esetleg csak egy öltönyt kérnek "hitelbe" - ezt meg is kapják, és közben észreveszik, hogy orgazdájuk hatalmas értékeket őriz a lakásán. A bűnözőben feltámad a keserűség; ő "vitte a vásárra a bőrét", ő ült - és ez a kis ember gazdagodott meg rajta. A bűnöző csak bűnöző módon tud gondolkodni és következtetni. Meglát egy vésőt, felragadja, üt... és keresi a látott értékeket. Megzavarják. Elmenekül. Ez a variáció indokolja:

1. Miért ment a kereskedő szombati napon az üzletébe?
2. Miért gyilkolta meg valaki (vagy valakik) az orgazdát?
3. Miért ment el dolgavégezetlenül a tettes (vagy a tettesek) ?

Délelőtt tíz óra lehetett, amikor az üzlet figyelésével megbízott munkatársunk egy középkorú, tagbaszakadt férfit kísért elénk.

- Jelentem - közölte előzőleg -, ez a férfi egy ideig ott sé tált az üzlet előtt, majd be-benézett az ablakon. Végül oda ment az udvari ablakhoz és azon keresztül is az üzletbe kémlelt. Kihallgatásra előállítottam. A férfit hellyel kínáltam.

- Régóta vásárolok náluk, a múlt héten is vettem egy öltönyt. A mellénnyel valami baj volt, már-már vissza is ment az üzlet, amikor Dallos megígérte, hogy rendbe hozatja, jöjjenek érte pénteken, akkor odaadja.

" Igen ám, de pénteken nem értem rá, ezért szombat délutánra halasztottam a látogatást. Azt tudtam, hogy Dallos

235

szombaton nem nagyon fogad el pénzt, de arra számítottam, hogy a mellénnyt azért kiadja, hiszen az üzletet megkötöttük, és én fizettem is az áruért. El is mentem szombat délután az üzlethez, láttam, hogy vannak odabenn, kopogtam is, zörögtem is, csak nem nyitottak ajtót. Sőt, amikor az udvari

ablakon is kopogni kezdtem, észrevettem, hogy odabent leoltották a villanyt. Dühös lettem, de arra gondoltam, az öregek nem tudják, hogy én vagyok, viszont szombat lévén nem kívánnak üzlettel foglalkozni. Ebben meg is nyugodtam, és eljöttem onnan. Ma ismét arra mentem, vártam, mikor nyitnak, be-be néztem, akkor jött a nyomozó úr, és idehozott. Ez minden, amit el tudok mondani.

- Milyen öltönyt vásárolt a múlt héten? - kérdeztük.

- Sötétbarnát - válaszolta az előállított. - Az anyagába alig láthatóan piros kockák vannak szöve.

Takács kis türelmet kért. Kocsiba ült, kisietett az üzletbe. Kisvártatva vissza is tért. A keresett mellényt hozta.

- Ez az ön mellénye?

Az előállított felületesen szemügyre vette.

- Ez az kérem.

- Tudniillik - fordult felém Takács - ez az a mellény, amelyet akkor vettünk észre, amikor a hullákat elszállították.

- Ez a mellény ugyanis - álltam fel - az áldozat sezlója és a fal közé szorulva hevert a földön. És a szakértői vizsgálat szerint az utolsó anyag, amit az áldozat életében megfogott, az ön mellénye volt.

- Fantasztikus - mondta az előállított -, fantasztikus, hogy mit produkál az élet!

- Meg tudja magyarázni, miért éppen az ön mellényét fogta meg az áldozat, életének utolsó pillanatában?

Az előállított értetlenül nézett ránk.

- Én? Honnan tudnám én, hogy miért éppen ehhez a mellényhez nyúlt?

- Talán azért... mert régóta ismerik egymást, ön bekopogott, az öreg Dallos ajtót nyitott, maga a mellényt kérte és közben' arra gondolt, hogy a kereskedőnek sok pénze van...

236

Az előállított csendesen nevetni kezdett.

- Uraim, önök egészen hamis nyomon vannak. Én ugyanis nem egyedül voltam ott az üzlethelyiségnél. Voltunk vagy négyen, barátok. Ott volt a házfelügyelő is. Még rám is mordult, miért zörgök olyan sokáig, azt mondta, még a holtak is felijednének erre a lárására.

Felírtuk a tanúk nevét.

- Kérem - mondtam az előállítottnak -, vegye figyelembe,

hogy mi nem akartunk önnek kellemetlenkedni. Mind-
össze... hangosan gondolkodtunk.

Megisszuk a békekávét? - kérdeztem az előállítottól.
Azután elbúcsúztunk tőle és folytattuk a könyvek aprólékos
átvizsgálását.

Amíg a többiek kiírták a főkönyvből a ruhakereskedő
mintegy 450-500 üzletfelének adatait, mi a környékbeli há-
zakat és üzleteket vettük sorra, ott próbáltunk valami hasz-
nos támpontra bukkanni.

Már-már minden reményünkről letettünk, amikor az ered-
ményben nem is nagyon bízva, az egyik, kissé távolabb fekvő
vendéglőbe betértünk. Az üzletvezetővel hamarosan végez-
tünk, a szóban forgó szombaton ugyanis nem tartózkodott az
üzletben. Ám az egyik csapos, már a vele folytatott beszél-
getés befejezése után az asztalunkhoz lépett.

- Nagyon gyenge szombati napunk volt az, amely után
érdeklődni tetszett. Előrebocsátom, semmi különöset nem
tapasztaltam. Általában csak a törzsvendégeink jártak itt, ők
is csak futtában egy-egy fröccs vagy féldeci erejéig tértek be,
és azonnal mentek is tovább. Hanem... hajói emlékszem,
már a délelőttben jól benne jártunk, amikor két fiatalember
jött be. Hosszasabban időztek itt, megittak négy-öt fröccsöt,
néhány féldecit - noha egyikük láthatóan nehezen birkózott
meg az itallal. Sztálinvárosi építkezésről beszéltek valamit,
mintha oda akarnának visszajutni, de lehet, hogy csak valami
barátjuk dolgozik ott, a fene tudja, nem szoktam figyelni a
beszélgetéseket. Itt jobbára már italosán tárgyalnak egymás-
sal az emberek, és ha egy részeg észreveszi, hogy valaki érdek-
lődik a mondókája után, úgy ráakaszkozik az emberre, mint
a pióca.

237

- Fiatalok, idősek voltak azok a férfiak?

- Mondom, kérem, fiatalemberek voltak. Testes, vállas
fiatalemberek. Csendesen viselkedtek, azután zajtalanul el is
távoztak. Tudom, hogy ez semmiség... de nem akarom el-
hallgatni, mert még utóbb szemrehányást tennék magam-
nak.

Nem méltattuk különösebb figyelemre a bejelentést, a
jegyzetkönyvemben is csak ez a néhány szó szerepel:

"Sarki vendéglő. Szombat délelőtt két fiatalember, idege-
nek, Sztálinvárosról beszéltek. Semmi közelebbi."

, A kapitányságon javában folyt a főkönyvben szereplő ügy-
felek kikérdezése.

Az irodában pedig a boncolási jegyzőkönyvet is elem tet-
ték.

Ebből kiderült, hogy a kereskedő halálát koponya- és agy-
sérülés okozta, de jelentős belső sérülései is voltak, és ezek
magukban is halálosak lehettek volna.

A kereskedő házastársának halálát gégetörés okozta, de embertelen kegyetlenségről tanúskodó belső sérülések is napvilágra kerültek.

A boncolási jegyzőkönyv áttanulmányozása után, abból kiindulva, hogy a tettes vagy tettesek igazi céljukat nem érték el, tehát nem szerezték meg az általuk annyira kívánt pénzt, úgy döntöttünk, hogy a már országosan közreadott körözés ellenére mi magunk is segítséget nyújtunk a vidéki kapitányságoknak, vagyis: csoportokká szerveződve felkerestük azokat a városokat, amelyekből - Dallos főkönyvének tanúsága szerint - ügyfelek fordultak meg az üzletben.

Ekkor hallottam meg, hogy egy nyomozó Sztálinvárosba is ki akar szállni.

E pillanatban eszembe jutott, amit a vendéglői csapos a két fiatalemberről mondott.

Ügy éreztem - nyomon vagyok. Néhányadmagammal kocsiba ültem, és két óra múlva már (az akkor még csak születő) város kapitányságán voltam.

- Sajnos, az ön által említetteket nem ismerem - jelentette a kapitányság egyik beosztottja. - De javasolnék valamit: kimehetünk az építkezéshez, és ott a vállalat munka-

238

ügyi osztályán dolgozók biztonnal szívesen segítenek majd nekünk.

A munkaügyi osztályon készséggel kielégítették a kíváncsiságunkat. Azt is elmondták, hogy az általunk keresett egyik dolgozó, Apfel András segédmunkás melyik munkásszálláson lakik.

A munkásszálláson műszak végéig várnunk kellett. Addig - a birtokunkban levő házkutatási parancs alapján - körülnéztünk a keresett ember szekrényében és személyi holmijai között. Ügy látszott, teljesen melléfogtunk: semmi érdekességet nem találtunk.

Végre nyílt az ajtó, és belépett egy középmagas, jó erőben levő fiatalember.

- Kérem, egy pillanatra - szólt a helyi rendőrség egyik munkatársa.

A belépő halálra vált arccal nézett reá. A karján levő kabátot lassan a földre csúsztatta. Lehajtotta a fejét, és remegő hangon megszólalt.

- Tudom, miért keresnek.

- Ugyan miért? - kérdeztem, és elővettem a cigarettatárcámát.

- Azért... mert agyonvertük Jancsival Dallos bácsit Buda-
pesten.

- No, fiam, akkor most elmegyünk szépen Jancsiért. Vezes-
sen hozzá, de vigyázzon, ha már így bevallott mindent, ne
törje a fejét valami marhaságon. Ha valami segíthet magu-
kon, az csak a beismerés és a készséges, rendes magatartás.

Jancsit is.azonnal megtaláltuk.

Amikor meglátott minket, első gondolata a menekülés
volt, de azután ő is lecsendesedett.

- Hát akkor menjünk - mondta -, talán nem a hóhér vár
minket.

A tettesek kihallgatását a főkapitányságon kezdtük meg.

- Büntetve voltak már? - kérdeztük tőlük.

- Nem voltunk - hangzott egybehangzó féleletük.

Amikor ezt kimondták, ámulva néztek egymásra. Kide-
rült, hogy a büntett elkövetése előtt mindketten, egymást
túllicitálva meséltek egymásnak a rémségesnél rémségesebb

239

történeteket, amelyekkel egymás előtt szerettek volna tekin-
télyt szerezni. Igen ám, de a hősködő meséket be is kellett
volna bizonyítaniuk egymásnak. Éppen kapóra jött, hogy
egyik munkatársuk elmesélte, amikor pénzre volt szüksége,
egy pesti ruháshoz bevitt egy pár vállalati bakancsot és egy
viharkabátot, és annak ellenére, hogy a ruhadarabokon az
építkezés emblémáját jól lehetett látni, a ruhás zokszó nélkül
megvette tőle az "árut".

A két, egymást túllicitálni akaró fiatalember megfigyelte,
hogy az építővállalat ruhatárába könnyen be lehet hatolni.

- Az első akciót én hajtottam végre-kezde András.-Na-
gyon félttem, hogy elkapnak, de a barakkba könnyen be le-
hetett jutni. Ki is hoztam néhány esőköpenyt, felültünk a
vonatra, bevittük Dallos üzletébe. Az öreg azonnal ki is fizette
az árát.

Másnap Jancsi volt a soros, ő mászott be a ruharaktár-
ba, és délután újra.Pesten voltunk. Dallos most is megvette az
árut, de amikor megnézte az igazolványunkat, már sokkal ke-
vesebbet ígért. "Mondják - kérdezte -, maguk mindig ilyen
hosszú ideig viselnek egy nevet?"

Néhány nap múlva újra megismételtük az akciót. Dallos
megint, csak átvette a dolgokat, de most még kevesebbet fize-
tett. Egyben azt is közölte, hogy többé ilyesmit ne vigyünk,
. mert ő nem akar építővállalatot alapítani.

Ekkor - mert újra pénz kellett volna, hiszen nagyon rá-

szoktunk a szórakozásra - úgy döntöttünk, megpróbálunk "civil" ruhát lopni. Jancsi mesélte, hogy ő sokszor csinált ilyesmit, gondoltam, most bemutathatja a tudományát.

Jancsi azonban gyáva volt az egyedül végrehajtandó lopáshoz. Inkább azt tanácsolta, adják el a saját fölös ruhadarabjaikat, és majd ha jobb alkalom lesz a lopásra, bőven kárpótolják magukat az áldozatért.

Be is mentek az üzletbe. Dallos meg is vásárolta a ruhadarabokat, de minthogy nem volt a zsebében pénz, a pult fiókjában levő kazettát is elővette. Ebben csak egy darab százaz volt. A kereskedő pillanatnyi türelmet kért, bement a lakásába és onnan egy köteg százassal tért vissza.

- Amikor kimentünk az üzletből - vallja Bradács János -,

240

azt mondta a társam, a Bandi: "Te, Jancsi, mi itt hordozzuk a sok régi göncöt, és kapunk egy-két százast. Ennél az öregnél biztosan rengeteg pénz lehet, le kellene rá csapni."

Megtetszett az ötlet. Különösen akkor, amikor Bandi elmagyarázta, hogy az öreghez biztosan sok "komoly ember" is jár, akiktől az nemcsak használt ruhát, hanem "arany-szajrét" is vásárol. És akihez sok bűnöző jár, az biztosan nem írja fel az üzletfelek nevét. Különben nyugodtan rátörhetünk, hiszen ahányszor mi eddig nála voltunk, soha senki nem látott meg minket...

Terepszemlét tartottunk, és rájöttünk arra, hogy az öreg szombaton is zárva tartja a boltot. Tehát pénteken kell az ügyet "elboronálni", akkor két napig senki sem jön rá a dolgra, el tudjuk rejteni a pénzt, és különben sem fog minket senki az égvilágon keresgélni.

Pénteken el is mentünk, egy overallt akartunk neki eladni. Be is mentünk az üzletbe, magunkkal vittük az építkezési raktárból lopott vésőt és kalapácsot.

De minden hiába volt, egymásra vártunk, melyikünk kezdje a dolgot. Végül anélkül, hogy bármit tettünk volna, kijöttünk Dallos boltjából.

Másnap újra elmentünk, de az üzlet zárva volt. Bandi kisütötte, hogy azért nem tudtunk tegnap eredményt elérni, mert nem vettünk magunkhoz "bátorságot". Most tehát mindenekelőtt megittunk hat fröccsöt és két féldecit. Azután bezörgöttünk az öreghez.

- Az öreg - vallotta Apfel András - ragyogó kedvében volt. Tervünk szerint folyt minden. Jancsi azt mondta neki, hogy azonnal szüksége van egy kis pénzre és valami ruhára, mert lebukott, és szökni akar. Az öreg már-már kötélnek állt, egy öltönyt le is vett, és a kasszából kiadott kétszáz forintot, amikor Jancsi többet akart tőle "kérni". Megfenyegette, ha nem kap több pénzt, akkor beköpi az öreget a rendőrségen.

Az öreg erre azt mondta, azonnal menjünk ki az üzletből, egy fillért sem ad, tessék, jelentsük fel őt, alig várja, hogy jöjjön a rendőrség. Odalépett a fogasokhoz, hogy az előbb kiválasztott ruhát a helyére akassza.

241

I

Jancsi ekkor előkapta a vésőt, és nagyot ütött az öregre. Dallos térdre rogyott, és azt suttozta: "Te hülye, ezért felakasztanak." Akkor én azt mondtam: "Ne hagyd a vészmadarat kárálni!" És ütöttünk.

Ügy mesélték mindezt, mintha egy vasárnapi kirándulás emlékeit mondanák el.

- Akkor jött be az öregasszony - vallotta folyékonyán Brádacs János -, amikor az öreg már csak nyögött. "Mi van itt, kérem?" - kérdezte, és a félhomályban pislogva odalépett elé. "Most hosszú hallgatás következik, öreganyám" - mondta Bandi, és ütött. Persze, én is ütöttem, az öregasszony leült a földre, és azt mondta: "Gyula, miért hagyod?" Azután lefeküdt szépen és nyöszörgött. Ekkor keresgélésnek látunk, de a vaskazettában csak egy ezres volt, az asztalfiókban találtunk háromszázat. Még azt a három gyűrűt vettük le az öregek kezéről. Éppen a szekrényt kezdtük rakodni, amikor kopogtak az üzletajtón.

Nagyon megrémültünk, attól féltünk, talán valami rokon érkezett, esetleg az öreg fia, akinek kulcsa lehet, bejön, itt talál minket, és kész a lebukás.

Ekkor Bandi elvesztette a fejét, és a lakóhelyiség villanyát leoltotta. Mondtam neki: "Nagy hülyeséget csináltál, ha az a kinti tag észrevette a dolgot, biztosan abba hagyja a kopogást és rendőrért siet."

Tényleg abbamaradt a kopogás. Nagyon megrémültünk.

Kirohantunk a boltból, csak néhány ruhát vittünk magunkkal, azokat már előbb felöltöttük, hogy ne legyen csomagunk, mert az feltűnő.

Visszamentünk a munkahelyünkre. Teltek a napok, senki nem keresett, gondoltuk, megússzuk a dolgot. Csak Bandi hajtogatta mindig. "Tudod, mit mondott a vészmadár? Hogy ezért felakasztanak. Te, minket fel fognak akasztani." Kaphatok egy cigarettát? Pedig minket nem lehet felkötni, mert mi mindent felfedtünk, és ráadásul csak egy orgazdát ütöttünk le, nem igaz?

- Mondja - kérdeztem Apfel Andrástól -, nem gondoltak arra, hogy tulajdonképpen bűntársukat ölik meg az öregben?

- Bűntárs vagy nem bűntárs... mellékes az, ha nagy pénz

forog kockán. Lehetett ott az öregnél vagy ötezer forint is...
Meg azután ő már eleget élt, most rajtunk lenne a sör!

Az úgy tehát rendbejött. De mégsem tudtam napirendre térni a dolog fölött. Két fiatalember, előttük állna az élet. Szemügyre akartam venni a családot, amelyből származnak, annak az anyának és apának szemébe akartam nézni, akik így nevelnek gyerekeket.

"Igyekezetem, sajnos, nem járt eredménnyel.

Apfel András szülei eltűntek a háború forгатagában, egyesek szerint disszidáltak, őt pedig ott hagyták ötéves korában a Nyugati pályaudvar előtt. Bradács János apja, anyja állandóan ivott, a gyerekeket koldulásra, lopásra nevelték.

A tárgyalás után csak egyféle ítélet születhetett: a legsúlyosabb. Csodálkoztam, amikor Bradács János mégis, az ítélet végrehajtása előtt - velem kívánt találkozni.

- Nézze, fiam - mondtam neki -, én most már nem segíthetek magán. A maguk bűnére nem lehet kegyelem. Egy védtelen öreg házaspárt meggyilkolni, pénzért vért ontani, ezt nem éli túl a tettes sem.

Ott ült a gyerek a siralomházban, csendesen ült, nem szólt Semmit. Amikor az engedélyezett beszélgetési idő letelt és felálltam, csak akkor szólalt meg.

- Nem maradhat még egy kicsit? Mondja... miért nem válogathatja meg az ember... a... szüleit?

Széttártam a kezemet, elszorult a szívem, és nem tudtam többé én sem szólni. A fegyőr az ajtónál krákogott, csoszogott, hogy a múltó időre figyelmeztessen. Végül is búcsúznom kellett.

- Mondja - nevetett verteién ajkakkal az elítélt -, nem furcsa, hogy hozzám az volt a legemberségesebb, aki az akasztófára juttatott?

242

Az álarcosok bandája

Nem sokkal a stabilizáció után távmondati parancsot kézbesítettek a részünkre.

"Azonnal szálljanak ki a gödöllői patkóhoz. A hajnali órákban ismeretlen, jól felfegyverzett személyek megállították és kifosztották Dobos Jánosnak a fővárosból lakóhelye felé tartó lovas kocsiját. A bűntény áldozatai ellenállást tanúsítottak, a banditák a négy utas közül három személyt géppisztoly sorozatlövésekkel leterítettek, a negyedikszemély is súlyos sérüléseket szenvedett, de életben maradt."

A patkónál - azóta ezt az útszakaszt rendezték; a mai utas nem is tudhatja, hogy itt a gépkocsiknak, szekereknek a meredek emelkedő és a hajtókanyar miatt csak lépésben lehetett közlekedni - riasztó kép tárult elénk. Az út menet-

irány szerinti jobb oldalán lerogyott parasztszekér vesztegelt, az út mentén egy muraközi ló teteme hevert. A szekér ülésein már senkit nem találtunk, egy férfi, egy asszony és egy kisgyermek holttestét immár elszállították. Néhány lépésnyire a kocsi előtt dulakodás nyomai látszóttak, fehér krétajelzések mutatták, hol heverték a büntett áldozatai.

A kórházban magához tért a negyedik - életben maradt - áldozat. Orvosai engedélyével azonnal ki is hallgattuk.

"Késő éjszaka indultunk Pestről Aszód felé. Úgy számítottuk, hogy a legforgalmasabb útszakaszt, vagyis a patkót, a késő éjszakai órákban érjük el, akkor a legkisebb ott a forgalom. A szekér az unokabátyámé volt, aki előző nap két borjút hozott a piacra eladni. Minket Pesten vett fel, meghívott néhány napra magához.

Amikor a patkót elértük, ketten leszálltunk a kocsiról, hogy a nagy emelkedőben a ló dolgát megkönnyítsük. Itt lejtők és meredek emelkedők váltogatják egymást, azért is

244

kísértük gyalogosan a kocsit, hogy a fékezésnél - ha kell - kéznél legyünk.

Amikor a kocsiról - itt a patkónál - leszálltunk, egy teherautó jött velünk szemben. Minthogy a kocsink már úgyszólván az út szélén haladt, kijjebb menni nem tudtunk, tehát leálltunk. Arra gondoltunk, hogy megvárjuk, amíg a háromtonnás elhalad.

Amikor a kocsi valóban továbbhaladt mellettünk, az úttest melletti árokba két férfialak lépett elő. Alig-alig láttuk őket, a nagybátyám azt hitte, fel akarnak a kocsira kéredezni. Így azután közel is engedték őket magunkhoz.

A két férfi a kocsitól mintegy tíz lépésnyire megállott. Nem tudtuk mire vélni a magatartásukat. De nem volt időnk gondolkodni, mert hátulról hangos kiáltással szóltak ránk:
- Fel a kezekkel!

Tréfára vettük a dolgot, a nagybátyám nevetve indult vissza a kocsinhoz. Abban a pillanatban géppisztolysorozat dörgése hallatszott.-

A beálló csendben a kocsiról jajveszékelést hallottam, majd láttam, hogy a nagybátyám az időközben hozzánk rohán két férfival dulakodni kezd. Pisztolylövések csattantak... s a többire már nem emlékszem.

A támadókról semmiféle személyleírást nem tudok adni, mint mondtam, éjszaka volt, és a támadás oly váratlanul és oly gyorsan zajlott le, hogy semmiféle megfigyelésre nem nyílt lehetőségem.

A nagybátyámnál mintegy hat-nyolc ezer forint lehetett, de az is lehet, hogy több pénzt vitt haza magával, ugyanis, mint mondtam, káposztát is, dinnyét is szállított a pesti piacra."

Másnap éjszaka újabb távmondattal ismét a gödöllői kanyarba vezényelt bennünket. A legkimerítőbb vallomást Dr. Gábor Tibor ügyvédtől kaptuk.

"Az éjszakai órákban Budapestre érkező menetrend szerinti MÁVAUT-buszra Gyöngyös városában szálltam fel. A kocsis menetirány szerinti bal oldalán sikerült szélső ülést kapni. Így a történeteket mindvégig szemmel tudtam követni.

vuvuiuu iuuiojü HUVClilil.

Semmiféle járművön nem tudok utazás közben aludni.

245

most is pipázva vártam, hogy megérkezzünk. Az autóbusz utasai bóbiskoltak. A kocsiban csak egy gyenge fényű belső lámpás világított, egyébként teljes volt a sötétség.

A busz minden különösebb esemény nélkül érkezett el a patkóhoz. Itt szokás szerint csak lépésben tudtunk haladni, amikor észrevettem, hogy elöl, távol az út közepén, valami sötét tömeg feketéilik. Azt hittem, elromlott gépkocsi vagy szekér akadályozza a közlekedést. A busz teljesen lehúzódt az út jobb szélére. Azt hiszem, ekkor a sebességünk aligha lehetett több, mint óránként két kilométer. Egyszerre mintha puskaropogást hallottam volna, és éreztem, hogy a busz kerekei leülnek.

Megálltunk. Láttam, egy férfi a mi oldalunkon felkapaszkodik a vezető mellé, kezében pisztollyal megkocogtatja az ablakot. A következő pillanatban a sofőr, engedelmessé a felszólításnak, kinyitotta a busz ajtaját, és felgyújtotta a belső világítást. A benti lámpáinkat azonnal ki is oltotta, erre kapott felszólítást, és a parancsot haladéktalanul teljesítette.

A felnyitott ajtón keresztül három férfi hatolt a kocsiba, tüzelésre készen tartott fegyverrel.

- Azonnal kiszállni! - kiáltották, és visszaugrottak a sötétbe. Mindhárom férfin fekete - alighanem selyemből készült - álarc volt.

Nagyon megijedtünk, nem mertük a kapott parancsot nem teljesíteni. Kiszálltunk a buszból, felsorakoztunk a kocsis mellett. Egyik társunk szökni próbált, azonnal le is lőtték.

A három férfi felrohant a buszra, és kiadogatta a fennhagyott táskákat, bőröndöket. A busz mellé egy kocsi állt, abba hajigáltak be mindent az álarcosok. Mindez egy-két perc alatt megtörtént.

- Levetközni! - adta ki a banditavezér a következő parancsot. Néhányan ellenkezni próbáltak, akkor géppisztolyosorozatot lőttek a fejünk fölé, közvetlen közelből, de úgy, hogy a lövedékek a busz ablakait összezúzták. Láttuk, hogy mindenre elszánt alakokkal akadt dolgunk, villámgyorsan levetköztünk. Ruháinkat le kellett tennünk, majd az út mellé,

a szántóföldre, illetve a domboldalra kellett sorakoznunk.

246

kodni. Eik" <," , rt^SSL^T* **~

fel

tápász-
most köz-

nem állhat - hangzott a pa-

- Egy órán belül senki
rancs az útról.

Nem tudom megmondani, hogy mikor hagytak magunkra bennünket a banditák. Minthogy ékszereinket, óráinkat a vetkőzésnél leadtuk, nem tudtuk megállapítani, mennyi az idő. Jóval később egy másik MÁVAUT-busz állott mellénk, a benne levők azt hitték, a kocsival történt baj, segíteni szettek volna. Sajnos - semmit sem tudtak már tenni. A banditák elszeleltek, nyomuk sem igen maradt. A buszon 30 utas, a gépkocsivezető és a kalauz utazott, mindannyiunkat kifosztottak a banditák.

Személyleírást adni nem tudok, az egész akció öt percig se igen tartott, a banditák minden fényt kerültek, és nem voltam olyan idegállapotban, hogy rablóinkat meg tudtam volna figyelni."

A harminc utas között egy katona is volt.

Az ő vallomása már tartalmazott néhány érdekességet.

"Az éjszakai sötétség miatt nem tudtam a támadó személyeket megfigyelni. Azt viszont meg tudom állapítani, hogy a sorozatlövéseket a Wehrmacht és az SS által használt géppisztolyból adták le. A pisztolylövések hangerejéből viszont arra következtetek, hogy a náci hadsereg nagy űrméretű parabellumából tüzeltek.

Hangsúlyozni kívánom továbbá, hogy a támadás igen gondosan megszervezett akció volt. Az ilyen akciókat a katonai szaknyelv rajtaütésnek nevezi, és a lebonyolítás gyorsasága, szervezettsége, a könyörtelen és hideg számítás, amely ezeket a banditákat jellemezte, arra enged következtetni, igen fegyelmezett, jól begyakorolt, összeszokott banda követte el a bűncselekményt."

Néhány momentumot a sofőr vallomásából is figyelemreméltónak találtunk.

"A hozzám, a vezetőüléshez felkapaszkodó férfi fekete ál-

247

arcot viselt, a kezén is kesztyűt hordott. Fegyvere valamilyen szíjazaton a nyakában lógott. Kiszállított, és az ezt követő utasításokat már egy távolabb levő banditától kaptam. Igen

feltűnő volt, hogy a buszra felkapaszzkodó gonosztevő rendkívül biztonságosan mozgott, vagyis azonnal, rátalált az eléggé rejtett lépcsőre, és azt is tudta, hol kell kapaszkodnia, pedig vaksötét volt odakünn."

A kihallgatások végeztével - minthogy a tetthelyen semmiféle nyom nem maradt - pusztán annyit tudtunk:

1. A rablást szervezetteren, fegyelmezetten és hozzáértő módon követték el.

2. A tettesek tisztában voltak az itteni útviszonyokkal, vagyis azzal, hogy a gödöllői patkó oldalán levő erdőt régebben kivágták, és ott egy, rejtőzésre igen-igen alkalmas, cserjés követi az út vonalát. Tehát feltehetően gyakran járnak erre.

3. A tettesek egyike ismerte az autóbusz felépítését, hiszen a sötétben is nagy biztonsággal lépett a lépcsőre.

4. A szervezett, fegyelmezett banditák - feltehetően - a náci hadsereg fegyvereivel vannak felfegyverkezve.

Kazalban a tűt - tíz- és tízezer ember között azt a néhányat kell megkeresni, aki részt vehetett ebben az akcióban, aki elég rutinnal rendelkezett az ilyesfajta katonai rajtaütés levezetésében.

Föltevésünk szerint ilyen bűnözőket azok között kellett keresnünk, akik a második világháború során ebben a műfajban nagy gyakorlatra tehettek szert.

Éppen a különböző irányokba kiküldött nyomozócsoportok összeállításán dolgoztunk, amikor parancsot kaptunk, hogy azonnal induljunk Salgótarjánba...

Az ottani kapitányságon dolgozó elvtársaink nagy munkában voltak. Javában folytak a kihallgatások. Azonnal a jegyzőkönyvek tanulmányozásába merültünk.

Mihalecz József, a Salgótarjáni Bányaigazgatóság kétlovas hintójának hajtója vallotta:

"A tegnapi nap folyamánközölték velem, hogy kora reggel álljak elő, hosszabb útra indulok. Nem is sejtettem, hogy a zagyvarónai bányatelep dolgozóinak fizetését kell a hely-

248

színre vinnünk. Csak reggel tudtam ezt meg, amikor Lakos Antal pénztáros kijött hozzám és közölte, néhány perc múlva rendőri fedezet alatt szállítmányt viszünk Zagyvarónára. A rendőr elvtárs megérkezett, mellém ült a bakra. Pénztárosunk a hátsó ülésen helyezkedett el, maga mellé tette a pénzeszsákot, amelyben a bányászok fizetése volt.

A lovakat eléggé meghajtottam, hiszen jókora út állt előttünk, és a szerpentinen, amely a hegyre vezet, amúgy is csak lépésben haladhatunk majd. Elértük a verepesi kötélpálya őrházát, és rátértünk a szerpentinre. A pénztáros szundít-

hatott hátul, mert nem nagyon beszélgettünk egymással. A rendőr elvtárs is elpilledt a nagy melegben. Én is legszívesebben szundítottam volna egyet. A szerpentinén viszont nem lehet szűnyókálni, a lovak erejét a hajtó osztja be, szinte segít a két paripának, hogy vigyék a kocsit az uticél felé.

Már a kapaszkodón jártunk, amikor felbukkant egy álarcos alak, és felszólítás nélkül egy rövid géppisztolysorozatot adott le reánk. Az első sorozat a rendőrt érte, aki azonnal féloldalra dőlt és lecsúszott a kocsiról. A lovak persze megriadtak a lövéstől, alig tudtam visszatartani őket, csaknem az árokba zuhantak. A megbokrosodott lovak erejében bízva arra gondoltam, rettegésük javunkra lesz, kiragadnak bennünket az útonálló kezeli közül. Valóban, már-már vágtaztak a lovak, amikor az út túlsó oldaláról két álarcos ugrott eléjük. Álljt kiáltottak, de mi nem álltunk meg, menekülni próbáltunk.

Az álarcosok igen erős idegzetűek lehettek, mert nem ijedtek meg a vágtazó lovaktól, a lábuk elé löttek egy sorozatot, mire a két pej megtorpant, és reszkető inakkal megállt. Most már mi sem tehattünk semmit, felemeltük a kezünket..."

Lakos Antal pénztáros vallja:

"Az úton elszundítottam, arra ébredtem: mintha lövések dörrentek volna. Láttam, hogy a rendőr lefordul a bakról, azonnal a mellettem levő pénzeszsák után nyúltam és a hónom alá rejtettem. Azt hittem, a banditák nem tudják, hogy milyen nagy összeg van nálunk, hiszen én magam sem

249

tudtam még reggel, hogy pénzt viszünk a zagyvarónaiaknak.

Már-már úgy látszott, hogy el tudunk menekülni, amikor a távolabb - feltehetően - lesben álló két újabb bandita megállította a kocsit, mi pedig parancsot kaptunk: emeljük fel a kezünket. Amikor két kezemet felemeltem, a pénzeszsák kihullott az ölemből.

Ekkor az egyik bandita odafutott hozzám, felkapta a zsákot, és társával együtt az erdőn át elmenekült.

A másik kettő ezalatt a közelünkbe érkezett. Egyikük arra kényszerített bennünket, hogy vissza, vagyis Salgótarján felé nézve álljunk. Azt még láttam, hogy elvágták a lovak istrángját, bizonyára, hogy megakadályozzák visszatérésünket. Hallottuk, ahogy letelepednek a hátunk mögött az erdő szegélyén, és minden moccnásunkra harsány hangon lelövással fenyegettek bennünket.

Amikor már jó ideje csend volt, és senki nem reagált arra, ha meg akartunk fordulni, láttuk, hogy mind a négy támadónk elszelelt.

Támadóink fekete harisnyából készült álarcot viseltek, ru-

házatuk igen szedett-vedett volt, cipőjüket vastagon lepte a por, fegyvereik tusája le volt fűrészelve. A géppisztolyuk viszont egészen kis méretű volt, olyasmi, amilyent a megszálló német csapatoknál lehetett látni annak idején." A bűnügy dossziéjában egy nyomozati jelentés következik. "A helyszínen folytatott vizsgálatok során néhány, a Wehrmacht erőinél rendszeresített géppisztolyból származó töltényhüvelyen kívül mást nem találtunk. A makadámút kövecses felszíne, valamint az utat szegélyező fű következtében a talajon semmiféle lábnyomot nem találtunk. Az áldozatok kihallgatása után kutyaikkal is megpróbáltunk a banditák nyomába jutni. A kutyaik szagot is fogtak, de csak mintegy fél kilométeren át tudták a nyomot követni, ott körbekerbe futkároztak, tehát leszakadtak a nyomról.

A banditák e támadásuk során mintegy 4a 000 forintot zsákmányoltak.

Az ügyet igen bonyolulttá teszi, hogy a pénzszállítmányról az illetékeseken kívül senki nem tudott. A bányai igazga-

250

tóság minden ott dolgozó személyért jótáll. Mellettük szól az is, hogy más, általuk tudott és az elraboltnál sokkal nagyobb pénzszállítmányok mindig bántatlanul megérkeztek rendeltetési helyükre."

íme - ezek voltak a tanúvallomások. Két, egymástól távol eső színhely, két, gyilkosságra is kész álarcos banda támadása, jóformán minden nyom nélkül.

Kibővített csoporttal folytattuk a munkát. Ismét kiszálltunk a bányai igazgatósághoz, ellenőriztük az ott dolgozók életét. Csupa feddhetetlen jellemű, komoly ember, akikről feltételezni sem lehetett, hogy részt vettek a banditák munkájában.

Ráadásul az egész itteni bányavidéket ellenőrzés alá sem lehet vonni: hiszen harminc-negyven négyzetkilométer állandó ellenőrzéséhez valóságos hadseregre lenne szükség.

Arra az elhatározásra jutottunk tehát: mindenekeelőtt a patkó környékét figyeljük. Az autóbusszjáratokra felfegyverzett nyomozókat ültettünk, és különféle manőverezésekkel elértük, hogy a patkót konvojban közelítsék meg a többi kocsik. A nyomozókkal biztosított MÁVAUT-járatok viszont magányosan kapaszkodtak fel a meredekhez.

Sajnos - hiába volt a legjobb haditervünk, hiába rejtőztek elvtársaink az út melletti cserjésben, a bandát nem tudtuk ártalmatlanná tenni. Nem mintha nem lett volna jó a haditervünk, hanem mert a banda nem támadott. Mintha tudták volna, hogy milyen nagy erővel állunk lesben, várva bűnös akciójukat.

Javában foglalkoztunk ezzel az ügyel, amikor Csehszlovákiából hivatalos úton bejelentés érkezett.

"A Csehszlovák Bűnügyi Rendőrségtől. A Királyhelmei nyomozóhatóság bejelentésére rövid úton értesítjük önöket, hogy Utas közsénél, mintegy négy kilométernyire az államhatártól, Gesztete község irányában, a patak hídján lelőttek egy szolgálatot teljesítő csehszlovák rendőr elvtársat. Amikor a megsebesült rendőr összeesett, két merénylete a nála levő kerékpárt, aktatáskát és szolgálati pisztolyát elrabolta. Ezután jaindketten - szemtanúk közlése szerint - Magyarország irányába elmenekültek. A csehszlovák nyomozati anyagok

251

1

szerint ugyanebben az időben Kaposi József magyar állampolgár látogatóban volt Bicskei Lenke nevű, a közelben lakó csehszlovák állampolgárnál, akit feleségül kívánt venni. A fenti lánynak a merénylet áldozatául esett csehszlovák rendőr is udvarolt, így feltehető, hogy valamilyen bosszúról

van szó.

A merénylet során megsebesített rendőr elvtársától elrablott kerékpár márkája... száma... és jelzése... volt. Az elrabolt pisztoly Frommer gyártmányú 9 milliméteres, ápoltságos és gondozott fegyver volt, amely emberélet kioltására is alkalmas. Kérjük az elvtársakat, hogy a nyomozást az általunk tett bejelentések és nyomozati adatok felhasználásával szíveskedjenek megindítani. Ugyanakkor fel szeretnénk hívni a nyomozati munkában részt vevő magyar elvtársaink figyelmét arra a veszélyre, amely a rendőr elvtársától elrablott, 9-es Frommer-pisztolyban rejlik."

- Fantasztikus-mondta Gedő.-Most jövök Somoskőről... Az úton, ahol a merényletet elkövették, a géppisztolytöltényeken kívül 9-es Frommer-hüvelyt is találtunk.

Értetlenül néztem Gedőre. Hiszen alig néhány órája mentem haza egy keveset aludni, nem is tudtam, miért ment ő egyáltalán Somoskőre? Gedő csak legyintett. Feneketlen mély táskájába túrt, és ismét egy sereg jegyzőkönyvet helyezett az asztalomra.

Palács István gépkocsivezető vallomása.

"A Somoskői Bánya üzemének gépkocsivezetője vagyok, és Rába típusú 3 tonnás tehergépkocsimmal fuvarozást végzek. Fekete Ede gépkocsi-előadó ma reggel utasított, azonnal induljak a farkaslyuki bányatelepre, ott különféle anyagokat vételezzek, majd Ózdról hozzam el a dolgozók fizetését, mégpedig Egercsehibe. Már itt közölték velem, hogy egy segéd-gépkocsivezető, egy árukísérő, a pénztáros és a kifutófiú tart velem s a kocsival.

Mindenben az utasítás szerint jártam el, Ózdra is eljutottam, ahol felvettünk 344 000 forintot. Este hat óra lehetett, amikor Egercsehi irányába elindultunk. A gépkocsivezetői fülkében nagyon szorongtunk, mert négyen préselődünk egymás mellé, és közöttünk voltak a pénzeszsákok is.

Borsodnádásd után, a szerpentinén, a megrakott gépkocsi csak lépésben, vagyis egyes-kettes sebességgel tudott csak haladni. Gyakori kanyarok nehezítik itt a vezetést. Kétségbeesve vettem észre, hogy a legélesebb kanyarnál, vakító fény-szóróval egy személygépkocsi áll éppen az út közepén. Letértem volna, de az út széle kidöntött és felhordott hasáb-fákkal volt eltorlaszolva.

A pénztáros majdnem sírni kezdett - sokat hallottunk az; útonállásokról, rögtön arra gondolt. Még mondta is: "Nem hagyom megölni magam azért a nyomorult pénzért." Én erőt próbáltam önteni belé, de nem sikerült.

Nem volt mit tennem - megálltam. Akkor nagy lövöldözés kezdődött, jobbról is, balról is több lövést adtak le a kocsira. Egyszerre csak látom, hogy az ablaküvegen vagy hat pont tűnik fel, hat lyuk. A golyók az üveget átütötték.

Erre azonnal lebuktunk az ülésre, így akartunk védekezni. A következő pillanatban újabb lövések dörrentek, most már mellettünk, oldalról tüzeltek. Az üvegcserepek néhányunkat megsebesítették. Nekem nagy szerencsém volt, engem üveg-szilánk nem ért.

Ekkor kiugrottunk a kocsiból, igaz, én még leállítottam a motort, erre a világítás is megszűnt. Berántottam a kéziféket, nehogy leguruljon a kocsi a korláthoz, a faakadály mellé.

Menekülni ekkor már, sajnos, nem lehetett, öt fegyveres vett körül minket, azonnal a pénztárost keresték. Az általunk szállított pénzösszeg után érdeklődtek. A pénztáros megpróbált tagadni, nagyon erősen viselkedett, de megfenyegették, ha azonnal nem mondja meg, hol a pénz, agyonlövik.

Amikor ezzel megvoltak, az egyik bandita a kocsira kapaszkodott, kiengedte a kéziféket, a kormányt jobbra csavarta. A kocsi a lejtőn megindult, a bandita leugrott róla, a teherautó áttörte a korlátot, és az út mentén felhalmozott farönkök, valamint korlátroncsok közé szorult. Üvegei eltörték, fényszórója sem működött; a kocsi használhatatlanná silányult.

Ekkor felsorakoztattak bennünket, és figyelmeztettek, amíg távolodó kocsizúgást nem hallunk, ne forduljunk vissza,

252

253

mert ha észreveszik, hogy leskelődünk, azonnal lelőnek bennünket.

Arra gondoltunk, bizonyára a megállításunkhoz használt magángépkocsin próbálnak majd elmenekülni, vártuk tehát a motorzúgást, de az egyre késett. Végül nem távolodó, hanem közeledő gépkocsi zúgására, majd fékcsikorgásra for-

dultunk meg. Egy teherautó érkezett, elég későn vette csak észre a leoltott lámpákkal álldogáló személyautót az út közepén. Végül is sikerült idejében megállnia, és a gépkocsivezető maga is lekapaszkodott a kocsijából.

- Hát magukkal mi van? - kérdezte tőlünk.

Beszámoltunk neki a történetekről, és segítségével értesítettük a rendőrséget."

A kihallgatott kérdéseinkre kijelentette, hogy a támadókról semmiféle személyleírást nem tud adni, mert egyrészt sötét volt, másrészt nem volt abban a helyzetben, hogy alapos megfigyeléseket tudjon tenni. Szerinte a támadók magas, erőteljes emberek voltak.

A pénztáros vallomása mindenben megegyezett a gépkocsivezetőével. Ámde ő nagyszerű személyleírással örvendeztetett meg bennünket.

"A támadók egyike, s úgy gondolom, az lehetett a vezér, fényesre kefélt fekete bokszcizmát, buggyos nadrágot, lemeberdzseket, sötét inget viselt. Amikor fenyegetődött: lelövöm, ha nem adja elő a pénzt, olyan akcentust használt, mint azok, akik a magyar nyelven kívül valamelyik dallamos szláv nyelvet használják anyanyelvükként.

A másik támadó - ez lehetett az alvezér, ő szervezte meg a banditák távozását - vadászkalapot viselt, és a kezén hosszú szárú bőrkesztyűt hordott.

Mindkettőjük arcát feltehetően pamutharisnyából készített álarc, inkább csuklya borította. A csuklyán nem volt szájnak való nyílás. Amikor a földön feküdtem, a vezér pisztollyal a kezében fölem hajolt, zseblámpával rám világított. A rólam visszaverődő fényben úgy tűnt, mintha ennek a férfinak az álarca alatt bajusza lett volna. Ez csak következtetés, de ha nem viselne bajuszt, elegendő lenne kisebb, tehát kényelmesebb álarc is a számára..."

854

A vallomások - mindjárt a gödöllői patkó és az itteni ügyek közötti összehasonlításra sarkalltak. A patkónál volt banditatámadás részvevői rövid, kicsi, fényes fekete álarcot használtak, olyat, amely csak a szemet és annak közvetlen környezetét takarja. Az ottani tettesek között bajuszos ember tehát nem volt.

- Két banda lenne? - kérdezte Gedő. - Sok szempont szól emellett. Ámde a bűncselekmények végrehajtása mégis azt súgja, hogy egy kéz, közös agy irányította a banditákat.

- Országos bűnszövetkezet lenne? - Mihály Sanyi véleménye más volt. - Elképzelhetetlennek tartom, hogy egyik nap a patkónál, másnap a bányavidéken tevékenykedjen ugyanaz a geng. Már azért is elképzelhetetlen, mert mindkét banda rendkívül pontosan ismeri működésének terepét. Nagyszerűen kihasználják a közeli források, patakok, talajvízzel telt mélyedések nyújtotta lehetőségeket. Tehát nagyon jól ismerik ezt a vidéket. És ne feledjétek, el, a vasutakat, országuta-

kat ellenőriztük. Elképzelhetetlen, hogy felkerekedjenek és csak úgy, nyomtalanul, feltartóztathatatlanul Pest környékén teremjenek.

- Valóban - helyeseltem -, két bandáról van szó. Vegyük csak elő a lapokat... Bennük van a patkónál végrehajtott bűncselekmény pontos leírása. Aki az itteni terepet ismeri, egyszerűen áthangszereli az ügyet, és az itteni viszonyok ismeretében, itt követi el a patkói rablásokhoz hasonló bűnügyeket. Még abban is bizakodhat, hogy a másik banda nyakába varrják a tettét. Ráadásul... mi van a Frommer-pisztollyal? A vallomásokból semmi ilyesmire nem következtethetek.

Gedő a zsebébe nyúlt. Egy hüvelyt állított az asztalra.

- íme a Frommer-hüvely - mondta.

Elővettem a csehszlovák belügyminisztérium átiratát. Egyeztettem a bűncselekmények dátumát.

- Van valami abban, amit mondasz. Nézd csak: a csehszlovákiai merénylet és a patkói bűncselekmény ugyanazon a napon történtek. Előbb a patkó - azután az a kis falu. Az itteni bandának sokkal nagyobb túzerőt képviselő parabel-

255

lum pisztolya volt... az ottaninak viszont szüksége lehetett a pisztolyra...

- Csak az a kérdés - ült le Gedő az egyik karosszékbe -, csak az a kérdés, hogy az a banda honnan tudott a két szállítmányról? Mindkét szállítás ugyanannál a bányüzemnél történt. A pesti banda pedig honnan tudja azt, hogy a járatokon detektív is utazik? Ezek fogas kérdések voltak.

Nyomozó elvtársaink azonban beszerezték a Gyöngyös felelő Budapestre tartó MÁVAUT-autóbuszok néhány utasnévsorát. Kiderült, hogy az utasok szinte kivétel nélkül ugyanazok a személyek. Főleg a Budapest előtti megállóknál felszállók személyazonossága állandó. Vagyis a buszt többé-kevésbé mindig ugyanazok veszik igénybe. Nyilván, a banditák valamelyike szemügyre veszi az utasokat, s ha "gyanús" személyt lát közöttük, jelt ad társainak.

- Ki kell ugratni a nyulat a bokorból - határoztunk. - A holnapi járatra nem száll fel közülünk senki, ellenben a patkót alaposan megszálljuk. Mit lehet tudni... hátha bekapják a csalit, s akkor sok mindenre fény derül.

- A nyomozó elvtársak addig próbálják előszedni ezt a gesztetei merénylet, vagyis az állítólagos Kaposi Józsefet.

Miközben a címnyilvántartóból a csehszlovákiai bejelentésben szereplő nevű magyar állampolgárok összeírását megkezdtük, nagy erővel felvonultunk a patkó körüli cserjéshez.

A cserjés megszállását minden feltűnést kerülve hajtottuk végre. Bárki figyelte is a vidéket, nem vehetett semmit észre, hiszen egyetlen rendőrségi jármű sem haladt keresztül az útszakaszon, és az a néhány, felforrt vize miatt órákig veszteglő teherautó senkinek nem tűnhetett fel.

Pedig azok a mi járműveink voltak. A vezető megállt, felcsapta a motorház tetejét. A két-három "rakodó" lehevert a tisztásra kártyázni. Azután a motor "kihűlt", a teherautó tovább ment, de egy-két nyomozó akkorra már megbújt az utat kísérő rekettYES bokrai között.

Este nyolc órára már mintegy huszonöt, harminc nyomozó volt jó fedezékben.

Lassan elérkezett a busz áthaladásának időpontja.

256

Az út végén, a kanyarban végre fel is tűnt a jármű. Lépésben haladt. Talán harminc méternyire volt tőlünk, amikor az egyik nyitott ablakon keresztül először egy csikk, majd egy fehér papírcsomag hullott az útra, végül egy pillanatra megvilágosodott a kocsi belseje, valaki cigarettára gyújtott.

Két pillanat múlva, az út mellett levő emelkedőről négyöt sötét árny rohant a kocsi elé. Egyikük kezében már fel is emelkedett és karikát írt le egy "rendőrségi", kék fényű zseblámpa. A busz az út szélére húzódott. Megállt.

E pillanatban az autóbusz belsejében felvillant, majd ki is hunyt a belső világítás, lövés dörrent, ablaküveg csörömpölés hallatszott.

Tervünk szerint meg kellett várnunk, amíg a banditák a "munkájukat" elkezdik, vagyis amikor figyelmük a kocsi utasaira irányul. Azt ugyanis az autóbusz kezdetben világító lámpájának fényében is jól láttuk, hogy a banditák géppisztollyal vannak felfegyverkezve.

Kúszva közelítettünk a busz felé.

A banditák egy őrt hagytak hátra, ezt szerencsére észrevettük, az erre kijelölt nyomozók megközelítették. Az őr a földön feküdt, keze ügyében egy géppisztoly. Azok, akik a bandita lefegyverzését kapták feladatul, lecsaptak rá, és egyetlen hangot sem tudott kiadni, máris ártalmatlanná tették.

A MÁVAUT-buszban tevékenykedő gengszterek közben már eléggé előrehaladtak a munkájukban, már az ékszeres és készpénz összegyűjtésénél tartottak.

Elérkezett közbelépésünk pillanata. Ezt úgy kellett végrehajtanunk, hogy az utasok testi épségében kárt ne tegyünk, és a banditák esetleges fegyverhasználatát csírájában elfojtsuk.

Legyezőszerűen szétszóródva közelítettünk a busz felé. A kocsi körül egy második őrláncot találtunk, ezt három gép-

pisztolyos bandita alkotta. Abban a pillanatban, amikor felbukkantunk, célzásra emelték a fegyverüket, de a lövéseik már csak az eget találták.

A következő pillanatban a kocsiban voltunk. A tűzharcra, kiáltozásunkra és a kocsiba való benyomulásunkra annyira

L

257

nem számítottak a banditák, hogy valósággal sóbálvánnyá merevedve tűrték, hogy lefegyverezzük őket. A készenlétben álló mentők elvitték a sebesült öröket, mi pedig a fényes fekete álarcok viselőit bilincstettük meg és szállítottuk a főkapitányságra.

Éppen megkezdtek kihallgatásukat, amikor az ügyeletről

valaki berohant az irodámba.

- Jelentem... A Somoskőújfalui Bányaigazgatóság pénzes futárát szállító vasúti szerelvényt ismeretlen banditák megállították, a tisztviselők által vitt nyolcvanezer forintot elra-

bolták.

A csoport egy része a főkapitányságon maradt, az elfogott gengszterek kihallgatása tovább folyt, mi pedig kocsiba ültünk, és elindultunk Nógrád megye felé.

"Útközben a csehszlovák rendőrgyilkosság bejelentésében :ereplő Kaposi József felkutatásáról szóló jelentéseket vettük

sz
szemügyre

Kaposi József - akire az adatok ráillettek -, úgy látszik, előkerült. Egyelőre csak az ő előkerítésére intézkedtünk.

Megérkezve Somoskőújfalura, a bányaigazgató kihallgatásával kezdtük a munkánkat. Elmondta, hogy a megbízottak közvetlenül indulásuk előtt tudták csak meg, hogy pénzt kell szállítaniuk. Éppen, mert félt az esetleges támadástól, úgy intézkedett, hogy a 16.05-kor induló kisvasúttal utazzanak el, de csak indulásuk előtt néhány perccel tudják meg a feladatukat. A kisvasút szerelvénye 3 teher és 3 Személykocsiból állott. A vonatvezető azt az utasítást kapta, akkor se torpanjon meg, ha a nyílt pályán esetleg egy vagy több személy a sínen állva megkísérelné feltartóztatni a vonatot.

A vonatvezető állandó sebességet tartva vezette szerelvényét:

- Amikor nem messze a várostól az alagutat elhagytuk, nem sokkal a meredek kaptató teteje előtt, amikor a mozdony már elhasználta ereje javát az emelkedő legyőzésére, egy fatörzs tűnt a szemembe. A fatörzs éppen derékszögben keresztezte utamat, tehát nem tudtam nem megállni. Ha tovább gurulunk, kisiklik a szerelvény.

két oldaláról álarcosok ugrottak fel a személykocsira, végigfutottak rajta és a vállalat két tisztviselőjénél álltak meg. "Ide a pénzt, vagy megdöglötök" - mondta az egyik bandita, aki pamutharisnyából készült álarcot, fekete bokszcizmát, hozzávaló nadrágot, valamint barna zakót, magas nyakú pulóvert viselt. Amikor a pénztáros ellenkezni próbált, csőre töltötte géppisztolyát, és a pénztáros homlokához emelte a fegyvert.

A pénztáros érthetően megrettent, és percnyi késedelem nélkül kiszolgáltatta a bandának a vállalat 88 000 forintos bérküldeményét.

A támadás oly villámgyorsan zajlott le, hogy védekezésre még gondolni sem lehetett.

A támadás után két órával érkezett rendőrszolgálat már semmit nem talált. A banditák az erdőn át menekültek, semmiféle nyomot nem hagytak maguk után. Minthogy fegyverük használatára nem került sor, lövedékek sem maradtak a porban.

A sínre fektetett fát szemügyre véve megállapítottuk, hogy azt néhány órája vágta csak ki, még pedig közönséges keretes fűrészszel, tehát szükségeszközzel, illetve olyan személyek dolgoztak itt, akik nem rendelkeztek a hivatásos favágók, erdei munkások eszközeivel. A gyökér fölött visszamaradt rönk is azt tanúsította, hogy alkalmi "favágók" tevékenykedtek.

A keretes fűrész jó nyomnak tűnhet, pedig nem volt az. A szerteszórt községekben jóval nehezebb egy keretes fűrész gazdáját meglelni, mint a városban. Különösen akkor, ha figyelembe vesszük, hogy a fűrész gazdája bizonyára nem jelentkezik, ha ráismer a szerszámára.

A fűrészszel - ráadásul - kesztyűben dolgoztak, és a nyélen semmiféle ujjlenyomatot nem találtunk. A feszítő kötél rostjai között ugyan kimutatható volt némi istálló-i abraktörmelék, de ezt minden - falusi fészterben fellelhető - hasonló számon meg lehet találni.

... Közben a csehszlovák rendőrségtől újabb értesítés érkezett. Az ott folytatott nyomozás néhány érdekességet hozott a felszínre.

L

..... Korábbi értesítésünk kiegészítéseképpen közölni szeretnénk az alábbiakat:

Kaposi József - aki Magyarországról illegálisan Gesztete községben élő hölgyismerősehez érkezett, elmondotta, hogy

Magyarországon nagy vagyonnal rendelkezik, és ha a leány hozzámegy feleségül, semmi gondja nem lesz. Azt állította, hogy Magyarországon akkor és annyi pénzhez jut, amennyi csak kell neki, mert akkora bandája van, hogy az egész országot uralja. Kaposi József egy barátjával együtt volt Bicskei Lenkénél, de a barát nem mutatkozott be. Csak annyit tudnak róla, hogy földműves. Bicskei Lenke a kihallgatás során beszolgáltatott egy levelet, amelyet mellékelek, s amely salgótarjáni bélyegzővel van lepecsételve."

Estére a Somoskőújfalui postára mentünk, Csehszlovákiával akartunk telefonon beszélni.

A vonalra vártunk, amikor csengett a telefon. Kétségbeesett hang hívta a közeli város rendőrkapitányságát. Amikor megmondtuk, kivel beszél, izgalomtól elfúló hangon a következő bejelentést tette.

- A zabari postahivatal pénzszállítmányával indultunk útnak, hogy a Pétervásáron és Istenmezőn feladott pénzküldeményekkel együtt a továbbító postahivatalba vigyük. A lovas kocsin ketten foglaltunk helyet, Sarlós István és Sipeki Géza. Összesen 21 370 forint volt a pénzeszsákunkban. Mintegy három órával ezelőtt értük el a rihei híd után a Vermes-völgyet, illetve az országút éles kanyarát. Amikor a kocsin a kanyarba ért, az árokpartról két álarcos férfi ugrott elő, fegyverüket csőre töltötték, és megállásra szólítottak fel bennünket. Ránk förmedtek, hogy szálljunk le a kocsiról, majd a távoli Erdőkövesd irányában útnak indítottak. Alig mentünk húsz métert, újabb bandita lépett elő, aki feküdj parancsolt. Hasra kellett feküdnünk, és nem volt szabad feltekintenünk. Amikor egyikünk felkönyökölt és hátranézett, az egyik bandita lövést adott le ránk, ott porzott a lövedék a fejünk mellett. Ettől kezdve nem mertük felemelni a fejünket.

Hallottuk, hogy a kocsin motoznak, abban bízunk, hogy nem találják majd meg a pénzeszsákot és odább állnak. Nem

260

így történt. Gézát visszavezették a kocsihoz, és fegyverrel kényszerítették arra, hogy a pénzeszsákot odaadja nekik. Ezután vissza kellett feküdnie mellém. Amikor a banditák elmentek, még egy sorozat lövést adtak le ránk, mert látták, hogy a fejünket felemelve figyeljük őket, amint az erdő felé eltávoznak:

- Tudnak személyleírást adni? - kérdeztem.

- Igen, pontosan láttuk mindhárom támadónkat. Egyikük fekete bokszcsizmát viselt, magas, harmincöt, negyven év körüli, lovaglónadrágot, barna kabátot viselő, harisnyaálcban levő férfi volt, egy pisztolyból lőtt reánk. A másik - aki Sipeki Gézát visszavezette a kocsihoz, nógrádi tájszólásban beszélt, akár én. A harmadik nem szólt, ő csak lőtt, amikor látta, hogy a távozók után nézünk. A nógrádi tájszólásban beszélő férfit Jancsinak hívták. A bokszcsizmás vezér tőle kérdezte, megvan-e a pénz. Azt válaszolta: "Már hogyne lenne meg, ha én keresem a zsákot."

- Mit tud még mondani? - kérdeztem.

- Semmi többet. Ez történt. Amikor a banditák elvonultak, én kifogtam a lovakat, egyiknek a nyergébe szálltam, és rohantam postát keresni. Sajnos, nehezen jutottam telefonhoz, mert az itteni posta csak délután négyig tart szolgálatot, és így jó időbe telt, amíg vonalat kaptam.

A nyomozók kimentek a színhelyre, mi pedig tovább várunk, mit tudott még meg a csehszlovák rendőrség a gesztei nyomozás során?

Végre összekapcsoltak a csehszlovák rendőrtisztával. Volt még egy közlendője.

"A hídon történt merénylet közelében néhány lábnyomot is rögzíteni tudtunk. Ezek egyike - feltehetően valamelyik tettestől származik - a csehszlovák hadseregben régebben használt bokszcsizmától származik. Így azután feltehető, hogy a merénylők valamelyike már máskor is járt az országban, sőt az is elképzelhető, hogy hosszabb időt töltött Csehszlovákiában."

A két szál tehát itt, ezen a ponton végre összefonódott. Villámgyors nyomozás zajlott le közben annál a Kaposi-wál, akire a csehszlovák rendőrség adatai eléggé illettek. Itt

261

fekszik előttem a nyomozók rekordidő alatt összeállított és szinte mindenre kiterjedő jelentése.

"Csoportunk a központi lakcímtudakozó adatai alapján megjelent Kaposi József Völgyfa-pusztán levő tanyájának körzetében. Megállapítottuk, hogy Kaposi József ezelőtt két hónappal tűnt fel itt a környéken, és azonnal megvásárolta a Völgyfa-pusztai tanyát, amelyben ma is lakik. A puhatolódzás során kiderült, hogy az akkor omladozó, széljárta, részben romos épületet teljesen újjáépítette, újjávarázsolta. Az elmúlt hetekben több esetben földet is vásárolt, mégpedig a tanyai ház közelében fekvő parcellákból. A földdarabok ára fölött nem alkudozott. Sőt, az eladóknak azt mondta, jó barátságban akar élni velük, Csehszlovákiából jött, ottani vagyónát pénzzé tette; mondják meg, mit kérnek a földért, ő tudja, hogy a tanyaközpontoz közel eső földekért többet kell az átlagosnál fizetnie. Kaposi azonban nemcsak földet vásárolt, hanem a mezőgazdasági munkához szükséges egyéb, nélkülözhetetlen berendezéseket, valamint nagyszámú jószágot is. Jelenlegi vagyona mintegy 100 000 forintot ér.

Megállapítottuk, hogy Kaposit a környező tanyákon is ismerik, de az egyik helyen Pusztalajos néven mutatkozott be. Az ottaniaknak feltűnt, hogy legközelebb viszont erre a névre nem figyelt, sőt amikor újra így szólították, azt állította, hogy összetévesztik valakivel. A meghallgatott személyek el is fogadták ezt a kijelentését, csak most emlékeztek vissza erre az "apróságra". Az, hogy Kaposi József ideköltözése után azonnal építkezni kezdett, senkinek nem tűnt fel,

hiszen abban az időben gyakran megjelentek új, addig ismeretlen telepések".

Megállapítottuk továbbá, hogy Kaposi Józsefet nagyhangú, hirtelen haragú, kemény kezű gazdának ismerte meg a környék. Olyan embernek, aki a fizetett bérért mindig megdolgoztatja alkalmazottját, akinek ellentmondani nem lehet, mert a tettlegességtől sem riad vissza, ha valaki ellentmond neki."

Felvettem a kagylót. Először Budapesttől kértem és kaptam engedélyt, hogy közvetlenül összeköttetésbe lépjek a

362

csehszlovák belügyi szervekkel, majd a prágai bűnügyi nyilvántartót kerestem. A parancsnok volt a telefonnál.

- A magyar határ közelében egy csehszlovák rendőr elvtárs ellen elkövetett merénylet ügyében nyomozó csoport vezetője vagyok... A nyomozás során eljutottunk egy Puszta Lajos nevű személyhez, aki állítólag Csehszlovákiában élt, de közelebbi adatai nem állnak rendelkezésünkre. Jelenleg, úgy látszik, egy nagyszabású bűnügybe bonyolódott... Kérem, szíveskedjenek megállapítani, szerepel-e a nyilvántartásukban egy Puszta Lajos nevű személy, akiről feltehető, hogy Magyarországra szökött.

- Ez a munka legalább harminc percet vesz igénybe. Kérem, hívjon vissza.

A harminc perc leteltével újra Prágát hívtam.

-Kedves elvtársam, van egy ilyen Puszta Lajosunk... Még hozzá veszélyes ember, aki különféle bűncselekmények miatt egy ízben három, másodszor pedig négy esztendei börtönre volt ítélve. Mindkét esetben útonállással párosult rablást követett el, bandát szervezett, és a bűncselekményei során fegyverét is használta. Négyesztendős büntetésének kitöltése után szabadult, azóta ismeretlen helyen tartózkodik. Teljesen nincstelen, vagyontalan, szabadulásakor csak az a néhány száz korona lehetett nála, amelyet a börtönben végzett munkájáért - a rabtartás és bevásárlásainak levonása után - kézhez kapott.

- Köszönöm a segítséget... Az útonállást odakinn, önöknél milyen módszerrel követte el?

- A periratok beszerzése egy-két napot igénybe vesz, de semmi akadálya, hogy másolatban az önök rendelkezésére bocsássuk.

Elköszöntem, majd nagy apparátussal elindultunk és körülvettük Kaposi József - illetve Puszta Lajos - tanyáját. Szép, jól karbantartott épületet közelítettünk meg, mindennütt az éppen befejezett építkezések nyomai fogadtak. Rendkívül jómódú parasztgazdaságnak látszott.

A lakóházból hosszas zörgetésre sem jött senki a kapuhoz.

Amikor kiáltozni kezdtünk, húsz év körüli leány lépett elénk az istállóból.

263

!".-.

- Józsi bácsit keresik? - kérdezte. - Nincs az itthon, kihajtottotta a jószágot legelni. De várjanak, hamarosan idehaza lesz már, üljenek le addig.

Elfogadtuk a hívogatást, letelepedtünk az udvaron.

- Szeret itt lenni? - kérdeztük, mire ő nyíltan és vidáman nevetett.

- Szeretek? Nem szeretek? Kapok havi negyvenöt forintot meg ellátást, de a gazda felesége néha még ruhát is, kötőt is vesz nekem. Jó dolga van mindenkinek az olyan házban, amelyikben forinthez sorakozik a forint.

Éppen feleltünk volna, amikor feltűnt egy magas, bokszcsizmás férfi az ajtóban.

- Nocsak - mondta -, vendégek vannak?
Ellenségesen méregetett bennünket. Két nyomozó a nyitott

kapun át az udvarra lépett, és lassan a férfi felé sétált. Az ember mindkét kezét a nadrágzsebében tartotta, nem tudhattuk, nincs-e fegyver nála?

- Puszta Lajost keressük - mondtam.
\ A vállát vont.

- Nem ismerem!

- Azt mondják, hogy bokszcsizmát visel, mint maga.

- Az lehet - nézett a csizmájára -, Cseszkóban vettem, ott sokan viselnek ilyesmit.

- Meg ilyen bricsesz nadrágot is - nevetett Belényesi százados. - Ott különösen a börtönből szabadult rabok viselnek ilyesmit. Azután tudja-e, hogy miért? Hát azért, hogy ha újabb útonállást követnek el, akkor a szentanúk emlékezzenek a csizmára.

A férfi most lassan hátra, a kapu felé kezdett volna lépegetni. De ekkorra már két másik nyomozó is ott állt mögötte, beléjük ütközött. Akkor előreugrott volna, de addigra Belényesi százados már oly közel állt hozzá, hogy ha van is fegyver nála, használni nem tudja.

- Mit akarnak? - kérdezte rekedten. - Én semmiféle Puszta Lajost nem ismerek. Kaposi József vagyok, és kész.

- Dehogyan kész - mondtam -, hiszen ha ez a dolog olyan egyszerű lenne. De azt be is kell bizonyítani.

- Az nem az én dolgom - mondta könnyedén. - Maguk ál-

lítják, hogy én nem Kaposi vagyok... hanem valami Puszta Lajos, maguk szerint. Tessék, lehet, bizonyítsák!

Egy asszony érkezett, mezítláb taposta a port. Amikor meglátta, milyen fenyegetően vesszük körül Puszta Lajost, elsikoltotta magát.

- Lajos... az istenért... csak nincs valami baj?

A férfi hamuszürke arccal, gyűlölettel fordult az asszony felé. Fenyegetően lépett volna, de Belényesi résen volt.

- Kuss! - sistergett a férfi. - Hallgass, ha nem akarsz örökre elhallgatni!

Belényesi százados már rá is kattintottá a kezére a bilincset.

- Mondj el mindent... - kérlelte sírva a férfit az újonnan érkezett. - Hiszen rajtunk már csak az, segíthet... hogy óvtalak, hogy sejtettem...

- Hallgass!

- Miért tenné? - avatkoztam közbe., - Arra gondol, amire minden épeszű ember gondolna most: nem lehet örökké tagadni. A maga lelkiismeretét különben is annyi bűn terheli, hogy más ember már beleroppant volna. Nem elég, hogy itt fosztogat, még vissza is szökik Csehszlovákiába a kedveséhez... lelő egy rendőrt...

- Az nem én voltam!

-Hát?

- Nem leszek áruló. Én többé egy szót sem szólok. Büntessenek meg, de az nem én voltam, és köpni sem fogok...

- Mert Géza barátod hallgatna? Mi? Ő nem árulna be téged? Eladna egy fillérért bárkit! Elöttem is hányszor fenyegetett, ha abba hagyod, ha elárulod, nem kegyelmez neked sem.

- Ki az a Géza?

- Nem ismerek semmiféle Gézát.
Az asszony sírva roskadt össze.

- A két gyermekünkre gondolj! És mondd meg!

- Ajánlom, hogy elhallgass!

- Nem! Beszélni fogok, mert a gyermekeink jövőjéről is szó van! A te Géza barátod itt lakik három kilométernyire, egy tanyán. Az út mentén, új tanya, el sem lehet tévesztteni.

Tele van fegyverrel. Fogják el őt is... hiszen mi... meglettünk volna. Amíg nem jött, addig nem jutott a férjem eszébe semmi. Egyszer csak összebarátkoztak, és kinn a fészerben tárgyaltak. Mindig ő jött, sokszor még térképet is hozott magával. Kihívta az uramat a fészerbe, nekünk nem volt szabad a házból kilépnünk. Eltűntek, soha nem mondták, hova mennek, csak a sok pénzt hozták. A sok pénzt, és rettegtem, melyik százashoz tapad embervér? De hiába faggattam őket, hallgattak, leintettek. Pedig tudtam, hogy ennek börtön lesz a vége!

- Nos jó. Most adják elő a fegyvereket.

- Nincs fegyverem - mondta a letartóztatott. - Dárdás Géza nem hagyott nálam fegyvert. Félt, hogy egyszer lelövöm, hogy megszabaduljak tőle. Minden akció után elvette, elvitte a fegyveremet.

- És a pénz? A maradék?

- Nincs maradék. Minden fillért a gazdaságba öltem.

- Itt az engedély - mutattam. - Most házkutatást tartunk. A lakásban semmi különlegeset nem találtunk. Készpénzt

sem, takarékbetétkönyvet sem.

Elmentünk a másik tanyára - a bandavezéréért.

Ott viszonylag könnyű dolgunk volt: az útonállók vezetőjét éppen mosdás közben találtuk. Nem volt ideje, módja az ellenállásra, már rajta volt a bilincs, amikor törölközni kezdett.

A főkapitányságon végrehajtott kihallgatások során kiderült, hogy a rablási ötletet a patkónál tevékenykedő banda szolgáltatta. Dárdás Géza az újsághír alapján arra gondolt, hogy ami a pestieknek sikerül, az neki sem okozhat nehézséget.

- Tudtam azt, hogy Pusztai Lajos álnéven él, egyszer elkottyintotta a titkát. Gondoltam, két ember több mint egy, beszerveztem. A háborúban távbeszélőként szolgáltam, arra gondoltam, mi sem könnyebb, mint egy vonalat építeni a bányagazgatóság városi telefonsinórjából ahhoz a készülékhez, amelyet mi használunk. Harmadik társunkkal, Tormás Aladárral ki is építettük ezt a leágazást, sőt olyant készítettünk, amelyet magunkkal tudtunk vinni, és mindenütt,

ahol légvezeték volt - rá tudtuk a postai vonalra kapcsolni, így azután fizetési napok előtt figyeltük, hol kérnek rendőrségi kíséret a szállítmányhoz? Ezután már csak azt kellett kifigyelni, mikor, melyik úton indulnak. Végigkísértük a szállítmányt, és legközelebb már le is csaptunk reá.

- És a csehszlovák rendőr?

- Titokban osontunk. Egy lesben álló rendőr mégis felfigyelt reánk, megállásra szólított fel. így történt.

A patkói bűnszövetkezet tagjai is toredelm.es vallomást tettek. Volt egy emberük, aki a buszon utazott évek óta. Pontosán ismerte az állandó utasokat, főleg azokat, akik Pestig közlekedtek.

Módszerük roppant egyszerû volt. Ha idegent látott a kocsiban, nem gyújtott rá a kanyar előtt, és nem dobta ki a cigarettáját.

- Már évek óta ezen a vonalon utaztam, és megfigyeltem, hogy a rendőrök, ha velünk jöttek, mindig egy bizonyos ülőhelyre telepedtek, és nem menetjeggyel, hanem igazolvánnyal vagy bérlettel utaztak. Amikor ilyen idegen bérletes érkezett, soha nem jeleztem "tisztá levegőt" - így történt.

Hónapok munkája nyomán tettünk pontot a két banda garázdálkodása után. A bíróság ítélete iránt semmiféle kétség nem merülhet fel: a vadnyugati módszerekkel végrehajtott bűncselekmények büntetése csak a legszigorúbb lehet. És talán annyi a tanulság: elképzelhető, hogy egy-egy ügyben hónapokig tart a munka, és a bűnözők azt hiszik, nem tudnak a nyomukra bukkanni. De ez hiú és alaptalan remény. Mert minden bűn magában hordja leleplezését, és nincs bűnös, aki - hosszú távon - elkerülné az igazságszolgáltatás sújtó karját.

266

Törzsvendég a hegyi szállóban

Sokszor előfordul, hogy egy-egy ügy kapcsán előveszem jegyzeteimet, és felelevenítem a régi, felderített bűncselekmények során szerzett tapasztalataimat. Mert igaz, hogy nincs két egyforma bűncselekmény, de az is tény, hogy minden bűncselekmény tulajdonképpen egy kérdés-séma ismeretlenjeinek kiegészítésével megoldható. Ki? Kivel? Mikor? Hol? Miért? Mivel? - ezek a legfontosabb megfejtenivalók. A "Ki" nagyon fontos. De a hozzá vezető út első állomása a "Miért"-re adandó válasz. Miért loptak, miért csaltak,

miért öltek?

Miért öltek például a budai hegyvidék egyik tisztásán

19... júniusában?

Akkor is, a holttest felfedezése után első feladatunk az volt, hogy a gyilkosság okára magyarázatot keressünk.

Az eltűnést bejelentő édesanya ugyanis el sem tudta képzelni, hogy az ő lányát bárki meg akarta volna gyilkolni. Ez az ő számára egyenesen elképzelhetetlen volt. Inkább attól tartott, hogy huszonegy esztendőös kislánya, egy fővárosi üzemi konyha alkalmazottja, valamilyen ismeretlen férfinak "lépre ment", és a szabadságát valahol a csábítójával tölti.

A rendőrséghez is csak azért fordult, mert attól tartott, hogy a kislányát félrevezették, és most a tapasztalatlanságával visszaélnék.

1

Így indult a nyomozásunk is: egyszerű, szabványos eltűnést láttunk az ügyben, valami olyasmit: egy férfi és egy nő vidékre utazott, és ott illegális "mézesnapokat" töltenek. Kezdetben még tréfálkoztunk is az ügyön, és csak megszőkásból néztük át a körözésre érkezett és a lakcímtudakozóból kézbesített állandó nemleges jelentéseket.

Amikor viszont már egy hét is eltelt, és a leány még mindig nem adott életjelt magáról, sehová senkivel még ideiglenesen sem jelentkezett be, az ügy egyre gyanúsabbá vált.

Még nem találták meg a holttestet, amikor mi már kinn jártunk az üzemben. A konyhavezető kétértelmű mosollyal fogadta puhatolódzásunkat, és elmondotta, hogy az általunk keresett lány korántsem volt annyira tapasztalatlan, mint édesanyja hiszi, az üzemben többekkel tartott fenn szoros kapcsolatot, és bárkivel szóba állt, mert nagyon szerette, ha szépeket mondanak neki.

Mindaddig, amíg több személyt fel nem kutattunk, aki a konyhavezető véleményét igazolta, kételkedtünk a referenciában. Végül azonban a sok egybehangzó vallomásnak, véleménynek hitelt kellett adnunk, és ez, hogy úgy mondjam, meg is nyugtatott bennünket. Már csak azért is, mert a bevezetőmben említett minden kérdésre logikus választ tudtunk adni. Illetve két kérdés maradt megválaszolatlanul, mégpedig a "Kivel?" és a "Hol?". Azt ugyanis logikusan meg lehetett válaszolni, hogy ki, mikor, miért tartózkodik az otthonától távol.

Így azután az eltűnt leány édesanyját is igyekeztünk tőlünk telhetően megnyugtatni.

Később viszont, öt-hat nap múltán - magunk is kételkedni kezdtünk.

Ekkor telefonáltak az egyik hegyvidéki kapitányságról, és jelentették, hogy az erdő egyik tisztásán felületesen elhantolva összeroncsolt koponyájú női holttestet találtak.

Magunkhoz vettük a szóban forgó anya bejelentését, és ezzel együtt szálltunk ki a helyszínre. Az előkerült lelet riasztó volt, de kétségkívül agnoszkálni lehetett a keresett leányt. Az édesanya bejelentése szerint ugyanis a lány az eltűnésekor könnyű, virágos, nylonruhát viselt. A ruha is és a díszítésül használt kék virágcsokor is felismerhető volt.

Az orvosi vizsgálat megállapítása szerint a gyilkosságot hat késszúrással hajtották végre, majd a földre zuhanó lány arcát valamilyen érdes felületű tárggyal - valószínűleg terméskövel - szétroncsolták.

Amikor a kis külvárosi lakásban megjelentünk, az anya nagyon rosszra gondolt. De látszott, már korábban sem volt

nyugodt, és helyes ösztönére hallgatva, leányának minden személyes holmiját összegyűjtötte. Most azonnal elénk tette a jókora csomagot.

Aprólékos vizsgálódással munkához láttunk. A leány nagy levelezést folytatott, és az érkező küldeményeket rendszerre külön-külön csomagolva tartotta. Nyolc-tíz személlyel levelezett rendszeresen, és a levelekből megállapítható volt, hogy mindegyikhez szorosabb kötelék fűzte. A tíz személy közül négy házasember volt, három katona, három pedig valamelyik vidéki vállalat Pestre járó instruktora.

A levélcsomagban minden levélhez megőrizte a borítékot is. E borítékok és levelek egyeztetése után egy levél magányos maradt. A levélen sem feladó, sem dátum, semmiféle helységnev nem szerepelt. Itt a levél előtttem.

"Erzsikém, édes kis szerelmem. Mióta el kellett utaznom tőled, sokat gondolok rád. Az én szerelmem mindig a tiéd. Nemsokára újra nálad leszek, s ha rám gondolsz, nézd egyszer meg a leveletem. Amikor jövök, a kapunál várlak majd, nézz egyszer körül, és máris meglátod a te... Tibidet."

A levelet nagyszerű minőségű papírra írták, minden valószínűség szerint Parker golyóstólal.

Gedő, aki most is mellettem volt, egyszerre félrevont.
- Figyelje, Fóti elvtárs... Azt írja a levélíró: "Nézd egyszer meg a leveletem". És lejjebb: "nézz egyszer körül..." Olyan ez, mint amikor valaki idegen nyelven gondolkodik, és az idegen nyelven megszövegezett mondatot magyarra fordítja. A német mondja: schau mai an... Szó szerint: nézz egyszer... A magyar nyelv ezt nem használja. Én azt hiszem, hogy ezt a levelet... külföldről küldték.

- Ezen könnyű elindulni - szóltam-, vigye be egy kocsi a levelet a technikus elvtársakhoz, és kérjen azonnali véleményezést.

Egy órán belül előttünk volt a technikusok írott szakértői véleménye:

"A 234. ikt. szám alatt átküldött bűnjelről a következőket állapítottuk meg.

1. A levélpapír minőségét illetően.

A levélpapír mindenben megfelel a nyugatnémet cég által gyártott és általában kereskedelmi levelezési forgalomban alkalmazott vízjellel ellátott levélpapír minőségének. A levélpapír rostjai között olyan borítékbélés elemi morzsalékát

találtuk, amely ugyané cég borítékmintájának felel meg. A levélpapír A-val jelzett oldalán a boríték enyves széléből talált nyomok összetétele szintén megfelel annak a mentollal ízesített halenyv tartalmú borítékszél-ragasztó anyagnak, amellyel a cég termékei készülnek.

A levélpapír - írás szerinti - alsó széléből ollóval egy bizonyos, mintegy 40 milliméteres magasságú szeletet levágtak. A mikroszkopikus vizsgálatok szerint a vágást egyetlen és gyakorlott nyisszantással hajtották végre, tehát feltehetően valamely cég alkalmazottja tette ezt, mégpedig olyan személy, aki rendszeresen a cég levélpapírján levelez, arról azonban a cégszerű jelzést előbb ollóval eltávolítja.

2. A levél nyelvezetét illetően.

A grammatikai vizsgálatok, fogalmazástechnikai ellenőrzések során beigazoltak tekinthető:

A levelet olyan ember írta, aki rendelkezik a Hannoverban kiadott »Tanácsadó magánlevelek elkészítéséhez« című könyv 310. oldalán levő levélmintával. A mintalevél címe így hangzik:

»Rövid levél a vidéki városban levő, nem hivatalos vonzalommal szeretett hölgyhöz, amelyben érzelmeink ébren tartására intézkedünk.«

A levél az utolsó mondatig - ahogy mondani szokás - szolgai másolás, illetve fordítás. Csak az aláírás nem egyezik. A mintalevél aláírása ugyanis: »Ludwigod.«

Eddig a jelentés.

- Mikor kapta a lánya ezt a levelet?

- Nem is tudnám kérem megmondani. A leveleit mindig felbontatlanul kellett neki átadnunk, és ő nem is engedte meg, hogy a levelek írójáról kérdezősködjünk.

- Külföldi ismeretsége volt a lányának?

- Nem volt kérem annak férfiismerőse egyetlenegy sem. Akikkel levelezik... azok is, csupa meglett ember, akik tanácsokkal segítették az én butuskámat.

271

- Igen... - mondta Gedő -, de azért jó lenne, ha vissza próbálna emlékezni arra, volt-e külföldi ismerőse a lányának? Vagy esetleg olyan magyar ember, aki hosszú időt töltött külföldön.

- Nem volt kérem az én lányomnak olyan ismeretsége. Dehogyan volt. Az én kislányom - mondom - nem állt szóba férfival sohasem.

Az anya meghallgatását befejeztük, tőle semmi hasznosat

már meg nem tudhattunk.

Újabb támpontokért a lány munkahelyére mentünk ki. A nyomozásban ekkor már igen sokan vettek részt, és minde-
nekelőtt azt akartuk kideríteni, az üzemi ismerősök közül
rendelkezhetett-e valaki olyan levélpapírral, amelyről a
szakvéleményt kaptuk. A válasz egyértelmű "nem" volt.

Minden reményünket a portásba vetettük. Azt írta a levél-
író: "A kapunál várlak..." Lehet ez a lakóház kapuja is, de
elképzelhető, hogy az üzem kapujáról van szó a levélben.

- Tudjuk, kérem, hogy ebben a gyárban több ezren dol-
goznak, de... mégis, nem emlékszik valami külföldre, aki
esetleg Vadas Erzsébet után érdeklődött volna önnél?

- Nem, kérem. Az után a lány után nem kellett sokat ér-
deklődni. Meg kellett a kapuban várni és kész. És hányan
megvárták! Volt közöttük öreg is, fiatal is. Csak néztem; ha
kipirosítva jött ki Erzszi, már megint ki várja őt? Várta
kérem őt katona is, rendőr is, vasutas is. Néha olyan elegáns
emberek várták, hogy azon törtem a fejemet, ki a csudát les
az a Bob herceg? Máskor pedig egészen topis alakok nyújtot-
ták neki a karjukat. Annak a lánynak kérem mindegy volt,
csak nadrágot viseljen. Még az sem volt fontos, hogy hajtóka
legyen azon a nadrágon.

- Hogy mondta? - kérdezte Gedő. - Az sem volt fontos,
hogy hajtóka legyen a nadrágon...

~ ^gy> úgy. Vagy két hete például nagyon izgatottan jött
ki Erzszi, még bélyegezni is elfelejtett, én utánaszóltam, vissza
is jött, akkor kinéztem ezen az ablakon, hát egy olyan férfi
várta, akinek a nadrágján még hajtóka sem volt. Még mond-
tam is a küldöncnek, Józsi bácsinak: "Nézze, öreg, már meg
hotelportással jár ez a lány."

Ez már jó nyom volt. A kocsiban azonnal intézkedtünk,
hogy egy nyugati divatlapot szállítsanak az irodába. Amikor
odaértünk, diadallal nézegettük az ábrákat. Akkor jött di-
vatba odakünn a hajtóka nélküli nadrág. Igaz, az ajánlott
modellek között csak elvéve láttunk ilyen nadrágfazont.

Az irodában az asztalon feküdt már az orvosszakértői véle-
I meny. Egyetlen mondatát piros tintával aláhúzták.

"Az áldozat testében a boncolás során négyhónapos fejlett-
ségi fokon levő magzatot találtunk..."

Egy újabb kérdésre is választ kaptunk. "Miért?" Azért,
mert állapotos. Ez volt a tett mozgatórugója.

Igen ám, de az áldozat eltűnésekor fekete kezításkát, arany
pecsétgyűrűt, arany nyakláncot, keresztet viselt. A holttesten
viszont semmiféle ékszert nem találtunk. A meglelt kezítés-
kában pedig mindössze egy rúzsos zsebkendő, néhány ma-
gyar forintos, valamennyi aprópénz és egy villamos hetijegy
volt. De sem az ékszereket, sem pedig az áldozat igazolvá-
nyait nem tudtuk előkeríteni. A miéltre tehát két válasz is
adódott. Az egyik: megölték, mert állapotos volt és félték a

botránytól. A másik: megölték az értékeiért.

A csoportok mindenesetre a szállók ellenőrzéséhez láttak. Meglehetősen jó nyomunk volt: a mandzsetta nélküli, akkoriban unikumnak számító pantalló, és a levélpapír. A második nyom eléggé gyengének bizonyult utóbb, a szóban forgó üzleti levélpapír roppant elterjedt, szinte a legtöbb nyugati cég használt ilyen papiroost.

Az egyik körúti szállóban úgy éreztük, nyomra jutunk, és ráadásul az illető Pesten is tartózkodik. Megfelelő előkészületek után az illetőt igazolásra szólítottuk fel. Az iratai rendben voltak, és kérdéseinkre kimerítő, alapos választ adott. Elmondta, hogy egyik nyugati fővárosból érkezett, megérti a rendőrség érdeklődését, és nem tekinti molesztálásnak. Azután bemutatta a feleségét is, valamint a kislányát, kisfiát, akikkel együtt töltötte nálunk a vakációt. Azokban a napokban, amikor a bűneset - az orvosi szakvélemény alapján - történt, egyik rezervátumunkban ötnapos vadászaton volt, éjszaka az erdőt járta, napközben pedig egy pillanatra sem mozdult el a családjától.

272

273

Búcsúzásakor a külföldi vendég feleségének nagy csokor virággal kedveskedtünk. Alig akarta elfogadni.

- Ó, kérem, mondta, én a rendőröket soha nem tudtam volna mezei virággal elképzelni.

Annyira összebarátkoztunk ezzel a szimpatikus házaspárral, hogy végül is alig tudtunk kitérni a meghívásuk elől: ebédeljünk velük.

A többi csoport huszonkilenc olyan külföldi állampolgárt kutatott fel, akik a bűntény időpontjában különféle szállókban laktak, és mandzsetta nélküli pantallót viseltek. A szállók liftesei, azt hiszem, a férfidivat legkompetensebb szakértői; nemcsak a ruhák anyagát, de szabását is példásan meg tudják figyelni, s mi több, emlékezetükben is meg tudják őrizni.

A huszonkilenc személy közül tizenkilencet azonnal kikapcsolhattunk a gyanúsíthatok sorából, hiszen vagy túlságosan fiatalok, vagy túlontúl öregek voltak.

Fennmaradt tíz személy, akik közül hat ismét kiesett, mert a határrendészeti szervek tájékoztatása szerint legkésőbb a bűntény előtti napon éjfél előtt kiléptek valamelyik határállomásunkon.

A fennmaradt négy személy közül kettő jelenleg is az egyik szállóban lakott, ezekkel kapcsolatban kérdést intéztünk a lakhelyük államrendőrségéhez, és ottani körülményeiket vizsgáltuk. Két másik személy a bűntett napját követő délelőttön hagyta el az országot.

A két férfi lakhelyének illetékes rendőrségére azonnal telefonáltunk. Nagy segítőkészséggel fogadták kérésünket, és

nyomozáshoz láttak.

Igen megörültünk, hogy mindkét rendőrség vállalkozott arra: kideríti, vajon a szóban forgó személyek használják-e az áldozatnál talált külföldi levélpapírt?

Az egyik tengerparti város rendőrsége nem sokkal később jelentkezett. Elmondta, hogy az általunk keresett személy egy kétes hírű export-import cég alkalmazottja, aki Magyarországon járt, és nála olyan levélpapírokat találtak, amelyről munkahelyének cégjelét már levágta. A levágott szelet papír magassága 43 milliméter.

Felkértük a rendőrséget, állapítsa meg, hogy a szóban

forgó személynek van-e egy, a szakértői jelentésben ismertett című levelezési tanácsadója?

Másnap reggel rádiógram érkezett:

"Értesítjük a Budapesti Rendőrkapitányságot, hogy K. Meuller lakásán az önök által megjelölt könyvet megtaláltuk. A könyv lapjait tüzetes ellenőrzés alá vontuk, és annak 310. oldalán több erőteljes ujjlenyomatot derítettünk fel. Az önök által az ügynökről nyújtott tájékoztatás alapján a fenti személyt előzetes letartóztatásba kívántuk helyezni. K. Meuller azonban az akciót megsejtve ciánnal öngyilkosságot követett el. Nevezett holmijában több magyar eredetű requisitum is feltalálható volt. Ezeket hivatalos úton a tisztelt Magyar Belügyminisztérium rendelkezésére bocsátjuk. Az átadásra kerülő tárgyak listája:

1 db személyi igazolvány. Száma AU. II. 13...

1 db személyi igazolvány. Száma AU. II. 49...

1 db tartalékos honvéd tiszti igazolvány. Száma...

1 db tartalékos honvédtiszti igazolvány. Száma...

1 db munkaadói igazolvány és gyári belépő. Száma 131.

1 db arany nyaklánc, kereszttel, magyar szabványt igazoló nemesfémpróbával.

Értesítjük továbbá önöket, hogy nevezett holttestét bonctani vizsgálat céljából stb., stb..."

Egy ügy lezárult. A klasszikus kérdések közül egy azonban megválaszolatlan maradt.

Miért ölték meg Vadas Erzsébetet? Azért, mert állapotos lett, és a külföldi vendég, aki rendszeresen megfordult a hegyi szállóban, attól félt, hogy a lány botrányt csap?

Vagy pedig a leány megsejtett valamit nyugati ismerősének különleges és a személyi igazolványok "gyűjtésében" ki-fejezésre jutó szenvedélyéből?

Ki tudna erre ma már válaszolni?

Tény, hogy a tettes végzett önmagával. A sírba vitte titkát, csak kérdőjeleket hagyott maga után. És ezekre a kérdőjelekre csak olyan személyek tudnának válaszolni, akik valamelyik nyugati kémszervezet ellenünk dolgozó ügynöki hálózatának a titkait ismerik.

274

A leleplező útjelző tábla

A minap tagja voltam egy bizottságnak, amely a rendőrszolgálati pályára jelentkező fiatalokkal beszélgetett. Jólesett szót váltani velük: szinte kivétel nélkül mindegyikükben ott lobogott a hivatás szeretetének a lángja, amely nélkül a mi pályánkon nem lehet eredményesen dolgozni.

Talán mondanom sem kell, hogy sok fiú és lány túlságosan romantikusán képzelel el a detektívet is, a bűnözőt is. Egyikük, egy tagbaszakadt ifjú, például azt mondta, hogy a detektív különös ember, akit a megérezései vezérelnek, és ezek a "megérezések" leplezik le a bűnözőt.

Barátaim ismernek, tudják, hogy nem szoktam kétféleképpen beszélni, de főleg képtelen vagyok arra, hogy a gyors elintézés érdekében elhallgassam a véleményemet.

Most sem tagadhattam meg önmagamot. Széket húztam, és elmondtam a rákoshegyi merénylet történetét.

Ez a bűnügy is éjszaka történt. Mi a kapitányságon, magától a sértettől nyertünk róla tudomást. Hajnalban jelentkezett nálunk egy taxisofőr. A koponyáján jókora kötés virított. Sápadt arca, szederjes ajkai jókora vérvesztéséről tanúskodtak. Szédelegve lépett be az irodámba.

- Feljelentést szeretnék tenni - mondta csendesesen. - Ma éjjel a rákoshegyi vasútállomás közelében kiraboltak.

Az írógép szapora kattogásba kezdett, azonnal rögzítettük a vallomását.

"Mára virradó éjszaka, n óra negyven perckor két férfi lépett hozzám a Ferenc körúti taxiállomáson. Azt kérték, vigyem ki őket Rákoshegyre. Elmondták, Gyöngyösre igyekeznek, a vonatot lekésték, de ott még utol tudják érni. Böröndjüket és sportzsákjukát a csomagtartóban kívánták elhelyezni. Az út folyamán nem beszélgettek egymással, teljes

csendben tették meg az utat. A rákoshegyi vasútállomásnál megálltunk, a vonatjuk tényleg már a peron előtt állt. Gyorsan felnyitottam a csomagtartót, majd a bőrönd után előháláztam a sportzsákot is. Ekkor egyikük figyelmeztetett, hogy egy teniszlabda is volt a zsákban, biztosan kigurult belőle.

A labdát keresve mélyen a csomagtartóba hajoltam, ekkor az egyik utas a csomagtartó fedelét teljes erővel a fejemre rántotta. Nagyon nagy ütés ért, egészen elszédültem. Mire magamhoz tértem, a vonat már elment.

A közeli házak egyikében orvost találtam, ő bekötözött, elsősegélyben részesített. Minthogy rendőrörszemet a közelben nem láttam, azonnal visszatértem Pestre, és itt a főkapitányságon jelentkeztem.

Károm mintegy háromezer forintot tesz ki. A vállalatnál ugyanis ma volt fizetés, és a keresetemet mindeddig sem tudtam hazavinni. Keresetemen kívül mint egy 1200 forint vállalati pénz is volt nálam."

Kissé gyanakodva olvastam el a vallomást. Már az előadás módja sem tetszett, túlon túl higgadtan, megfontoltan vallott. Azt hihetne talán valaki, hogy a detektív megérzése vezetett nyomra.

Tény az, hogy nagyon gyanús volt az ügy. Képzeljük csak el, éjnek idején jelentkezik két férfi, Rákoshegyre akarnak menni, amely éppen eléggé messze van a fővárostól. Ketten vannak, tehát lenne helye a csomagoknak a kocsi ülésén is, de ők maguk kérik, hogy csomagjaikat a csomagtartóban helyezték el. Tehát, ha utoléri is a Vonatot, a csomagjaik elővételével több időt kell tölteniük, mint az okvetlenül szükséges lenne. A sofőr szó nélkül rááll a dologra, az ellen sem tiltakozik, hogy a tettesek a sporttáskát a csomagtartóba tegyék. Azután olyan mélyen hajol a csomagtartóba, hogy le lehessen ütni. Elájul, majd amikor magához tér, orvost keres, bekötöztetted magát, de - a keze ügyében levő távbeszélőt nem használja, személyesen tesz bejelentést.

Egy sor logikai gikszer. Szokatlan cselekmények szakadatlan egymásutánja.

Elhagyja a helyszínt. Bejön a fővárosba.

Nem, itt valami nem egyezik.

276

277

Mindenesetre igénybe vettem az ügyeletes orvosszakértő segítségét. Az áldozat fejről levette a kötést, a sebet alaposan megvizsgálta, majd leletet írt. A lelet szerint a koponyatetőn mintegy negyven milliméter hosszú, éles szélű seb látható, amely feltehetően valamely éles szélű fémtárgytól ered. Az orvosszakértő azt a leghatározottabban leszögezi, hogy ekkora és ilyen mély sebet önmagán senki sem tud szánt szándékkal ejteni.

"Ám az is elképzelhető - szögezi le az orvosi vélemény, hogy valaki véletlenül ekkora vagy még súlyosabb sebet ejtett önmagán, például abban az esetben, ha miután behajolt a gépkocsi csomagtartójába, váratlanul, hirtelen felegyenesedik, és koponyáját a szerkezet vasmerevítőjébe beüti."

Igen, én is valami ilyesmire gondolok.

Közben Gedő is bejön a szobába, elolvassa a vallomást, elsompolyog.

Új papírt teszünk a gépbe, megkezdem a sértett részletes kihallgatását. Hallatlanul szabatosan fogalmaz, szinte betéve mondja a leckét. Kérdéseimre csupa semleges választ ad. "Nem beszéltek útközben! Nem gyújtottak rá! Nem voltak ittások! Nem tanúsítottak fenyegető magatartást. Nem emlékszik arra, mikor, melyikük és hogyan vette ki belső zsebéből a pénzt."

Semmire nem emlékezik.

Nemsokára visszatér Gedő. Papírlapot helyez elém az asztalra.

"Az orvosszakértő a csomagtartó peremén a vérnyomokat megtalálta. Az ujjlenyomat-szakértők a csomagtartóban nem találtak használható ujjlenyomatokat, a kocsi belső terében nyolc-tíz fajta, egymást keresztező és zavaró ujjnyomot találtak. A csomagtartó kilincsén semmiféle ujjlenyomat nem található. Sem a gépkocsivezetőé, sem másé nincs rajta."

- Adja elő, mit tett, miután kiszállt a kocsiból - szólítottam fel a sértettet.

- Kiszálltam. Felnyitottam a csomagtartó fedelét. Akkor ketten, kétfelől, mellettem álltak. Kiadogattam a csomagokat. A bőröndöt a kisebbik vette át, a sporttáskát a magasabb, széles vállú fiatalember.

278

- Álljunk meg egy pillanatra. Azt mondja meg, hogyan nyitotta ki a csomagtartót?

- Mint rendesen. Behelyeztem a zárba a kulcsot, elfordítottam, mire a fedél felpattant, és én most már továbbemeltem, amíg az ütközőt el nem érte.

- Kulccsal nyitja mindig a csomagtartót?

- Mindig be van zárva, tehát kulccsal kell nyitnom.

- A kilincset nem fogja meg soha?

- Nem is tudom, kérem - vált bizonytalanná a hangja -, de... nem, a kulcs biztosan fekszik a zárban, azzal szoktam felemelni.

- Naponta mossák a kocsiját?

- Általában két-három naponként. Azt hiszem, tegnap éppen frissen mosva vettem át.

Új papír a gépbe, újra kezdem a kihallgatást. Mint a leckét - mondja fel a történetet.

Hajnalodik.

- Elég erősnek érzi magát arra, hogy kimenjünk Rákoshegyre?

- Azt hiszem... semmi akadálya.

Elindulunk. A gépkocsivezető nem a legrövidebb úton tart az előváros felé.

- Hová megyünk? - kérdi Gedő.

- A Ferenc körüttől indultunk. Oda megyünk. Vagy ne?

- De! - válaszol Gedő. - Nagyon helyes, végigmegyünk az útvonalon.

Megállunk a taxiállomásnál.

□ Semmi rendkívüli, néhány részeg ember álldogál az utcá-sarkon.

Továbbindulunk.

- Mennyit mutatott az órája? - kérdem a gépkocsivezetőt.

- Mennyit akart inkasszálni Rákoshegyen?

- Nem emlékszem - válaszol a sofőr. - Nem néztem meg az órát, amikor kiszálltam.

Hepehupás, gödrös, rossz úton haladunk.

- Menjünk át a betonra - szól Gedő. - Itt betonúinak kell lennie.

- Van is - feleli a gépkocsivezető. - De az tilos útvonal.

1

279

- De jól ismeri ezt a környéket.

- Nem ismerem, kérem, szinte egyáltalán nem ismerem.

De az egyik utas, a nyurgábbik, mondta, hogy erre nem lehet átmenni a betonútra, mert a mellékutcák itt "Behajtani tilos" táblával vannak megjelölve.

A precízégéről híres Gedő felfigyelt.

- Álljunk csak meg egy pillanatra.

Kiszállt a kocsiból, és bekopogott az egyik házba. Kisvártatva tért vissza.

Szokásához híven most is egy cédulára feljegyezve tudatta megállapítását.

"»Behajtani tilos« tábla három hónapja nincs. De volt. Áprilisban szerelték le, amikor a másik úton teljes szélességben megindult a forgalom."

Továbbindultunk.

- Próbáljon kérem visszaemlékezni... mikor és hogyan közölte önnel az utas az útvonalat?

- Már elinduláskor megmondta, hogy ismer egy rövidebb utat, majd ő vezeti a "parádé-t". Amikor pedig ide érkeztem és szidtam a rossz utat, azt válaszolta, hogy a párhuzamos útvonal betonburkolattal rendelkezik, de nem tudunk oda

- csak az utca végén - átjutni, ugyanis a keresztutcákon egyirányú a forgalom.

Rákoshegyen végrehajtottuk a helyszíni szemlét. Megálltunk a vasútállomás közelében, onnan valóban látni lehet, ha benn áll a vonat.

A gépkocsivezető bemutatta, hogyan adogatta ki a csomagokat, elrendezett bennünket úgy, ahogy a tettesek álltak volt. Gedő lassan lehajtotta a csomagtartó fedelét, valóban: a begörnyedő sofőr koponyatetejével érintkezett a vaslemez.

Ezután a csomagtartó fedelet a felső holtpontra rögzítettük, és szóltunk a gépkocsivezetőnek, hogy óvatosan egyenesedjen fel. Ebben az esetben a csomagtartófedél és a fej között jó húsz-huszonöt centiméteres hézag maradt. Tehát

- nem verhette be a fejét a csomagtartóba.

Az orvos szerint valaki önmagának, szántsándékkal ilyen súlyos sebet nem tud okozni. Ha kiemeli a kocsiból a fejét

- nem érintkezik a rögzített csomagtartófedéllel.

Ebből következik, hogy a csomagtartófedelelet valakinek valóban a gépkocsivezető fejére kellett rántani. így a legvalószínűbbnek látszó feltételezést, amelyet a "detektív megérzése" is diktált, vagyis hogy önrablás történt, el kellett vetnünk.

Szabályos merénylet után jelentkezett a gépkocsivezető a kapitányságon, és vallomása - minden szabatságával együtt - hiteles volt.

Visszafelé menet megszakítottuk utunkat ott, ahol a mérnylők szerint -,Behajtani tilos" utcának kellett volna lennie.

Apróbb-nagyobb családi házak sorakoztak egymás mellett. Tipikus városszéli utcácska gyümölcsfákkal, dúsan virágzó dáliaakkal, harapós kutyaakkal, az utcán játszadozó gyermekkel.

Gedővel kiszálltunk a kocsiból, és sétálni indultunk. Szép idő volt.

Az utcácska a maga reggeli életét élte: a gyermekek már rúgták a labdát, a felnőttek pedig takarítottak, rendezkedtek az udvarokon.

Találomra bementünk egy házba.

- Volt itt egy egyirányú utca. A nevét nem tudjuk, ott keresünk valakit - erősítsék meg értesülésünket.

- Ez volt az, kérem - mondta az egyik lakó. - De ez csak három-négy hónapig volt "Behajtani tilos!" Amiga másik útvonal csatornázása és utépítése folyt.

- Meg tudná kérem mondani... hogy melyik három hónap volt az?

- Tessék csak várni... Márciusban zárták le... június elején nyitották meg Tehát március-április-május. Ez volt az a három hónap.

Nagy örömmel tértünk vissza a kocsihoz.

- Megtudtak valamit? - kíváncsiskodott a sofőr.

- Azt, hogy az a merénylő, aki önt figyelmeztette, március és június között lakott ezen a területen.

A sofőr nem túlságosan hitt abban, hogy használható nyomra bukkantunk.

- Jaj, kérem, sokan tudhatták ezt a dolgot. Itt nem messze

280

281

három óriás gyár is dolgozik, naponta több ezren járnak errefelé munkába, és térnek innen vissza esténként.

Nem bocsátkoztunk vele vitába. Inkább azonnal szétoszlottunk, és sorba vettük a környékbeli lakóházakat.

Abban megegyeztünk, hogy az illető minden bizonnyal elköltözött innen, és azóta ide vissza sem tért. Minthogy pedig a merényletet a rákoshegyi vasútállomásnál követte el, bizonyosra vehető, hogy a szóban forgó elővárost is érintő vasútvonal valamelyik közeli állomásán lakhat, ha nem magán

Rákoshegyen.

Ez utóbbi feltételezés mellett szólt az is, hogy az emberek általában csak a lakóhelyükön megálló vonatok menetidejét ismerik pontosan, a célállomás előtti megállóhelyek érintésének időpontjáról csak felületesen tudnak.

A feltételezést cáfolja viszont az a tapasztalatunk, hogy az áldozatot egy idegen városból általában nem szokták a bűnözők saját helyükre csalogatni, és a bűnt a lakásuk közvetlen közelében elkövetni.

Kisvártatva el is indultunk a környező házak lakóihoz. Mindenütt elővettük a lakók nyilvántartó könyvét, kerestük azokat, akik csak a márciustól májusig terjedő időben laktak

itt a környéken.

Eleinte most is úgy látszott, nem járunk eredménnyel. A munkatársak rendre visszatértek, és tarsolyukban semmi érdemlegeset sem hoztak magukkal.

Bizony, néhány óra elteltével már elhangzottak olyan vélemények, hogy rossz irányban próbálunk előre jutni. Ha egészen őszinte akarok lenni, megmondhatom, magam is úgy éreztem: ime, a csalhatatlan megérzés! - hogy hasztalan töltjük csak az időnket.

Ám amikor ismét és újra végiggondoltam az ügyet, megint csak arra a megállapításra jutottam, hogy valamiképp nem volt teljes a terület átvizsgálása. A nyomozók tehát újra útnak indultak, és most már nagyobb apparátus látott munkához.

Késő délután vettük észre, hogy egy eddig kihaltnak látszó mosókonyha - amely az egyik általunk már átvizsgált ház udvarán áll - lakókkal népesedik be. Igen ám, de a ház lakóinak nyilvántartó könyvében ezek a lakók nem szerepeltek.

282

Bementünk hát a mosókonyhába, öt ágyat találtunk ott.

- Kérjük a bejelentőket - szóltunk.

Négy személy volt otthon, négy bejelentőlap került a kezünkbe. Mind a négy más-más városba szólt.

- A szobaaszony .kötötte ki, hogy ne jelentsük itt be magunkat, csak úgy adta ki a szobát.

- De önök csak négyen vannak. Itt pedig öt ágyat látok. Az ötödik lakótársuk most dolgozik?

- Nem kérem. Egy fiatalember volt az ötödik bérlő, de már néhány hónappal ezelőtt eltávozott innen. Egyszer csak eltűnt.

- És nem tudnak róla valami közelebbit?

- Dehogynem. Gyöngyösre való, akkor ment el, amikor az apja meghalt.

- És azelőtt? Dolgozott valahol?

- Hogyne. Itt nem messze, a gyárban. De nem tetszett neki a munka, szakmája sem volt, a segédmunkási élethez pedig nem fűlt a foga. Ahogy megkapta a fizetését, be is ment Pestre, ott lófrált, és éjszaka - rendszerint taxival -jött haza. Már ameddig a pénze tartott. Amikor a pénze fogytán volt, vége lett a taxizásnak, dolgozott, kuporgatott a legközelebbi fizetésig. Utána egy hétig megint úgy élt, mint Marci Hevesen...

- Egyedül szokott szórakozni jární?

- Közülünk senkivel nem barátkozott. Hanem volt neki valami pesti haverja, nagydarab srác, a zsebei állandóan detektívregényekkel voltak tömve. Mindig azt magyarázta, hogy ő becsületes ember, de ha valaha is büntettet követne el, túl tudna a rendőrség eszén jární.

- A nevüket nem tudják véletlenül?

Itt véget ért a kihallgatottak tudománya. Az ötödik lakótárs keresztnevét mindannyian tudták, de a vezetéknévére már nem emlékeztek.

-Tóth, vagy Szabó, vagy Kovács... valami ilyen neve volt - vallotta az egyik kihallgatott.

A közeli gyár azután a segítségünkre sietett. Néhány óra alatt összeírták azoknak a dolgozóknak a nevét, akik az elmúlt időszakban mentek el az üzemből.

283

Közöttük csak egyetlen volt gyöngyösi illetőségű. A taxisofőrt kocsiba ültettük, és elindultunk Gyöngyösre. Tulajdonképpen most sem volt még semmiféle bizonyíték a kezünkben. Útközben megbeszéltük tehát, hogy próbáljuk kiugratni a nyulat a bokorból.

Elképzelésünk roppant egyszerű volt: alaposan meg kell őt lepnünk. Olyan látszatot kell keltenünk, mintha a letartóztatástól egyáltalán nem kellene félnie, és így közvetett bizonyítékot ad majd a kezünkbe.

Ilyen közvetett bizonyíték például az is, ha elismeri az éji fuvart, a rákoshegyi kiszállást és - például kifizeti a taxiszámlát.

Félútról visszafordultunk, újra felkerestük a gyárat. Sikert elintéznünk, hogy a legutóbbi fizetéséről szóló bizonylat egy másolatát megkapjuk. A papírt kellőképpen megdolgoztuk, rövid idő múlva úgy festett, mintha valóban a zsebéből hullott volna ki.

A gépkocsivezetővel együtt kopogtam be a gyöngyösi lakásba.

Öregasszony nyitott ajtót, kétségbeesetten nézegetett bennünket.

- A taxivállalattól jöttünk - mondtam neki -, Dagasztó Józsefet keressük.

- Azonnal küldöm a fiamat - mondta szemlátomást megkönnyebbülve az asszony.

- Itthon van? - kérdeztem csendesen.

- Alszik - felelte ő -, nagyon összetöri még a munka.

Kisvártatva kijött a fiú.

A taxisofőr azonnyomban felismerte. Jól játszva a szerepét, barátságosan kezet nyújtott a fiúnak. A fiatalember rémülten meredt a sofőrre.

- Amikor az éjjel önöket Rákoshegyre fuvaroztam - mondta -, baleset folytán a kocsi csomagtartófedele a fejemre zuhant. Elvesztettem az eszméletemet, hajnalig ájultán hevertem, közben kifosztottak. Most eljöttünk a taxivállalattól megkérdezni, kifizették-e már a fuvart, mert a kárt meg kell állapítanunk. Egyébként - nyúlt a zsebébe és elővette azt a bizonyos gyári pénztári bizonylatot - ezt a kocsiülésen felejtette, ebből tudtuk meg, hogy kik önök, illetve, hogy ön kicsoda.

- Persze, hogy fizettünk - vált derűssé a fiatalember arca -, még a kocsiban kifizettünk mindent.

Elvette, zsebre tette a pénztári bizonylatot.

- És mennyit fizettek? - léptem előre. - Biztosan emlékszik az összegre!

A fiatalember zavartan nézett rám.

- Nem is tudom pontosan... Azt hiszem, a barátom fizette a ceppet.

- Az a magas férfi? - kérdezte a sofőr.

- Persze.

- A címét, ha nem haragszik, megmondaná?

- Itt lakik, kérem, a Fürdőház utcában. Ha akarják, érte megyek.

- Jó lenne - mondtam.

A fiatalember ragyogó arccal eliramodott. Két nyomozó a kapuban várta. Belekaroltak.

- Menjünk talán együtt.

A tettestársat megtaláltuk. Amikor meglátta a nyomozókat, szó nélkül leszámolt eléjük vagy ezerhét-száz forintot.

- Hogyan találtak meg bennünket? - kérdezte a kapitány-ságon.

- A barátja elvesztette a bércéduláját - feleltem neki. Csaknem nekiugrott a társának.

- Ha rám hallgatsz, soha nem kerülünk bajba.

Szép töredelmes vallomást tettek. Hatszáz forint hiján az elrablott összeg is előkerült.

És akkor ismét rájöttem, hogy a bűnügyi nyomozó munkájában a megérzések soha nem csalhatatlanok. Mindig a bizonyítékoknak kell hinnünk, akkor nem követünk el hibát.

284

Az utolsó krémes lepény

Nincs a főkapitányságnak szomorúbb vendége, mint az a szülő, aki kétségbeesve, éjnek évadján toppan be. Kisírt szemmel és mindig éjszaka érkeznek. Fiúkat, kislányukat keresik, a gyereket, aki "néhány napja" elment, arra gondoltak, valamelyik barátjánál tölti az éjszakát s a következő napokat, de nem jelentkezik, senki nem látta, s a barátaival sem találkozott.

Manapság - igaz - már sokkal ritkább az ilyen bejelentés, de azért még előfordul. A gyerekek regényes kalandokra vágyanak, elmennek barlangokat, szép tájakat keresni, Robinson-t játszanak, s a szórakozás hevében elfutnak az órák, késve pedig félnek hazamenni.

Ezek a gyakoribb, a hétköznapi esetek. Van a főváros környékén néhány ilyen barlang, régi erdészkunyhó. A bejelentések után általában ide szállunk ki, és rendszerint átfázva, pityeregve találjuk meg az apróságokat.

Néhány esztendővel ezelőtt azonban - hiába kerestük a gyerekeket.

Az első bejelentő egy édesanya volt. Sírva közölte, hogy fia két nappal ezelőtt moziba ment, és azóta sem tért vissza. Kezdetben magunk is arra gondoltunk, a szokványos esetek egyikével állunk szemben. Amikor viszont az általunk ismert összes városszéli rejtekhelyet végigböngésztük és sehol nem bukkantunk a gyermekre, a nyomozás kiterjesztése mellett döntöttünk.

Jancsi, a szóban forgó nap délelőttjén az iskolában rosszul felelt, és betört egy hatalmas ablakot is. Ellenőrző könyvében így egyes jegyet és egy fegyelmi bejegyzést vitt haza..

Délutánra viszont - egy barátjával együtt - mozijegye volt. Jancsi nem mondta el otthon iskolai élményeit, azt állí-

286

totta, a tanítás alatt semmi különös nem történt vele. Így azután édesanyja elengedte a fiút a moziba.

- Pedig - válaszolta kérdésünkre Jancsi édesapja - nálunk az a rend, hogy aki rossz fát tesz a tűzre, az szórakozni nem mehet.

- Meg szokták verni a gyereket, ha rosszul felel?

- Nem, nem nyúlok hozzá-mondta az apa -, de azért, ha kijövök a sodromból, előfordul, hogy kap a gyerekek egy-két

pofont.

- Legutóbb, hasonló esetben, kikapott a fiú?

- Kérem szépen... nincs fiúgyerek, aki ne kapna ki. Elvégre embert akarunk Jancsiból nevelni, és elkerülhetetlen, hogy néha oda ne sózzon az ember.

A tanári karral is beszélgettünk Jancsi eltűnéséről.

- Jancsi szülei rendkívül szigorú emberek. Ha lehetett, felé kerekítettük a jegyét, mert otthon sokszor szíjjal torolták még rajta a kettes vagy hármas osztályzatot. Egyszer-kétszer, szülői értekezletek után igyekeztünk is az édesapját, édesanyját meggyőzni arról, ne verjék, legalább annyira ne verjék a fiúkat. Az a gyerek tele volt a szeretet utáni vágygal, láthatóan mindenkihez ragaszkodott, aki nem pofonnal vagy durvasággal közelített hozzá. Sajnos, rábeszélésünk nem sok eredménnyel járt... "Engem is szíjjal vert az apám - válaszolta Jancsi apja -, mégis itt vagyok, az életben eredményeket értem el, boldog családi életem lenne, ha ez a tökfilkó rendesebben tanulna..."

Jancsi barátait kezdtük keresni. Kiderült, hogy a fiú - aki különben tizenegy éves volt - valójában senkivel nem barátkozott. Zárkózott, magának való gyerek volt, a közös játékokat a kerítés mellé húzódva figyelte, általában magányosan sétálgatott. Csak néha-néha ment másokkal együtt moziba, sétálni, vagy éppen, zsebpénzes napon, cukrászdába.

A nyomozók minden igyekezete meddő maradt: nem találtuk meg azt a barátot, akivel Jancsi - állítólag - moziban lett volna.

Talán két nap telt el munkánk kezdete óta, amikor újabb szülő jelentkezett a kapitányságon.

- Kétségbe vagyok esve - kesergett -, a kisfiam dél-

287

után négy óraker a barátjával együtt moziba indult, és most már lassan éjfél is elmúlt, még mindig nincs idehaza.

Megkértük a bejelentőt, gondosan és pontosan írjon le mindent -, s míg az írásos feljegyzés elkészült, kimentünk ebbe az iskolába is.

- Tibi az osztály egyik legjobb tanulója, átlagos eredménye 4,9 volt. A gyerek egyetlen szenvedélye: a kincsgyűjtés. Egészen különös játékaik vannak, iskolai kirándulásokon egy saját maga készítette Eötvös-ingával a föld mélyébe rejtett kincsekre vadászik. Először azt hittük, gyerekes módon játszadozik, de amikor a saját kezűleg készített ingáját megnéztük, kiderült, hogy a kis műszer az egyik fizikai szakkönyvében ábrázolt hasonló berendezés rendkívül pontos mása. Előfordult, hogy a budai hegyekben egy osztálykiránduláson, ingájával egy bedöglött bombát vett észre, s azt a tűzszerészek hatástalanították. Az elmúlt napokban is valamilyen új ingát akart elkészíteni, a fizikai szertárban kereste a tanárát, de Vadász tanár úr éppen beteg volt, így nem tudott neki

segítséget nyújtani.

Vadász tanár úr egészen meghökkent, amikor megtudta, hogy a kis Tibi eltűnt.

- Szenvedélyesen érdeklődött, kérem, a fizika iránt. Az osztály még nem is tanulja ezt a tárgyat, de Tibi magán-szorgalomból, azt hiszem, többet sajátított el belőle máris, mint egy másodikos, harmadikos gimnazista. Ami nagyon szép, hiszen a gyerek alig múlt 11 éves. Kis elektromos hálózataival sok meglepőt produkált. Én is részt vettem azon a kiránduláson, amelyen azt a bizonyos bedöglött bombát megtalálta. Hozzám jött lélekszakadva, kezében az ingával, és újságolta, hogy nagy kincset lelt.

- Valóban Eötvös-ingát készített?

- A fiú műszerét csak mi neveztük így, hiszen egy valódi műszer elkészítésére, alkalmazására a fiúnak nincs lehetősége. Az Eötvös-inga lényege: a tömegvonzás hatásainak érzékelése. Vagyis, az átlagosnál nagyobb tömegű fém például a vas, a környezetében levő kisebb tömegű anyagoknál nagyobb vonzást gyakorol. Egy felfüggesztett inga kileng & nagyobb tömeg irányába. Tibi olvasott erről valamit, egy

288

közönséges tûre felfüggesztette az ingáját, amelynek nehezeke darabka mágnes volt. A bomba anyagában, úgy látszik, nagy tömegű vas is lehetett, és ez a vas a mágnest kilendítette. Tibi szerzett egy lapátot és ásni kezdett. A fiúk nagyon szereztek az ilyen romantikus dolgokat, Tibinek szép számmal akadtak segítõi. Egyszerre viharos hurrá verte fel a táborhelyet. Alig félméteres mélységben vasra bukkantak a fiúk.

- Akkor mi is odamentünk... Egyik katonaviselt kartársunk a kiásott leletrészből is megállapította, hogy fel nem robbant bombára bukkantak a gyerekek. Tibi minden tiltakozása ellenére kihívtuk a tűzszerészeket, akik a bomba kiásását befejezték, és a háborús emléket hatástalanították.

- Fantasztikus! - mondtam.

- Igen kérem - erősítette a tanár -, fantasztikus. A tűzszerészek is ezt mondták, és el sem akarták hinni, hogy Tibi így bukkant a már négy éve földben levő leletre. Mi magunk - pedagógusok - ekkor elhatároztuk, hogy Tibivel többet foglalkozunk majd, mint eddig, hiszen a gyerek fizikustehetségnek látszik.

- Mást nem tapasztalt a növendékénél?

- Éppen erről szeretnék beszélni. Tibi egy vasesztergályos egyetlen gyermeke, aki a régi világban aligha küzdhetne volna magát előre. Ez a tény. A gyerek, a mostani viszonyok között viszont a mértani haladvány iramában sajátította el a fizikai ismereteket. Tudásban tehát évekkal megelőzte társait. De a természetében, játékosságban a nála fiatalabbak színvonalán állott. Fizikai ismereteit csak azért gyarapította - mondta legutóbb is -, hogy megkeresse azokat a kincseket,

amelyeket a történelmi időkben a visszamenekülő vértések a Vértés-hegységben eldobáltak.

- És most, felügyelő úr, tessék ezt a logikát megfigyelni. Megkérdeztem tőle, miért éppen a Vértésben, és nem a Mátrában vagy a Gerecsében levő kincsekre fáj a foga? »Azokban a hegyekben, tanár úr, nincsenek kincsek - felelte -, mert a vértések arra nem menekültek. A vértések, ugye, Ausztria felé szedték a lábukat. Eldobálták a fegyvereiket, vértjeiket, pedig - katonák voltak. Ha a katona eldobja a fegyverét, a vértjét, akkor már nincs más, amit eldobhatna.

289

De azt tanultam, hogy a vértések megsarcolták a népet. így volt? A sarcot magukkal vitték, amíg bírták. Mikor a futás már nehezükre esett, eldobálták a kincseiket. Akkor még rajtuk volt a vértjük. Tehát, ha kész lesz az új műszerem, elmegyek a Vértés keleti lejtőire, ahol a régi zsoldosok lefelé mentek, és megkeresem az elhagyott kincseiket."

- "És mit csinálsz a kincsekkel?" - kérdeztem Tibitől. "Veszek rajta egy nagy üvegharangot, hogy a műszeremet

se fújhassa a szél, és a többi pénzt széosztom azok között, akiket a német vértések megsarcoltak..." Tudtam a gyerekről, hogy rajong az édességekért. "Szép amit mondasz - válaszoltam neki-, de se tortát, se krémeset nem veszel magadnak?" Tibi nevetett. "Jut abból, tanár úr kérem, krémesre is, tortára is, csokoládéra is. Meghívom az egész osztályt. J^agy falatozást csapunk majd a fák alatt, a tábortűznél..."

- Látja, felügyelő úr, ilyen fiú a Tibi. Fantasztikus elképzeléseinek racionális magva van, de még nem jutott túl a „kincskeresés” időszakán.

- El tudja képzelni, hogy most is valahol "kincseket" keres?

- Nem hinném. Kötelességtudó gyerek, aki nem marad ki egész éjszakára. Tizenegy éves, ne tessék elfelejteni... Valami történhetett vele, hogy nem ment haza. Vagy talán? Elragadta a hév? Teljes felelősséggel egyik variációt sem merném elvetni.

Benn a rendőrségen újra és újra elolvastam Tibi édesapjának feljegyzését fia otthon töltött utolsó napjáról.

"Tibi, rendes időben, 14 óra után néhány perccel érkezett haza. Szokása szerint ebéd után tanuláshoz látott, majd meguzsonnázott. Uzsonna után moziba kéredzkedett. Hat forintot kapott, és kimenőt háromnegyed nyolc óráig. Azt mondta, mozi előtt felkeresi Péter nevű barátját, aki a mi utcánkban a 29-es szám alatt lakik. Tibi khakiszínű vászonnadrágot, drapp-barna rövid ujjú kivinget, rövid, barna zoknit, barna szandálcipőt viselt. Karján egy orkánanyagból készült dzsekít is magával vitt. Sapka nem volt nála. Eltávozásakor jókedvű volt, és közölte, hogy a Rákóczi úti kis moziból azonnal hazasiet majd.

Tibi soha nem csatangolt el, a számára megszabott terminusokat mindig pontosan megtartotta, engedelmes jó fiú volt, akit a filmekén kívül csak a fizika érdekelt.

A gyereket késő éjszakáig vártuk. Amikor még éjfél után sem ért vissza, átszaladtam a barátjához, aki közölte, hogy Tibit nem is látta, én pedig azonnal a kapitányságra jöttem..."

Megdöbbenéssel fontolgattuk, mi történhetett a fiúval? A vidéki rendőrkapitányságokat is riasztottuk, s ezzel egy időben megkezdtük a budai hegyvidék átkutatását.

Semmi nyomra nem bukkantunk. A két gyermek eltűnt a milliós nagyváros forgatagában.

Látszólag ólomlábakon, valójában kétségbeejtő gyorsasággal rohantak a napok.

Hétfőn reggel újabb szülő jelentkezett a kapitányságon.

- A fiam szombaton délután moziba indult, én magam vettem meg neki a jegyet... és azóta sem tért vissza. A gyerek a Rákóczi úti kis moziba akart menni, egy régi kalandos filmet játszanak ott, azért is, munka után, én magam vettem meg neki a jegyét. Elé is akartam menni, de sírva kért a gyerekek, bízzam meg benne, ő már eléggé nagy ahhoz, hogy a fél nyolc körül véget érő előadásról egyedül is hazatérjen.

- Egyedül ment a fia moziba? Máskor is előfordult már ilyesmi ?

- Hogyne. Arra gondoltunk, most már tizenhárom éves, s ha fiatalabbnak is tűnik, meg kell engednünk neki, hogy a korának megfelelő önállósággal élje az életét. Soha nem csatangolt el, mindig, mindenhol időben hazatért... Nem is tudom, mit tegyünk, hol-keressük?

Még javában jegyzőkönyveztük a bejelentést, amikor újabb szülő tört be az irodámba. Meglett férfi létére valóssággal zokogott, amikor elmondta, hogy a fia szombaton este moziban volt, és azóta sem tért haza. A fia már máskor is váratlanul elment a nagyanyjához aludni, arra gondoltak, talán most is ott van^ Reggel az édesapa elment a nagyszülőkhöz, de a fiú nem járt ott.

A szülők féltek attól, hogy alaptalan bejelentést tesznek, ezért nem jöttek eddig... De ma reggel, az apa egyik szóm-

szédja, egy Teleki téri árus, megvett egy felsőkabátot és egy nadrágot valakitől, és amikor az eladó már elment, és a ruha zsebeit szokás szerint átnézte, megtalálta a zsebben azt a kulcskarikát, amelyet az eltűnt gyereknél régebben látott, s amely már akkor felkeltette érdeklődését.

Az apa az asztalra helyezte a kaucsukból készült karikát, amelynek közepén az Eiffel-torony ágaskodott. A Teleki téri árus már korábban felfigyelt erre a valóban igen ízléses kis apróságra, és most, amikor a számára eladott gyermekruha zsebében megtalálta, rossz sejtelmek kezdtek gyötörni. Ott-hagyta az üzletet, azonnal a gyereket kereste. Az iskolában megtudta, hogy mulaszt, ekkor az apa munkahelyére ment.

A kétségbeesett férfi táskájából előhalászott egy kis nadrágot és egy felsőkabátot.

- A fiamé, kérem, a fiam holmija - mondta. - És tessék nézni, ezek a sötét foltok... itt a kabát bélésénél... Megölték a fiamat, megölték a fiamat.

A technikusok azonnal munkához láttak, és néhány pillanat múltán igazolták/az apa gyanúját. A kabát bélésén levő sötét foltok vértől származtak. Az apától is vettünk vért, és a vércsoport-összehasonlítás nem zárta ki, hogy a két személy egymással rokonságban legyen.

Az alapos technikus vizsgálat azonban másfajta nyomokat is talált. A gyermekkabát nyaki részénél hosszú, erős szálú fehérszőke hajszál maradt. A kabát övrészénél pedig egy le-tört körömdarabka került elő.

- Ez nem a fiamé - kesergett az apa -, tessék nézni, ez lakkozott köröm. A fiam soha nem lakkozta a körmét.

Őszintén szólva, az előttem topogó szülőkkel csak a legnagyobb önuralom árán tudtam udvarias maradni. Mert mit érdemel az a szülő, aki tizenegy éves korában akarja önállóságra szoktatni a gyermekét, úgy, hogy este nyolcig, gyakorlatilag felügyelet nélkül engedi az utcán kóborolni? És a bejelentések. .. Két napig várják, hogy a tizenegy éves gyermek "majd csak hazajön". Mit kezdjünk mi, amikor a szülők, akik majomszere tettel csüngenek a gyermekükön, esetleg kétnapi egérutat adnak a bűnözőnek. Ráadásul, miért gondolják ezek a szülők, hogy a gyermekük annyira felnőtt, hogy minden

külön bejelentés nélkül idegen helyen töltheti az éjszakát? Milyen rend lehet egy családnál, ahol a tizenegy éves gyermek, ha eszébe jut, elmegy hazulról aludni? Mit csinál majd az így nevelt gyerek húszéves korában?! Micsoda felelőtlen-ségre, antiszociális, családellenes magatartásra nevelik az ilyen szülők a gyermekeiket? Ha rajtam múlna, minden szülő ellen, aki elnézi, hogy a gyermeke 14-16 éves koráig este nyolc után térjen haza, bűnvádi eljárást indítanék. Sokszor este tízkor, tizenegykor járkálok a körúton, például a Madách Színház előtt, örvendek, hogy az iskolák szorgalmazzák a gyerekek kollektív színházlátogatását, de miért zajlik az pedagógusok felügyelete nélkül? S ha már a pedagógusok nem vesznek részt az esti színházlátogatásokon, milyen szülők azok, akik tizenégy-tizenötéves leányukat magányosan engedik este 11 óra körül a Körúton cigarettázva sétálgatni?! Elve jogaimmal, nemegyszer igazoltattam az ott sétálgató lányokat és fiúkat. Megdöbbenve koboztam el tőlük a zsebük-be rejtett konyakos*-, likőrösüvegeket. Miért tartják a szülők ennyire mellékesnek a gyermekük fölötti személyes felügye-

letet? Jól tudom, én már az idősebb generációhoz tartozom, és azt is, hogy a mai fiatalság már egészen más, tehát morálisan is, pedagógiailag is másfajta ellenőrzést igényel. Ámde a szülők, akik a tizenöt éves fiúk házibulijának idejére elmennek hazulról, az anyák, akik leányuk számára olyan nevelést adnak, amelynek alapvető pontja: "A válópert feltalálták, és AB-bizottság is van a világon" - társadalmi vétséget követnek el. Lehetséges, hogy vétkük súlya majd évtizedek múltán jelentkezik csak, amikor elrontott életű utódaik átkozzák az effajta nevelést. De az is előfordulhat, hogy egyszer majd ők is így toppannak be a rendőrségre: "Elment a gyermekem és még mindig nem jött vissza..." És elvárják, hogy vigasztaljuk őket, mentsük fel őket feltámadó lelkiismeret-furdalásuk alól, kerítsük elő - lehetőleg sértetlenül - a gyermeküket, és állítsuk bírái elé azt a személyt, aki a bűnt elkövette. De őket? Az ily módon nevelő szülőket? Persze: ők "áldozatok" nem igaz?

Néztem a bejelentést tevő szülőket: rendes, dolgos emberek, mindent, talán erejükön felül is megadtak gyermekük-

292

293

nek, csak épp a szigort és felelősségteljes beszámoltatásukat mulasztották el.

- Nehéz a helyzetünk - mondtam csendesen -, semmiféle nyom nincs, merre keressük a gyerekeket. Annyit tudunk mindössze: délutáni mozielőadásra mentek. A moziban volt aznap vagy ezer vendég, hiba lenne feltételezni, hogy erre a két gyerekre fognak éppen emlékezni a jegyszedők...

- Mit tegyünk? - kérdezte egy apa. - Mindent megteszünk, amit ön mond, csak történjék valami, segítsenek előkeríteni a gyermekünket.

- Nagyon hasznos lenne - válaszoltam -, ha most hazamennének, átnéznék a gyermekek holmiját, nem találnak-e a dolgaik között valamit, ami arra vall, hová igyekeztek? Amikor a szülők elmentek, a technikusok kiegészítették korábbi felvilágosításukat. Mindaddig a szülők jelenléte miatt hallgattak arról, hogy az előkerült öltözéken talált vér és egyéb szennyeződések arra engednek következtetni, hogy a ruha viselője már nem élt, amikor a ruhadarabokat a testéről lefejtették. A felsőkabáton néhány cseppnyi krémesmaradékot találtak a térd táján, mintha a gyermek evés közben egy morzsát a ruhájára, kabátjára cseppentett volna. A krémes anyagában még nem találtak bomlástermékeket, feltehető tehát, hogy a süteményt szombaton az éjszakai vagy vasárnap a hajnali órákban fogyasztotta a gyerek. A vegyelemzés csak annyit derített ki, hogy a krémes szabvány dömpingminőségben készült, tehát olyan cukrászdában, amely központi cukrászatszból kapja az ellátmányt.

- Ha szerencsénk van - mondja - az illetékes technikus -, talán ennek alapján meg lehet találni a cukrászdát, amely a gyermekeket kiszolgálta.

- De hiszen éppen most mondtad, hogy dömpingáruról

van szó...

- Az igaz - bólintott a technikus -, de ott is csak emberek készítik a krémet. Az általános receptura ellenére nincs két egyforma sütés. Ahogy nincs két egyforma tojás, úgy nincs két egyforma krém sem. Alapos vizsgálat alá kell tehát a termelő cukrászdák termékeit vonni. Az ételminta-

Ildi a 1.V-* Uiviu w vu>a uub.

szekrényből ki kell emelni az általunk őrzött krémestészta

294

egy darabját, és rendkívüli alaposággal vegyi elemzés alá kell vonni. Meg kell állapítani az egy gramm krémekben szereplő cukor-, fehérje- és lisztszázalékot, illetve - tízezreléket, és így elő kell bukkannia annak az üzemnek, amelyben a krémest készítették.

Így, ez már komoly nyomnak ígérkezett. Különösen akkor, ha tekintetbe vesszük, hogy a ruhán egy fehérszőke hajszálát is találtunk. Ez a hajszín férfiaknál igen ritka.

A laboratóriumunk rövid órák leforgása alatt olyanná vált, mintha mi semmi mással nem foglalkoznánk, mint krémes-analizálással. Ha a nyomozók hagyományos szerencséje nem szegődik mellénk, talán még most is a több tucatnyi krémes-minta vegyi elemzésével foglalkoznánk.

Azonban szerencsénk volt, és már a harmadik ételmintának az összetétele pontosan megegyezett az eltűnt gyermek ruhájáról szerzett morzsalékéval.

Néhány perc után már azt is tudtuk, hogy ebből a krémesből legfeljebb négy cukrászda kaphatott.

A mellénk szegődött szerencse továbbra sem pártolt el tőlünk. A fehérszőke hajú férfira, s vele a gyerekre, aki feltehetően nagy mennyiségű krémest fogyasztott, az egyik kiszolgáló pontosan emlékezett. Emlékezett pedig azért is, mert a két vendég a zárás előtti utolsó pillanatban toppant be, olyan későn, hogy már kiszolgálni sem igen akarták őket.

a ^_í .-. □ | -
ttükj

: sze-

___o/ ".^_">. ^1.., n« icuiycrra elosztva. A férfi

maga adagját el is fogyasztotta, a gyermek azonban

idOtt a natrVTTH»nrviric«ín"i" *«-*

,**, *»ugy uiai Kiszoigami sem igen akarták őket.

- A férfi maga előtt bocsátotta be a fiúcskát, azt hittük, talán az öccsét hozza. eulcrásrrlá'm; tai «.~.i

,^uulvna uc a hucskiu, azt mi

talán az öccsét hozza, cukrászdázni. Jól emlékszem, hat let tortát és négy krémost kért, két tányérra elosztva. A

aua^jdt ci is logyasztotta, a gyermek azonban nem tudott a nagy mennyiségű tortával és krémessel megbirkózni. A férfi ekkor két fél deci Hubertust kért. A gyermek részére történő szeszes ital kiszolgálását megtagadtuk, ekkor egy pohárba kérte a két féldecit. Ott álltam mellettük, amíg a szeszes italt meg nem itta.

Most már - ha visszagondolok - feltűnő, hogy a férfi milyen közel ült a kisfiúhoz, aki láthatóan semmi rosszra nem gyanakodott. Hallottam, valami kincsről beszélgettek, úgy tűnt, mintha a fiúcska "bátyja" még ugratta is volna, rn-»<v»n" ~.ii-----i-k-----"--- " □

-.., uuuiua a uuusisa "Datyja" még ugratta is volna, mert egyre azt ecsetelte, milyen könnyű az általa ismert barlangba

295

rejtett régi kincsekhez hozzájutni. A íúcska pedig azt bizonygatta, hogy szülei mennyire örülnek majd, ha ő mint gazdag ember hazatér, és mindent, ami szüleinek kell, egy perc alatt

megvásárol.

Mint mondtam, a íúcska nem tudta a rengeteg süteményt elfogyasztani, így becsomagoltuk neki. A férfi tízesekkel és rengeteg aprópénzzel fizetett. Ennyit tudok mondani - fejezte be vallomását a kiszolgáló.

- Az idősebb vendég öltözékére, korára nézve nem tudna valami támpontot adni? - kérdeztük.

- Emlékezetem szerint a férfi barna kordnadrágot, kivinget és szandált viselt. Ja, igaz. Inge alatt sál volt, a nyakán csomóra kötve. Piros-zöld kockás női sál. Azt is megfigyeltem, hogy a kezén hatalmas, rézfoglalatú, fekete köves gyűrűt

viselt.

Megköszöntük a felvilágosítást, és kifelé menet megállapítottuk, hogy a cukrászda tíz óráig tart nyitva. Ezek szerint a férfi és áldozata tíz előtt néhány perccel érkezett a cukrászdába.

Abból a feltevésből indultunk ki, hogy gyalog sétáltak idáig a moziból. Ebben az esetben csak az egyik, nem is messze működő filmszínház jöhetett számításba. Abban az előadás-21.30-kor ért véget. Gyermekléptekhez igazodó sétaütemben 21.50-kor érkeztek a cukrászdához. Ha villamosra vagy autóbuszra szálltak - ami nem valószínű, hiszen az idegen emberek időre volt szüksége a gyermek meggyőzéséhez -, akkor is legfeljebb csak öt percet nyerhettek volna, egyrészt a kocsik zsúfoltsága, másrészt az ebben az időpontban már ritkábban közlekedő járatok miatt.

A moziban a pénztáros nem emlékezett arra, hogy lett volna egy olyan vendége, akire a cukrászdában kapott személyleírás ráillik. Ámde... valami kevés útbaigazítást ő is tudott adni.

- A 20 órás előadásainkon, kérem, rendszeresen megfordulnak olyan vendégek, akik rendszerint valamelyik, a jegyért egyedül sorba álló kisgyermek mögé sorakoznak be. Nemezszer előfordult, kifigyelik, hogy az előttük álló kisfiú milyen sorba kapott jegyet, és ők is oda váltanak. Bármennyire idege-

296

sítő is az igényüknek eleget tenni, a kérésüket nem tagadhatjuk meg: hajegyünk van, oda kell adnunk annak, aki kéri.

Tessék bejönni, kérem. Az én helyemről, a pénztári ablakon keresztül, tulajdonképpen csak a jegyvásárló arcának alsó harmadát, vagyis ajka, szája vonalát látja az ember. Van nekem egy ilyen rendszeresen jelentkező vendégem, akire az előbb elmondottak pontosan illenek. Az öltözékéről nem tudok sokat mondani... de a fogairól... talán igen. Annak a férfinak, kérem, a két szemfoga a többi foga elé van nőve. A felső fogsora teljesen rendezetlen emiatt.

Megköszöntük a felvilágosítást, visszamentünk a cukrászdába. A kiszolgáló meghallgatta az általunk elmondottakat, azután felderülő arccal nézett ránk.

- Valóban, most, hogy tetszik mondani... az a férfi, ha nevetett, mindig a szája elé tette a kezét. Én azt hittem, hogy a naiv "kincses" mesén felbuzdult legényke hívő fogadkozásán nevet, és azt akarja elleplezni. Lehet viszont, hogy a hibásan nőtt fogsorát rejtegette az ajka elé tett kezével.

A HÉV-végállomáson szemügyre vettük a menetrendet. Néhány vonat 21.58-kor, 22.00-kor 22.08-kor indult ki az állomásról.

E vonatok kivétel nélkül érintették Szentendrét. Onnan nincs messze a budai hegyvidék sokbarlangos, erdős területe.

Kiutaztunk tehát Szentendrére. A gépkocsink közben a kapitányságról néhány pontos térképet hozott magával. Amikor az állomáson találkoztunk, szemügyre vettük a környék barlangjait, elhagyott házikóit, erdészlakjait, vadetetőit is feltüntető lapokat.

- Ha a feltételezésünk igaz^- mondta Gedő -, akkor a férfit ismerik a hegy lábának közelében levő élelmiszerüzletben. Az ugyanis nehezen lenne elképzelhető, hogy az a fehérszőke hajú férfi kenyérért is, sóért is Pestre jár bevásárolni. Az a néhány krémes pedig, amit magával hozott, nem tart örökké, és az éhség nagy úr. Biztosra vehető tehát, hogy ha itt, az erdőben, valamelyik barlangban vagy erdészházban húzta is meg magát, ennie csak kellett.

Egyetértettünk Gedővel, tehát kiválasztottuk az erdőhöz,

a hegyvidékhez legközelebbi élelmiszerüzleteket.

297

A fehérszőke hajú férfit három helyen is jól ismerték.

- Az igaz, hogy ritkán szokott megjelenni - mondták -, de akkor mindig jól bevásárol. Nemcsak ételféleségeket és konzerveket, de italokat és dohányárut is vásárol. Hogy hol lakik, nem tudjuk, mindig rendesen fizetett, soha nem viselkedett feltűnően. Ha hangoskodott volna, vagy ha - ne adj Isten - lopott volna, akkor tudnánk, hol keressük.

- Gyerekeket szoktak vele látni?

- Nem kérem. Mindig egyedül jön, bevásárol és már megy is tovább. Csak perceket időz, láthatóan sietős a dolga.

- Édességet vagy más, gyermekeknek való dolgot vásárol-e?

- Édességet minden vevőnk vesz, ő sem kivétel. De kimondottan gyermekeknek való édességet: sípot vagy csoki cigarettát mi nem is tartunk.

Kihozattunk néhány nyomozókutyát, és a gyermek előke-rült ruhadarabjait. Előre tudtuk, hogy nem számíthatunk eredményre, a kutyák megszagolták a ruhadarabokat, azután egyre a társaságunkban levő technikus elvtársakra morogtak. A ruha megjárta a laboratóriumot, és a technikusainknak is laboratórium-illatuk van.

Mindenesetre elindultunk szemben a hegygel. Elhatároztuk, hogy az összes rejtekhelynek alkalmas épületet, barlangot végigkutatjuk.

Közel két napig tartott ez a munka, és még mindig semmi eredmény nem mutatkozott.

A harmadik nap reggelén a fák között, egy tisztás szélén gallyakból, korhadt deszkákból és avitt ponyvadarabokból összetákolt kunyhóra bukkantunk. A házikó csendes volt, mintha soha senki nem járt volna a falai között.

Az eddig lassan, méltóságteljesen és teljes érdektelenséget mutatva sétálgató kutyáink izgatottak lettek. Halkan nyüszítettek és kötőféküket rángatták. A kutyavezető szabaddá tett két kutyát, s azok idegesen futkározni kezdtek a káliba mellett.

Az építmény ajtaján nagy lakat díszlett, s az ajtót nem lehetett kinyitni. A lakattal nem bajlódtunk sokat, néhány erőteljes ütésre levált az ajtóról.

298

Amikor beléptünk, orrfacsaró illat ütötte meg az orrunkat. A kutyák farkukat lábaik közé kapva vissza, ki a szabadba igyekeztek.

A nyitott ajtón keresztül is csak igen-igen gyér vilá-
gosság szűrődött be. Zseblámpáinkra is szükség volt, ha
láttni akartunk valamit.

A helyiség sarkában egy heverőnek kiképzett szalmazsákra
figyeltünk fel. A zsákon mindenféle kacat és rongy hevert.
A heverő előtt, a földön, fehér selyempapír maradékai lát-
szottak. A papíron az általunk is meglátogatott cukrászda
cégjelzése volt olvasható.

Egyikünk végre a heverőhöz lépett. Óvatosan szétfejtette a
rongyokat, zsákokat és kacatokat. És a kupac alján ott feküdt
a kisfiú kicsavarodott végtagú holtteste.

A kiszálló rendőr orvos jelentése tulajdonképpen előérze-
tünket igazolta. Egy beteges férfi erőszaktétel után végzett
áldozatával. A fulladásos halál aránylag gyorsan beállott.
A tettes kevés nyomot hagyott hátra maga után: néhány
fehérszőke hajszálat. A kis holttest körme alatt bőrfoszlányo-
kat talált a vizsgálat, tehát a tettes testén jókora, karmolástól
eredő sebek vannak.

A holttest elszállítása után átkutattuk a kunyhót. Az egyik
sarokban régi tűzmaradványokat találtunk. Előkerült né-
hány rozsdás konzervdoboz, valamint szikkadt, penészes ke-
nyérmaradékok is napvilágra kerültek.

Közben a házikó környékét átkutató nyomozók újabb, ször-
nyű leletre bukkantak. A felületesen elhantolt két gyermek-
holttest az általunk megtalálthoz hasonló körülmények között
elpusztult kisfiúké volt.

Őrséget hátrahagyva visszatértünk a városba. A körüti
mozikhoz is lesbe álltunk. Szakértőink véleménye szerint
ugyanis, néhány napon belül a szőke férfinak fel kell tűnnie.
A szőke férfi azonban, úgy látszik, megérezte, hogy szorul
körülotte a hurok. Nem jelentkezett. A mozi- és cirkuszpénz-
tárosok figyelmét felhívtuk arra, ha az általunk megadott
személyleírásnak megfelelő vendég jelentkezik, azonnal érte-
sítsék a rendőrséget.

Csak a második héten koronázta siker a fáradozásunkat.

299

Jól sejtettük, ez a bűnöző nemcsak a mozikra, de a cirkuszra
is kiterjesztette működési területét.

- Be szeretném jelenteni - közölte az egyik cirkusz pénztá-
rosa -, hogy egy fehérszőke hajú férfi jegyet váltott az esti
előadásra.

Kiszálltunk, a pénztáros a szőke hajú melletti négy ülés
jegyét számunkra tartotta fenn. Egyenként foglaltunk helyet
az ápolatlan, rossz arcú, összekarmolt kezű férfi mellett.

A szünetig vártunk. Azután zajtalanul és észrevétlenül "ki-
emeltük" a sorból.

Azonnal és szépítés nélkül vallott.

- Én, kérem, csak azokra a gyerekekre tartottam igényt, akik úgysem kellettek a szüleiknek. Amelyik szülő este egymagában elengedi a gyereket, az úgysem törődik vele, mikor tér haza. Sok esetben ismerkedtem meg gyerekekkel, rendszerint azonnal velem tartottak, mert azt ígértem nekik, én majd mindig játszom velük, mellettem nem kell unatkozniuk. Néhány azóta is vissza-visszatér hozzám. Három srác ellenállt. Ezekről félttem, feljelentenek vagy rendőrkézre juttatnak. Most már tudom, túlságosan mohó voltam, és nem volt türelmem kivárni azt, hogy többször lássam a kiszemelt gyereket esti mozielőadáson, egyedül. Az a három véletlenül keveredett olyan későn moziba. Érték kérem a nyelvükön, volt, akivel arról beszélgettem, nincs szebb, mint az erdőben éjszakázni, hallgatni a hajnali madarak csevegését; mással arról váltottam szót, hogy titkos kincsek vannak a barlangokban elrejtve; a harmadiknak pedig bizonygattam, hogy felnőtt már, és ne hagyja magát otthon gyerekszámba venni.

Mindhárman kötélnek álltak, velem tartottak.

Amikor azután kinn voltunk, mindig azt mondtam nekik, itt hiába kiabálnak, senki sem hallja a hangjukat, és ha jól viselkednek, megkapják a magunkkal hozott süteményeket is. Nem hallgattak a szóra, félttem, hogy feljelentenek. Ezért kellett elpusztulniuk. Meg azért is... mert nem volt mindig pénzem. A ruhájukért általában kaptam egy-két százalékot, és beosztással éltem, sokáig elegendő volt az összeg.

Semmi megbánást nem mutatott.

- Aki, kérem, este és éjszaka magányosan hagyja a gyere-

két kóborolni, annak édes mindegy, mi történik a fiával, a lányával. Miért éppen én lettem volna könyörületesebb? Sok haverom van, akik a lányokra buknak, azok is kilenc-tíz óra körül szedik össze az ismerőseiket. És a szülőknek soha nem tűnik fel, ha a kislányuk tizenegy után ér haza... Nekem a fiúk tetszettek... Na és? Most majd felkötnek?! Az én életem úgysem ért egy fabatkát sem.

Az elveszett gyermekek szülei sorra felismerték gyermeküket. Sírdogáltak és fogadkoztak, soha többé nem engedik a legveszélyesebb korban levő gyermekeket felügyelet nélkül csellengeni, csavarogni.

De a többi szülő, aki egészen rossz módon akarja "önállóságra nevelni" a gyermekét, tanul-e a történetből?

300

Találkozás a kiszáradt kútnál

A mai postámmal sok levél érkezett. De amikor megtaláltam azt a gyászkeretes borítékot - a többi azonnal félretettem. A fekete szegéllyel ünnepélyessé tett levélpapíron egy idős asszony értesített arról, hogy férje, dr. Bálint Géza meghalt, és szerdán délután lesz a temetése. "Ne haragudjon zavaró soraimért, de nagyon szeretném, ha férjem búcsúztatóján Ön is megjelenne. Tudom, hogy sok dolga van és csak

azért merészelem mégis arra kérni, utazzon le hozzánk, mert az ismert és szörnyű események óta az ön neve családjunkban állandóan közszájon forgott...

Arra kell kérnem, tegye el ezt a kis emléket... A férjem halála előtt a lelkemre kötötte, adjam át önnek, mert ez bizonyára emlékeztetni fogja arra a szerepre, amelyet ön és elvtársai a mi életünkben betöltöttek."

A levélből egy öngyújtó került elő.

Eltettem az öngyújtót, és azóta is rendszeresen használom. Nem túlzás, ha azt mondom, hogy- minden rágyújtásnál eszembe jut az a közel hatnapos munka, amelyet az eltűnt doktor megkeresésére szántunk.

... Néhány esztendővel ezelőtt az egyik Pest környéki kapitányságon bejelentették, hogy teljesen szokatlan ügy adódott. A helyi orvos felesége kétségbeesetten telefonált és tudomásunkra hozta, hogy a férje éjszaka ismeretlen címre beteghez ment, azóta nem tért vissza, helyette valaki egy levelet dobott a konyhába, amelyben az eltűnt orvos azt kéri: százezer forintot juttasson el bizonyos címre.

Emberrablás - teljesen szokatlan és rendkívüli bűncselekmény Magyarországon. A mi viszonyaink között nem lehet egy embert nyomtalanul elszállítani, hosszabb ideig rejtegetni, és nem lehet nyugati módszerekkel váltságdíjat zsarolni.

Ezzel a ténnyel a i>ünözök is tisztában vannak, így valóban évtizedek telnek el két ilyenfajta bűnügy között.

Érthető kétkedéssel szálltunk ki a helyszínre.

Az ugyanis gyakrabban előfordult, hogy kártyaadósság vagy más, hasonló, úgynevezett becsületbeli tartozás miatt egyes személyek eltűnnek hazulról, beveszik magukat egy kocsmába, levelet írnak haza, ebben elrablásukra hivatkozva nagyobb összeget kérnek, majd amikor a pénzt megkapták, visszatérnek családjuk körébe, őszintén szólva, magunk is arra gondoltunk, most is hasonló "bűnügy" felderítéséhez kérnek tőlünk segítséget.

Amikor a Pest környéki községbe megérkeztünk, mindenekelőtt az eltűnt orvosról igyekeztünk pártatlan és elfogulatlan véleményeket összegyűjteni. Már az első beszélgetésből kiderült, hogy ez az orvos hivatásának szerelmese, olyan ember, aki hosszú, itt eltöltött élete alatt soha, semmiféle komolytalanságot, kihágást nem követett el. A helység lakosai hosszasan meséltek arról, hányszor fordult elő, hogy magányos, ágyhoz kötött, idős betegnek a gyógyszer mellé az orvos családja meleg ételt, italt is küldött. Nem egy olyan esetről szereztünk tudomást, amelynek szereplői életüket köszönhették annak, hogy az orvos a kezelés befejeztével, nemegyszer éjnek idején, a közeli fővárosba vagy Székesfehérvárra utazott a sürgősen szükségessé vált gyógyszerért.

Az orvos anyagi helyzete is igen jó volt, betegek képességeik szerint honorálták mindazt, amit ez az idős ember - szinte kötelességén felül is - minden betegéért megtett.

Az önrablás feltevéését tehát rövid puhatolózás után elvetettük. Felkerestük a rendelő-lakást, ahol annyira vártak bennünket.

Az orvos felesége erős sokkot kapott, kérdéseinkre nem is tudott válaszolni. Szerencsére a lakásban tartózkodott az áldozat háztartási alkalmazottja, egy fiatal és nagyon értelmes vidéki lányka, aki érthetően és minden részletre kiterjedően felvilágosítást tudott adni.

- Tegnap este 11 óra felé megszólalt a telefon. Nagyon sokáig csengetett, mert a doktor úr igen ki volt fáradva, két szülést vezetett le délután, nem ébredt fel a csengetésre. így

302

303

azután én vettem fel a kagylót. Elmondtam, hogy egy férfi telefonált és bejelentette, hogy a közeli majorban Tóthék öreganyja nagyon rosszul van, mellkasi fájdalmai vannak és halálfélelem gyötri.

A doktor úr azonnal injekciós tűket tett fel sterilizálni, majd felöltözött, borszeszegőt tett a táskájába és útnak indult. Mielőtt elment volna, még figyelmeztetett arra, hogy a rendelőben csináljak rendet, mert egy másik orvost is helyettesíteni fog, így másnap nagyobb forgalomra számít.

Mint hogy rendszeresen előfordult, hogy a doktor urat éjnek idején beteghez hívták, nem tulajdonítottunk távozásának, sem távolmaradásának különösebb jelentőséget.

Hajnali négy óra lehetett, amikor a kapun valaki hosszasan, erőszakosan csengetett. Mielőtt kimentem volna, benéztem a doktor úrék szobájába, hogy a gazdám hazaérkezett-e már, tehát mit mondjak annak, aki tőlünk orvosi segítséget kér? A doktor úr nem volt itthon. A kapuhoz érve már csak egy magas, tagbaszakadt férfi távolodó alakját láttam. Utána kiáltottam, ekkor futni kezdett. Rossz érzés fogott el. Befelé haladva, a nyitott konyhaablak mellett a földön egy levelet találtam. A doktor úr írta, felismertem a címzésről. Azonnal bevitettem a szobába és odaadtam asszonyomnak, aki alig, hogy olvasni kezdte, máris elvesztette eszméletét. Vizet hoztam, megvitattam, ekkor sírva a kezembe nyomta a levelet. Ez volt az.

Átvettük a levelet és Gedő hangosan olvasni kezdte. "Drága Katókám! E sorok vétele után tegyél mindent pénzzé, ha kevés, kérj kölcsön is, mindenképpen szedj össze százezer forintot. A pénzt tedd egy barna papírral átkötözött csomagba, vidd be Fehérvárra, és add át Kis Ferenc fűszeresnek, aki a Lujza utca 17. számú házban működik. A csomagra a következő címet írd: Surányi Ede úrnak, Székesfehérvár, Korona tér 5. szám. Ha élve akarsz látni, a rendőrséget ne értesítsd, mindent egyedül csinálj, és a pénz legkésőbb két nap múlva a megadott címen legyen. Egyelőre jó dolgom van, de vigyázz, mert ezek az urak igen határozott természetűek, és gondolom, súlyos fenyegetésüket késedelem vagy feljelentés

esetén skrupulus nélkül beváltják. Sokszor csókollak. Férjed."

Mielőtt a leány kihallgatását folytattuk volna, a lakásban fellelhető írásokból megállapítottuk, hogy a levelet a doktor saját kezûleg írta. Igen jellegzetes írása volt, így az írásszakértői véleményt sem kellett megvárunk.

Már az eddigiekből megállapítható, hogy az orvost elcsalták, fogva tartják. Valódi amerikai stílû emberrablással állunk tehát szemben, és elképzelni is nehéz, ki lehet az, aki e bûncselekményt kitervelte, és kik lehetnek azok, akik végre is hajtották?

A telefonvonalak ellenõrzése során - valamint a telefonközpontban - kiderült, hogy az orvost valóban a szóban forgó majorból hívták, mégpedig az állami gazdaság éjszakára lelakatolt helyiségébõl. A kézikapcsolású központ kezelõje tizenegy óra elõtt tíz perccel kezdett öltözködni, és már majdnem becsukta a postát, amikor egy általa nem ismert férfihang kérte az orvost kapcsolni.

A beszélgetés - a központos szerint - egy percet is alig vett igénybe, és az állami gazdaságból telefonáló személy már le is tette a kagylót.

Az a tény, hogy a távbeszélõhívás a majorból történt, és a szóban forgó idõpontban csengetett a telefon, valamint az a körülmény, hogy az orvost is ugyanebbe a kiesõ, külterületi tanyaközpontba hívták, arra a következtetésre vezetett bennünket, hogy a helyszínnel ismerõs személyek bandájával állunk szemben.

Gedõ igen logikus okfejtéssel már a nyomozás elsõ óráiban bebizonyította, hogy a bûncselekményt nem alkalmi bûntársak, hanem szervezett banda követte el.

Még a lány kihallgatásának folytatása elõtt igen körültekintõ és óvatos nyomozást hajtottunk végre azon a területen, ahová az orvost hívták. A telefonáló által megadott címen semmiféle Tóth család nem lakott, ráadásul a megadott utca-szám nem is létezett. Akik törbe csalták az orvost - és ez mutatott a szervezett banda mûködésére -, több körülmény-nyel igen alaposan tisztában voltak. Tudták, hogy az orvos keresgélni fogja a házzámot, amely nem létezik, és tudták, hogy az orvos azokban a percekben teljesen védtelen és kiszolgáltatott lesz.

304

305

A banda nagyszerû helyismeretére utal a telefonhívás idõpontja is. Abban a percben vették kézbe a telefonkagylót, mikor már nem kellett attól tartaniuk, hogy az orvos

ellenőrző hívással győződhethet meg, vajon valóságos beteghez hívják-e ki?

A tettesek helyismeretét bizonyította az a tény is, hogy kora hajnalban, amikor a Pest környéki kisváros utcái teljesen kihaltak, a tettesek egyike nemcsak az orvos házáat találta meg kérdés nélkül, de a nyitott konyhaablakhoz is eljutott, és a levelet igen ügyesen úgy "adta át", hogy őt magát senki sem látta.

A főkapitányságról időközben kiérkezett az egyik vezetőnk is. Ismételten felhívta a figyelmünket arra, hogy nagyon elővigyázatosan kell eljárunk, mert ha a banda tudomást szerez arról, hogy a feleség kérésére nyomozást indítunk, végrehajtja az eddig fenyegetésképpen hangoztatott gyilkossági tervét is. Vezetőnk magával hozott százezer forintot is, arra az esetre, ha a megszabott határidőig nem jutunk eredményre, nehogy az orvos élete a pénz esetleges hiánya miatt - veszélybe jusson. Azt talán mondanom sem kell, hogy a bankjegyek számát lajstromba vettük, és több tucat bankjegyen olyan sérülést idéztünk elő, amely hozzájárulhatott volna a tettesek leleplezéséhez.

Orvosunk odaadó és szakszerű ápolást nyújtott az áldozat feleségének, de az asszonyon eluralkodott idegrohamon kismértékben tudott csak segíteni. Tekintetbe véve, hogy egy ilyen idegállapotban levő asszony nem tud kereskedelmi ügyleteket lebonyolítani, és arra is képtelen, hogy ilyen nagy összegű kölcsönt vegyen fel, úgy döntöttünk, hogy takarékbetétkönyvével menjen be a helyi postahivatalba, és mintha abból venné ki a pénzt, az egyik ott dolgozó tisztviselő fizesse majd ki neki.

Azonban minden elővigyázatossági intézkedésünk - mint utóbb kiderült - hiábavalónak bizonyult. A banda tagjai az orvos házáat ellenőrzésük alatt tartották, és felfigyeltek arra, hogy az áldozat lakásában több idegen ember is megfordult. Az asszony mindenesetre az előírás szerinti módon becsomagolta a szóban forgó pénzüsszeget, Székesfehérvárról taxit

rendelt és a csomaggal felkereste a fűszerest. A kereskedő semmit sem tudott az ügyről, a csomag átvételét is megtagadta, csak az asszony hosszas rábeszélése után vállalta el mégis, hogy átadja majd annak, aki jelentkezik érte.

Az asszony visszatért, és mi megfelelő apparátussal körülvettük a kiskereskedést.

Kivártuk a negyvennyolc órát, de a pénzért senki sem jelentkezett. Most már nyíltan, átfogó műveletekbe kezdünk.

Mindenekelőtt a község lakosainak előéletét vettük szemügyre. Olyan lakosokra, akik a bűncselekmény szempontjából tettesként számba jöhettek volna, nem bukkantunk. Arra kellett tehát gondolnunk, hogy a bűncselekményt olyan személyek követték el, akik korábban már elköltöztek innen.

Közben az orvos felesége is megerősödött, megkezdhattuk

az ő kihallgatását is. Mindenekelőtt arra voltunk kíváncsiak, nem volt-e az orvosnak haragosa vagy olyan személy, aki valami miatt bosszút akart volna állni rajta?

- Az én férjemet mindenki szerette, kérem, azt hiszem, ebben a községben senki sincs, aki haragudott volna rá.

Ezután a községi tanács és a helyi rendőri szervezet irattárát vettük alapos vizsgálat alá. A rendőrségen semmi érdemleges dologra nem bukkantunk. A tanács dokumentumai között azonban akadt két-három ügydarab, amely felkeltette a figyelmünket. Az egyik még 1945-ből kelteződött és arról szólt, hogy a községi igazoló bizottság egyik tagja az áldozat I volt. Egy másik papírlap viszont azt tanúsította, hogy Pálinkás Ede és Jeney János ügyében az igazoló bizottság az orvos tanúvallomása alapján elmarasztaló ítéletet hozott, nevezetesen megállapította, hogy a község alkalmazottaiként a fasiszta párt tagjai voltak és 1944 utolsó hónapjaiban az orvost magát is - annak ellenére, hogy a horthysta Signum Laudis kitüntetéssel rendelkezett - a Gestapo kezére juttatták.

Ezen a nyomon indultam el. A felfedett neveket a lakcímtudakozóban próbáltuk megkeresni, és hollétük után máshol is puhatolóztunk. Kezdetben semmiféle eredmény nem érke-

306

307

zett, és az orvoslakásban felütött főhadiszállásunkon már húsz-harminc nyomozó ügködött...!

Már két-három napja folytattuk munkánkat, amikor délután, az orvos háza előtt, egy szamár vontatta kis kordé torpant meg. A hajtó becsöngetett a kapun, és közölte, hogy megtalálták az eltűnt orvost.

A nyomozók, akik az orvoslakást biztosították és útjavító munkásként az utcán tevékenykedtek, csakhamar körülvették a bejelentőt.

- Mint mindennap, ma is a külső legelőre igyekeztem, hogy az ott dolgozóknak kiszállítsam az ebédjüket. Fenn a bakon elbóbiskoltam, Matyi, a szamár, jól ismeri az utat, és Bodri kutyám is el tudja irányítani - csaholásával - a kordét. Ahogy mentünk, éktelen csaholásra ébredtem fel. A pulim ingerkedő természetű, azt hittem, pockot vagy macskát lát. Megpróbáltam elhallgattatni a kutyát, de ezúttal nem sikerült, Bodri egyre idegesebb lett, csaholása vinnyogásba fulladt. Aztán a kocsihoz szaladt, elkezdte a ruhámat rángatni, majd visszafutott - ekkor vettem észre - a szikkadt kúthoz. Nem akaródzott leszállnom, de a kutya valósággal rám ugrott és lerángatott a bakról.

Végül is engedtem erőszakos hívogatásának és odasétáltam a kiszáradt kúthoz, amelynek betonfedele kissé félre volt húzva. Belátni nem lehetett, de amikor kutyám végül csend-

ben maradt, úgy hallottam, mintha odalenn nyöszörögne valaki. Visszafutottam a közeli tanyához, és magammal hívtam egyik ismerősömet, mert azt hittük, valaki véletlenül a kútba zuhant. Hallgatóztunk, elhaló nyögés hangjai jutottak fülünkhöz. Valaki egy hosszú létrát hozott, leeresztettük a kútba, ismerősöm leászott, kötelet is vitt magával. "A doktor úr fekszik itt - kiáltott fel az ismerősöm -, össze is van kötözve."

Az ismerősöm ekkor levágta az orvos kötelékeit, kiszabadította fejét a kendőből, amely megakadályozta, hogy kiáltozzon, és a felszínre hozta. Az orvos elalélt, bevittük Kovácsékhoz, most is ott fekszik, jó lenne, ha orvost küldenének hozzá. Kocsijaink bőgő motorral száguldtak a Kovács család házi-kója felé. Az orvos felesége egy csapásra meggyógyult, s bol-

dogságban úszva köszönte, hogy orvosunk azonnal bajbajutott kollégája segítségére siet.

Az ágyban valóban ott feküdt az áldozat, ötnapos torzonzor szakálla sötétlett, arca beesett, ajka cserepes. Kézfejen sebek - bizonyára akkor szerezte őket, amikor megpróbálta szétrongyolni köteleit a kút falán.

A doktorné hangos zokogására az orvos felébredt. Erőtlen hangon mondta: "Nyugodj meg drágám, most már minden elmúlt..." Kovácsné nagy bögre tejet hozott, amelyet az orvos nagy kortyokban lassan megivott.

Orvosunk tiltakozott az ellen, hogy az áldozatot nyomban kihallgassuk. így azután néhány óra pihenő nekünk is osztályrészünkül jutott, aludni tértünk a környező szalmaboglyákba.

Végre az orvos is felébredt. Újra tejet kért, majd második fogásként gyenge tejbegrízt főzetett magának.

- Amikor azon az éjszakán felkeltettek a telefonhívás miatt, semmi gyanúsat nem észleltem. Megszoktam ugyanis, hogy azok a betegek, akik úgy érzik, hogy állapotuk súlyosabbra fordult, még a telefonközpont éjszakai szünete előtt orvosi segítséget kérnek. így azután természetesnek vettem a dolgot és elindultam. Nappal motorkerékpárral járok, éjszaka azonban nagyfokú rövidlátásom miatt inkább gyalog közlekedem. Jó 45 percig gyalogoltam, mire a majorhoz érkeztem, s csodálkozva vettem észre, hogy a telefónhívó által megjelölt cím - házzszám - nem létezik. Minthogy igen rövidlátó vagyok, a tanyaszéli házhoz mentem, hogy annak táblájánál pontosan megállapítsam a helyzetet. Amikor arrafelé indultam, a sötétből többen rám ugrottak, se szó, se beszéd, hátratekerték a kezemet, megkötöztek, s elvittek oda, ahhoz

1 a kúthoz, ahol az előbb rám találtak.

A támadás egyébként pillanatok alatt lezajlott, annyi időt sem hagytak, hogy kiabáljak. A régi kútnál levették a kötelet a kezemről, körülálltak, végül az egyik alak megszólalt:

- Ha élni akar, azonnal írjon egy levelet a feleségének,

hogy küldjön százezer forintot. Azt is írja meg, hogy ha be akarnának csapni bennünket, vagy feljelentést tenne a rend-

308

309

őrségen, akkor magát, doktor úr, három napon belül megöljük.

Hasztalan próbálkoztam rávenni őket arra, hogy kevesebb pénzzel elégedjenek meg. Azt mondták, nem tárgyalnak, itt vari levélpapír és boríték, visszaadták a szemüvegemet is, és egy zseblámpával a papírra világítottak: "írjon, mert mi nem használunk érzéstelenítőt."

Amikor befejeztem a levélírást, hirtelen fel akartam állni és megfordulni, hátha felismerem valamelyik támadómat. Ám ugyanabban a pillanatban hátulról belém rúgtak, bekötözték a számat, béklyóba verték kezeimet, a derekamra kötöttek egy kötelet és leeresztettek a kiszáradt kútba. Tehetetlenül feküdtem és egyre attól rettegettem, eső jön, betör a talajvíz és ha húsz centit emelkedik, már akkor is belefulladások a pocsolyába. Máskor azt kívántam, bár esne az eső, hiszen hihetetlen szomjúság gyötört. Végre, talán másfél nap múltán, ketten lejöttek hozzám, egy kis vizet, kevéske szalonnát adtak, majd pedig eltávoztak. Mielőtt felszálltak volna a kútból, az egyik férfi ismét megmotozott. Ekkor találta meg nadragom órazsebében az öngyújtómat. Hasztalan próbálta kintgatni, éppen kifogyott belőle a tűzkő. Arra gondoltam, ha itt elveszek, valamilyen nyomot kell hagynom magam után. Ezért azt mondtam, hogy az aranyozott öngyújtó valójában - huszonkét karátos aranyból készült. Azért tettem így, mert ez a tűzszerszám külföldi gyárban készült és a szabványosnál hosszabb tűzkővel működik csak. Gondoltam, a feleségem előbb-utóbb biztos a rendőrséghez fordul, és akkor meg tudja mondani, hogy figyeljenek azokra a vásárlókra, akik hosszú tűzkövet próbálnak a trafikokban vagy a vasútállomásokon szerezni. Az öngyújtóért cserébe még egy bögre vizet kaptam, és a jegygyűrűmért "ellenszolgáltatásként" az egyik bandita a fejemet bekötő rongy megnedvesítésére is vállalkozott. A tettesek azután felszálltak a kútból, és azóta senki-vel nem találkoztam.

Hiába próbálkoztunk valamiféle személyleíráshoz jutni, a sötétség, az orvos rövidlátása, tönkrefáradt idegrendszere sem a tettesek arcáról, sem pedig beszédmodoráról vagy hangjáról semmiféle megbízható emléket nem tudott elraktározni.

Az orvos értéktárgyait feleségével már korábban összeírtuk, és most a leltár alapján próbáltuk megállapítani azt, hogy a két fenti értéktárgyon kívül - amire az orvos maga is emlékezett - még mit raboltak el a tettesek? Kiderült, hiányzik az áldozat pénztárcája, zseborája, nyakában hordott aranylánca és nyakkendőtűje, amely aranyból készült és injekciós tűt ábrázolt. A szikkadt kútnál, sajnos, semmiféle lábnyomot vagy olyan hulladékot, amelyről a tettesekre következtetni lehetne, nem találtunk.

Amikor Kovácsékhoz visszatértünk, az orvos azonnal beszélni kívánt velem.

- Nem tudom, kérem, mennyire érdekes a dolog, de ahogy visszaemlékezem, az a férfi, aki a jegygyűrűmet és öngyújtómat "megvásárolta", mintha idegenes akcentussal beszélt volna. Őszintén szólva most, ahogy visszagondolok rá, úgy érzem, mintha a hangját valamikor már hallottam volna.

A bejelentésnek kezdetben nem tulajdonítottunk különösebb jelentőséget, de amikor az orvos elé tártuk a községi tanácsnál szerzett iratokat, egyszerre nagyon izgatott lett.

- Kérem szépen, valóban előfordult, hogy néhány személy háború alatti bűncselekményeivel kapcsolatban vallomást tettem, és tiltakoztam az ellen, hogy ezeket az embereket az igazolási eljárás során büntetlenül továbbengedjék. Pontosán emlékszem arra, hogy valamikor a negyvenes években ide telepedett két család, akik a Volksbund helyi szervezetét megalapították. Talán 42-ben történhetett, hogy eljöttek hozzám és megkértek arra, hogy bár nem vagyok német ajkú, hiszen tősgyökeres magyar családból származom, legyek a szervezet tiszteletbeli tagja. Ezt elutasítottam. Néhány hónap múlva szilveszterestét vagy farsangi bált akartak rendezni. Abban az időben alkoholt nem lehetett kapni, a szeszes italok ára igen magas volt. Ekkor arra akartak rávenni, hogy orvosi receptet adjak és tegyem lehetővé, hogy néhány liter alkoholt vásároljanak, és ezért csak az OTI-térítést kelljen kifizetniük. Ezt is elutasítottam, ekkor szabályosan megfenyegettek. 1944 decemberében a Szálasi-féle politikai rendőrség ismeretlen feljelentésre le is tartóztatott, Fehérvárra hurcoltak, onnan február elején tudtam csak megszökni, hazajöttem, itthon

310

bujkáltam. Valami azt súgja, hogy az az idegenes kiejtésű hang attól származott, aki oly sok kellemetlenséget okozott már nekem.

A rendőrségi lakcímnnyilvántartó és a községből elköltözött személyek előkerítésére irányuló igyekezetünk kevés haszonnal járt. Azok, akiknek, ahogy mondani szokás, vaj volt a fejükön, a háborús idők nyújtotta lehetőséget kihasználták, idegen iratokat szereztek, és idegen néven éltek az országban.

így azután arra voltunk utalva, hogy az orvos értéktárgyainak, mindenekelőtt a tőle elrabolt öngyújtónak a segítségével kíséreljük meg a tettesek kézre kerítését.

Hosszú tűzkövet abban az időben Magyarországon igen nehéz volt szerezni. Minthogy azonban a tettesek az orvostól elrabolt ékszereket nem adták el, arra következtettünk, hogy a gyújtószerszám is a birtokukban van. Az áldozat is, a felesége is azt vallotta, hogy igen szép darab volt az öngyújtó, és feltehető, hogy mintahogy eddig mindenkinek, úgy a tettesnek is tetszeni fog. Meglehetősen nehéz utakon néhány dekányi hosszú tűzkövet szereztünk, és az ország nagy városainak vezető trafikjait elláttuk vele. Ugyanakkor a dohányárudák vezetőit figyelmeztettük arra, hogy minden olyan személy

jelentkezése esetén, aki ilyen árut kíván vásárolni, azonnal értesítsék a városi rendőr-főkapitányságot. A legnagyobb városok nagy forgalmú trafikjaiban egy-egy nyomozónk is beállt a pult mögé.

Teltek a napok, és mi jóformán egyetlen lépéssel sem jutottunk előre. Már éppen új módozatok és nyomozati eljárások kidolgozásával foglalkoztunk, amikor az egyik fővárosi trafikból telefonértesítést kaptunk.

- Bejelentem, hogy e pillanatban hagyta el üzletemet egy mintegy 185 centiméter magas, sötét hajú, 40 év körüli férfi, aki szabványtól eltérő méretű tűzkövet kívánt vásárolni. Aférfi arca napbarnított, szeme fekete, ő maga pocakosodásra hajlamos. Fekete bilgericsizmát, lovaglónadrágot és barna zakót viselt. Enyhén idegenes kiejtéssel beszélt. Két tucat tűzkövet kért, de én, az önök előírásai szerint, csak hat darabot adtam neki. Ezt a férfit eddig soha nem láttam, és semmi közelebbit nem tudok róla.

312

- Az ön véleménye szerint mivel foglalkozhat az illető?

- Fogalmam sincs, mindenesetre a keze kidolgozott, én paraszt embernek néztem, de az is lehet, hogy vidéki kereskedő.

- Az öngyújtóját nem látta véletlenül?

- Semmit sem láttam, kérem, hacsak... Amikor fizetett, a zsebéből nagy köteg pénzt vett elő. Ezért is gondolom, hogy talán kereskedő vagy esetleg... kupec.

A telefonhívás után ebbe a trafikba is elhelyeztünk egy "segéderőt". Sajnos azonban a tűzkövásárló többé ott nem jelentkezett.

A trafikos megállapítása - nevezetesen, hogy az ő véleménye szerint a vevője talán kupec lehet - szöveget ütött a fejünkbe. Végre egy olyan nyomra bukkantunk, amely tulajdonképpen néhány száz emberre szűkítette a feltehetően gyanúsíthatóak eddig beláthatatlanul és áttekinthetetlenül nagy táborát. Az ugyanis bizonyosra vehető, hogy a bűntény idején még igen-igen virágzó állatkereskedelemmel, kupeckedéssel foglalkozó emberek között nem sok beszéli idegen akcentussal az anyanyelvét. Ha eddig egy szalmakazalban kellett a gombostűt megtalálnunk, most lényegesen könnyebbé vált a helyzetünk, már amennyire könnyű annak az élete, aki mondjuk, egy búzakeresztben akarja ugyanazt megtalálni.

Ettől kezdve főkapitányságbeli szobánk jobban hasonlított egy állatpiacokat és a kirakodó, valamint országos vásárokat nyilvántartó hivatalhoz, mint a rendőrséghez. Egyik fiatal gyakornokunk még bajuszt is akart növeszteni - gondolván, hogy akkor jobban szót ért majd az állatpiacok kereskedőivel. Részletes kimutatásokat készítettünk, és tizenöt-húsz nyomozóval együtt megkezdtük vásárlátogatásainkat. Általában hajnali 3 órakor már a különféle vidéki vásárok piacain yoltunk, alkudtunk lóra, számárra, disznóra, csirkére, vásárolni ugyan nem vásároltunk, de néha már tűzvörös volt a tenye-

rünk az alkudozásnál elengedhetetlen parolázástól.

Iregszemcsén jártunk, egy öreg paraszt bácsival kese lóra alkudoztunk. Szegény paripa talán hordággal érkezett ide a vásárra, bár az öreg szerint soha vissza nem térő alkalom, mert ez már nem rúg, nem harap, nem kell attól tartani, hogy valaha megbokrosodik. Gedő, aki hallatlan élvezettel vetette

3>3

magát az ilyen alkudozásokba, egyszer csak megkérdezte az öregtől.

- Aztán mondja, papa, állatorvost maga ad hozzá?
Az öreg megsértődött és így szólt.

- Mindjárt hozok én ide állatorvost, az majd megmondja maguknak, milyen ló ez a kesely.

Az öreg térült-fordult és visszatért egy 185 centi magas, fekete csizmát, lovaglónadrágot, barna zakót viselő 40 év körüli férfival.

A tréfa egyszerre halálos komolyra fordult.

A férfi megszólalt - németesen ejtette a szavakat.

Gedő tüzet kért tőle.

A férfi a zsebébe nyúlt, és elővette azt a bizonyos öngyújtót.

- Az úr állatorvos? - kérdezte Gedő.

- Többet értek én a lovakhoz annál! Ez a paripa itt, igazi nagyszerű jószág. Boldog lesz vele, aki megveszi. Nem nagy étkű, nem rugkapálós, és nézzék meg a fogait.

- Nem a fogait nézzük meg - mondta Gedő -, hanem az úr bejelentőlapját.

A férfi azonnal megérezte, hogy bajba került. Megpróbált félretaszítani, de jól álltam a lábamon. Gedő azonnal megbilincselte, s a közeli utcákban álló gépkocsihoz kísértük, felhoztuk Budapestre.

Nem is kellett sokáig vallatnunk, elmondta, hogy az öngyújtót nászajándékba kapta a feleségétől, akivel nemrég volt az esküvője, és aki ezt az értéktárgyat Szandaszöllösön egy másik vásárostól vette.

Az asszony, vagyis a letartóztatott felesége, mindenben alátámasztotta férje vallomását. Szerinte az öngyújtó aranyból készült, és ő olyan árat is fizetett érte. Két hízó adott és egy libát.

Felvilágosítottuk arról, hogy az öngyújtó közönséges rézből készült, és csak a futtatás arany rajta.

- Az nem lehet - erősködött Pálinkás is. -A doktor úr meg-

mondta ! - Ekkor kapott észbe. Nem is tagadott tovább, részletes vallomást tett.

- Baráttal, Jeneyvel együtt községünk Volksbund-

szervezetét szerveztük. A 40-es években elkövetett cselekményeink miatt nem igazoltak bennünket, és ezért elhagytuk lakhelyünket és a Dunántúlon telepedtünk le. Arra számítottunk, hogy az infláció idején alaposan megszedjük magunkat, és azután rokonaink után Nyugat-Németországba távozzunk. Igen ám, de a forint megteremtésével egy időben olyan alaposan lezárták a határokat is, hogy minden igyekezetünk csődöt mondott, nem tudtunk kiszökni az országból. Négyen-ötven barátok elhatároztuk, hogy közösen szökünk majd ki. Az az embercsempész, akivel kapcsolatot teremtettünk, százezer forintot kért. Öcsémnek támadt az ötlete, hogy ezt a pénzt az az orvos fizesse meg, aki a községi igazoló bizottságon ellenünk vallott.

- ötven utaztunk le egykori lakóhelyünkre. Én tudtam, hogy a volt grófi irodában, kinn a tanyán, telefon működik. Azt gyorsan kiderítettük, hogy a telefonközpont pontosan 23 óráig hajt végre kapcsolásokat. Megfigyeltük, hogy legkésőbb kilenc órára kiürül a gazdaság irodája, és senki sem marad a házban. Cselekményünk éjszakáján feltörtük az iroda egyszerű retesszel lezárt ajtaját, behatoltunk a helyiségbe és telefonon felhívtuk az orvost.

Egyikünk még aznap éjszaka fellopózott az orvoslakással szemben levő ház padlására, ő vette észre azt, hogy az orvosnál nagy a nyüzsgés, és figyelmeztetett bennünket, hogy az Orvosné biztosan a rendőrséghez fordult. Ezért sem mentünk el Fehérvárra a pénzért, inkább úgy döntöttünk, hogy az egész ügyet abbahagyjuk. Biztosak voltunk abban, hogy az orvosra senki sem bukkan élve. Sajnos - mondta - tévedtünk.

A tetteseket átkísértük az ügyészségre. A két főbűnöst a bíróság halálra ítélte. A másod- és harmadrendű vádlottakat 15 évre zárta a néphatalom a bűnhődés rácsai mögé...

... És most, itt a kezemben az öngyújtó, hazaérkeztem az orvos temetéséről. Sok-sok év telt el az emberrablás óta és ilyen bűncselekmény azóta sem foglalkoztatta a rendőrséget. Most mindenesetre úgy éreztem, mintha egy barátom halt volna meg. Mert számunkra a bajba jutott ember olyan barát, akin segíteni - ez a mi hivatásunk.

Gyilkosság decemberben

A rossz lelkiismeret - ezt tapasztaltam - a legelvetemültebb ember arcára is kiül. A szorongás, a felelősségre vonástól való félelem a leghidegvérűbb gonosztevő nyugalmát is tönkreteszi, önuralmától megfosztja, és előbb vagy utóbb arra készíteti, hogy elárulja magát.

Erre vall a pénztárhelyiségben elkövetett gyilkosság tettesének története is...

December 2. 6 óra 05 perc.

Ennyit mutatott az óra, amikor a cinkotai gyár kapuján beléptem.

- Szörnyû kérem, oda se mertem nézni... - mondja a portásfülkében egy ember. - A közelébe se mertem menni, azonnal maguknak telefonáltam, mert valami szörnyûség történt ott fenn az éjszaka.

- Hol ott fenn? - kérdeztem nyugodtan.

- A pénztárban. Abban a szobában, ahol a páncélszekrény áll. Felmentem, beléptem, mert nyitva volt az ajtó, és ott fekszik egy férfi. Nem vagyok ijedős, de amikor a sebeit megláttam, egyszerre csak futni kezdtem, magam sem tudom, miért. Mehetünk, mutassam az utat?

- Várjon kérem. Mindjárt itt lesznek a többiek is.

Valóban, néhány pillanat múlva már vagy húszan álldó-gáltunk a portán és a kapu közelében. A szolgálatos rendőr szabatos mondatokban tájékoztatott arról, hogy bûntény történt és az áldozatot azonnal el is szállítja a mentőautó.

Odasiettem a mentőhöz. Az orvos szomorúan hajolt ki az ablakon, az arca keserű volt, látszott, szolgálata vége felé jár, erősen borostás már az arca.

- Ezt, kérem, nem lehet kiheverni - mondta. - Itt mi már tehetetlenek vagyunk. Véleményem szerint kalapáccsal üt-

hették többször is föbe, itt nem egyszeri koponyaperforáció van, hanem súlyos agyi sérülésekkel kell számolni.

Egy cédulát nyújtott át.

- Mindenesetre itt vannak az adatai, már amennyit megtudtunk állapítani.

Kisimítottam a papírt.

A mentő elment, és én olvastam a nevet.

"Szigony István. Lakatos. TMK csoport."

A gyár kapuja előtt már fékezett is az Árok őrnagy vezette rablási csoport néhány gépkocsija. Árok szokott lassú, himbáló járásával jött, széles mosollyal üdvözölt.

.- Nem tudtunk aludni, alezredes elvtárs? Való az, ilyen korán, ilyen kies helyen randevút kérni az embertől?

-Valakit megöltek - mondtam.

Elhangzott a szó, és lehervasztotta arcukról a mosolyt.

A technikusok elsiettek, mi pedig az üzem éjszakai műszakban dolgozó munkásait felkértük, senki ne hagyja el a munkahelyét, rendkívüli dolog történt, és ragaszkodnunk kell ahhoz, hogy a kihallgatások befejeztéig mindenkit viszatartsunk az üzemben. Árok azt is elmondta, hogy a vállá-

lat egyik dolgozójával nagy szerencsétlenség történt.

Azután - amikor a technikusok közölték, hogy a munkájukat befejezték, elindultunk az irodaépület harmadik emeletére. A 315-ös ajtó előtt megálltunk. Kísérőnk, a rendőr őrmester, szolgálatkészben előreengedett bennünket. A 315-ös számú szoba átjáróhelyiség. Két szobán kellett keresztül-mennünk, amíg a pénztárhelyiségbe jutunk.

A pénztárhelyiség ajtaja nyitva volt. Felfeszítették, ezt azonnal, különösebb szakértelem nélkül is meg lehetett állapítani. A másik, a pénzszekrény biztonságosabb őrzését szolgáló vasrács lakatját a tettesek leverték, a sínen gördülő rácsozatot pedig felhúzták.

Amikor beléptünk, először az irodahelyiség közepén trónoló íróasztal tűnt a szemünk elé. Mögötte, hátul a sarokban állt egy páncélszekrény. A kassza előtt, a földön, hatalmas vértócsa.

A padlón szerteszét mindenfajta szerszámok: villanyfúró, feszítővasak, különféle fogók, vésők, kalapácsok.

316

317

- Mennyi pénz volt a kasszában? - kérdeztem.

- Körülbelül 247 000 Ft - mondta az egyik, a helyszínnel ismerős kísérőnk. - A havibéres dolgozók esedékes fizetése.

összenéztünk Árokkal, láttam, nagyon csóválja a fejét. Joggal, hiszen a vállalatnak nincs joga éjszakán át ennyi pénzt a kasszában tartani.

- Tehát - mondta valaki - Szigony István megfúrta a kasszát, és amikor már a pénz elérhető volt, a tettestársa meggyilkolta.

- Szép elmélet - mondta csendesen Árok. - Csak egy helyütt hibázik.

-Hol?

Karjával intett, hogy lépjek közelebb.

- Ott, hogy a pénz nem volt elérhető. A kasszát nem tudták megfúrni. Tehát nem volt pénz, amelyért meg kellett volna ölni valakit.

Igaza volt Ároknak. A kasszát ugyan rendkívül szakszerűtlenül megpróbálták felnyitni, és a külső borítólemezt le is vágták, de a belső, a vastagabb és erősebb páncél nagyjából sértetlen volt. A pénzszekrény megőrizte a benne levő pénzt.

Szemügyre vettük a szoba egyéb bútorait. Feszítésnyomot egyikén sem találtunk. De leltünk egy vaskazettát, amely nyitva volt, és benne néhány száz érvényes totószelvény.

Pénz nincs mellette - állapítottuk meg.

Most a vérnyomokat vettük szemügyre. A nyomok a páncélszekrény előtti nagy tócsából a folyosóajtóig vezettek. Óvatosan, nehogy a nyomokban kárt tegyünk, a folyosóig hátráltunk.

Amikor kiléptünk, reszkető hangú, minden porcikájában remegő férfi lépett hozzánk.

- Valakit agyonütöttek... A lakatosműhelyben fekszik... Alig hörög a szerencsétlen.

Rohanvást igyekeztünk a bejelentő után. Valóban: ott fekdült egy férfi a földön, nehezen sipolva lélegzett, néha megmegrándult a teste, nem sok élet volt már a szerencsétlenben. A közelében egy véres négykilós kalapács hevert.

Az időközben kiérkezett mentőorvos semmi jóval nem biztatott.

- Óriási ütést kapott, sok vért vesztett, semmi jót nem mondhatok.

Injekciót adott a sebesültnek, kocsira emelte, elvitték. Most már két helyszínünk is volt. Ennek a műhelyrésznek két kijárata van: az egyik a szomszéd helyiségbe vezet, a második az udvarra, de ez az ajtó most is le van lakatolva, méghozzá belülről, arra felé a tettes nem távozhatott. Marad tehát az első ajtó. A tettesnek ott kellett bejönnie, majd távoznia. E helyiségből pedig ráláthatott a pénztárhelyiség ablakára.

Önként kínálkozott a feltevés, ez az áldozat talán meglátta a pénztárhelyiség ablakán a tettest, az pedig, félve a leleplezéstől, ide sietett és végzett a hivatlan szemtanúval.

E feltevés igazolására bizonyos jeleket kerestem. A villany nem égett, de éghetett, amikor az általunk elképzelt jelenet itt lejátszódott.

Ha a villany nem égett, akkor viszont onnan fentről nem lehetett ide belátni. De talán nem is kellett villany. Talán egy felvillanó cigarettaparázs okozta az áldozat vesztét.

A villanykapcsolón semmiféle friss nyom nem volt, és a helyiségben eldobott, kialudt csikket sem találtunk.

Kínlódva néztük egymást Árokkal.

- Menjünk vissza a páncélszekrényhez - tanácsolta.

Mire kiléptem a műhelyből, már a főkapitányság szinte teljes parancsnoksága itt volt az üzemben.

Visszatértünk a pénztárhelyiségbe. Kihívtuk a mentőt.

Árokkal számba vettük mindazt, amit tudunk.

Mindannyian megegyeztünk abban, hogy a bűnös vagy

bűnösök célja a páncélszekrény felfeszítése volt. Valamelyik bűntárs a kasszában sejtett teljes összeget meg akarta kaparintani. Azt hitte, nyitva már a páncélszekrény, tehát meggyilkolta a tevékenykedő társát. Közben kilesett, és megállapította, hogy valaki látja, hogy ég a villany a pénztárban. Lerohant és megölte azt is. Utána kereket oldott.

Újra és újra elmondtuk feltételezésünket, és minél többször végig gondoltuk, annál több hibát fedeztünk fel benne. Főleg a második áldozat meggyilkolásának okát és körülményeit nem láttuk tisztán.

318

319

- Mikor oltják le itt a villanyt? - kérdeztük egyik kísérőnk-től.

- Itt kérem, ha pénz van a kasszában, egész éjszaka ég a villany. Hiszen itt ül az egyik rendészünk. Kés József, hiszen tetszik tudni.

- Mit kellene tudnom? Milyen Kés József?!

- Hát az, akit most vitt el a mentő.

- Miért nem mondták azonnal, hogy a második áldozat a rendész?!

Ez már sok volt.

- És a Szigony különben lakatos, nem igaz?

- Csoportvezető, kérem, a TMK-nál.

Tehát az egyik áldozat rendész. Tegyük fel, észrevette a kasszafúrást. Beavatkozott; A tettes megölte őt. De hogyan? Előbb lekísértette magát vele a műhelybe, és ott...

6 óra 42 perc.

- Halló kórház. Érdeklődni szeretnénk Szigony...

- Meghalt, kérem.

- És Kés József? Tudja, akit a második fuvarban szállítottak be?

- Kapcsolom a műtőt.

- Halló... Kés? Most végeztük be a műtétet. Életveszélyes állapotban van. Kihallgatni? Nem, nem lehet. De... lázában beszél. Talán érdekes lehet, amit mond.

- Bemehetünk egy magnóval?

- Hogyne, kérem... De kérdezgetni nem szabad, nem engedhetem meg, hogy beszéljen, még ha magához térne is pillanatokra.

Két nyomozó azonnal a kórházba sietett.

Ügy határoztunk, visszatérünk a lakatosműhelybe, és ismét áttanulmányozzuk a helyszínt. Egy pillanatra telefonálni mentem, a kórháztól kellett valamit megkérdezni, a nyomozók a pénztár előtti szobában vártak.

A 315-ös ajtónál sápadt, izgatott férfi lépett elém.

- Egy pillanatra. Kriszton Imre főrendész vagyok. Úgy látom, az elvtárs is a nyomozókhöz tartozik. Ha lehet, magával mennék, tudnék segíteni maguknak, mindenkit ismerek a gyárban, így akár hatósági tanú' is lehetnék.

- Micsoda?

- Hatósági tanú - mondta szolgálatkészen. - Egy ember, akire mindenben számítani lehet.

Nem akartam udvariatlanul elzavarni, csak magamban gondoltam arra, hogy a nyomozás mostani stádiumában mindenekelőtt a tolakodó kíváncsiak távolmaradása jönne jól.

- Rendben van - mondtam neki -, ha szükségem lesz magára, majd hívatni fogom.

Benyitok a 315-be, a főrendész velem tart.

- Mondtam, kérem - háritottam el -, ha szükségünk lesz önre, majd szólítani fogjuk.

Kényszeredetten mosolygott. Visszalépett.

- Tehát - mondta Árok -, akkor menjünk a lakatosműhelybe.

Kiléptünk az ajtón, a főrendész már mellettem is volt.

Kezdtem magam kényelmetlenül érezni. Tudom, az ilyen embereket, akik addig nem nyugszanak, amíg ki nem hallgatják őket, jobb mihamarabb kikérdezni, azután megnyugszanak, eltűnnek, nyugodtan lehet folytatni a munkát. Nagyot sóhajtottam, cigarettát vettem elő, essünk túl a dolgon.

- Hogyhogy ilyen korán már itt van a munkahelyén? Értésítették?

' - Dehogy... Csak bejöttem hamarabb, gondoltam, majd itt megborotválkozom.

- Szintén cinkotai?

- Dehogy, kérem - nevetett szolgálatkészen -, óbudai vagyok. Harmadik kerületi. Ügy látszik - vált a hangja rekedtté -, megéreztem, hogy történt valami.

- Elképzelhető - mondtam elgondolkozva. Hiszen ezt a "megéreztem, hogy történt valami" dolgot saját életemből is

jól ismerem.

- Tehát nem volt itt a bűncselekmény idején, vagyis az éjszaka folyamán?

- Nem kérem... Sajnos, nem voltam itt.

- Akkor viszont nem is tud a számunkra semmi érdekeset sem mondani.

Elbúcsúztunk.

320

21 Fóti: Kelepcében az alvilág

321

Kezet nyújtottam, előresiettem.

Lent, a lakatosműhely ajtaja előtt vártak rám. Akkor vettem észre, hogy a főrendész most is mellettem van. Úgy látszik, kevesli a kihallgatást. Folytassuk.

- Mikor ment haza tegnap?

- Még délben. Ugyanis nincs kötött munkaidőm. Soha nem kell itt lennem, és mindig itt kell, hogy legyek. Olyan ez, mint a rendőrségi szolgálat. Az ember nem csinálhat programot. Rengeteg ellenőrzési kötelezettségem van. Sokszor úgy is bejövök - hajolt a fülemhez -, hogy nem is tudják, mikor lépek az üzem területére.

- Hm... Akkor maga a cinkotai láthatatlan ember.

- Dehogyan vagyok én láthatatlan. Csak minden nagy kapu mellett van egy kis kapu is. És fordítva. Az üzemi kerítésen például van egy hely, ahol át lehet jutni, és a portás nem látja az embert. Ezért mondják rólam: Krisztus ez, nem Kriszton. Úgy jelenik meg, mint a szellem.

Óvatosan ránéztem. Gondtalanul nevetett, de a homlokán nehéz izzadságcseppek gyülekeztek.

- És mit csinált tegnap délután, mivel töltötte az idejét?

- Csavarogtam. Először moziban voltam, a Híradóban, kettőtől, azután csatangoltam a városban.

- Családos?

- Három gyerekem van, kérem. Persze, este azután hazamentem...

Elhallgatott.

- És az éjszakát?

- Otthon töltöttem kérem. Családi körben. Családi ágyban.

Ismét nevetett. A homlokán fénylett a verejték.

"A tettes!" - villant belém a gyanú. Ránéztem a kezére, nagy erős kézfeje van. A ruhája... Rendes, tiszta. Az arca: borostás. A zakója izzadt.

"Hülyeség - korholtam magam. - Ha ő tette volna, most árkon-bokron túl lenne."

- Hánykor indult el hazulról?

- ötkor. Fél hatkor már itt voltam.

Egymás mellett lépdeltünk. Körülményesen cigarettára

gyújtottam, "ötkor jött el, és fél hatkor már benn volt. Harminc perc alatt Óbudáról - Cinkotára. Kocsija lenne?" Rájöttem, ez az ember nem mond igazat. Megálltam. Rádörrentem.

- Hogy akar ön hatósági tanú lenni, ha most is valótlant állít?

Összekapta magát, az arca hamuszürke lett. De nem volt már ideje válaszolni, gondoltam, legyen módja kieszelni valami magyarázatot. Munkatársamhoz fordultam, aki éppen időben lépett hozzánk.

- Örnagy elvtárs - mondtam -, bemutatom önöket egymásnak. A főrendész elvtárs felajánlotta, hogy a segítségünkre lesz, maradjanak hát együtt, hogy ha szükség adódna rá, ne kelljen keresnünk.

Árok roppant szívélyesen fordult Krisztonhoz. Nagyot paroláztak, majd az örnagy így szólt:

- Majd mi vigyázunk egymásra ebben az elvarázsolt üzemben, ahol az éjszaka oly olcsó volt az emberélet.

Árok valósággal mestere annak, hogyan kell a hétköznapi szavakat megfelelő hangsúlyozással "fűszerezni". A főrendész a mondat első szavainál mintha megkönnyebbült volna. De mire Árok "kitette a pontot", ismét sűrke volt az arca.

- Én inkább - mondta a rendész hozzám fordulva - önnel tartanék...

De hiába. ÁroLmár vitte őt magával, mintha ezer eszten-deje ismernék egymást és roppant jó barátságban lennének.

7 óra 39 perc.

Gondosan és ismét lerajzoltuk a helyszínt, bemértük a távolságokat és egymással beszélgetve kíséreltük megoldani a jelenlegi legfontosabb kérdést: miért következett be a gyilkosság két különböző helyen?

Fél nyolc után kilenc percet mutatott az órák, amikor egy illatos, kedves, harmatosán tiszta leányka lépett hozzám.

Valahol kezdő gépíró vagy titkárnő lehet. Most egy papírlapot nyújtott át.

- Az éjszakás műszak névjegyzéke - mondta. - A téemkásokat itt, nem messze, a folyosó túlsó végén tetszik megtalálni.

322

323

- A téemkásokat? Honnan gondolja, hogy szükségem van rájuk.

Szép, okos fény villant a leányka szemében.

- A Szigony elvtárs is téemkás... volt. Lehajtotta a fejét, eltávozott.

Menjünk hát a téemkásokhoz. Bobrek Tivadar villanyszerelő, Riss János lakatos és Némedi László villanyszerelő a folyosón váraoztak. Szemük vörösen égett, úgy álltak egymás mellett, mint a kimerültség élő szobrai. Bemutatkoztunk egymásnak. Gondolatban "kipipáltam" a névsorból a neveket, itt volt mindenki.

Egyiküket már ismertem. A kapunál találkoztam vele érkezésemkor, a mentő mellett állt, ő találta meg Szigonyt vérbe fagyva.

- Kérem, jöjjön velem - hívtam. - Ki kell hallgatnom, bár tudom, nem szívesen beszél ilyen dolgokról az ember.

- Bobrek Tivadar a nevem. Ügy gondolom, segítenem kell, és segíteni is szeretnék... de nem tudok sokat mondani.

- Próbálja visszapörgetni az éjszakát. Szigony időben bejött dolgozni?

- Igen, pontos ember, ma sem késett. Együtt dolgoztunk egészen addig, amíg el nem hívták.

- Ki hívta el?

- Éjfél után talán negyed órával jött be hozzánk Kés József rendész. Néhány tréfás szót mondott, azután Szigonyhoz fordult, kérve őt, hogy menjen vele. Szigony letette a munkáját és indulni akart, amikor Kés Némedi mellé lépett. "Szakikáin, kellene nekünk egy teleppel működő lámpa is." Némedi megmondta, hogy ilyen lámpa nincs a műhelyben. Szigony rám nézett, megértettem, mondtam, majd én hozok. El is mentem a lámpáért, odaadtam Késnek, aki ezután a csoportvezetőmmel együtt eltávozott.

- Nem volt Kés ideges?

- Nem nagyon figyeltem. Éjfél után a legnehezebb az éjszaka, az ember ilyenkor érzi igazán "másnaposnak" magát. Az sem érdekelt, minek kell ez a telepes lámpa, de ha a

rendésznek kell - gondoltam -, biztosan szükséges lehet.

- Ezután már nem is látták Szigonyt?

- Dehogynem. Fél kettő körül visszajött a műhelybe és fűrészlapokat kért. A kezében már ott volt a fűrészkeret, de lap nem volt benne. A kezünk ügyében volt hat fűrészlap, odaadtuk.

- Most sem kérdeztek semmit a csoportvezetőtől?

- De igen. Némedinek feltűnt hosszú távolmaradása, megkérdezte, minek ilyenkor a fűrészlap? "Ne kérdezzetek semmit, Krisztussal vagyok együtt, és reggelre úgyis mindent megtudtok." Kriszton főrendészt ugyanis mi, melósok, Krisztusnak becézzük.

- És Szigony távoztával?

- Persze beszélgetni kezdtünk. Talán rossz előérzetünk volt? Nem tudnám megmondani. Tény, hogy azt vitattuk, utána kellene néznünk, mi történik ilyenkor éjszaka az üzem területén?

- De nem indultak el?

- Nem bizony. Most már bánjuk, de nem mentünk el. Illetve én mégiscsak elmentem, de akkor már hajnali fél öt volt. Az én reszortom, hogy négy harminckor begyűjtsam a szervíz-műhely elektromos kemencéjét. Első utam a portára vezetett. A szervíz-műhely kulcsa nem volt sehol. A portás szerint Kés rendész vitte el az éjszaka derekán. Nagyon füstölögtem magamban, hol találok meg ezt a rendészt ilyen késő éjszaka?

Észrevettem, hogy az irodaépület harmadik emeletén ég a villany. Megvidámodva indultam el, hiszen eszembe jutott, hogy holnap fizetés, és ilyenkor az éjszakát Kés rendszerint a pénztár előtti virrasztással tölti.

- Nem tapasztalt valami rendkívülit? Máskor is égni szokott odafenn a villany?

- Gondolom, égni szokott. Hiszen, mondom, a páncélt őrzi Kés, jobban is lát, és talán nehezebben is alszik el, ha égeti a villanyt. Semmi rendkívülit nem tapasztaltam. Neki-indultam a lépcsőnek. Mintha fentről harsány horkolást hallottam volna. Még gondoltam is, ettől akár az egész épületet

, ellophatnák, úgy alszik. A horkolás a harmadik emeleten már furcsán és nyugtalanítóan hangzott.

324

325

- Idegesen ugrottam a bérosztály ajtajához: nyitva volt. Ahogy nézem, minden ajtó nyitva, a pénztárfülke felfeszítve. És a férfi, aki benn van, mintha nem horkolna, hanem hőrögne. Benéztem, most már mindent alaposan szemügyre

vettem, elborzadva fedeztem fel, hogy a sarokban, a kassza előtt egy férfi fekszik. Háttal volt felém...

- Kit látott a pánccélnál feküdni?

- Nem volt erőm hosszabban szemügyre venni, akkor még nem is tudtam, hogy ki vérzik a pénztárszobában. A portáról már ötven mentünk, rohantunk vissza, ekkor láttam, hogy a csoportvezető, Szigony fekszik a földön. Értesítettük a mentőket és a rendőrséget.

Cigarettaival kínáltam. Rágyújtottunk. Jeleztem, hogy nincs több kérdésem, kikísértem a szobából. Egymás után hívtam magam elé a TMK többi éjszakai dolgozóját. A további kihallgatások alapját a Bobrek-valiómás egyes tételének igazolása, illetve tagadása szempontjából rendeztem meg. Riss János után Némedi László ült mellém a székre.

Vele főleg azt a beszélgetést igyekeztem tisztázni és részletekbe menően feleleveníteni, amely Szigonynak a műhelybe történt visszatérése után kettőjük között lefolyt.

- Igen kérem, fél kettő lehetett, amidőn Szigony, kissé idegesen visszatért a műhelybe. Száraz hangon kérte a fűrészlapokat. Nem álltam meg, tréfás formában megkérdeztem, mire kellene ezek a szerszámok? Szigony kimérten válaszolt: "Ne törődjetelek vele, reggelre megtudjátok. Egyébként ne legyen itt semmi lógás, Krisztus is a gyárban van." Tréfálni kezdtem, kérdezvén, mi van a gyárban, hogy tolvajt üldöznek-e? "Most semmit nem mondhatok, ti se szóljatok senkinek, reggel úgyis mindent megtudtok majd."

- Ideges volt Szigony? Vagy csak fáradt? Nem volt rajta semmi rendkívüli?

- Semmi rendkívüli. Azon kívül, hogy nagyon sietett, és talán ideges is volt.

- Ön, személy szerint látta a főrendészt?

- Hogyne. Itt benn van, egy hosszú elvtárssal sétál az udvaron.

- Nem most. Hanem éjszaka?

- Nem láttam, kérem. De olyan ő, mint a kísértet. Hol feltűnik, hol eltűnik.

- Köszönöm. Tudom, hogy fáradtak, de kérem önöket, maradjanak még egy ideig az üzemben.

10 óra 10 perc. Az irodában vágni lehet a füstöt. Csendben ülünk és gondolkodunk.

Talán századszor írom le Kriszton nevét. "Azt vallják, hogy Szigony is, Kés is reá hivatkoztak, azt mondták, vele vannak... De... kulcsokra van szükségük; nekik, hivatkozás nélkül a portás nem adja oda a kulcsot. Egyetlen emberre

hivatkozhatnak, a főrendészre, akinek a portás feltétlenül engedelmeskedik. Szigony elhagyja a munkahelyét. Ha az emberei elkezdnek csellengeni, esetleg lefülelik őt a kassza-fúrás közepette. Mivel tudja az embereit helyhez kötni? Nyilván, ha olyan valakire hivatkozik, akivel nem szívesen találkoznak. Ez az ember a főrendész. Ha Szigony kassza-fúrásra készül, ezzel a névvel, ezzel az emberrel, akiről köztudott, hogy "hol feltűnik, hol eltűnik", sakkban tartja a beosztottait. Lám, jól is számított, hiszen noha mindannyian úgy érezték, hogy meg kellene vizsgálniuk, mi történik az üzemben, nem merték elhagyni a munkahelyüket.

...□ És Kés... Hogyan hívhat el egy rendész egy csoportvezetőt? Elsősorban úgy, hogy valamilyen gyanús hibára, üzembavarra hivatkozik. De... a TMK-sok általában nem egyedül indulnak az éjszakai üzembavarhoz. Feltehető ugyanis, hogy az érintett üzembrészben esetleg nincs segítség. Így szükség van arra, hogy segítsék egymást. Szigony tehát egymagában nem is tud útnak eredni. Feltűnővé válik, ha munkatársainak segítőkész szándékát letorkolja. Ám ha Kés a főrendészre hivatkozik, nagyon valószínű, hogy senki nem tolakszik kísérőjéül.

... Mondjuk a főrendész a banda feje... Akkor a többiek, idegenek előtt ki sem ejtik a nevét. Hiszen nem akarják gyanússá tenni a bandavezért. Viszont, ha ketten elhatározzák, hogy kifosztják a páncélszekrényt azzal, hogy Krisztonra hivatkoznak, óhatatlanul ráterelik a gyanút. Arra nézve, hogy Kriszton itt járt, szemtanú egy sincs. Ráadásul a főrendész állítólag az éjszakát otthon töltötte...

326

327

... De ha Kriszton maga akarja a kasszát feltörni? És előre készül arra, hogy igénybe veszi két ember segítségét, majd amikor a mű "elkészült", megöli őket... akkor elképzelhető az egész. Kés elmegy Szigonyért... Szigonnyal felnyitják a kasszát. A főrendész megöli először Szigonyt, azután Kést, majd a hatalmas összeggel megszökik. Jó, jó... de Kriszton itt van! Viszont... a pénzt sem szerezték meg. Kriszton belép a szobába...

- Állj! - mondtam félhangosan, összenéztünk mindannyian, akik ezeket az elméleteket felállítottuk. Az első lépés, megtudni, hogy Kriszton valójában hol töltötte az éjszakát? És egyáltalán... milyen ember ez a főrendész? Miért hazudott, hiszen kétségtelenül félrevezetett engem, amikor azt állította, hogy ötkor indult Óbudáról és fél hatig Cinkotára érkezett... Ám ha ő a tettes, miért nem búvik el a szemem elől? Miért akaszkodik reánk? Miért oly beszédes?

A fejemben ezer megválaszolatlanul maradt kérdés zsongott.

Ráadásul megkaptam a főrendész személyi adatait: három gyerek apja. Magával tehetetlen édesanyját is magánál tartja, és akik ismerik, azt mondják, hogy a család éjjel-nappal készenlétben van, ha a mozgásképtelen asszony hív vala-

kit, ne kelljen várakoznia. Elképzelttem a három gyereket, várják az apjukat, én pedig félig-meddig már le is tartóztattam. Milyen tragédia - töprengtem -, ha esetleg rossz nyom járok, Árok pedig maga mellett tartja ezt a férfit, aki most már biztosan megérzi, hogy gyanúsítom. Mit gondolhat? Talán arra a következtetésre jut, hogy nem a bizonyítékoknak, hanem a látszatnak hisz a nyomozó.

Ugyanakkor mindenkinek határozottan gyanússá vált Kriszton főrendész. Árok megkérdezte, miért ilyen sápadt? Kriszton azt állította, hogy nagyon szerette Kés rendészt, és nem tud napirendre térni a halála fölött. Szigonynak is kis gyermekei vannak - sajnálkozott Kriszton -, ha arra gondol, hogy ki neveli majd fel a gyerekeket, és hogy tulajdonképp őt is megölhették volna, és akkor ki neveli fel a saját gyermekeit, egyszerre remegni kezd.

Mindez hihető,* és egy apa, aki szereti a családját, ilyen

végletesen rendkívüli pillanatban, amikor ilyen, a normális étellel homlokegyenest ellenkező helyzetbe kerül, valóban elvesztheti uralmát az idegei felett...

Elhatároztam, feloldom Kriszton csendes öVizetbe vételét, idehívatom és kikérdezem. Addig néhány nyomozó elszéled az üzemben, és megpróbál kimerítő véleményeket kérni róla. Személyi adatlapjából, minősítéséből nagyon jól ismertük már az üzemvezetés róla alkotott véleményét. De minden nyomozóval együtt én is elsősorban arra voltam kíváncsi, hogyan jellemzik Kriszton Imrét egykori munkatársai (itt volt segédmunkás is régebben), rendeszei, ismerősei.

io óra 25 perc.

Telefonon arra kértem Árok őrnagyot, jöjjön be hozzám, és kísérje ide Krisztont is, mert most szükségem lesz a segítségére.

Barátságosan maga előtt engedte a szobába a főrendészt. Kriszton óvatosan körülkémlelt a szobában, majd amikor helytel kínáltam, leült. Megfigyeltem, hogy a védekezésre készülő emberek a székre is másképpen ülnek. Mint aki készenlétben van: félfenékkel, szinte úgy, hogy azonnal ugrani, vagy inkább állni tudjon. Ez a félszepség azután feloldódik, a szellemi vigyázállás elernyed, és a delikvens kényelmes testhelyzetet vesz fel. Sőt, olykor még ezt is eltúlozza, lám csak, Kriszton is hátradől, eligazítja a nadrágját, és ha a pantallót rendezgető keze nem reszketne, azt hinném, baráti beszélgetésre készül. De Kriszton keze remeg, az arca szürke, a homloka verejttékes, olykor mélyeket lélegezik, de hiába sóhajtozik, nem tér vissza az élet az arcába.

Csendben ülünk, jegyzeteimbe mélyedek, valahonnan egy f óra ketyegése hallatszik. Árok őrnagy és a többiek is ülnek, hallgatnak, mintha vasúti váróteremben lennénk. Néhányan írunk és rajzolgatunk. Akár valamelyik nyomozó akár Kriszton megmoccan, az őrnagy már pisszeg is:

- Vigyázzunk a csendre, elvtársak.

Kriszton nem érti a helyzetet. Gyötri a hallgatás, beszélni szeretne. Néhány perc után idegesen kapkodja a tekintetét.

Talán negyedóra is eltelt, amikor Hosszú főhadnagy fordít egyet a székén, Krisztont kezdi nézni. A székek lassan a fő-

328

329

rendész felé fordulnak, egyre több szempár vizslatja őt. Végül én is az arcát nézem.

Konok fények villognak a szemében. A kezét már korábban összekulcsolta, most látom, oly erővel szorítja össze ujjait, hogy a körmei kifehéredtek.

- Kérem, kedves Kriszton elvtárs - mondom nagyon csendesen -, ne haragudjék azért, hogy egy kicsit pihentünk, mielőtt megkezdtük volna a dolgozók módszeres kihallgatását. Azt hiszem, magának sem ártott egy kis pihenés. Nagyon fáradt lehet. Hiszen... Mondja csak, mikor érkezett tegnap este haza?

- A pontos időpontra már nem nagyon emlékszem, talán este kilenc, fél tíz lehetett. Erre nincs tanúm - mondta gúnyorosan -, de azt, hogy a reggel ötórás HÉV-vel indultam a Keletitől, arra sok munkatárs a tanúm. Hárman indulás után ultizni kezdtek, én meg ott álltam és néztem őket.

Árok kiment a helyiségből.

- Nézze, Kriszton elvtárs - mondtam csendesen -, ez a kihallgatás tulajdonképpen úgy folyik, legalábbis azt szeretném, ha úgy folyna, mintha olyan emberek beszélgetnének, akik hisznek egymásnak. Nem kell tanúkra hivatkoznia.

Amíg ezt szép lassan elmondtam, gyorsan kergették egymást agyamban a gondolatok. "Ha ez otthon aludt, akkor egyszerű tévedés volt, amikor lehetetlen időpontra hivatkoztam az első beszélgetésünknel. Viszont, amikor rápirítottam, mégis zavarba jött. Elképzelhető, hogy az ötórás helyiérdekű járattal jött ki Cinkotára. Akkor viszont Szigony és Kés egy harmadik személlyel - gyilkosukkal - együtt törték fel a kasszát.

Árok visszaérkezett. Elém tett egy csomag cigarettát, ez azt jelentette - a Kriszton által említett tanúk valóban együtt utaztak velem.

- Most már csak arra kérem, mondja meg, egész éjszaka otthon volt? - kérdeztem a főrendészt.

- Igen, kérem. A feleségem... igazolhatja.

- Tudja mit, ha maga ennyire ragaszkodik ahhoz, hogy minden kijelentését külön ellenőrizzük... ám legyen. Otthon van most a kedves felesége?

-Nem... Dolgozik.

-

- Adja meg a kedves felesége munkahelyének pontos címét, és Dimó elvtárs kimegy, meghallgatja, mit mond ő erről az éjszakáról.

Kriszton elsápadt. Felugrott, azután zavartan visszaült a székre.

-A feleségem címe... - és szépen feldiktálta. Dimó elvtárs már az ajtónál járt, amikor Kriszton esdeklőn megszólalt:

- Kérem... ne menjen ki a feleségemhez... Nem töltöttem 'otthon az éjszakát.

t

t,

10 óra 40 perc.

Egymásra néztünk. A nyomozók lassan közelebb húzták a széket Kriszton Imréhez. Most ott ült a főrendész a kör közepén. Reszkető ajkakkal, szinte pityeregve magyarázkodni kezdett.

- Kérem szépen... Az igaz, hogy nem otthon töltöttem az éjszakát, de itt benn sem jártam... Hanem ...Eléggé elromlott a feleségemmel a házasságunk... Van egy barátnőm. Van egy kedves ismerősöm, már néhány éve... Ha nála töltöm az éjszakát, általában azt szoktam otthon mondani, szolgálatban vagyok... Most is nála töltöttem az éjszakát. Tallós Ilonkának hívják. Megadom a címét. Nála voltam hajnalig. Egészen addig, amíg munkába nem indultam. Ezért nem tudtam borotválkozni, nincs ott készletem, ezért is indultam hamarabb.

Bizakodva nézett ránk.

Én is körülpillantottam az egybegyűlteken. Sokat jelentő bólogatást láttam. Vagyis: mindenki egyetértett velem, abban hogy Kriszton, minden valószínűség szerint, tényleg ártatlan az ügyben.

- Látja, kedves Kriszton - mondtam neki -, majdnem egész komoly bajba keverte magát azzal, hogy hazudott nekem. (Értem már - gondoltam -, ez az ember attól félt, hogy a bűntény kapcsán kiderül a nőügye. Ezért volt nyugtalan. De - ötlött fel bennem - csak ezért volt ennyire nyugtalan?)

Rövid időre megszakítottam a kihallgatást és kimentem a helyiségből. Egy ilyen nagyarányú bűntény után természetes,

330

LLL

-Ap uojszixjf sp jsuiszn zb bÍ[bS[ozs usssSpsnq sjiXuustu 'EujEqjjXuoZjqsq pXfpuiB 'jojBpEpj ubX[o dE3f uisu XSoq fEj -puoui jozsj[os sp^" -nizsjazs jspjsjunjpbXS^a uspuijY 'jojEf -bS[Ozs jjsjissfpj [puSpsjppusj-Xqjjojj e BqB[By\ -j[oa Spsra -pXSa jjozozjBjEq roSi sp^ ^ífnsDsq pprapuiui Lj[oa .raqurajfBzs pf XuoSizg 'jBzopfB }pj[b zb j[oa jaqura usXfiui 'jfnzpzjij; []jppnj [OJJ3S3 usXfi jpg -ui3jp5 'usSj -

(J3JZS3 3JJ3A UI3U
)pSpZ33[J33q B JO^IUIB '[OqjEXS B IUUSUIlJf Sf U3qj3S3 UEX[O
juojzstrjf 3-bjjbj XSoq 'bjjb iuz33[pfui3BzssiA uofff qpjy -
IV03S XSBA }3UI3Zn ZB p 3-BfXSBq UBSOf
['sfnjpnj ui3a Bqos XSoq 'sq-pf j}3p33[3[Z03[XSn sjbjap
Jf B Z3 '- Equqpp} B SBJJod B 3}ppj - UI3J33[JBJJ -
Ajppjoj XSba cux3U rau3mp['squiazn zb bjjbf ruupfsq
>1P B XSoq 'J3S3 BXIB J[OyY <;SBJJAp SBJJod tf~~
<;3}jpSi BjdBu ibui b uaddp ípspjzs:
SBui[B]Bq XSoq 'aunaj B3[pjff uspapA b _ i#T..1 .
-oupsDjppjf [pjBj-fpínj jjpí W?nn 'uba sfjppjaqjfpJBíB? pSazsso
XSbu usXfi ^Buuojzstrg; Bq :sppjpp[UBpBiBqpfoSauí - "
[r»" ------B [EUUOZB '3I3S3Z3DU3J v/v»"-----*
ara ibSbssopb
CJI"u4.>q3[reSBssppy -
[3[3upuu3f iBfpuoS ozunf XSoq 'uipuuiq
cJ3qui3 sopuoS 'pjzsosg [^EupjBqzjqSsui uoXSbu 'uoXSb^j -
(jjppjuui uojzstrjf usuisi 3[3UJ3qui3 U3X[iur SboSbXuv -
[UBq^pJB^BJ B UBA BfjUUOJ J3Z3U3AXS3U cUIO[
-OpuoS XSfJ - *XUE[B BjpUOUI - UBA JUIJ3ZS UIOSBUIOpnj,
3[BUUOJZSIJ3J 3-UEA JUIJ3ZS BSBUIOpnj XSoq '_«.
[upXpqB^unui b jBuofj sp^Bj, Spui uisjjpp
[JB^3[BZBZS D[oXu-JO 3[BS0 JjauSaZSSp ppurf4ZS3[JO:
'pzXuEiq B 3ZSJ3d 3(1 *)S3)3ZU BU[OA }}Ode3[BUI Sí UOJZSU^f
[JUppjJOJ B3{BZSfp OpBXIIA BJBUI [OjdBuSsj B SEjnjEZSSB^ y
[UBA B^ipOSBUI J3qUI333p Ep\
)pS3Z3pU3J SESSppB ZB 3)JpSj BJEJfipOS
-bui J3qui333p ^3up|u3purui uojzsixx "jbSbssppb zb Sauí as
-sszu XSoq 'bxib jzspusjpp b ^Ejjojppzsfjsj usqzj qppj C3[B}O[
-[EA }ZB UB^Og '3[BU3[pZoS[Op B 3[IZOJJB [BJJUIJOJ J3Z3U3AXS3U
-ouiuuBq XS3)Uiui zspuaajpp b juuszs tjsif))pzup)Spj jjoj
-J[JE3ZSSO UBfdB[B 3[OSBUIO[{EA y [3IUZpUpSD[p1[JfBUUOJZSU^
j)3[p3f ízupd 3[BSD :si ífjB[npu;of b 3))3qqui3pppp| iJfusp
-uiui ury -3[pj 5{3?ipj JfpfB '[BjppjzozSfop nndzn zb ipzssq uba
-jn(2 -uba BSBfpzsapq sí 3q^3sppjpp^ iSofB^unui 'iXSnB^unui
B XSoq 'BJJBJZoSuBq JZB Sp 'BJJOpUOtU t(3[3UpJ3qUI3 3[ipOS

-bui" uiszn zb UEjn pjbSzeSi zb jbSbuiuq 'jjopnj jiuib 'tujsa
BJqop B}}O{{BJB UI3U cZSpU3JOJ 1UIUI Sp c{pjp}9[pUBSBUI JfOZ
-oS{Op b jjopnjSaii juspuiui j[os jup^sBjpinuippSsg -}[ba ^a
-pZBfpqUU3J UBHOOpUOUipf BJO ppi XSs 3p 'n)3ZS3UIJ3) pZO^BJ
-Bq U3spup{n3[j[oa uras uaqqaSp^ -mozo}iba83ui ussafp; aj
-mzs 'jfrusjf EqsBjzso3q izsspuajpj ejoiui XSoq '^b»04I[[b ub^
-Og Tpj}3ZSpUU3J UOJZSUJÍ JJ3S3 pZS ^OS UBq3[OSBUIO[[BA y
*[BAIBS{Op jpsIA LpApXpUI3ZS ZSpUSJOJ B J}OZ
-o3fiB{Soj jb^os azspj pf ^osbuioijba y -urejzoXuBuiinuB} jbs
-bXub }}3}js3zssp qosB}BS[|Bqp| luiazn zb uaqzp^ sp 'ui3)jpp[jsa
-E^3J3^3J JfBUJfUniXuUBpUIJ^ }SBZO3{fBjSoj p[BA [BUUOJZSIJ-"^
b ui3))3)zs3SSnj[3j sjpfapi ^BUBSB}BS[{Eqj3[XuoZssb zy
[]JUZOABjp [OqSB3[B[pSjOJ UBqOZS B JJOp BJp 4p pApf '"«
-JBufBq BJOJf 'JUOJZSU^I ^f?JB[:3[BJ[OZBSl U3«33[purj^ 'SÍ
-BsfN ZB Sp JUOJfOJ p[d3J3ZS UBqBSBUIO[íBA BUOfJ SpfJBJ, B 3[p]S3J
-33(S3Ui [buuozb 3{BSJBjAp pzSpA }BJ[unui sodsfB uoXSbu y
t/jsf uiXsa ^pupzsgjf [BssoSbsfn
zb XSoq ')3)3q3[niB]jBq uazsiq 'uejojf usX[i sjujj p juaii
jjpiui '}{ozs sí uiouojfoj p^B[jupj{9[jpq[B uib[bu b XSoq 'jiXuub
^BS3 'uiopnj urau *j[OA Bjp Xufq XSoq 'wozoabj pSSsa ej
-oyi *uiBzsoq H3Z33[jp ppj ejo ?Bq 3JS3 dBuSaj sjuij uojzsu^
[]JBUIOSJOS B 3pA 3ZSSO BU[OA UISTjppj^ UI3U BqOS c3[oXSba SOS
-B[píA S3 9PUU3JS; [IJAJ3[pU3J DJB 'up JO3f3{E 'BUFOA J}3[XSj UI3U
bjj S3ui ui3jj3uisi Tpvuaqvcn Qjuizsp sp sspudj 'nAjzs }[jXu
*S3J3[nSD3q inAI5[pU3^ 'IU3JIPJ UIBfBU }}O3(OZS }B3[BZsfp XSpU
-UIOJBq JUp^U3J3JJ #}pJUUI UOJZSU^f UI3J9UJSI Bjp ÍS61"
'3JJ3J JSBUIO[[BA
pZ3^J3Ap^ B UEJOS SBJSj|Bqp| PFAO^ []Bj8BsXuBJldB3[9J B 3q
JfpZzppi [BUUOZB Jpf9UJJBq UOJZSLTJÍ XSoq 'UI3jp33[Z3JUI
'J[BUOjapj XS[Oq JJ3Z3A3US3UI B[BJ[B ZB J3ZS33fpuIUI
S3 'uOUOppj BUI JBUI ^3}S3J33[Sí U3qj3S3 J33[JUOJZSIJ^J 'JfUní
-3JU3ZS JSUipXSu ^BU^OSBAraUOÍ3I3l nra»" 3qUI3ZIl ZB XSoq

társat, a parancsnokát. Egy-két esetben amiatt is panaszkodott, hogy ebben a szolgálatban, vagyis az üzemi rendszeren nem kap kitüntetést az ember, pedig neki, akinek ifjúságától kezdve a rend fenntartása az élethivatása, bizony kijárna már egy kitüntetés" - olvasom az egyik vallomásban. Az éjszaka folyamán a portás beszélt Késsel. "Minek magának a szervizműhely kulcsa?" "Fontos ügyben van rá

szükségünk. Ott van Kriszton elvtárs is, de többet nem mondhatok. Reggelre mindent tudnak majd, lesz dicséret, talán még kitüntetés is."

"Késről nehezen tudnám elképzelni, hogy részt venne bármilyen törvényellenes cselekedetben. A törvények tisztelete és a rend fenntartása valósággal életeleme" - vallja egy dolgozó. Hát Szigonyról mi a véleményük?

"Szigony István szigorú ember volt, de rendkívül becsületes, jellemes férfi. Soha nem fogadott el semmiféle ajándékot, ha olykor betértünk egy-egy pohár sörre vagy fröccsre, mindig vigyázott rá, nehogy többet kapjon, mint amennyit fizet. A családját nagyon szereti, önmagára alig-alig költ, nem tudnám elképzelni róla, hogy kasszafúrásra adja a fejét. Valaki talán rászedhette..."

"Szigony István még az egyszerű iüllentést sem tűrte el. Azt szokta mondani, hogy a kertelés nélkül feltárt hiba mindig kisebb bűnt jelent, mint akármilyen kis eltitkolt apróság."

Krisztonné kihallgatását is meg kellett ejteni. Koránál idősebbnek látszó asszony ült le a nyomozókkal szemben. Tekintete idegesen rebbent, tört mondatokban beszélt a férjéről.

- Nem kérem... Ma éjszaka szolgálatban volt, hiszen tudják, otthon sem lehetett. Bár... sokszor nem tudom, valóban szolgálatban van-e mindannyiszor, amikor nem alszik otthon... Rendes ember volt, szerettem is, de valahogy megváltozott... Három gyermekünk van, az igaz, és nálunk él az Imre édesanyja is, szegényt én ápolgatom... Bizony, olykor súlyos gondjaink vannak, Imre nem adja haza a pénzét, a gyermektartást is úgy kellett bíróilag letiltatni. Lehet valakije, mondtam neki, váljunk el, de ő tagadta, hogy nőisme-

334

rőse lenne. Tönkretette az életünket, örökös kínban voltunk. Azután úgy látszott, elválnak, már a tárgyalást is kitűzték, el sem jött... Pedig én arra neveltem a gyermekeinket, hogy szeressék az apjukat... hiszen apja csak egy lehet a gyermeknek, és a kicsik szeretik is Imrét. Pedig a férjem... igazán nem szolgált rá...

- Megtakarított pénze lehet a férjének?

- Én nem tudom, kérem... ne tessék engem faggatni. Mégiscsak a felesége vagyok, most én ártsak neki? Hiszen az életünkből így is annyit egymás mellett éltünk. És voltak azért... szép pillanatok is, tessék engem kiengedni, én nem tudok már semmit mondani. Az én életem már úgysem az enyém. A gyermekeimé meg Imre mozgásra képtelen anyjáié, tessék engem feloldozni és kiengedni.

- Feloldozni... Nem vagyunk mi papok. És nincs magával, elvtársnő, semmi bajunk. De ismernünk kell a férjét, ezért kérdezzük magát, aki legközelebb él a párjához. Higgye el, nekünk se hiányzott ez a mai szörnyűség. De...

Az asszonyka sírdogálni kezdett. Nehezen magára kény-
szerített nyugalma végképp szertefoszlott. Görnyedten, fá-
radtan, megtörtén ült a széken. Beláttam: nem szabad to-
vább fárasztanom kérdésekkel.

- Ne sírjon! Biztosan rendbe jön az élete, nyugodjon meg.
És siessen haza, a gyerekek biztosan nagyon-nagyon vár-
ják...

Az egyik nyomozó már türelmetlenül leste, hogy befejez-
zük Krisztonné kihallgatását. Egy papírlapon újabb vallo-
mást tett elém.

"Kriszton Imrét itt, a vállalatnál ismertem meg. Észre-
vettem, hogy nagyon érdeklődik utánam. Néhányszor a tu-
domására hoztam, hogy férjes asszony vagyok, szeretem az
uramat. De Kriszton egyre határozottabban, egyre követel-
lőbbben lépett fel. Végül nem tudtam már tiltakozni. Kifá-
radtam, elvesztettem az ellenállóképességemet. Sokszor hi-
vatkoztam arra, hogy itt minden tőle függ, az egyszerű bérbe-
sorolásba is beleszól. Végül engedtem neki, és rendszeresen,
elég hosszú időn keresztül »találkoztunk«."

Mióta ebben az ügyben dolgoztunk, úgy éreztük magun-

335

kat, mintha valamely állandóan lengésben levő mérlegen
ülnénk mi, nyomozók. Ez a mérleg hol Kriszton javára, hol
pedig kárára lendült ki.

Közben a technikusok jelentése is megérkezett. A páncél-
szekrényen, a gyilkosság eszközén: a négykilós kalapácson
semmiféle Kriszton-ujjlenyomatot nem találtak. A gyárke-
rftés vizsgálata már több sikerrel járt:

"A drótkerítés egy darabon erősen megrongált állapot-
ban van. A drótszalakon némi textilmaradékot leltünk. A ma-
radék azonosítása megtörtént. A fellelt fonál Kriszton Imre
főrendész kabátjából való. A drótkerítés mellett a fellazult
föld megőrizte néhány cipőtalp nyomát. A gumitalpú cipő-
től származó nyom 42-es férficipőtől származik. A gumitalp
a Csehszlovák Szocialista Köztársaságban általánosan hasz-
nált gyártmány rajzolatával rendelkezik."

Beérkezett az útlevélosztály expressz-tájékoztatója is.
"A gyár dolgozói közül érvényes útlevéllel rendelkeznek
1.....

□j.....

4. Kriszton Imre főrendész, Ausztria és nyugati államok."
11 óra 55 perc.

Ügy éreztük, most már elegendő adat áll rendelkezésünk-
re ahhoz, hogy folytassuk Kriszton Imre kihallgatását.

Visszatértünk abba az irodába, ahol Árok őrnagy és
Kriszton tartózkodtak.

-Jelentem - szölt az örnagy -, semmi újat nem tudok!
- Én igen. Sajnos, igen. Kés vallott.
Kriszton eltátotta a száját és felállt. Mint valami kísértetre,
meredt rám. Azután leült, hosszasan maga elé bámult.

-Jó, ha vallott - mondta színtelen hangon. - Legalább
akkor megmondta, ki ütötte le.

Hirtelen felugrott és eszelösen üvölteni kezdett:

- Mit gondol maga, ki vagyok én?! Hogyan merészel en-
gem itt fogva tartani? Mit gondol, engem nem keres senki?
Panaszt teszek a belügyminiszternél! Vagy azt hiszi, hogy
joguk van ahhoz, hogy ártatlanokat kínozzanak? Micsoda
maga? Atyaúristen?! Játékszerük vagyok én maguknak?

336

Valósággal habzott a szája. Az arca görcsös rángatózásba
kezdett, kezei önálló életre keltek, tépdesték a kabátját.

- Elsősorban, ön nincs letartóztatva. Most mindjárt ebé-
delhet is. Majd felhozzuk ide az ebédjét.

Magába roskadtan ült. Később megebédelt. Mi addig a
bérosztályon tisztáztunk néhány dolgot. Megtudtuk, hogy
Kriszton előző nap hosszasan időzött a pénztárhelyiségben.
Kiderült, hogy Kriszton több ízben kiutazott a testvéri népi
demokráciákba, onnan különféle holmikat hozott be eladás-
ra az üzembe. Itt mindent jó áron értékesített, hiszen a dol-
gozók azt gondolták, ily módon is jó barátságba kerülhetnek
a vállalat "második emberével".

Visszatértem Krisztonhoz.

A kihallgatást azzal kezdtem, hogy ismét elmondattam
vele az előző nap történetét. Most már úgy mondta, mint a
vízfolyást. Adósságait is elismerte. De - mint mondotta - ros-
szul számoltunk, annyi tartozása nincs, és ami van, azt a mai
fizetéséből elkezdte volna törleszteni. "Érvényes útlevelem
van Bécsbe, ott a hetven dollárból bevásároltam volna, az-
után, amikor hazajövök, eladom a cuccot és törlesztek."

- Van önnek betétkönyve? - érdeklődtem.

- Hogyne lenne - mondta némi büszkeséggel.

- Mennyi pénz van benne?

- Most csak tíz forint.

- Tallós Ilonka azt mondotta, hogy tudomása szerint
mintegy negyvenezer forint megtakarított pénze van. Hol a
többi?

Észrevettem, Kriszton elevenére tapintottam. A kérdést
ugyanis eleresztette a füle mellett és másról kezdett beszélni.

- Azzal a pénzzel, amit Tallós Ilonkától kapott - blöfföl-
tem -, mit csinált?

- Sokba került, kérem, az élet... Elment a pénz, ajándé-

kokra, erre, arra.

- És minden hónapban megkapta a szóban forgó összeget?

- Igen. Ilonka nagyon rendes volt. Ahogy kapta a fizetését, azonnal ideadta az ötszázat.

- Ebből az összegből kerekedett ki az a negyvenezer, amit a hölgy kiszámolt.

337

- Persze. De Ilona nagyon rendes volt. Megbízott bennem, mert tudta, ha én elköltöm a pénzt, akkor biztosan alapos okom van rá.

- Tehát ő tudta, hogy maga elkölte azt a pénzt?

- Nem tudok erre felelni. Takarékkönyvet soha nem kért tőlem, sem nyugtát. Tehát le is tagadhatnám, de nem teszem.

- Ez, látja, becsületes eljárás - mondtam elismerően. - Biztosan ezt a jó tulajdonságát becsüli önben Ilonka is. Hiszen, ha nem így lenne, akkor biztosan nem bízott volna magára nagyobb értékeket sem.

- Ilonka, kérem, nagyon szeret. Szűz volt és nem is fiatal, amikor megszerettük egymást. Én megtanítottam őt arra, hogy mit jelent egy igazi férfi. Azóta nem tudok Ilonkától olyasmit kérni, amit meg ne tenne.

- Nocsak. És ha követelte volna azt a takarékbetétkönyvet vagy nyugtát a pénzről?

- Az, kérem, nem fordulhat elő. Amit én a nőnek mondok, az szentírás neki.

- Szerencsére - mondtam - Kés rendész nem olyan, mint Ilonka. E pillanatban már vall is. Még néhány perc, és megfejtődik a rejtvény. Lesz, aki hazamehet, lesz, akit a börtönbe küldünk. Vagy az akasztófa alá.

- Én többé egy szót sem szólok - mondta Kriszton nagyon csendesén. - Maguk engem gyanúsítanak, és nincs senki, aki megvédene. Nincs senki, aki megvédene! - üvöltött fel. - Ki vagyok szolgáltatva maguknak.

Hevesen csuklani kezdett. A gyomra felkavarodott, levegő után kapkodott. Vizet nyújtottam neki, valósággal rávetette magát a pohárra.

- Tudja, Kriszton - mondtam neki -, a maga fiókjában találtunk kilencszázhetven forintot. A totósdobozból hét-százhetven forint hiányzik. Most érkeznek ide a nyomozókutyák. Most maga velünk jön. A kutyák megkeresik a pénz gazdáját.

14 óra 15 perc.

A rendészet irodájában felsorakoztak az erre az alkalomra idekért emberek. Kriszton kissé megmosakodott, azután ve-

338

lünk együtt ő is a helyiségbe lépett, összeszedte magát, rámosolygott a benn levőkre.

Az illetékes elővezette a kutyát.

A német juhász odahajolt a fiók fölé, megszagolta a pénzcsumót, azután szép lassan, méltóságteljes léptekkel elvonult a szobában álldogálók között. Visszament a pénzcsumóhoz, ismét megszaglásztta. Ezután határozottan odament az egyik hölgyhöz, és megállt előtte. Haragosan morgott.

- Ő volt a tettes, a kutya leleplezte - kiáltott Kriszton. - A kutya leleplezte, ki volt a tettes.

- Kérem önöket - szóltam -, sorakozzanak más sorrendbe. Amikor megtörtént, a kutya megismételte a kiválasztást.

Ismét az előbbi nő előtt torpant meg.

- ő volt a tettes. Látja, kérem - mondta Kriszton könnyörögve -, most már elengedhetnek, ő volt a tettes.

- Nem, barátom - szóltam hozzá -, nem a hölgy volt a tettes. Hanem a hölgyé volt az a pénz, amelyet itt most ez a kutya megtalált. Ez a pénz pedig az ön fiókjából került elő. Lenne szíves megmagyarázni, hogyan került a totódobozból a hölgy pénze az éjszaka folyamán az ön íróasztalfiókjába?

- Egy szót sem szólok, többé. Egy szót sem szólok! Hát nincs senki, aki a védelmemre keljen? Hát magamra vagyok hagyatva, és nincs itt egyetlen ember sem, aki szót emelne az érdekemben?

Visszamentünk a szobánkba.

- Kriszton Imre, én önt egyrendbeli, előre megfontolt szándékkal elkövetett gyilkosságért, egyrendbeli előre megfontolt szándékból elkövetett gyilkossági kísérletért, egyrendbeli betöréses rablási kísérlet és egyrendbeli rablás gyanúja miatt előzetes letartóztatásba helyezem.

A főrendész halottsápadtan roskadt össze. Ismét csuklani kezdett, az arca rángatózott, könnyei csurogtak.

- Alibim van - suttogetta. - Éjszakai alibim van...

"Te jó Isten - gondoltam -, minden ellene szól, de ha mégis ártatlan? Ha valóban csak a körülmények játszanak össze ellene?"

- Ide hallgasson, Kriszton. Mondok magának valamit,

339

ezt jól jegyezze meg. Ma délelőtt a vállalatvezetés több ízben közbenjárt az ön érdekében. Azok az elvtársak azt mondták, meg vannak győződve az ön ártatlanságáról. Voltak, akik azt állították, hogy megdönthetetlen az alibije.' Ez az előzetes letartóztatás az én intézkedésem. Jogom van hozzá, élek is a jogommal. De az előljáróim joggal kívánhatják, indokoljak. Tehát: engem is ellenőriznek. Ne higgye tehát, hogy ki van szolgáltatva kényemre-kedvemre. Meggyőződésem, hogy maga követte el az éjszaki szörnyűségeket. Nem tudom elhinni, hogy az alibije megtámadhatatlan. De ha mégis ártatlan létére meghurcoltam volna - amit egy pillanattal sem hiszek -, visszavonulok a hivatásomtól. Itt jelentem ki, tánuék előtt. Azt javasolnám, ezek után egyetlen kérdésemre válaszoljon, tömondatban:

- Bűnösnek vagy ártatlannak érzi-e magát?

Reszkető térdekkal állt fel Kriszton Imre. Megkapaszkodott az asztalban, és roppant csendesen, sírósan így szólt:

- Ártatlan... vagyok.
19 óra 00 perc.
Főkapitányság.

Tallós Ilona itt ül velem szemben. A szeme vörösre sírva, kis batiszt zsebkendőjét ronggyá tépdeste. Halálosan fáradt vagyok. Ketten hallgatjuk, ahogy a leány talán huszadszor elmondja az éjszaka "történetét".

Kitart amellett, hogy Kriszton nála töltötte az éjszakát.

- Nem mondhatok mást - sírdogál -, nálam aludt, azután hajnalban elment. Hajnalban.

Lehunytam a szememet. Tegnap este óta egy falatot sem ettem, éreztem, hogy feszül a gyomrom az éhségtől. A szemem is égett, mint a tapló, a szám száraz volt. Csengett a telefon, a feleségem jelentkezett.

- Bandikám mi van veled, elrohantál, a hangodat sem hallottam! Legalább felhívtál volna, azt sem tudjuk, élsz-e, vagy halsz?

- Fáradt vagyok, édesanyám. És nem érek rá beszélgetni.

- Ügy aggódtunk érted... Mondd, miért nem hagysz ott csapat-papot, miért nem jössz haza pihenni?

- Szervusz, édesem - mondtam -, majd csak hazaérek.

340

Letettem a kagylót. Egy pillanatra láttam még a feleségem arcát, tisztán láttam, ahogy az ablakhoz megy, a függöny mögé lép és elkezd várni. És vár, vár talán hajnalig, talán holnap délig, talán holnap estig is, mint ezernyi rendőrfeleség szerte az országban.

- Mennyi pénzt adott Krisztonnak ? - fordultam az eltemülő leányhoz.

- Körülbelül húszezer forintot. Ő is ennyit tett a takarékbába, így van körülbelül negyvenezer forintunk.

- Azt mondja, a takarékbába tette? Miből gondolja ezt?

- Imre maga mondta.

- Látta a betétkönyvet?

- Nem kértem én, hogy mutassa meg. Bízom én benne, miért faggatnám?

- Kriszton Imre betétkönyvén tíz forint van - mondtam csendesen. - És azt állítja, hogy maga úgy sem kívánja, hogy megmutassa a betétkönyvet, mert maga tudja, hogy ajándékokra, erre-arra úgymint elment az a pénz.

- Az nem lehet - sikoltott a lány -, az nem lehet, hiszen a pénzre akkor lesz szükségünk, ha megesküszünk egymással.

- Megesküsznek? De hiszen Kriszton nős!

- Most igen. Amíg él az anyja, addig nem is válik. De ha meghalt, azonnal elválnak és elvesz engem.

- Mondja, maga ilyen könnyű szívvel spekulál egy másik ember halálára? Talán néha imádkozik is, bárcsak mihamarabb bekövetkezne?

- Én hívő vagyok... Ilyenért én nem imádkoztam. Én csak azt tudom, egy lányt az életben csak egy férfi érinthet. Engem Kriszton érintett, és én hozzá megyek feleségül.

- Igen - sóhajtottam -, maga hozzá megy, és boldogan élnek majd együtt. És azok a nők, akikkel Krisztonnak önön kívül is viszonya volt, azok azt mondják, van egy asszony, aki húszezerért megvásárolta magának a szeretőnket.

- Ilyen nők nem voltak - sírt az asszony. - Ilyenek nem lehettek. Imrém nem olyan.

- Egy ilyen asszonyról tudunk. Igaz, őrá szépen költött a maga Imréje. Talán abból a pénzből, ami innen - eléje toltam a takarékkönyvet - hiányzik.

341

Az asszony megtörtén sárdogált. Azután hátradőlt, és nagyon fáradt, nyöszörgő hangon megszólalt.

- Most már mindegy... Vallomást szeretnék tenni. Csend ereszkedett közénk. A leány szipogott, sárdogált,

azután elszánt, erős hangon megszólalt:

- Bocsássanak meg nekem, félrevezettem önöket. De értsék meg, én az életben többé soha nem mehetek férjhez, és olyan nehéz lemondani az életről, amelyet éppen, hogy megismertem... Tegnap délután, körülbelül hat órakor érkezett hoz-

zám Imre. Vacsorát főztem, együtt fogyasztottuk el, majd beszélgetni kezdtünk arról, mit vegyek rokonaimnak karácsonyra? Ezután összeállítottuk az ajándékjegyzéket, majd Imre közölte, hogy haza kell mennie. Ekkor háromnegyed kilenc lehetett. Imrét legközelebb hajnalban láttam. Saját kapukulcsa és lakáskulcsa volt, így jött be észrevétlenül a házba, hozzám. Megcsókolt, azt mondta, ha bárki kérdezi hol volt az éjszaka, mondjam azt, hogy ott aludt nálam, és tőlem reggel öt óra körül jött el. Nem értettem, miért olyan fontos az, hogy elismerjem az éjszakai ittlétét. "Most nincs időm magyarázkodni, elégedj meg azzal; soha többé nem üzletelek, de bárki kérdi, itt voltam az éjszaka. Majd felhívlak telefonon, és mindent megmagyarázok..." Nem értettem, de gondoltam, Imre tudja, mit kér, majd ezt mondom mindenkinek. Ez az igazság.

o óra io perc.
Kriszton Imrét szólítom.

- Most elmegyünk pihenni. Megérdemeljük az ágyat, kiderítettük az ügyet. Tallós Ilonkával hosszasan elbeszélgettünk.

- Beszélhetnék én is veled?

>

- Mi engedélyeznének... De most már hazament, ő egyébként nem kívánt a vallomása után találkozni magával. Holnap reggel módja lesz arra, hogy vallomást tegyen. Különösen, ami az esti háromnegyed kilenc és hajnali öt óra közötti időpont eseményeit illeti.

Kriszton összecsuklott.

Én pedig - fáradt, törődött társaimmal együtt hazaindultam, pihenni.

342

December 3-án 9 óra 00 perc.

I Kriszton az irodába lép. Csendesen köszön, kérdésekre közli, hogy semmi rendkívüli bejelenteni valója nincs, csak nagyon hiányzik számára a cigaretta.

Megkínálom, közlöm, hogy jegyzőkönyvileg hallgatjuk ki. A beismerés enyhítő körülményként jöhet számba a bírósági tárgyalás során. Megkérdeztem: kíván-e vallomást tenni? Bejelentette: igen, kíván.

- Ügy érzem, nem tudok tovább tagadni. Szörnyű bűnt követtem el, úgy érzem, szörnyűségesen megbűnhődöm érte.

Még mielőtt rendész lettem, figyeltem arra, hogy a dolgozók fizetését bérfizetés előtti napon a pénzszekrényben őrzik. Amikor új beosztásomba kerültem, akkor már tudtam, hogy a pénzszekrényben őrzött összeg a hónap elseje és másodika közötti éjszakán egyetlen ember felügyeletére van bízva. Kinevezésem után láttam, hogy a szekrény őrzését Kés rendész látja el. Vagy ott tartózkodik állandóan, vagy pedig

alkalomszerűen be-be néz. Többször ellenőriztem éjszakánként és megállapítottam, Kés eltávolítása nem lesz könnyű feladat.

December elsején, Tallós Ilonkától eltávozva egy ideig a Keleti környékén tébláboltam, azután kijöttem Cinkotára. A kerítésen át az üzembe lopakodtam, beültem az irodába, és elhatároztam, hogy most megszerzem a pénzt. Az ablakból figyeltem, mikor jön Kés szolgálatba. Amikor megláttam őt, lesiettem hozzá, felelősségre vontam, amiért késett (ekkor már 22 óra 30 perc volt), és utasítottam, menjen a portára, hozza el a pénztárhelyiség és a hegesztőműhely kulcsát.

Kés megszeppent a felelősségre vonástól, és szó nélkül elment a kulcsokért. Együtt mentünk a hegesztőműhelybe. Szemügyre vettem az oxigéntömlő hosszát, és megállapítottam, hogy rövid.

- Miért volt szüksége oxigén tömlőre? - kérdeztük.

- Fel akartam nyitni a páncélszekrényt. Azt nem tudtam, hol a kulcsa, tehát arra gondoltam, hegesztőpisztollyal felvágjuk. Amikor megállapítottam, hogy a pisztolyhoz tartozó gumicső rövid, így szóltam Késhez:

343

"Ide hallgasson, Kés elvtárs! összeesküvés nyomára bukkantam, ellenforradalmárok és kémek az üzem területéről rádióadóval tájékoztatják az ellenséget. Megtudtam, hogy az összeesküvők a kémfelszerelést és a rádióadót apáncélszekrényben rejtegetik. Nagykutyák vannak az ügyben, tehát ha bárkinek szólnánk, kereket oldanána! a bűnösök. Meg kell szereznünk a bizonyítékokat, még mielőtt bejelenténk az esetet. Fel kell tehát nyitnunk a páncélszekrényt. Ezt csak oxigénpisztollyal tudjuk elvégezni. De a gázvezeték rövid. Kellene valaki, aki megtoldja az oxigéncsővet. Van jelenleg ilyen szakember az üzemben?" Kés nagyon katonás hangon jelentette, hogy Szigony Istvánra gondol, a TMK-ból, a csoportvezetőre. Utasítottam Kést, menjen el Szigonyért, de egy szót nem szólhat arról, amit vele titokként közöltem. Ha jól ellátja a feladatát, kitüntetést is kaphat.

Szigony azonnal jött. A gázcsövet azonban nem lehetett meghosszabbítani. Ezért úgy döntöttem, hogy a páncélszekrényt megfúrjuk. Szigony villanyfúróért és fűrészlapokért ment. Én fenn maradtam a pénztárfülkében, azon gondolkodtam, hogyan tudnám Kést eltüntetni onnan. Később útban lenne. Hirtelen ötlettől vezérelve, azt mondtam neki, jöjjön velem, mert örködni kell, rejtett őrszemként. "Nagyon vigyázzon arra, hogy senki ne közelítsen az irodaépülethez. Bárki jönne is, meg kell akadályoznia, hogy behatolhasson és megzavarhassa a munkánkat." Levezettem hát az első műhelybe, és figyelmeztettem, hogy el ne mozduljon onnan, még szükségére sem távozhat, csak figyeljen és ha kell, lépjen közbe.

Közben Szigony visszaérkezett, munkához látott. Én a folyosón örködtem. Egy idő elteltével bentről nagyobb zajt hallottam. Beléptem a pénztárhelyiségbe, láttam, hogy Szi-

gony a fúróval dolgozik. A közelben volt egy jó súlyos kalapács, felemeltem. Szigony nem vette észre, hogy beléptem, el volt a munkával foglalta. Láttam, hogy a páncél ajtaja helyén nyílás tátong. Azt hittem, Szigony elkészült. Közelebb léptem és...

.. .sújtottam. Talán háromszor ütöttem, azután ledobtam a kalapácsot, még közelebb léptem. Ekkor vettem észre, hogy

a kassza nincs felnyitva, csak a páncélszekrényajtó külső páncélzatát szerelte le Szigony.

Kétségbeestem. Az asztalon egy nyitott vasládikót láttam, néhány száz forint látszott, dühömben kimarkoltam, eltettem. Rohanvást az alsó műhelybe, Késhez mentem. Kés hátrafordult, megismert, visszaállt az ablak elé. - Jól figyel? -kérdeztem tőle, mire ő igenlően válaszolt. -Alaposan figyeljen, nehogy meglepjenek bennünket - mondtam. Kés még közelebb lépett az ablakhoz. Én felemeltem a kalapácsot, és ütöttem. Ezután eldobtam a szerszámot és elrohantam.

Azután... gyalog mentem a városba. Tallós Ilonkához siettem. Mondtam neki... Egész éjszaka itt voltam, ha kérdik. Majd rohanvást a Keletihez, a HÉV-vel kijöttem Cinkotára. Kriszton elhallgatott, aztán cigarettát kért.

- Mi lett volna, ha sikerül az, amit tervezett? - faggattuk.

- Kifizettem volna az adósságaimat... és nem tudom, mi lett volna... Nem tudom, csak azt éreztem, gazdag ember szeretnék lenni, nagypénzű... És amikor elszántam magam, nem tehettem mást. Szigonyon és Késen kívül senki nem láthatott. .. Gondoltam, jó az, ha maguk mellett vagyok, mindenről időben értesülök. De ez lett a vesztém... És a gyermekeim? Mi lesz velük? Megbélyegzetten élnek majd... Mindenki tudja róluk, hogy gyilkos az apjuk.

Hangosan zokogott.

Igen, tudom, győztem, bebizonyítottam, hogy csak Kriszton lehet a tettes. Ha magamban számot vetek azzal, éreztem-e valami diadalt vagy elégedettséget az ügy végén, nem tudok határozott és egyértelmű igennel felelni. Hiszen annyi tragédia történt az elmúlt harminchat óra alatt, annyi fájdalom született, annyi nehezen hegedő seb szakadt fel, annyi könnyet láttam omolni, hogy az ügy lezárásakor csak fáradtságot éreztem...

Néhány hét múltán jogos ítélet tett pontot nemcsak Kriszton megbocsáthatatlan bűnei, de egész élete után is.

344

Egy taxi nem indul

Már rajtam volt a télikabát is, éppen a páncélszekrényemet zártam, amikor egyik munkatársam a szobába lépett.

- Ma van a névnapom... Ugye, lejön alezredes elvtárs is egy pohárára, ide a szemközti presszóba.

Széles mosollyal fordultam hozzá.

- Persze, hogy lemegyek. Hiszen amúgy sincs semmi programom, üres estém van, azt hittem, a tévé előtt kell eltöltenem.

Egymásra néztünk. Egyetértettünk abban, hogy... szóval, hogy csak percekig leszek a presszóban, sietünk haza - hiszen a mi életünkben egy-egy szabad este, otthon, papucsban, csendben, nyugalomban - valóságos ritkaságnak tűnik.

Együtt indultunk lefelé. Amikor a kapuban álló őrmester mellé értem; felém nyújtotta a telefont.

- Bejelentés, alezredes elvtárs.

- A kerületi kapitányságról beszélek. Harmadszor jelenti az egyik rendőr elvtárs, hogy a Veréb utca 27-es számú ház előtt egy gazdátlan taxit lát állomásozni. Érdeklődik, nem jelentette-e a taxivállalat valamelyik kocsit eltűnését?

- Nem. Biztosan valamelyik közeli házban lesz a gépkocsivezető. Talán egy csinos üzletfél csábításának nem tudott ellenállni - válaszoltam. A telefont azonban nem tették le. Kis hallgatás után így szólt a telefonáló:

- Igen... mi is erre gondoltunk. Csak éppen... a taxit nem zárták le. A környék lakói pedig nem ismernek az utcából senkit, aki meghívhatta volna magához a gépkocsivezetőt.

- Jól van - mondtam -, kimegyünk.

- Halló - hallatszott a túlsó oldalról -, talán jó lenne kutyát is hozni. Mert így... hasztalan keressük a sofőrt.

346

- Persze... Hiszen ha olyan egyszerűen elő lehetne keríteni, nem telefonálnának...

Órára néztem.

- Harminc perc múlva ott leszünk.

Letettem a kagylót, és a névnapját ünneplő munkatársamhoz fordultam.

- Látja, ha nem szól, kimegyek a kapun, és reggelig senki nem lát engem...

.. .A keresett utcát hamarosan megtaláltuk. A jelzett ház előtt ott álldogált egy taxi. Most este még feltűnőbb volt a sötét tömeg az úttest oldalán. A gépkocsivezetők ilyenkor, ha be is mennek valahová, a gépkocsik helyzetjelző lámpáját égve hagyják: nehogy a sötétben egy másik, szórakozott vezető beléjük hajtson. Különösen áll ez a taxira. A bérkocsik vezetői nagyobb biztonságban, jobban kivilágítva hagyják a kocsijaikat.

Mit volt mit tenni, sorra jártuk a környező házakat. Senki nem tudott arról, hogy ki rendelhette ide a kocsit. Mert hogy a kocsit rendelték, azt biztosra kellett vennünk, hisz a tarifamérő óra működött. Szép nagy summát mutatott már, jó ideje leállhatott a taxi az út szélére.

Mozgolódásunk feltűnt az itt lakóknak, csakhamar egész kis csődület támadt körülöttünk.

A harmadik utcában találtunk egy gyógyszertárt, onnan betelefonáltunk a taxivállalathoz. Kérdésünkre elmondták, hogy az általunk talált kocsi rendes időben futott ki a garázsból, semmiféle gyanús körülményt nem észleltek. Ekkor rövid jellemzést kértünk az eltűnt sofőrrel.

- Huszonhat éves, tagbaszakadt, erős férfi, hosszú ideig bokszolt, de nagyon szereti a nőket, és ezért abba kellett hagynia a rendszeres sportolást - tájékoztattak.

összenéztünk.

- Biztosan valami nőügy van a dologban -jegyeztük meg.
- Szép summát kell majd fizetnie, hiszen amíg az idejét tölti, jár a taxióra.

Mire az elhagyott kocsihoz visszatértünk, néhány technikai munkatárs is ott tevékenykedett. Egyikük az üveglapon sötétlő foltot nézte erős fényű zseblámpájának fényében.

347 .

- Fene tudja - mondta a munkatárs -, de ez egészen úgy fest, mint a rászáradt vér. Egy üvegcséből valami folyadékot cseppentett az üveglapra. Az anyag láthatóan pezsegni kezdett.

- Vér ez! - mondta a technikus csendesen. - Vér bizony. Persze az is lehet, hogy régi, az is lehet, hogy valaki becsípte az ujját, és azóta nem mosták le innen, az üvegről és a szerelvénnyel alsó pereméről.

Most már ketten másztak be a kocsiba, odafeküdtek a szerelvénnyel alá, milliméterről milliméterre átvizsgálták a bádoglemez. Több vérnyomot nem találtak.

- Hozzuk ki a kutyákat - kértem az illetékest A technikusok kocsija éles kerékcsikorgás közepette elkanyarodott.

Egy postás jött oda hozzánk.

- Még délben lerohadt ez a kocsi. Láttam, vagy négyen tologatták, még gondoltam is, ha a város szívében történt volna az eset, biztosan kihívta volna a sofőr a taximentőt.

- Itt lakik a közelben?

- Igen, kérem, a második utcában. Ismerek én itt mindenkiket.

- Nem tudna visszaemlékezni arra, hogy kik tologatták a kocsit?

- Sajnos, kérem... Siettem a délutáni kézbesítésre, itt lakom a posta mellett, ebédeltem, utána rohantam vissza. Csak azt láttam, tologatják.

A taxivállalat emberei is megérkeztek.

- Rossz lenne a kocsi?! De hiszen ebben generálozás óta hétezer kilométer, ha van... Be szabad ülnünk?

Betelepedtek a vezetőülésbe. Elővettek nyolc-tíz kulcsot, próbálgatták. Az egyik akadálytalanul siklott a zárba. "Ráadták" a gyújtást, a motor szárazon csattogott.

Egyikük a kormány szerkezet rúdjánál babrált valamit. Azután ismét elfordította a gyújtáskulcsot, az önindító megpörgette a motort, amely csendes duruzsolással dolgozni kezdett.

- Gyulai minden kocsijára szerel valami furcsaságot. Az a mániája, hogy el akarják lopni a kocsiját. Ez itt egy áramkör-megszakító kapcsoló. Egyszerű szerkezet.

348

- Lehet, hogy megfélemedkezett róla, és mert nem indult a kocsi, megpróbálta "betolatni" a járművet?

- Kizárt dolog - mondta a taxis -, olyan lenne az, mintha valaki elfelejtene nadrágot venni, mielőtt munkába indul. Biztos vagyok abban, hogy ha ezt a kocsit tologatták, hogy elinduljon, akkor Gyulai nem volt ott az erőlködők között. Ezt a kocsit, kérem, biztosan el akarták lopni.

A rendőrök megérkeztek a kutyájukkal, öreg, nyugodt, bölcs jószág volt, igen öntudatosan körüljárta a kocsit. A vezetője egy-két szóval az utastérbe tessékelte. A kutyán az iz-

galom jelei látszottak, fülét hegyezte, hevesen szaglászott, vinnyogni kezdett.

- Vért érez! - mondta a vezetője.

A kutya kikászálódott a kocsiból, orrát a földre szegezte, és elindult vissza, az utca vége felé. A körülöttünk álló tömeg hangtalanul utat nyitott neki. A kutya átügetett az utca túlsó oldalára. Azután megállt, orrát a levegőbe tartotta. Majd leült. A nyomok, úgy látszik, ott megszakadtak.

A kutyavezető szép, csendes szóval visszahívta a kutyát a kocsihoz. Oda nyomta az üléshez, a volánhoz, sőt a taxisoőrök segítségével kiszedett a kocsi csomagtartójából néhány rongyot, s a kutya azokat is megszagolta. Most már sokkal határozottabban tette meg az előbbi utat, meg sem állott, hanem továbbügetett. Néhány lépés után valósággal vonszolta vezetőjét. Az egyik ház kapujánál megállt, és kisvártatva vinnyogni kezdett.

A kapu zárva volt. A kis, ápolt, gondozott előkertű családi házban csengetésünkre senki sem mozdult. Kiabálni kezdünk, mire előjöttek a szomszédok a többi, hasonló, villaszerű házból.

- Dél óta nem láttuk Pernyéséket - mondták. - Tessék kiabálni, az öregasszony biztosan itthon van, mert a férje üdül.

Hasztalan kiabáltunk. Végül is technikusaink felnyitották a kertkaput. A kutya a konyhaajtóhoz ment, ott égnek emelte orrát és szűkülni kezdett.

Kopogtatásunk itt is teljesen eredménytelen volt, senki nem jött ajtót nyitni. Már-már munkához is láttak a techni-

349

kusok, amikor a kutya, hátat fordítva a konyhának, a villa hátsó frontja felé iszkolt. Egy tömör faajtó előtt lekushadt, morgásba, szűkülésbe kezdett. Természetesen követtük négy-lábú barátunkat, mi is az ajtóhoz szaladtunk, majd egy másik technikus emez ajtó felnyitásához látott.

Belépéskor nehéz, édeskés szag ütötte meg az orrunkat. Zseblámpánk fénykévéje a mélybe vezető pincelépcsőkön sötét foltokat világított meg. Lenn, a lépcső aljában pedig jókora csomag feküdt. A kutya most már hangosan, sírós hangon vonított, nem tudtuk őt a mélybe indítani. Ez a kutya annyira irtózott a vértől, hogy talán korbáccsal sem lehetett volna továbbindítani a nyomon. Minthogy minden kutya egyéniség, és teljesítőkéességének határait figyelembe kell venni, most sem erőszakoltuk. A technikusok ereszkedtek alá, zseblámpáik pasztái végigtapogatták a csomagot, amely a taxivállalat egyenruháját viselő - most már tisztán kivehető - emberi test volt.

Pár perc múlva már kapaszkodtak is felfelé technikai munkatársaink.

- Rendőrörvost kell hívnunk. Egy hulla fekszik odalenn. Hosszú szenvedés után halt meg, sok erős ütés nyoma látszik rajta.

Felnyitottuk a konyha ajtaját is. Odabenn nagy rend és tisztaság fogadott bennünket. A konyha kövére nem léptünk, itt is először a technikai apparátus látott munkához. Vegyszert hintettek a földre, a felmosórongyra, ismét pezsgés árulkodott arról, hogy itt vér volt a kövezeten, a rongyban. Lámpáink fényével centiméterenként végigtapogattuk a kövezetét, az ajtófélfát, és újabb nyomokra bukkantunk. A kövön acéltól - feltehetően cipővasalástól - származó karcolásra bukkantunk, mintha valakit hóna alatt cipelve végighurcoltak volna a konyhán. Az ajtófélfán és a küszöbön is friss karcolásokra akadtunk. A nyom a pinceajtóig folytatódott.

- Itt történhetett a merénylet - jelentették a konyhában

visszatérésünk után a technikusok.

A konyhaszekrény lapja aranyként ragyogó rézeszközökkel volt telerakva. Két mozsár is volt a berendezési tárgyak között, a vegyszer a mozsáron is, ütőjén is vérnyomokat mutatott ki.

Az egyik konyhai szék fiókjában kéziszerszámokra bukkantunk. Az egyik kalapács vasán újabb nyomok.

A konyha sarkában ruhásszekrény állott. A szekrény oldalába egy szög volt akasztónak beverve. Azon egy női ponygola függött. A ruhadarabon szakadások, nedves foltok, vérnyomok láthatók.

A házkutatáshoz behívott tömbbizalmi elszörnyedve kiállt fel.

- Te jó isten... Az öregasszonyt is megölték.

Amíg a rendőrorvos dolgozott, egyik munkatársunk elmondta feltevéseit:

- A tettesek tudták, hogy az öregasszony egyedül van a lakásban. Bizonyára ki akarták rabolni, és ezért taxival érkeztek. Tettük elkövetése közben a sofőr megunt a várakozást, bejött a konyhába. Ekkor vele is végeztek. A holttesteket eltüntették, megpróbálták a taxit elindítani. De a gépkocsivezető, mielőtt bejött, megszakította a gépkocsi áramkörét. Tehát ez nem sikerült nekik. Így azután lezárták a lakást, továbbálltak, megszöktek.

- Lehet, hogy így történt - mondta a társaságunkban levő rendőr. - Csak azt nem tudom, mit csináltak az öregasszony holttestével?... Azt ugyanis sem a házban, sem a pincében nem találtuk meg.

A technikusok befejezték a lakószoba átkutatását is.

- Pedig - mondta egyikük -, itt annyi vérnyomot lehet találni, mintha egy féltucat embert öltek volna meg a házban. A vérnyomok kiterjedése meghaladja a hat négyzetmétert.

- Nincs mit tenni - mondtam -, meg kell az öregasszony holttestét is találnunk. Egyikünk pedig utazzon le az áldozat férjéhez a Balatonra, a SZOT-üdülőbe, ahol üdül, és közölje vele a történeteket. Ha nem viseli meg túlságosan, akkor hozza fel Pestre. Mindenesetre, minthogy idős emberről van szó, a beszélgetésnél legyen a közelükben orvos is, megfelelő idegcsillapítóval.

- És a fiaikat ki értesíti? - kérdezte Péterfi.

- Jó lenne, ha ezt te vállalnád. Náluk ugyanis nem árt már most gondos alibi-ellenőrzést tartani, hiszen...

350

351

- De kérem - mondta a házbizalmi -, csak nem gondolják, hogy tulajdon fiai voltak a tettesek... Hiszen, kérem, ezek úgy szerették egymást, ha csak náthás is volt az öregasszony, két-három orvost hoztak hozzá. Az anya a gyermekeiért, és a gyermekek az anyjukért ebben a házban mindig mindent megtettek.

- Menjen csak, Péterfi elvtárs! - kértem. - Nem azért tettem hozzá, mert a fiúk gyanúsak. Hogyan is lennének azok? Hanem hogy néhány személyt kiiktathassunk a gyanúsíthatók köréből.

Felbúgtak a rendőrségi gépkocsik, és mi most már a lakás módszeres átkutatásához láttunk. Először az értékeket kerestük: semmit, egy árva gyűrűt sem találtunk. A szomszédok tudták, hogy az öregek nagyobb összeget tartanak otthon, azt is hiába kerestük.

Takács egy kis fekete táskát tett elém az asztalra.

- Érdekes iratok ezek, alezredes elvtárs.

Egy fekete bőr fényképalbumot helyezett előlem. Az albumban nem képek, hanem mindenféle irományok voltak.

Az első oldalon mindjárt egy nyilaskeresztes párttagsági könyv, celofánba burkolva, és úgy felkasírozva, hogy tasakjából bármikor előhalászható legyen. A második lapon egy, a Nyilaskeresztes Párt hungarista mozgalom elnökségétől írott levél, amelyben megköszönik Pernyés Lajos MÁV-főtisztnek, hogy az 193..'. választások idején "testi épységével sem törődve..." biztosította, hogy mindazok, akik a mozgalom ellenségei, a szavazatszedő bizottság elé ne juthassanak.

A következő oldalon az Ébredő Magyarok fasiszta szervezet tagsági könyvecskéje, és ismét egy levél, amelyben megköszönik azt a kétezer pengőt, amellyel a "mozgalom hazafias céljai megvalósításához hozzájárult..." (A keltezés időpontjában egy szakmunkás heti keresete 112-14 pengő volt, és a városi tereken alvó munkanélküliekkel szemben egy főkapitányi rendelkezés kíméletes bánásmódot rendelt el.)

Érdeklődéssel lapoztam tovább;

A negyedik oldal a Nyilaskeresztes Párt bécsi pártiskolájának kitüntető oklevele, amely szerint a "sporttanfolyam"

352

ideje alatt "kivételesen szorgalmas, elvhû és eredményes magatartást tanúsított". Az oldal alján Pernyésné, vagyis Brucseky fakereskedő lányának fényképe, amint egy - feltehetően osztrák - kastély kertjében, fürdőruhában, egy szökőkút márványmedencéjének szélén üldögél, két SS-katona társaságában.

Tovább lapozva a felszabadulás utáni igazoló bizottság határozatára bukkantunk, amely szerint Pernyést "szélsőségesen jobboldali magatartása miatt" nem igazolja. A következő

lapokon bírósági határozatok következtek egymás után - Pernyést elbocsátotta a MÁV, és a főtiszt az elbocsátó határozat megváltoztatását, valamint nyugdíjigényének megállapítását kérte. Egy bírósági határozat - hivatkozva a népi demokratikus társadalmi rendszer alapvetően humánus tartalmára, havi 500 forint kegydíjat állapított meg Pernyés számára.

Elmélyedtem az album tanulmányozásában. Mind közelebb kerültem a jelenhez. Mind ismerősebb hivatalok és vállalatok, intézmények és szervezetek nevével találkoztam az iratok között.

Kezembe került például egy akta, amelyet egyik egyetemünk fegyelmi bizottsága írt alá, s amely Pernyés Tibor elsőéves egyetemi hallgató ügyére tett pontot. "Tekintette] arra, hogy bebizonyosodott, miszerint Pernyés Tibor egyetemi diáktársait a Nyilaskeresztes Párt újjászervezésére biztatta, a fennálló társadalmi- rend elleni akciókra bátorította, nevezett a fegyelmi bizottság az egyetem hallgatóinak sorából kizárta, és ügyét bűnvádi feljelentéssel a bűnüldöző szerveknek átadta."

Mindjárt a következő oldalon egy ítélet: _

"A bíróság Pernyés Tibor terhére rótt bűncselekményeket beigazoltnak látja, és ezért, összbüntetésül háromhónapi szabadságvesztés-büntetésben részesíti. De figyelembe veszi az elítélt fiatal korát, és az ítélet végrehajtását ezért háromévi próbaidőre felfüggeszti."

A következő oldalon egy fotókópia, amely szerint Pernyés Tibor, esti tagozatú egyetemi hallgató tanulmányait sikeresen befejezte, és erről diplomát is nyert.

353

Újabb oldal, újabb egyetemi kizárási intézkedés^ Ezúttal Pernyés Zoltán - a másik fiú - ügyében.

"Az egyetem fegyelmi bizottsága megállapítja, hogy Pernyés Zoltán arra biztatta társait, hogy az általa megszervezett Magyar Országos Véderő Egyesület (MOVE) tagjai legyenek, az ifjúsági szövetségen belül alakítsanak egy alapszervezetet, amely annak égisze alatt "a magyar faji gondolat és vérrögvalóság", valamint a "Kárpát-Duna nagyhaza" megvalósításán fáradozzék. A fegyelmi bizottság kizárja Pernyés Zoltánt az egyetem hallgatóinak sorából. Figyelmezteti arra, hogy a jövőben ne emeljen kezét a nép államára, mert súlyos büntetéssel kell fizetnie tetteiért. Most eltekint a fegyelmi bizottság a rendőrhatalósági eljárástól, mert beigazolódott, hogy nevezett semmiféle eredményt nem ért el, a be-szervezettek ugyanis a vele folytatott beszélgetést követő húsz percen belül felkeresték az egyetemi fegyelmi bizottságot, hogy felháborodással tiltakozzanak minden ilyenfajta bűnös kísérlet ellen."

Ujabb oldal, újabb diploma, ismét esti egyetemről, ezúttal Pernyés Zoltán névre.

Fáradtan toltam félre az iratalbumot.

- Szép kis család - mondtam -, még azt is el tudnám képzelni, hogy az egykori cinkosok jelentkeztek, talán üzelmeknek folytatására akarták az öreget bírni, az asszony ellenállt nekik, mire meggyilkolták.

Az albumot félretettem, és a házkutatást továbbfolytattuk.

A szobában egy óriási szekrény foglalta el a főhelyet. Az ajtaját alig tudtuk kinyitni. Biztonsági zár védte a kéretlen látogatók elől. Szinte nem is csodálkoztunk már, amikor a fogasokon Árpád-sávós, nyilas karszalagos régi MÁV-egyenruhát, paszományos, úgynevezett Bocskai télikabátot és teljes zöldinges felszerelést találtunk.

- Lesz ijedelem, ha az öreg meglátja, hogy a teljes múzeumát felleltároztuk... - évődünk a látottak felett.

A lakóbizottság kíséretünkben levő tagja sápadtan nézte az előkerült relikviákat.

- Rettenetes... Soha nem gondoltam volna, hogy ezek itt még ma is ragaszkodnak a múltjukhoz.

354

A kutatást befejeztük, összecsomagoltuk a kiválasztott fényképeket, arra gondoltunk, ezek majd segítségünkre lesznek az öregasszony holttestének agnoszkálásában. A taxisoфőr holttestét elszállították, a boncorvosi jegyzőkönyvre várunk kellett, és a két, a városban lakó fiú keresésére indult nyomozók sem adtak egyelőre semmi értesítést küldetésük sikeréről.

így azután, a jelentések elkészítése után azzal tértünk pihenni, hogy másnap reggel a kapitányságon folytatjuk a munkát.

Már hajnalban az irodámban voltam. Arra gondoltam, felkészülök az üdülőből Pestre érkező, egykori MÁV-főtiszt kihallgatására.

Néhány perccel kilenc óra után a titkárnő bejelentette, hogy Gedő, akit a Balatonhoz küldtünk, be szeretne jönni. Elé mentem, egy idős férfit kalauzolt a szobába.

- Kérem - szóltam hozzá -, foglaljon helyet. Jól tudom, milyen szörnyű érzés kerítette önt a hatalmába, de ígértem...

Gedő felemelte a kezét. Alighanem kérdő tekintetemen felbátorodva a szavamba vágott.

-Jelentem... Ez az elvtárs a keresett személlyel egy szobában lakott... Azért hoztam fel, mert talán érdekes az, amit Pernyésről mesélni tud.

- Mesélni...? Hát hol van végül is az öreg?

- Az a helyzet - szólt a vendégünk -, hogy a szobatársam tegnapelőtt táviratot kapott. A felesége betegsége miatt kérétek a fiai, hogy azonnal térjen, haza. Még vonatra sem várt, összecsomagolt néhány apróságot, és azt mondta, megpróbál autóstoppal a fővárosba jönni.

Gedő egy blankettát nyújtott elém. Az idős Pernyés éjjeli-szekrényének fiókjában találta meg.
"ANYA BETEG, GYERE AZONNAL. FIAID"

- Az a legérdekesebb - jegyezte meg Gedő -, hogy a távirat nem használja a "súlyos" jelzöt.

- Gondolom - mondta a vendégünk -, nem akarták megijeszteni az öregurat.

- Az is furcsa - folytatta Gedő -, hogy nem névaláírással

355

zárul a távirat. "Fiaid..." Ez túlságosan szenvtelen és rideg dolog egy ilyen távirat végén. Az egykori MÁV-főtisztet és családját viszont éppen nagyon familiáris érzelműnek festették le az eddigi tanúk. Ez az aláírás semmiképpen nem megnyugtató.

Ügy éreztem, Gedőnek igaza van.

Arra gondoltam, jó az elképzelésünk! A régi fasiszta cimborák visszatértek, megtudták, hogy Pernyés nyaral, kiszimatolták a címét, és azonnal találkozni kívántak vele. Táviratot küldtek. Igen ám, de a fiúk nevét nem tudták, és semmit nem akartak kockáztatni, tehát a veszélytelen megoldáshoz folyamodtak: megkerülték a névaláírás buktatóit. "Fiaid" -írták, és így mindenfajta lelepleződéstől megmenekültek...

Elbúcsúztam vendégüinktől, aki odakünn, a titkárnőmnél jegyzőkönyvbe diktálta tapasztalatait és az üdülőhelyen történt eseményeket, valamint azokat a körülményeket, amelyek közepette az idős Pernyés hazaindult.

Én pedig Árok őrnaggyal ültem le beszélgetni. Mint mindig, most is szerfölött érdekes megállapítással állt elő.

- Tudja, alezredes elvtárs, furcsa család ez a Pernyés familia. Ezeknek, alezredes elvtárs, csak nyári cipőik vannak. Személyenként három pár cipőt találtam a szekrényben, és mind a hat pár lábbeli - nyári jellegű.

- Nézze... Nyugdíjas emberek. A nyári cipő olcsóbb, télen pedig elég keveset mozognak... - vetettem ellen.

- Az igaz - nézett rám Árok kedves, derűs mosolyával. - A kevés mozgáshoz pedig a nyári papucs is jó. Különösen akkor, ha figyelembe vesszük, az idős Pernyés a legutóbbi időkig is - kijárt a jégpályára.

- A jégpályára?

- Íme, tessék a bérlete.

No, ez már tényleg érdekes. Aki a jégpályára jár, annak korcsolyacipője is kell, hogy legyen. Tegyük fel, hogy Pernyést egykori elvbarátai megtámadták és elhurcolták - a korcsolyacipőjét csak nem vitték magukkal.

- Ráadásul - vett elő egy lajstromot Árok - itt van az üdülői szobatárs által lediktált holmijegyzék. Vagyis azoknak a ruházati cikkeknek a jegyzéke, amelyet Pernyés az üdülő-

356

ben viselt. El tudja aezredes elvtárs képzelni, hogy Pernyés, amikor hazaérkezik és egykori elvbarátainak fenyegető viselkedését látja, egyszerre öltözni kezd? Felölt egy sípulóvert, sötétzöld Öltönye fölé felveszi a sínadrágot, kezébe veszi a korcsolyacipőjét és úgy megy valahová?

Hosszasan fontolgattam az elhangzottakat. Majd pedig a tények alapos ismeretében megértettem, hogy egészen rossz úton kezdtünk gondolkodni...

- Ha az történt, amire közösen gondolunk, akkor néhány taxisofőrnek lehet a számunkra mondanivalója - jelentettem ki.

- Már intézkedtem - bólított Árok. - A kocsit a kapunál vár bennünket, ha sietünk, váltáshoz a taxivállalathoz érünk.

Siettünk.

A taxisok érthető izgalommal beszéltek meggyilkolt kollégájukról. Szívesen vállalkoztak egy kis "röpgyűlésre".

- Nézzék, elvtársak - mondtam nekik -, van valamilyen elképzelésünk arról, miért halt meg egykori munkatársuk. De ahhoz, hogy az elképzelésünk alapján elinduljunk, szükségünk lenne néhány támpontra. Kérem, próbáljanak visszaemlékezni... Előfordult-e valamelyikükkel, hogy olyan utast vagy utasokat vettek fel, akik látszólag céltalanul fuvaroztatták magukat, és a kocsit a külvárosok vagy például a Kamaraerdő felé kívánták irányítani ?

- Éjszaka mi nem megyünk a Kamaraerdő felé - mondta az egyik.

-Nem éjszakai fuvarra gondolok. Hanem... esetleg délutánra. Például... délután kettő, három óra körüli üzletfélre. Olyanra, aki beül, és azt mondja: "Menjünk fel a Kamaraerdőhöz..." vagy "Menjünk a Szabadság-hegyre..." Voltak-e ilyenek?

A gépkocsivezetők duruzsolni kezdtek. Nehéz dolog néhány nappal ezelőtti fuvarokra visszaemlékezni. Végül egyikük felállt.

- Hát kérem... Nem tudom, nem vezetem-e félre önöket? Hozzám - és éppen a szóban forgó kerületben - beszállt két fiatalember. Délután fél három lehetett. Főtra akartak inni. Az elágazásnál, ahol a főtí útra kellett volna rátéri

durrdefektet kaptam. így a fuvarból semmi sem lett. A két -utas káromkodott, azután kiszálltak, és visszaindultak a város felé.

- Egy pillanatra - emeltem fel a kezemet. - Kérem önöket, jelentkezzen az, aki ezt a fóti fuvar végül is nyélbe ütötte.

Senki sem jelentkezett.

A taxivállalattól kapott kísérőm szót kért.

- Nézze, felügyelő elvtárs... lehetséges, hogy aki a fuvar lebonyolította, most éppen az utcán van, vagy esetleg pihen.

A bejelentést tevő most felnyújtotta a kezét. Szót kapott, felállt.

- Most jut eszembe, hogy a két fiatalember nem mondta meg, milyen utcába igyekszik Foton.

Hiába várakoztunk, más nem jelentkezett. Végül megkértük a gépkocsivezetőket, hogy szóljanak kartársaiknak, kérjék meg azt, aki a szóban forgó fóti fuvar lebonyolította, telefonon jelentkezzen nálam.

Lógó orral távoztunk a taxisoktól. Az utcán álló kocsinkban benn ült az a nyomozónk, aki Pernyés két fiát kereste.

-Jelentem, a fiúknak nyomuk veszett. A bűncselekmény napjának reggelén még mindkettőt látták, igaz, nagyon korán megjöttek a munkából, átöltöztek és elmentek hazulról. Azóta senki sem találkozott velük.

- Milyen öltözékben voltak, amikor utoljára látta őket valaki ?

- Mindketten sportöltönyt viseltek, rövid, mikádószerű télikabátot, magas nyakú pulóvert, vastag talpú strapacipőt.

- De jól megfigyelte a két srácot az elvtárs szemtanúja!

- Mindketten albérletben lagnak, mindketten egy-egy elvált asszonynál. Jelentem, ezek az asszonyok igen jó megfigyelők. Különösen, ha attól tartanak, randevút beszélt meg a "bérlőjük".

Árok kiugrott a kocsiból, és visszasielt az üzemhez. Kisvártatva hozzám vezette a készséges gépkocsivezetőt, aki a fóti bejelentést tette.

- Nem tudna visszaemlékezni rá, milyen ruhában volt az a két fiatal utas?

- Véletlenül... Ugyanis a defekt után kiszálltam a kocsiból

és amikor láttam, mi történt, gondoltam is, még jó, hogy nekem nincs olyan meleg, magas nyakú pulóverem, mint nekik, mert akkor alaposan megizzadnék, amíg a gumit kicserélem.

- Valamit nem értek - szóltam közbe. - Miért ment el a két fiatalember a defekt után? Miért nem várták meg a tömlőcserét, és miért nem folytatták az útjukat önnel tovább?

- Erre sajnos nem tudok válaszolni. Igaz, nem is nagyon biztattam őket, mert a pótgumim olyan csapnivaló...

- Tett valami megjegyzést a pótgumijára?

- Csak annyit: ha az országúton defektem lesz, ragaszthatok...

Elbúcsúztunk a gépkocsivezetőtől, a kapitányságra siettünk.

Alig telepedtünk le a szobánkban, tudálékos képű, rendkívül értelmes kisfiút vezetett be a titkárnő. Laci az egyik palotai általános iskola végzős növendéke volt.

- Azért jöttem, mert én láttam, kik akarták azt a taxit elindítani - mondta.

Leültettem. A táskáját a fal mellé állította, azután rám nézett.

- Ezzel a lámpával szoktak a gyanúsított szemébe világitani? - kérdezte.

- Mondjuk, ezzel.

Felgyújtottam az asztali lámpát. A fiú hunyorgott.

- Én is nagyon szeretnék majd nyomozó lenni. Az iskolában beszélgettünk a soförgyilkosságról. Amikor az iskolában találgattuk, ki ölte meg, eszembe jutott, hogy láttam, amikor sokan tologatták a taxit. Már este volt, hazafelé igyekeztem, ott mentem el mellettük. Majdnem segítettem is nekik, de azután inkább futottam hazafelé, mert már amúgy is elkéstem.

- Ne mondd... Talán beszélgettél is azokkal, akik tolták a kocsit?

- Nem beszéltek azok egy szót sem, csak káromkodtak. A néni pedig azt hajtogatta: "Micsoda pech, micsoda pech".

- Néni? Még néni is tologatta a kocsit? És azt akarod,

359

hogy el is higgyük neked? Egy néninek nincs jobb dolga, mint kocsit tologatni.

- Bácsi kérem, én nem szoktam hazudni, öreg néni is tolo-

gatta, és azt mondta: "Micsoda pech, micsoda pech..."

- Hát a kocsi motorjajárt-e?

- Ha jár a motor, nem kell a kocsit tologatni. A belsőégésű motorok, tetszik tudni...

- Tudom... Hanem hányan tologatták azt a kocsit?

- Egy férfi benn ült, a többiek tolták. Legalább négyen voltak.

- Láttad, vagy csak gondolod ?

- Kiszámoltam. A kocsi minden oldalán állt valaki. Egy meg benn ült. A kocsi előtt persze senki nem állt - ha a kocsi elindul, elgázolja azt, aki a motor előtt lenne. Három ember kint, egy pedig bent. Az négy.

- És ha a túloldalon ketten álltak? Vagy hárman? Látod öcsi, mindenre gondolsz, csak erre nem.

- Bácsi kérem, én mindenre gondolok. Ha négy személy-nél több lett volna ott, akkor hátul tolták volna ketten. Ahol a legkényelmesebb. Nem igaz? De hátul csak egy valaki tolt. Az én oldalamon, tehát a járdán, az öreg néni, aki azt mondta, "micsoda pech..."

- Nana, öcsikém., ez csak amolyan feltételezés. De azért, okosan következtetsz. Mi pedig megfontoljuk, amit te mondtál, sőt meg is jutalmazunk azért, hogy eljöttél hozzánk. Persze, ez a kis csoki csak jelkép. Nagyon örülünk, hogy máris úgy viselkedsz, mint egy kész detektív.

- Köszönöm a csokit, ámbár a hátsó zápfogam rossz, és ezért haza kell vinnem a hügicámnak. Ő majd biztosan nagyon örül az ajándéknak. Én viszont egy igazolványt kérek arról, hogy itt jártam.

- Igazolványt? Hiszen ilyenkor már nincs tanítás.

- Az igaz, de kések hazulról. Amikor a kocsit láttam, akkor is azért nem segitettem tolni, mert késő volt. Ha ma is elkések, kikapok anyucitól.

- Tudod mit... akkor inkább hazaviszünk autóval.

- Meggondolatlanság lenne. Az utcában meglátnák a rendőrségi kocsit, és a gyilkosoknak elmondanák, hogy én

360

figyelem őket. Tetszik tudni, szerintem az a fontos, hogy a tettek ne is sejtsek, hogy a nyomukban járunk.

Nehezen fojtottuk el feltörő nevetésünket.

-Jól van - helyeseltem -, akkor a szomszéd utcáig viszünk, és én egyenesen hazáig sétálok veled. Megmondom anyucinak, legyei! büszke rád, ügyes, okos gyerek vagy.

- Az jó lesz. Majd egymásba karolunk, akkor azt hiszik, hogy a bácsi a nagybácsikám.

Kedves, csinos fiatalasszony nyitott ajtót. A szobában leültünk és elmondtuk, milyen értelmes beszámolót kaptunk a kisfiútól. Főleg arra voltunk kíváncsiak, szavahihető-e a gyerekek?

- Feltétlenül - mondta az édesanyja. - Sajnos, sokat van felnőttek között, ezért valahogyan túlságosan komolynak tűnik. De a szavahihetőség dolgában még mi, felnőttek is példát vehetünk Lacikáról.

Benn a kapitányságon újra lepergettük azt a magnószalagot, amely a kisfiú vallomását rögzítette. A legfeltűnőbb az volt, hogy az állítólagos öregasszony állandóan ismételtetett sopánkodása egyszerre mindent megvilágított.

Miért mondja az idős asszony azt a két szó? Nyilvánvalóan azért, mert a kocsira sürgős szüksége van. Miért tologatják a taxit, miért nem hívnak másikat? Nyilván, mert nem tehetik. Hiszen ha megérkezik az új taxi, a sofőrje mindenekeelőtt kollégája segítségére sietne.

Így azután a másik gépkocsi megérkezése: kész lebukás. Ez a logika persze csak akkor helyes, ha a kocsit illetéklencék kísérelték meg elindítani. Nyilvánvaló: a gyilkosság után.

Az eset így játszódhatott le:

Megölik a sofőrt. Kirohannak az utcára. Beülnek a kocsiba, de az önindító nem indít. Nincs gyújtás.

De tegyük fel: a kocsi elindul. Valószínűtlen, hogy a kocsi utasai azért gyilkolnak, mert a taxival akarnak eljutni a város másik végére. Még ha feltűnés nélkül akarnák is megközelíteni a város túlsó végén levő úticéljukat, akkor sem ölnek meg egy sofőrt, nem, inkább egyenként elindulnak, és úgy is, feltehetően baj nélkül érkeznek meg.

361

Tehát messzire akarnak jutni a taxival. Ezért búcsúznak el az első gépkocsitól, attól, amelyik a fóti kanyarban durrdefektet kap. Százszázalékos kocsi kellene nekik, ennek pedig nincs pótgumija. Tehát messzire igyekeznek.

Messzire. De hová? A vonatközlekedés jó és nem veszélyes. Ám nekik taxira van szükségük, még gyilkosság árán is, gépkocsira. Vannak ugyanis városok, amelyeket vonattal csak megfelelő okmányok birtokában lehet megközelíteni. Például: határsávi belépővel. A taxi fürge, éjszaka nem is nagyon lehet a jelzőkockák színét megkülönböztetni. Arra persze nem gondolnak, vagy legalábbis elképzelhető, hogy nem gondolnak: a határszéli városok gépkocsijainak rendszámát a határőrség járőrei ismerik...

Az okoskodás egyetlen ponton sántít: a legostobább diszszidens sem számít arra, hogy akár taxival is, de minden irat nélkül a határátkelőhelyig eljuthat... Valószínűleg Pernyések is - ha egyáltalán ők voltak, akik a kocsi elindításán fáradtak, csak a határ közelébe szerettek volna autóval utazni...

Ha egyáltalán ők voltak... Miért lettek volna ők?

Mindenekelőtt erre a kérdésre akartunk választ kapni. Addig is, míg vizsgálódásainkat ebben az irányban kiterjesztettük, arra kértük a határőrséget, fokozott éberséggel lássa el feladatát.

Mi pedig most már ebből a szempontból vettük szemügyre az üres lakásban talált iratokat, leveleket, irományokat...

Mint kiderült, Pernyések nagyarányú levelezést folytattak. Számos nyugat-németországi, ausztriai és más nyugati államban feladott küldemény érkezett a számukra. Ezekben a levelekben számos családi vonatkozású értesülés szerepelt. A levelek feladói közül néhányan a mi bűnügyi nyilvántartásainkban is szerepeltek: jobbra olyanok, akiket a második világháború idején elkövetett bűntetteikért a bíróság felelőségre kívánt vonni - de az új lakhelyük szerint illetékes kormányok különféle indokokkal eddig is, azóta is megtagadták a kiadásukat.

Különösen két levélíró vonta magára a figyelmünket
362

Leveleiket rendszerint csak keresztnévvel szignálták, rájöttünk, hogy a feladóként szereplő személy a maga nevét mindig két keresztnévből állította össze. Az egyik levél aláírója "Pali" volt, a feladója pedig - mondjuk - János Pál. A következő levelet már "Jancsi" szignálta, a feladó viszont, ebben az esetben Pál János volt. Nem kellett hosszú töprengés ahhoz, hogy rájöjjünk: ez a levélíró valami miatt titkolja a saját családi nevét.

Amikor ezt észrevettük, nagyon alaposan tanulmányoztuk a levélben foglaltakat.

- Mit szól, alezredes elvtárs - mondta egy idő múltán Árok -, úgy tűnik, mintha ez a Pál János három hónapja egy sort sem írt volna. Abbamaradt talán a levelezés?

Ismét az iratokba mélyedtünk.

- Elképzelhető - mondtam -, hogy az utolsó levelekre Pernyéseknek szükségük lehetett?

- Abban az esetben, ha az a néhány utolsó levél tartalmazta az egész bűncselekmény igazi okát - felelte Árok.

Kisvártatva az egyik nyomozó jelentkezett. Az lett volna a feladata, hogy derítse fel a két fiú tartózkodási helyét.

- Semmit nem tudtunk meg róluk. Lakásukról való távozásuk után többé szinte senki nem látta őket. Azért mondom,

hogy szinte senki, mert az egyik fiú szállásadónője úgy emlékszik, mintha a lakója betétkönyvét keresgélte volna, valószínűleg elkallódott, mert nem találta. Jókora rendetlenséget "hagyott maga után. Az egyik fiókjában - élve a házkutatási paranccsal - vizsgálódásaink közben egy üres borítékot találtunk. Ezt.

Átvettem a borítékot. A feladója Pál János volt, a Jevél egy hete érkezett Pestre. Úgy látszik, Pál János időközben Bécsbe tette át a székhelyét.

A riadóztatott gépkocsik már útra készen álltak.

Sok beszélőnivalónk már nem is volt. A feltételezést, vagyis hogy valakik elrabolták Pernyéséket, régen elvetettük. A fiúcska vallomása bizonyító erejű volt: ha az öregasszonyt valaki akarata ellenére akarja taxiba ültetni, Pernyésné semmiképpen nem sopánkodik amiatt, hogy a taxit nem tudják elindítani. Minthogy az egész család együtt menekült,

363

figg

'jpinjjBA Sprr nzssq ^unjjs sr i ^

□XSoqB[BA ZS3[

jtbsd pfbUi 'jrnfiBfBjSsui sr }pja:>apBA b 'jfunjnfp jBUiBq jtejjbu
-oa Srjpxf) 'srunjzjq UBqqy □srBujn zb p[3u jpinjSBA SoibXS
'jpiniba 3Apunjpy XSoq 'jpinjpy 'juuai jrai }[OA ura^j

|jjsoojf b juuaj assad35[SfSzoui

jrnjpnj ui3u ap 'ttoSrop b ruajjSas pssapjszs jfunjpasprSsui
qqps3}['nojfnXS uras JOjpyB 'jurojSsui jfnjrBqpyjj □jrnpuj uiu
'jSBjfnXS b bj uiEjpyB, UBjBzsbq sp 'BqiSDO^ b jrunjtpg

□}B_fB3[dBS B UIBJUIoXu 3qUiaf3J 'BqB#1}BqB2[SIXBJ

b uiEjfnqapq -zoqpxBj b ^unjarej^ □^unjzpy[ppiif '^ejsoui

-pj UI3S00 ZB S3 UIBXuy -?JOJOS B 3q3DUld B 3fnjJIA3[UBjnzg
"□JSEJISEjn ZB BJJOJpeq SJ 3JS3A p 'UIBdB fj J}OJ[Bp[- t(3J3Z33[

B fppjaT," *uibXub aq JiadaJ JOjpyfg 'raiBuzsbq jbui Ejpnj

?3 ZE 3TBSQ -}i3Z3^3p3A Sí UppfOJ B SdUX O}3Z3AIS305[
B 3Q "pApjpyJBSZOUi B)3Z33[p3SaS Sp 'UIBdB }}pib[[pq
-BqoZS B JOjpyg -}[OA SpAJZS UoXSBU pj3Z3AIS003[d3S B 3Q

□UI3J[3UIJ^ UI3S U3 'SDBdEIB3[XSa }[OA SJ UIBrBU

□sí wpjn jbui Sipad urpsDp zy □uiajpaSuaajpp 'jpyíBbq
b uiEjíojjXur^i 'í;pf pSSszspx -jppupjpy XSa [pqsB3[B[
rAr" ussjisAs 'upflfpf 'qsupjazaAjsoo^dsS b ^unjfpzg

□jpinzs3[rnj sj uojbj

-Bq jppajaq jbui jui sjpSSsj 'fiusjfyj uspujui Bfj 'jODJEpn^

3[OS JJOZOJfO BUI B IZSajBAPf)SOUI }3p ZB '3[njZ3J3 XS/J

□JJ3[B[BA JJSajJ3Xpq 'UBqjEIBS

-[ozs zs3[SjfBufEq XSoq 'Bjpuouip 'jtoa jaquis sapszsag 'Bjbj
-opj jsjpinuuaq }jrjBzsr5[XSoq 'bjjb }}ozo3f[B{[BA pSSszsa^ "
j3[B c3[unjpB^B ajjppjos zsajfjB[BS[ozg -Bqisoo^daS psfojn zb
aq jpinjrn jjo sa 'jrfBSauí [f uijBSnXjsj y □BSBXuBuiazn zb jjoXS
-ojp 3[buisoo3[e '^urjua[p Hppnjfsaazssp uapujui 'jfnjjjq jzy
□ruusra ^uauajazs sjXSsq-jXuaqoszg b 'j[njpuoui jzb
'^unjffEzs BqjXBj jfjpbuijEq XSa JO5(3[a -auuaf SB^n

juinpujp Bjjn qqoXSBU [bzzb XSoq 'XuBAjiaq ueX[o bCi____nrl

-bjjej b XSoq c3{n}jo}jdB[rBS3ui 's^pzs^ jupjszs pjazaA b jofj
-iuib ínar afj^ajapjjnp sjauug □jfunjppujp Ejfn 'jjxbj j[isbui
XSa ^unjSoj -jjapza^ jupajajps uessbi 'jjunjJB^ □juuaf jjb^b

UOqjJO EJSEffBA 'jJBAnj B EJJOJISEjnezSSIA 'fUUaui 3[UnJB^E

?PJ '9J ^Soq 'BjpnjSauí jo^juib 'afpjszsA isdov psja zy

ZS35[

|jjxbj XSs 5{unzz3jazs XSoq 'j
i b anaA sí pp 'jjazaj[ja sí Sauí Bdy 'jfjuissXri

'3[OSUBJ[fjq '5{3}Z3d33I } 135(3)J3 JJBdSBJlXu B jpXpUIB
UBXjO E[BU 3{B}[OA JJ3UI '3[BUBdB 3[Un}ZOJBJIAr -

□jupjszs p 3junfpz33[sa Sara 3{unf[{B jjo 'sqa]
l b 3(nXS;A jixej b 'jfunzz32{J3 3jsg □uojBjBq b
-uaq zsjajb I3[B 'zb jtubj pfBUI jf a ajjXujajauí XuBqau jpjjn zb
□jsupjajspEA ispjs XSs 'usqsSasjsj ioág -uojn isosq b p jpinf
-jnpui [euozb 'jjxbi SsTpjsqsi 'jjsoojidaS >[unzz3J3zs 'ajjppz
-p^ u3ApXuSBJiA SBjjsBjn jjpf jpqosog y □jjunjnpuj 5[BUjn
{buooze XSoq '- Joqjx spXujaj bmojtba - jfnjzozfiBqjg -

□»3Z

-3j[J3Sauí [3A3[sozSaXjppqBjsod isosq y *uba aSas^nzS XSbu

<{3{BUUIOrBSzOUl" B UUn3[EJpBJBSD B 'UOJBJBq B }B 3fauaf}[pZS
□puapf JZB Z3 '3{pl 3{JZ3J[J3 pA3f nfppBpJ ISO3q Bq '3JU3ZII

-Ssui UBfjn jfBjsjjnj 'uBqqBJO^ jbui - afoA3Azsaj saAau 3|iXS3
uiojeSzouisbiiXu b - cjbj souff" XSoq 'jfBwopuouip j[nu y

□JOS }[nJ33{ 3J3p)3Apj 3[OSBUIOIIBA S3Uipp3Jp)

b jbui UBjnzg 'jjunjjajsa jsSsa jBUiBqj[BSD 3[EU5faiB(ujzs y
i UBqEqXuos[b XSoqB 'ASn 't

Ssui ng }35[oA3[U3pf b JO3{5[3 -JiBjpnj uias iub;ub3douiS3PY
□jojjbsz b ajjajauí jBq p jfBzznq 'jsSasapj b sa isaXujaj sopt
zb 3jniJ3i[S3ui ss 'íojfBsz spiijjubaOjoXu XSa 5[unj}ajrja3io[g

□aqaouid

b 3[B}[00jnqa[UBjnzB 'apA j[3jzaSaA 'jjau[3jp3{ jjb uiau ojazaA

-iSDo^daS b XSoq '5{B}}B{ josfiuty iBjn zb jupzssq 3{Bjbbj[b
Sai pjjpjos b BdD sa buibui 'BJSBZBjnp zb 3jun}pojnzsa[j
'jppupjoq b jfnjzaXpqp sa ^unjjoA jBu;sao>[b jui Siuiy -

: BjjoflEA [tj^pu sauqqajuiasz ssXujaj qqBÍj; zy "j
b Sara >[Bzssn 3Ap ap 'jBq pssajupp juipXSaJi wm
sopj 'j{B}ziq' uBqqB íjoSbssojjjiXS b iujbjiba bjjbj{b bjbSbui
Sajp ;a5[b uaqjapza-jj []BSBjBS{[Bq;j{ pbjbsd saXujaj jjoSojp
zb jfnjjaqpzajfSai jbui 'bjo XuBqau uBjn bsbjbSsziajb

-3} B p jp^ Sípj S3 'pj ^tljjpn USqjpXf) JBjfUnSBJJBZSipBfJ

□ajqasz jjoSba jjajaXS ssXujsj jjja

zb - 3Apspj uoqjjo jBÍjppjuoq - jaXpuiB 'bzzbuijbjjbj pAaj b
zb }f?[o ^njjaJL -p jjajjaAOJf 3[ng b joSbssojjjiXS b

tűk a segítőnket, de semmi, semmi nem sikerűit. Azután jött
az erdész, jöttek a rendőrök...

- Miért kellett volna ilyen lóhalálában kijutniuk?

- Az emigráns nyilas szervezettel hosszú idő óta bajok van-
nak, a tagok lemorzsolódnak, sokan útlevelet kérnek haza,
arra gondolnak, ha felelősségre vonják is őket háborús bűnei-
kért, mégiscsak itthon vannak. Mi viszont, ha kimegyünk,
mindjárt magas pozíciót kaptunk volna, hiszen apa és anya
múltja, és a mi viselkedésünk... Ezért. Apa barátja, aki János
Pál meg Pál János néven levelez velünk, nagy fejes, meg-
ígérte, hogy hatszobás lakást kapunk odakinn meg kocsit, és
hogy híres emberek leszünk. Ezért vállalkoztunk a dologra.
Sürgős pedig azért lett volna, mert most ürült meg az a pozí-
ció, amelybe apámat szánták... Ezért.

... A bíróság a két Pernyés fiút halálbüntetésre ítélte, a
szülők pedig hosszú börtönbüntetéssel lakoltak tetteikért.
A nyugaton működő emigráns Nyilaskeresztes Párt pedig
kénytelen Pernyéséket nélkülözni. Pedig, láthatjuk, igaz nyi-
lasként éltek, tevékenykedtek...

Tartalom

Újra hívatnak

Egy kései járókelő

Árnyék a fák alatt

A szentendrei bosszú

A nagy óra-ügy

Az áruló fahasáb

Sortűz a Károly körúton

Ágnes kisasszony Bécsbe indul

A zöld színű folyadék

Rablás - kapunyitás előtt

A Teréz körúti gyilkosság

A különös névjegy

A harmadik fiola

A főpénztáros és a barátja

Sztrogof Mihály újpesti kalandja

Az orgazda tragédiája

Az álarcosok bandája

Törzsvendég a hegyi szállóban

A leleplező útjelző tábla

Az utolsó krémes lepény

Találkozás a kiszáradt kútnál

Gyilkosság decemberben

Egy taxi nem indul

|